

Michel Houellebecq

Particule Elementare

CUPRINS:

Prolog.5

Partea întâi.

REGATULPIERDUT.9

Partea a doua.

MOMENTECIUDATE.89

Partea a treia.

NEMĂRGINITUL EMOȚIONAL. 251

Epilog.291

Prolog.

Această carte este în primul rând povestea unui om care și-a trăit cea mai mare parte a vieții în Europa occidentală, în a doua jumătate a secolului XX. De regulă singur, a fost totuși, din când în când, în legătură cu alți oameni. A trăit în vremuri nefericite și tulburi. Țara în care se născuse cădea, încet dar sigur, în zona economică a țărilor mediu dezvoltate; pândiți frecvent de sărăcie, oamenii din generația lui și-au petrecut viața, pe deasupra, în singurătate și amărăciune. Sentimentele de iubire, de tandrețe și de fraternitate umană dispăruseră în mare măsură; m relațiile lor reciproce, contemporanii săi dovedeau cel mai adesea indiferență și chiar cruzime.

În momentul dispariției sale, Michel Djerzinski era una-nim apreciat ca un biolog de prim-plan și era un candidat serios la premiul Nobel; dar adevărata lui importanță nu avea să apară decât ceva mai târziu.

În perioada în care a trăit Djerzinski, filosofia era de obicei considerată ca lipsită de orice importanță practică, și chiar de obiect. În realitate, viziunea despre lume adoptată în mod obișnuit, la un moment dat, de membrii unei societăți detennină economia, politica și moravurile acesteia.

Mutațiile metafizice – adică transformările radicale și globale ale viziunii despre lume adoptate de cei mai mulțisânt rare în istoria omenirii. Ca exemplu, se poate cita apariția creștinismului.

Din momentul în care s-a produs o mutație metafizică. Ea se dezvoltă, fără a întâlni vreo rezistență, până la ultimele ei consecințe. Ea mătură, fără a

le lua măcar în seaina, siste-mele economice și politice, judecățile estetice, ierarhiile so-ciale. Nici o putere omeneasca n-o poate stavili – nici o altă putere decât apariția unei noi mutații metafizice.

Nu se poate susține ca mutațiile metafizice atacă în mod special societățile slăbite, aflate deja în declin. Când a apărut creștinismul, Imperiul roman era în culmea puterii sale; perfect organizat, el domina lumea cunoscută; superioritatea sa tehnică și militară era absolută; cu toate astea, nu avea nici o șansă. Când a apărut știința modernă, creștinismul medieval constituia un sistem complet de înțelegere a omului și a lumii; el servea drept bază guvernării popoarelor. Producea cunoștințe și opere, hotăra pacea și războiul, organiza producția și distribuirea bogățiilor; nimic din toate astea nu-l va împiedica să se năruie.

Michel Djerzinski n-a fost nici primul, nici principalul artizan al acestei a treia mutații metafizice, sub multe aspecte cea mai radicală, ce avea să deschidă o epocă nouă în isto-ria lumii; datorită însă anumitor împrejurări. Cu totul extra-ordinare, ale vieții sale, el a fost unul din artizanii ei cei mai conștienți, mai lucizi.

Trăim azi într-o lume absolut nouă, lar țesătura întâmplărilor ne învăliue trupurile, Ni le scaldă într-o aură de bucurie.

Ceea ce oamenii de altădată au presjmtit uneonprin muzica ior, Noi realizăm în viața de fiecare zi. Ceea ce pentrii ei era de nepătmns și absohit, Nouă ne pare un lucru simplu și bine cunoscut. Noi totuși nu-i disprețwm pe oamenii aceia;

Știm ce datorăm viselor lor, Știm căn-am finimic fără țesătura de duren și bucuni care-a fost istoria lor, Știm că purtau în ei imaginea noastră atunci când erau stăpâniți de ura și teamă, cmd se ciocneau fn întuneric, Când își scriau, încetul cu încetul, istoria. Știm că ei n-arfi existat, că nici n-ar fi putut să existe dacă-n adâncul ființei n-ar fi avut această speranță, N-ar fi putut, fără visul lor, nici măcar să existe. Acum când trăim în lumină, Acum când trăim în imediata apropiere a luminii lar îumina ne scaldă trupunle, Ne învăliue trupurile într-o aură de bucurie, Acuma când ne-am așezat chiar lângă râu, In după-amieze inepuizabile

Acum când lumina din jurul tmpuriior noastre a devenit palpabilă, Acum când am ajuns ia destinație Și am lăsat în urmă universul separării, Universul mental al separărji, Ca să ne scăldăm în bucuria imobilă și feciindă A unei noi îegi, Astăzi, Pentm întâia oară, Putem descrie sfârșitul vechii lumi.

PARTEA ÎNTĂI

REGATUL PIERDUT

— Liulie 1998 cădea într-o miercuri. Prin urmare, în chip logic chiar dacă neobișnuit, Djerzinski organizează agapa de adio într-o marți seara. Între cuvele de congelare a embrionilor și parcă strivit de masa lor, un frigider marca Brandt adăpostea sticlele de șampanie; de obicei se păstrau în el produse chimice uzuale.

Patru sticle pentru cincisprezece oameni – era cam meschin. Totul, de altfel, era cam meschin: motivațiile ce-i adunau laolaltă erau superficiale; o vorbă neinspirată, o privire piezișă și grupul risca să se risipească, fiecare gră-

bindu-se la mașina lui. Erau într-o încăpere climatizată de la su'bsol, cu faianță albă, împodobită cu un poster reprezen-tând lacuri germane. Nimeni n-a propus să se facă fotografii. Un tânăr cercetător venit la începutul anului, un bărbos cu un aer stupid, dispăru după câteva minute pretextând pro-bleme cu mașina. O stinghereală tot mai vizibilă se răspânde printre convivi; se apropia concediul. Unii plecau la o casă de vacanță, alții practicau turismul ecologic. Cuvintele schimbate pluteau cu încetineală prin aer. S-au despărțit rapid.

La ora nouăsprezece treizeci, totul se terminase. Djerzinski traversă parcare însoțit de o colegă cu părul lung și negru, cu pielea foarte albă, cu sâni voluminoși. Era puțin mai în vârstă decât el; după toate probabilitățile, avea să-i ia locul în fruntea unității de cercetare. Cele mai multe dintre articolele ei tratau despre gena DAF3 a drosofilei; era celibatară.

În fața Toyotei sale, îi întinse cercetătoarei mâna și îi surâse (de câteva secunde plănuia să facă acest gest, să-l însoțească cu un surâs, se pregătea mental pentru asta). Ii strânse mâna, i-o scutură ușor. Puțin mai târziu, se gândi ca acea strângere de mână era lipsită de căldură; având în vedere circumstanțele, ar fi putut să se sărute, cum fac miniștrii sau unii cântăreți de varietăți.

După despărțire, Djerzinski rămase în mașină timp de cinci minute care i se părură lungi. De ce nu demara femeia? Se masturba ascultând Brahms? Ori dimpotrivă, se gândea la cariera ei, la noile-i răspunderi, iar dacă da, se bucura de asta? În fine, Golful geneticienei părăsi parcare; era din nou singur. Ziua fusese superbă și continua să fie cald. În aceste săptămâni de început de vară, totul părea încremenit într-o neclintire radioasă; totuși – Djerzinski era conștient – ziua începuse deja să scadă.

Lucrase într-un mediu privilegiat, se gândi el demarând la rândul său. La întrebarea: „Considerați că, trăind la Palaiseau, beneficiați de un mediu privilegiat?”, 63 % din rezidenți răspundeau: „Da”. Era de înțeles; clădirile erau joase, cu peluze între ele. Mai multe supermagazine asigu-rau o aprovizionare lesnicioasă; la Palaiseau, noțiunea de calitate a vieții nu părea abuzivă.

În direcția Paris, autostrada Sudului era pustie. Avea impresia că se află într-un film SF neozeelandez, văzut în anii studenției: ultimul om de pe Pământ, după dispariția ori-cărei forme de viață. Ceva din atmosferă evoca o apocalipsă aridă.

Djerzinski locuia pe strada Fremicourt de vreo zece ani; se obișnuise cu locul, cartierul era liniștit. În 1993, simțise nevoia unei companii, ceva care să-l întâmpine seara, când revenea acasă. A ales un canar alb, o vietate sperioasă. Canarul cânta, mai ales dimineața; totuși, nu părea bucuros; dar poate un canar să fie bucuros? Bucuria este o emoție intensă și profundă, un sentiment de plenitudine exaltantă, resimțit de întreaga conștiință; îl putem compara cu beția, cu transa, cu extazul. Odată, scosese pasărea din colivie. Înspăimântat, canarul se găinășase pe canapea, apoi se izbise în gratiile coliviei căutând să intre înapoi. O lună mai târziu, Djerzinski făcu o nouă încercare. De data asta, sârmana vietate căzuse pe fereastră; amortizându-și de bine de rău că-derea, pasărea izbutise să aterizeze pe un balcon de la blo-cul de vizavi, cinci etaje mai jos. Michel trebuise să aștepte întoarcerea locatarei, sperând din suflet că nu

are pisică. Află că fata era redactoare la 2o Ans; trăia singură și se întorcea acasă târziu. Nu avea pisică.

Se înnoptase; Michel recuperează canarul ce tremura de frig și de frică, lipit de peretele de beton. De câteva ori, de obicei când ieșea cu gunoiul, a întâlnit-o din nou pe redactoare. Ea înclina din cap, probabil în semn de recunoaștere; îi răspun-dea la fel. Una peste alta, incidentul îi îngăduise să stabi-lească o relație de vecinătate; era un lucru bun.

De la ferestrele lui, se puteau vedea vreo zece blocuri, respectiv vreo trei sute de apartamente. În general, când se întorcea seara acasă, canarul începea să cânte și să fluiera, dura între cinci și zece minute; după care îi schimba semin-țele, aștemutul și apa. În seara aceea însă, fu întâmpinat de tăcere. Se apropie de colivie: pasărea era moartă. Micul trup alb, deja răcit, zăcea pe-o parte, pe aștemutul de pietriș fin.

La cină mănca o porție de pește cu verdețuri cunipărată de la Monoprix Gowmet1 și bău un pahar de vin Valdepenas mediocru. După o clipă de ezitare, vârcadavnil păsării într-o pungă din plastic în care, ca leș, mai puse o sticlă de bere ' Monopfix, lanț de supennagazine în Franța (n.t.). 13 și aruncă totul la toboganul de gunoi. Ce altceva să facă? Să-i cânte veșnica pomenire?

Nu știse niciodată unde ducea acest tobogan cu gura îngustă (dar suficientă pentru corpul unui canar). Cu toate astea, visă pubele uriașe, pline cu filtre de cafea, cu ravioli în sos și cu organe sexuale tăiate. Viermi gigantici, mari cât pasărea și înarmați cu ciocuri, îi atacau cadavrul. Îi srnu-i-geau picioarele, îi sfâșiau intestinele, îi spârgeau globii ocu-lari. Se trezi în noapte tremurând; era abia unu și jumătate. Înghiți trei comprimate de Xanax. Astfel se termină prima lui zi de libertate.

L

/a 14 decembrie 1900, într-o comunicare făcută la Academia din Berlin sub titlul „Zur Theorie des Geseztes der Energieverteilung în Normalspektrum”, Max Planck introducea pentru prima dată noțiunea de cuantă de energie, care avea să joace un rol decisiv în evoluția ulterioară a fizicii. Între 1900 și 1920, sub impulsul lui Einstein și al lui Bohr în primul rând, modelizări matematice mai mult sau mai puțin ingenioase au încercat să adapteze noul concept la cadml teoriilor anterioare; abia începând cu anii 20 acest cadru a apărut ca definitiv perimat.

Dacă Niels Bohr este considerat adevăratul fondator al mecanicii cuantice, faptul se datorează nu numai descope-ririlor sale personale, cât mai ales extraordinarei atmosfere de creativitate, de efervescentă intelectuală, de libertate a spiritului și de prietenie pe care a știut s-o creeze în jurul său. Institutul de fizică din Copenhaga, fondat de Bohr în 1919, avea să adune floarea tinerilor cercetători europeni din domeniul fizicii. Heisenberg, Pauli, Bom și-au făcut ucenicia aici. Ceva mai în vârstă decât ei, Bohr era capabil să petreacă ore întregi pentru a discuta în amănunt ipotezele lor, cu un amestec unic de perspicacitate filosofică, bună-voință și rigoare. Riguros, chiar maniac, nu tolera nici o im-provizatie în interpretarea experiențelor; în același timp, nici o idee nouă nu i se părea aprioric absurdă, nici un con-cept clasic intangibil. Îl plăcea să-și invite studenții în casa lui de la țară, la Tisvilde; primea acolo

oameni de știință din alte domenii, oameni politici, artiști; discuțiile treceau liber de la fizică la filosofie, de la istorie la artă, de la religie la viața zilnică. Nu se mai petrecuse ceva comparabil de la începuturile gândirii grecești. În acest context excepțional au fost elaborate, între 1925 și 1927, tezele esențiale ale școlii de la Copenhaga, care invalidau în mare măsură categoriile anterioare de spațiu, cauzalitate și timp.

Djerzinski nu reușise să creeze în jurul său un aseme-nea fenomen, nici vorbă. Atmosfera din unitatea de cercetare pe care-o conducea era, nici mai mult nici mai puțin, o atmosferă de birou. Departe de a fi un Rimbaud al microsco-pului, cum și-l imaginează de obicei un public sentimental, cercetătorul în biologia moleculară e cel mai adesea un teh-nician onest, fără geniu, care citește Le Nouvel Observateur și visează să plece în concediu în Groenlanda. Cercetarea în biologia moleculară nu cere nici spirit creator, nici spirit inventiv; în fapt, în proporție de aproape sută la sută, este o activitate de rutină, ce nu pretinde decât aptitudini intelek-tuale de mâna a doua.

Cercetătorii susțin doctorate, teze, deși un bac plus doi ani de postliceală le-ar fi prea destul pentru a putea manevra aparatele. „Ca să înțelegi codul ge-netic, obișnuia să spună Desplechin, directorul departamen-tului de biologie din CNRS', ca să descoperi principiul sintezei proteinelor, pentru asta, da, trebuia să transpiri puțin. Observați de altfel că primul care a prins firul afacerii a fost Gamow, un fizician. Pe când decriptarea ADN-ului, uf. Decriptezi și iar decriptezi. Termini o moleculă, mai termini una. Introduci datele în computer, computerul calculează toate subsecvențele. Trimiți un fax m Colorado: ei se ocupă de gena B27, noi de C33. Bucătărie. Din când în când se face

1 Centre National de Recherches Scientifiques (n.t.). 16 un mic progres în materie de aparatură; în general, e suficient ca să primești premiul Nobel. Fușereală, chițibușuri.” în după-amiaza zilei de 1 iulie, căldura era sufocantă; era una din acele după-amieze care se termină prost, când furtuna, până la urmă, izbucnește alungând trupurile dezgolite. Ferestrele din biroul lui Desplechin dădeau spre cheiul Anatole-France. De cealaltă parte a Senei, pe cheiul Tuileries, homosexualii se plimbau la soare, discutau doi câte doi sau în grupuri mici, își împrumutau prosoapele. Aproape toți purtau slipuri minuscule. Mușchii unși cu uleiuri de plajă străluceau în lumină, fesele proeminente luceau. În timp ce pălăvrăgeau, unii își mașau organele sexuale prin slipul de nailon, sau își strecurau înăuntru un deget, dezgo-lindu-și părul pubian, începutul falusului. Desplechin își instalese o lunetă la fereastră. Se zvonea că ar fi și el homo-sexual; în realitate, de mai mulți ani, era mai ales un alcoolic monden. Într-o după-amiază asemănătoare, încercase în două rânduri să se masturbeze, cu ochiul lipit de lunetă, fixând cu perseverență un adolescent ce-și lăsase jos slipul și al cărui sex începea o palpitantă ascensiune în atmosferă. Propriul său sex căzuse, flasc și zbârcit, uscat; nu insistase.

Djerzinski sosi la ora șaisprezece fix. Desplechin voia să-l vadă, cazul lui îl făcuse curios. Sigur, se întâmpla ade-sea ca un cercetător să-și ia un an sabatic1 pentru a merge să lucreze cu alte echipe în Norvegia, în Japonia, mă rog, în una din acele țări sinistre unde cvadragenarii se sinucid în masă. Alții – fenomen frecvent în „anii Mitterrand”, când voracitatea financiară atinsese

proporții nemaiîntâlnite -pomeau în căutarea unui investitor și înființau o societate pentru a comercializa o moleculă sau alta; de altfel, unii adunaseră în scurt timp averi considerabile, valorificând fără

1 Annee sau conge sabbatique, concediu de un an întreg pe care anumite categorii de salariați francezi îl pot obține pentru a se perfecționa în domeniul lor de activitate (n.f.).

Scrupule cunoștințele dobândite în anii de cercetare dezinte-resata. Concediul lui Djerzinski însă, fără proiect, fără scop, fără nici o motivație, părea de neînțeles. La patruzeci de ani era șef de lucrări, cincisprezece oameni de știință lucrau sub conducerea lui; el însuși depindea – mai mult teoretic – nunnai de Desplechin. Echipa lui obținea rezultate excelente. Era considerată una din cele mai bune echipe europene. În fond, ce nu era în regulă? Desplechin încercă un ton mai dinamic: „Ai proiecte?” Urmă o tăcere de treizeci de secunde, după care Djerzinski spuse simplu: „Da. Vreau să mă gândesc.” Discuția începea prost. Cu o veselie forțată. Desplechin adăugă: „în plan personal?” Privind chipul serios, cu trăsături ascuțite și cu ochi triști pe care-l avea înaintea, fu dintr-o dată copleșit de rușine. Pe plan personal. Ce? Chiar el îl căutase pe Djerzinski, cu cincisprezece ani în urmă, la universitatea Orsay. Alegerea se dovedise excelentă: era un cercetător precis, riguros, inventiv; rezultatele se adunaseră în număr impresionant. Dacă CNRS reușise să-și păstreze rangul european în cercetarea de biologie moleculară, lui i se datora în mare parte. Contractul fusese respectat, cu prisosință.

„Evident, încheie Desplechin, accesul la informații îți rămâne deschis. Codurile de acces la rezultatele stocate pe server și la situl de pe Internet al centrului rămân valabile: și fără limită de timp. Dacă ai nevoie de ceva, îți stau la dispoziție.”

După plecarea lui Djerzinski, se apropie din nou de ferestre. Transpira ușor. Pe cheiul din față, un tânăr brunet de tip nord-african își scotea șortul. Rămâneau probleme reale în biologia fundamentală. Biologii gândeau și acționau ca și cum moleculele ar fi fost niște elemente materiale separate, legate doar prin atracții și respingeri electromagnetice; niciunul dintre ei, Desplechin era convins, nu auzise de paradoxul EPR, de experiențele lui Aspect; niciunul nu catadicsise să se informeze în legătură cu progresele realizate în fizică de la începutul secolului; concepția lor despre atom rămăsese aproape aceeași cu a lui Democrit. Acumulau date, greoaie și repetitive, cu singurul scop de a scoate aplicații industriale imediate, fără să devină vreodată conștienți că soclul conceptual al demersului lor era minat. Djerzinski și el însuși, cu pregătirea lor inițială de fizicieni, erau probabil singurii din CNRS care-și dădeau seama: de îndată ce s-ar aborda cu adevărat bazele atomice ale vieții, fundamentele biologiei actuale s-ar face țândări. Desplechin medită la aceste chestiuni în timp ce seara se lăsa peste Sena. Era incapabil să-și imagineze pe ce căi ar putea apuca gândirea lui Djerzinski; nu se simțea în stare nici măcar să-i vorbească. Se apropia de șaiszeci de ani: pe plan intelectual, se simțea complet secătuit. Homosexualii plecaseră, cheiul era acum pustiu. Nu-și mai amintea când avusese ultima erecție; aștepta furtuna.

F, urtuna izbucni pe la ora douăzeci și unu. Djerzinski ascultă ploaia sorbind înghițituri mici dintr-un armagnac ieftin. Împlinise patruzeci de ani: era oare victima crizei de la patruzeci de ani? Ținând cont de ameliorarea condițiilor de viață, bărbații de patruzeci de ani din ziua de azi sunt în plină formă, condiția lor fizică este excelentă; primele semne indicând – atât prin aspectul fizic cât și prin reacția organelor la efort – că au încheiat o etapă, că au început lunga coborâre spre moarte, nu se mai produc, de regula, decât spre patruzeci și cinci sau chiar cincizeci de ani. În plus, faimoasa „criză de la patruzeci de ani” este adesea asociată cu fenomene sexuale, cu căutarea subită și frenetică a timpului de fete foarte tinere. În cazul lui Djerzinski, aceste considerații erau neavenite: sexul îi servea la urinat, și atât.

A doua zi se trezi pe la șapte, luă din bibliotecă Partea și întregul, autobiografia științifică a lui Wemer Heisenberg, și o pomi pejos spre Champ-de-Mars. Zorii erau limpezi și răcoroși. Avea această carte de la vârsta de șaptesprezece ani. Așezat sub un platan de pe alea Victor-Cousin, reciti pasajul din primul capitol în care Heisenberg, descriind contextul anilor în care se formase, relatează circumstanțele primei sale întâlniri cu teoria atomică: „S-a întâmplat, cred, în primăvara lui 1920. Sfirșitui primul război mondial semănase tulburare și confuzie printre tineni din țara noastră. Vechea generație, profund dezamăgită de înfrângere, scăpase fniele din mână; iartineni se adunau în grupuri, în comunități maj mici sau mai mari, pentru a căuta o nouă cale, sau măcar o busofă nouă care să-i ajute să se orienteze, căci vechea busofă fusese distrusă. Așa se face ca, într-o frumoasă zi de primăvară, eram în drumeție cu un grup format din vreo zece-douăzeci de colegi. Dacă-mi amintesc bine, această plimbare ne ducea peste dealurile ce mărginesc malul apusean al lacului Stamberg; din loc în loc, șirurile de fagi de un verde luminos erau întrerupte de goluri lăsând să se vadă, la stânga și ma'i jos de noi, lacul ce părea că se întinde pfnă la munții ce formau fundalul peisajului. Destulde ciudat, în timpul acelei plimbări am avut prima discuție despre lumea fizicii atomice, discuție ce pentm mine avea să capete o mare însemnătate în cursul carierei mele u/ferioare.”

Pe la unsprezece, căldura începu să crească din nou. Revenind acasă, Michel se dezbracă la piele, apoi se lungi în pat. În următoarele trei săptămâni, mișcările lui au fost extrem de reduse. Ne putem imagina că peștele, ieșind din când în când la suprafața apei ca să înghită aer, zărește preț de câteva secunde o lume aeriană, complet diferită – para-disiacă. După aceea, bineînțeles, trebuie să se întoarcă în universul lui de alge, în care peștii se devoră. Dar timp de câteva secunde a avut intuiția unei lumi diferite, perfecte -lumea noastră.

În seara de 15 iulie, îi telefonă lui Bruno. Pe un fundal de jazz cool, vocea fratelui său vitreg emitea un subtil me-saj aluziv. Bruno era, cu siguranță, o victimă a crizei de la patruzeci de ani. Purta haină din piele, își lăsase barbă. Ca să arate că știe ce-i viața, vorbea ca un personaj de roman polițist de mâna a doua; fuma trabuce, făcea bodybuilding.

Michel însă, în ce-l privea, nu credea deloc în explicația cu „criza de la patruzeci de ani”. Bărbatul care-i cade victimă nu vrea decât să trăiască, să trăiască un pic mai mult; nu cere decât o mică prelungire. Adevărul, în cazul

lui, e că se săturase de toate; pur și simplu nu mai vedea nici un motiv ca să continue.

În aceeași seară, regăsi o fotografie, făcută la școala primară din Charny; și îl podidi plânsul. Așezat în banca, băiatul ținea în mână o carte deschisă. Privea țintă la obiectiv, surâzând, plin de bucurie și de curaj; iar acel copil. Lucru de neînțeles, era el. Copilul își făcea temele, își învăța lecțiile cu o gravitate increzătoare. Intra în lume, descoperea lumea, iar lumea nu-l înfricoșa; era gata să-și ocupe locul în societatea oamenilor. Toate acestea se puteau citi în privirea copilului. Purta o bluză cu guleraș.

Timp de mai multe zile, Michel păstră fotografia la îndemână, sprijinită de lampa de pe noptieră. Timpul este un mister banal și totul e-n regulă, încerca el să-și spună; privirea se stinge, bucuria și încrederea dispar. Lungit pe salteaua Bultex, Michel se străduia fără succes să deprindă vremelnicia. Fruntea copilului era însemnată: o gropiță ro-tundă, cicatrice de vărsat de vânt; această cicatrice traversase anii. Unde era adevărul? Căldura amiezii umplea încăperea.

Lăscut în 1882 într-un sat din fundul Corsicii, într-o familie de țărani analfabeți, Martin Ceccaldi părea intrat pe făgașul unei vieți agricole și pastorale, cu un domeniu de activitate limitat, viața pe care o trăiseră nenumărate generații de strămoși ai săi. E un gen de viață de mult dispărut din părțile noastre, așa încât a-i face o analiză exhaustivă nu prezintă decât un interes limitat. Pentru că totuși, din când în când, unii ecologiști radicali manifestă față de ea o nostalgie de neînțeles, îi voi face, pentru a fi complet, o scurtă descriere sintetică: cei ce trăiesc astfel au natură și aer curat, cultivă câteva parcele de pământ (al căror număr e stabilit cu precizie de un sistem de moștenire strict), din când în când vânează câte un mistreț; regulează în stânga și-n dreapta, și în special nevasta, care naște copii; își cresc copiii ca să le ia locul în același ecosistem, se procopsesc cu o boală, și gata.

Destinul particular al lui Martin Ceccaldi e în realitate absolut simptomatic pentru rolul – de integrare în societatea franceză și de promovare a progresului tehnologic – jucat de școala laică în timpul celei de-a Treia Republici. Învățătorul lui a înțeles rapid că avea de-a face cu un elev excepțional, înzestrat cu o capacitate de abstractizare și cu o inventivitate formală care cu greu se vor putea manifesta în mediul lui de origine. Perfect conștient că rolul său nu se limita la înzestra-rea viitorului cetățean cu un bagaj de cunoștințe elementare, că tot el trebuia să descopere elementele de elită menite să devină cadrele Republicii, învățătorul îi convinse pe părinții lui Martin că soarta fiului lor avea să se joace obligatoriu în afara Corsicii. În 1894, primind o bursă, băiatul intră deci ca întem la liceul Thiers din Marsilia (bine descris de Marcel Pagnol în amintirile-i din copilărie, care, pentru excelența reconstituire realistă a idealurilor fondatoare ale unei epoci prin evoluția unui tânăr dotat provenit dintr-un mediu defavorizat, aveau să rămână până la sfârșit lectura favorită a lui Martin Ceccaldi). În 1902, confirmând din plin speranțele fostului său învățător, intră la Politehnică.

În 1911, fu numit într-un post hotărâtor pentru viitoarea lui carieră. Trebuia creată, pe ansamblul teritoriului algerian. O rețea eficientă de

alimentare cu apă. Martin lucră la ea mai bine de douăzeci și cinci de ani, calculând panta apeductelor și diametrul aducțiunilor. În 1923 se însură cu Genevieve July, o funcționară cu îndepărtată origine occitană, a cărei familie se stabilise în Algeria în unnă cu două generații. În 1928 li se născu o fiică, Janine.

Cronica unei vieți omenești poate fi oricât de lungă sau oricât de scurtă dorim. Opțiunea metafizică sau tragică, limitându-se în ultimă instanță la data nașteni și cea a mor-ții înscrise clasic pe o piatră de mormânt, are desigur n-ieri-tul de a fi extrem de concisă. În cazul lui Martin Ceccaldi, pare oportun să evocăm o dimensiune istorică și socială, punând accentul nu atât pe trăsăturile personale ale indivi-dului, cât pe evoluția societății pentru care el constituie un element simptomatic. Purtați, pe de o parte, de evoluția istorică a epocii lor, în plus optând să adere la ea, indivizii simptomatici au în general o existență simplă și fericită; povestea unei vieți poate atunci, de regulă, să încapă într-o pagina sau două. Cât despre Janine Ceccaldi, ea aparținea dezolantei categorii a precwsoriâor. Perfect adaptați, pe de-o parte, modului de viață majoritar al epocii lor, preocupați, pe de altă parte, s-o depășească „ridicându-se deasupra ei”, propovăduind comportamente noi sau popularizând unele încă puțin practicate, precursorii au nevoie în general de o descriere ceva mai lungă, mai ales că parcursul lor e adesea mai frământat și mai tulbure. Totuși, ei nu joacă decât rolul de accelerator istoric – în general de accelerator al unei descompuneri istorice – fără a putea vreodată să imprime evenimentelor o direcție nouă – acest rol revenind revolu-ționarilor sau profetilor.

Curând, fiica lui Martin și a Genevievei Ceccaldi dovedi aptitudini intelectuale ieșite din comun, cel puțin egale cu ale tatălui ei, asociate cu un caracter foarte independent. Își pierdu virginitatea la vârsta de treisprezece ani (ceea ce era cu totul neobișnuit, în vremea și în mediul ei), apoi își pe-irecu anii de război (mai curând calmi în Algeria) participând la principalele baluri ce aveau loc la fiecare sfârșit de săptămână, mai întâi la Constantine, apoi la Alger; totul fără a înceta să adune, trimestru după trimestru, impresionante rezultate școlare. Prin urmare, înarmată cu un bacalaureat cu mențiune și cu o experiență sexuală deja solidă, își părăsi părinții în 1945 pentru a studia medicina la Paris.

Primii ani de după război au fost laborioși și violenți; indicatorul producției industriale era extrem de scăzut, iar raționalizarea alimentelor fu suprimată abia în 1948. Cu toate astea, la o minoritate avută a populației apăreau deja primele semne ale unui consum libidinal recreativ de masă, provenind din Statele Unite și care în deceniile următoare avea să se extindă la ansamblul populației. Studentă la Facultatea de Medicină din Paris, Janine Ceccaldi trăi astfel din plin anii „existențialiști” și avu chiar ocazia să danseze un be-bopcu Jean-Paul Sartre, la Tabou. Puțin impresionată de opera filosofului, fu în schimb șocată de urâtenia individului, vecină cu handicapul, și episodul rămase fără urmări. Foarte fru-moasă, de un tip mediteranean pronunțat, Janine avu destule aventuri înainte de a-l întâlni, în 1952, pe Serge Clement, care își termina atunci specializarea m chirurgie.

Peste ani, lui Bruno îi plăcea să spună: „Vreți un portret al tatălui meu? Luați un maimuțoi, echipați-l cu un telefon mobil și veți avea idei despre individ.” Evident, la vremea aceea Serge Clement nu avea telefon mobil; era însă, ce-i drept, destul de păros. Pe scurt, nu era frumos deloc; respira însă o virilitate puternică și elementară ce avea să-l seducă pe tânărul intemă. În plus, avea proiecte. O călătorie în Statele Unite l-a convins că domeniul chirurgiei estetice oferea mari posibilități de viitor unui practician ambițios. Într-adevăr, extinderea progresivă a pieței seducției concomitent cu spulberarea cuplului tradițional, previzibilul avânt economic al Europei occidentale – totul anunța mari posibilități de dezvoltare în acest sector, iar Serge Clement avu meritul de a fi printre primii din Europa – și cu siguranță primul din Franța – care-au înțeles acest lucru; problema e că nu dispuneau de suma necesară pentru a demara. Martin Ceccaldi, plăcut impresionat de spiritul întreprinzător al viitorului său ginere, îi împumută banii și o primă clinică își deschise ușile în 1953, la Neuilly. Succesul, popularizat în paginile de informații ale revistelor feminine, atunci în plină expansiune, a fost de-a dreptul fulgerător, iar în 1955 o nouă clinică apărură pe colinele de lângă Cannes.

Cei doi soți formau ceea ce mai târziu avea să se numească un „cuplu modern” și Janine rămase gravidă mai mult din neatenție. Hotărî totuși să păstreze copilul; maternitatea, gândea ea, este una din experiențele pe care o femeie trebuie să le trăiască; graviditatea fu de altfel o perioadă destul de agreabilă, și Bruno se născu în martie 1956. Tânărul cuplu găsi că îngrijirile fastidioase cerute de creșterea unui copil erau puțin compatibile cu idealul lor de libertate personală și, de comun acord, în 1958, l-au expediat pe Bruno la Alger, la bunicii dinspre mamă. Pe atunci, Janine era din nou însărcinată; de data asta însă, tatăl era Marc Djerzinski.

Gonit de o mizerie cumplită, vecină cu foametea, Lucian Djerzinski părăsi în 1919 bazinul minier din Katowice, unde se născuse în urmă cu douăzeci de ani, cu speranța să găsească de lucru în Franța. Se angajă ca muncitor la căile ferate, mai întâi la construirea, apoi la întreținerea lor, și se însură cu Marie Le Roux, fată de zilieri de origine burgundă, angajată, și ea, la căile ferate. Îi făcu patru copii înainte de a muri, în 1944, într-un bombardament aliat.

Al treilea copil, Marc, avea paisprezece ani la moartea tatălui. Era un băiat inteligent, serios, puțin cam trist. În 1946, cu ajutorul unui vecin, intră ca ucenic electrician la studiourile Pathe din Joinville. Curând se dovedi foarte dotat pentru această muncă: pe baza unor indicații sumare, pregătea excelente fonduri de eclairaj până la sosirea operatorului-șef. Henri Alekan îl prețuia mult și voia să-l ia asistent, când Marc se hotărî, în 1951, să se angajeze la ORTF care tocmai își începea emisiunile.

Când o întâlni pe Janine, la începutul lui 1957, Marc realiză un reportaj de televiziune despre mediile din Saint-Tropez. Centrată mai ales în jurul personajului Brigitte Bardot (Et Dieu crea la femme, apărut în 1956, a constituit adevărata lansare a mitului Bardot), ancheta lui atinge de asemenea unele cercuri artistice și literare, mai ales ceea ce mai târziu avea să se numească „gașca lui Sagan”². Această lume, ce-i rămânea interzisă în ciuda

banilor ei, o fascina pe Janine; în plus, se pare că se îndrăgostise sincer de Marc. Era convinsă că are stofă de mare cineast, ceea ce de altfel era probabil adevărat. Lucrând în condițiile reportajului, cu un material de ecleraj ușor, deplasând câteva obiecte, el crea scene tulbu-rătoare, m același timp realiste, calme și profund disperate, ce aminteau de stilul lui Edward Hopper. Marc plimba o pri-vire indiferentă peste celebritățile cu care venea în contact, iar pe Bardot sau pe Sagan le filma cu tot atâta considerație ca pe niște calamari sau raci. Nu vorbea cu nimeni, nu simpatiza pe nimeni; era cu adevărat fascinant.

Janine divorța în 1958, la puțin timp după ce-l expediase pe Bruno la bunici. Fu un divorț prin bună înțelegere, vina

1 Radio-televiziunea franceza de stat (n.t.).

2 Françoise Sagan, scriitoare franceză m mare voga în anii 50-60 (n.t.).

Fiind împărțită egal. Generos, Serge îi cedă acțiunile lui de la clinica din Cannes, era destul ca să-i asigure un venit con-fortabil. După ce se instalară într-o vilă din Sainte-Maxime, Marc nu-și schimbă defel obiceiurile de singuratic. Janine îl înboldea să se ocupe de cariera lui cinematografică; el încuviința, dar nu făcea nimic, se mulțumea să aștepte unnătorul subiect de reportaj. Când ea organiza un dineu, el prefera adesea să mănânce singur, puțin înainte, în bucătărie; apoi pleca să se plimbe pe țann. Revenea chiar înainte de plecarea invitaților, pretextând că are de terminat un montaj. Nașterea fiului său, în iunie 1958, îl tulbură în mod vizibil. Rămânea minute în șir privind copilul, care-i semăna izbitor: același obraz cu trăsături ascuțite, cu pomeții proeminenți; aceiași ochi mari și verzi. Puțin mai târziu, Janine începu să-l înșele. El suferi probabil, dar e greu de spus sigur, căci efec-tiv vorbea din ce în ce mai puțin. Construia mici altare din pietricele, ramuri, carapace de crustacee; apoi le fotografia sub o lumină razantă.

Reportajul despre Saint-Tropez cunoscu un mare succes printre specialiști, dar el refuză să dea un interviu pentru Cshiers du cinema. Cota lui mai urcă puțin cu ocazia difuzării unui scurt documentar filmat în primăvara lui 1959, foarte caustic, despre Salut les copains¹ și nașterea fenome-nului yeye. Filmul de ficțiune nu-l interesa însă, era clar, și refuză în două rânduri să colaboreze cu Godard. În aceeași perioadă, Janine începu să-i frecventeze pe americanii în trecere pe Coasta de Azur. În Statele Unite, în Califomia, ceva cu totul nou era pe cale să se întâmple. La Esalen, lângă Big Sur, apăreau comunități bazate pe libertatea sexuală și pe consumul de droguri psihedelice, care, se credea, ar lărgi câmpul conștiinței. Janine deveni amanta lui Francesco di Meola, un american de origine italiană care-i cunoscuse pe Ginsberg și pe Aldous Huxley, și care se număra printre fondatorii uneia dintre comunitățile din Esalen.

1 Revistă pentru tinerct (n.t.).

În ianuarie 1960, Marc plecă să facă un reportaj despre societatea comunistă de tip nou care se construia în China populară. Reveni la Sainte-Maxime pe 23 iunie, în plină du-pă-amiază. Casa părea pustie. Totuși, o fată de vreo cincispre-zece ani, complet goală, stătea turcește pe covorul din salon. „Gone to the beach.”, făcu ea dreptrăspuns la întrebările lui, după care căzu iarăși în apatie. În camera Janinei, un zdrahon bărbos, vizibil beat, sfbrăia

prăvălit de-a curmezișul patului. Marc ciuli urechea; auzea gemete sau horcăieli.

În camera de la etaj domnea o duhoare cumplită; soarele, pătrunzând pe fereastra largă, lumina violent dalele albe și negre. Pe dale, fiul său se târa cu stângăcie, alunecând din când în când într-o baltă de urină și excremente. Clipea din ochi și gema întruna. Simțind o prezență umană, încercă să fugă. Marc îl luă în brațe; terorizat, omulețul tremura în mâinile lui.

Marc ieși din casă; dintr-un magazin din apropiere, cum-pără un scăunel pentru copii. Scrise un bilet scurt pentru Janine, urcă în mașină, atașă scăunelul de banchetă, fixă copilul în scăunel și pomi înspre nord. În dreptul orașului Valence, coti spre Masivul Central. Se lăsa noaptea. Din timp în timp, între două viraje, arunca o privire la fiul său care moțăia pe bancheta din spate; se simțea inundat de o emoție stranie.

Din ziua aceea, Michel fu crescut de bunică-sa, care ieșise lapensie în Yonne, țmutul ei de baștină. Puțin mai târziu, Janine plecă în Califomia, ca să trăiască în comunitatea lui di Meola. Michel nu avea s-o revadă decât la vârsta de cincisprezece ani. De altfel, nici pe taică-său nu prea avea să-l mai vadă. În 1964, Marc plecă să facă unreportaj despre Tibet, aflat sub ocupație militară chineză. Într-o scrisoare către maică-sa, îi spunea că se simte bine, că e pasionat de budismul tibetan, pe care China încerca să-l lichideze prin violență; au fost ultimele vești de la el. Un protest al Franței pe lângă guvemul chinez rămase fără urmări și, cu toată că trupul nu i-a fost găsit, un an mai târziu fu declarat, în mod oficial, dispărut.

— H/vara lui 1968, Michel are zece ani. De la doi ani, e singur cu bunica. Trăiesc la Chamy, în Yonne, aproape de hotarul cu Loiret. Dimineața, Michel se scoală devreme ca să pregătească micul dejun pentru bunica; și-a făcut o fișă specială în care și-a notat timpul de infuzie a ceaiului, numărul de tartine și attele.

Adesea, până la masa de prânz, rămâne în camera lui. Citește Jules Veme, Pifle Chien sau Le Club des Cm̄q; dar cel mai des se cufundă în colecția revistei Tout îUnivers. Se vorbește acolo despre rezistența materialelor, despre forma norilor, despre dansul albinelor. Se mai vorbește despre Taj Mahal, palatul construit de un rege din vechime în memoria reginei sale moarte; despre moartea lui Socrate sau despre crearea geometriei de către Euclid, acum trei mii de ani.

După-amiaza, stă în grădină. Sprijinit cu spatele de cireș. În pantaloni scurți, simte covorul elastic al ierbii. Simte căldura soarelui. Lăptucile absorb căldura soarelui; absorb de asemenea apă, Michel știe că la căderea serii va trebui sa le ude. Continuă să citească Tout fUmvers, sau cărți din colecția Cent questions sur; Michel absoarbe cunoștințe.

De asemeni, pleacă adesea cu bicicleta pe drumurile de țară. Pedalează din toate puterile, umplându-și plămâni cu mireasma etemității. Etemitatea copilăriei este o etemitate scurtă, dar el încă nu știe; peisajul defilează.

La Chamy n-a mai rămas decât o băcănie; însă dubița măcelarului trece miercurea, cea a negustorului de pește vinerea; adesea, sâmbătă la prânz, bunica gătește morun cu sos de smântână. Pentru Michel e ultima lui vară la

Chamy, dar el încă n-o știe. La începutul anului, bunica a avut un atac. Cele două fiice ale ei, care trăiesc într-o suburbie pari-ziană, îi caută o căsuță mai aproape de ele. Bunica nu mai e în stare să se descurce singură tot anul, să-și lucreze grădina.

Michel se joacă rar cu băieții de vârsta lui, dar nici rău nu se are cu ei. E considerat puțin mai aparte; la școală are rezultate excelente, înțelege totul fără efort aparent. De când se știe, e primul la toate materiile; firește, bunica e mândră de el. Lar colegii nici nu-l detestă, nici nu-l brutalizează; îi lasă oricând să copieze de la el. 11 așteaptă pe vecin să termine, apoi întoarce pagina. În ciuda rezultatelor excelente, stă în ultima bancă. Condițiile regatului sunt precare.

Într-o după-amiază de vară, când încă locuia în Yonne, Michel alergase pe pajiște cu verișoara sa Brigitte. Brigitte era o fată de șaisprezece ani, drăguță și de o bunătate extremă, care câțiva ani mai târziu avea să se mărite cu un dobitoc sinistru. Era vara lui 1967. Ea îl ținea de mâini făcându-l să se învâртеască-n jurul ei, apoi se prăvăleau amândoi în iarba proaspăt cosită. Michel se ghemuia la pieptul ei cald; Brigitte purta o fustiță scurtă. A doua zi, erau acoperiți cu bășicuțe roșii iar tot trupul le era urzicat de mâncărimi cumplite. Trombidium holosencum, numit și rujet, e întâlnit în mod curent, vara, pe pajiști. Are un diametru de circa doi milimetri, corpul solid, cămos, foarte bombat, de un roșu viu. Își înfige rostrul în pielea mamiferelor, provocând mâncărimi insuportabile. Linguatula rhinana, sau linguatula, trăiește în fosele nazale, în sinusurile frontale sau maxilare ale câinelui. Uneori și în ale omului. Embrionul este oval, cu o coadă la spate; gura posedă un aparat perforant. Două perechi de apendice (sau cioturi) sunt înzestrate cu gheare lungi. Adultul este alb, lanceolat, de o lungime între 18 și 85 de milimetri. Corpul este aplatizat, inelat, transparent, acoperit cu spiculi chitinoși.

În decembrie 1968, bunica s-a mutat în Seine-et-Mame, mai aproape de fiicele ei. Într-o primă perioadă, viața lui

Michel nu s-a schimbat prea mult. Crecy-en-Brie e situat la doar cincizeci de kilometri de Paris, iar pe atunci încă era un sat. Un sat drăguț, cu case vechi; Corot a pictat aici câteva pânze. Un sistem de canale deviază apele râului Grand Morin, drept care Crecy este abuziv numit, în unele prospecte, Veneția ținutului Brie. Puțini dintre locuitorii săi lucrează la Paris. Majoritatea sunt angajați la mici întreprinderi locale, sau cel mai adesea la Meaux.

Două luni mai târziu, bunica a cumpărat un televizor; publicitatea tocmai își făcea apariția pe canalul 1. În noaptea de 21 iulie 1969, Michel putu urmări în direct primii pași ai omului pe Lună. Șase sute de milioane de telespectatori răspândiți pe suprafața planetei asistau, în același timp cu el, la același spectacol. Cele câteva ore cât a durat retransmisia; iu fost probabil punctul culminant al primei perioade a visului tehnologic occidental.

Deși sosit după începerea anului școlar, Michel se adaptă bine la gimnaziul din Crecy-en-Brie și trecu fără greutate în clasa a șaptea. În fiecarejoi cumpăra revista Pif, care tocmai își înnoise formula. Spre deosebire de mulți cititori, el n-o cumpăra m primul rând pentru gadget, ci pentru povestirile de

aventuri. Traversând epoci și decoruri de o mare varietate, aceste povestiri aduceau în scenă câteva valori morale simple și profunde. Ragnar Vikingul, Teddy Ted și Apașul, Rahan „fiul vremurilor sălbatice”, Nastratin Hogeia care-i lua peste picior pe viziri și califi: toți ar fi putut împărtăși aceeași etică. Michel devenea tot mai conștient de această etică și avea să rămână definitiv marcat de ea. Nietzsche nu-i provocă decât o scurtă iritare, iar Kant nu făcu decât să-i confirmă ceea ce știa deja. Morala pură Gste unică și universală. Ea nu suferă, în timp, nici degradare și nici adăugire. Nu depinde de nici un factor istoric, economic, sociologic sau cultural: nu depinde de absolut nimic. Nedeterminată, ea determină. Necondiționată, condiționează. Altfel spus, e un absolut.

O morală ce poate fi respectată în practică e totdeauna rezultatul amestecului în proporții variabile de elemente morale pure și de alte-elemente cu origine mai mult sau mai puțin obscură, cel mai adesea religioasă. Cu cât elementele de morală pură vor fi mai numeroase, cu atât societatea-suport a respectivei morale va avea o existență mai lungă și îțiai fericită. La limită, o societate guvernată de principiile pure ale moralei universale ar dăinui cât lumea.

Michel îi admira pe toți eroii din Pitdar preferatul lui era neîndoielnic Lup-Negru, indianul singuratic. Nobilă sinteză între apaș, sioux și cheyenne. Lup-Negru colinda la nesfârșit preria, însoțit de calul Shinook și de lupul Toopee. Nu numai că acționa, sărind mereu în ajutorul celor slabi, dar își comenta și propriile acțiuni pe baza unui criteriu etic transcendent, poetizat uneori prin diferite proverbe dakota sau cree, alteori mai sobru. Printr-o referire la „legea preriei”. Peste ani, Michel continua să-l considere tipul ideal al eroului kantian, acționând întotdeauna „ca și cum ar fi fost, prin maximele sale, un întiembru legiuitorân regatul universal al scopurilor”. Unele episoade ca Brățani de piele, cu personajul tulburător al bătrânei căpetenii cheyenne care cerceta stelele. Depășeau astfel cadrul cam strâmt al povestirii de aventuri, cufundându-se într-un climat pe de-a-ntregul poetic și moral.

Televiziunea îl interesa mai puțin. Urmărea totuși, cu inima strânsă, emisiunea săptămânală Viuța animașelor. Gazele și căprioarele, mamifere gingașe, își trăiau zilele sub teroare. Leii și panterele trăiau într-o abrutizare apatică traversată de scurte explozii de cruzime. Ucideau, sfășiau, devorau animalele mai slabe, bătrâne sau bolnave; apoi recă-deau într-un somn stupid, deranjat doar de atacurile para-ziților ce-i consumau din interior. Unii paraziți erau și ei atacați de paraziți și mai mici; aceștia din urmă erau la rândul-le teren de reproducere pentru viruși. Reptilele alunecau prin arbori, își împlântau colții veninoși în păsări și mamifere; asta dacă nu erau chiar ele secționate brusc de ciocul vreunei păsări de pradă. Vocea pompoasă și stupidă a lui Claude Darget comenta aceste imagini atroce cu o expresie de admirație ce nu se justifica prin nimic. Michel fremăta de indignare și simțea cum se formează în el o convingere de neclintit: luată în ansamblu, natura sălbatică nu-i altceva decât o mizerie respingătoare; luată în ansamblu, natura salbaticăjustifica o nimicire totală, un holocaust universal – iar inisiunea omului pe Pământ era probabil să îplinească acest holocaust.

În aprilie 1970, a apărut în P/Tun gadget ce avea sa răinănă celebru: praful vieții. Fiecare revistă era însoțită de un pliculeț conținând ouăle unui crustaceu marin minuscul, Artemid salina. De câteva mii de ani, aceste organisme erau într-un stare de viață suspendată. Pentru a le readuce la viață, procedura era destul de complexă: apa trebuia decantată liinp de trei zile, încălzită ușor, apoi se adauga conținutul pli-cului și se agita ușor. În zilele următoare, recipientul trebuia ținut lângă o sursă de lumină și căldură; se adăuga regulat apă la temperatura potrivită pentru a compensa evaporarea; ainestecul trebuia clătinat ușor pentru a fi oxigenat. Câteva săptămâni mai târziu, în vas mișunau o mulțime de crustacee translucide, la drept vorbind cam scârboase, dar incontestabil vii. Până la urmă, neștiind ce să facă cu ele, Michel le-a aruncat în Grand Morin.

În același număr, douăzeci de pagini de aventuri adu-ceau câteva amănunte despre tinerețea lui Rahan, despre împrejurările care făcuseră din el un erou solitar al timpurilor preistorice. Pe când era copil, clanul său fusese decimat de o erupție vulcanică. Tatăl său, Crao înțeleptul, murind, nu-i lăsase moștenire decât un colier cu trei gheare. Fiecare gheară simboliza o calitate a „celor care merg în două pi-cioare”, oamenii. Erau acolo gheara fidelității, gheara cura-Jului și, cea mai importantă din toate, gheara bunătății. De atunci, Rahan purta acest colier, încercând să fie demn de ceea ce simboliza el.

Casa din Crecy avea o grădină lungă, cu un cireș, ceva mai mic decât cel din Yonne. Michel continua să citească Tout fUnivers și Cent questions sur. Când împlini doispre-zece ani, bunica îi dăruie o tmsă a Micului chimist. Chimia era cu mult mai captivantă decât mecanica sau electricitatea; mai misterioasă, mai diversă. Substanțele se odihneau în cutiile lor, de culori, forme și texturi diferite, ca niște esențe veșnic separate. Totuși, era suficient să fie alăturate ca sa reacționeze cu violență, formând într-o clipită compuși absolut noi.

Într-o după-amiază de iulie, pe când citea în gradină, Michel deveni conștient că bazele chimice ale vieții ar fi putut să fie cu totul diferite. Rolul jucat în inoleculele fiin-țelor vii de carbon, oxigen și azot ar fi putut să fie îndeplinit de molecule cu valență identică, dar cu greutate atomică mai mare. Pe o altă planetă, în condiții de temperatură și presiune diferite, moleculele vieții ar fi putut să fie siliciul, sulful și fosforul; sau germaniul, seleniul și arsenicul; sau, de ase-meni, staniul, telurul și antimoniul. Nu cunoștea pe nimeni cu care să poată discuta serios despre aceste lucruri: la cererea lui, bunica îi cumpără mai multe cărți de biochimie.

Rima amintire a lui Bruno data de la patru ani; era amintirea unei umilințe. Mergea pe atunci la grădinița din parcul Laperlier, în Alger. Într-o după-amiază de toamnă, educatoarea le-a explicat băieților cum să confecționeze coliere din frunze. Fetitele așteptau deoparte, purtând deja pe chip semnele unei stupide resemnări femele; cele mai multe aveau rochii albe. Fronze aurii acopereau solul; erau mai ales de castani și platani. Unul după altul, colegii lui fși tenninau colierul, apoi mergeau să-l treacă pe după gâtul preferatei. Lucrul lui Bruno nu avansa, frunzele se rupeau, totul se strica în mâinile lui. Cum să le explice că avea nevoie de iubire? Cum să le explice, fără colierul de frunze? Începu să plângă de furie; educatoarea nu i-a venit în ajutor.

Totul se terminase deja, copiii se ridicau ca să plece din parc. Puțin după aceea, grădinița s-a închis.

Bunicii locuiau într-un apartament superb de pe bule-vardul Edgar-Quinet. Imobilele burgheze din centrul Alge-nilui erau construite după același model ca imobilele perioa-dei Haussmann⁷ din Paris. Un coridor de douăzeci de metri traversa apartamentul, ducând la un salon din al cărui balcon ^ deschidea o vedere panoramică asupra orașului alb. Peste

1 Georges, (baron de) Haussmann, prefect de Sena între 1853-1870, a condus lucrările de modernizare a Parisului (/” R.).

Ani, devenit un cvadragenar blazat și acrit, va revedea această imagine: el, Bruno, la patru ani, pedalând din toate puterile pe o tricicletă de-a lungul coridorului întunecat. Până la deschiderea luminoasă a balconului. În acele momente cunoscuse probabil maximum de fericire pământescă.

În 1961, bunicul muri. În condițiile clnei noastre, un cadavru de mamifer sau de pasare atrage mai întâi anuinite muște (Miiscu, Curtonevray, de îndată ce începe descom-punerea, noi specii intră în joc, în special Culfiphom și Lucilitt. Cadavrul, sub acțiunea combinată a bacleriilor și a sucurilor digestive secretate de larve, se lichefiază mai mult sau mai puțin și devine sediul fermentațiilor butirice și amo-niacale. După trei luni, muștele și-au terminat lucrarea și sunt înlocuite de legiuni de coleoptere din soiul Dermestes și de lepidoptera Aglossa pinguinafis, care se hrănesc în special cu grăsimi. Materiile proteinice în fermentare sunt exploatate de larvele de Piophila petasionis și de coleopterele din soiul Corynetes. Cadavrul, descompus și conținând încă unne de umiditate, devine apoi fieful acarienilor, care-i sug și ulti-mele scursori. O dată uscat și mumificat, încă mai găzduiește paraziți: larve de atagene și anthrene, viermi de Aghssa cuprealis și de Tineola biseHelia. Acestea încheie ciclul.

Bruno revedea sicriul bunicului, de un negru frumos și profund, cu o cruce de argint. Era o imagine liniștitoare, chiar fericită; bunicul se simțea desigur bine. Într-un sicriu atât de somptuos. Mai târziu, avea să afle de existența aca-rienilor și-a larvelor cu nume de starlete italiene. Totuși, chiar și acum, imaginea sicriului bunicului rămânea o ima-gine fericită.

Bruno o revedea apoi pe bunica în ziua sosirii lor în Marsilia, așezată pe un cufăr în mijlocul bucătăriei pardosite cu gresie. Între dale foiau gândaci. Probabil că atunci s-a tul-burat mintea bunicii. În răstimp de câteva săptămâni, se succedaseră agonia soțului, plecarea precipitată din Algeria mutarea, după multă căutare, în apartamentul din Marsilia. Era un cartier murdar din partea de nord-est a orașului. Până atunci bunica nu pusese piciorul în Franța. Lar fiică-sa o abandonase, nu venise la înmormântarea tatălui ei. Trebuia sa fie o greșeala. Desigur, undeva se făcuse o greșeală.

Bunica își reveni și mai trăi cinci ani. Cumpără mobila, pușc în sufragerie un pat pentru Bruno, îl înscrise la școala priinară din cartier. In fiecare seară, venea să-l ia acasă. Lui Bruno îi era rușine văzând-o pe acea bătrânică gârbovită, uscată, care-l lua de mână. Ceilalți aveau părinți; copiii de divorțați erau încă rari.

Noaptea, bunica își revedea iar și iar parcursul vieții care sfârșea atât de prost. Tavanul apartamentului era jos, vara căldura era sufocantă. În general, bătrâna nu adormea decât puțin înainte de zori. În timpul zilei se învârtea prin apartament în papuci, vorbind cu voce tare fără să-și dea seama, repetând uneori aceeași frază de cincizeci de ori la rând. Cazul Janinei o obseda. „N-a venit la înmormântarea lui taică-su.” Trecea dintr-o cameră-n alta, ținând uneori, ui-tată în mâna, o cratiță sau o cârpă de spălat pe jos. „înmormântarea lui taică-su. Înmormântarea lui taică-su.” Papucii târșâiți pe gresie scoteau un soi de scrâșnet. Bruno se gheinuia în pat, îngrozit; își dădea seama că toate astea vor sfârși rău. Uneori, în halat și cu bigudiuri în păr, ea se pornea încă de dimineață. „Algeria este Franța.”; apoi începea scrâșnetul. Străbătea în lung și în lat cele două odăi, privind un punct invizibil. „Franța. Franța.”, repeta vocea ei, scazmd încetul cu încetul.

Întotdeauna fusese o bucătăreasă excelentă și gătitul răffiasse ultima ei bucurie. Pregătea pentru Bruno mese somp-tuoase, cât pentru zece persoane. Ardei copti în ulei, sardele, salată de cartofi. Uneori, înainte de felul principal, erau cinci antreuri diferite – dovlecei umpluți, iepure cu măslina, ^teodată un cușcuș. Un singur lucru nu-i reușea, prăjiturile; dar m zilele când primea pensia aducea cutii cu nuga, cremă de castane, fursecuri de Aix cu migdale. Puțin câte puțin, Bruno deveni un copil obez și fricos. Bunica nu mânca aproape nimic. Duminică dimineața, se scula puțin mai târziu; Bruno venea în patul ei, se ghemuia lângă trupul ei descărnat. Uneori își imagina că, înannat cu un cuțit, se trezește noaptea ca s-o înjunghie în inimă; se vedea apoi prăbușit, plângând, înaintea cadavrului; își închipuia că va muri la scurt timp după ea.

La sfârșitul lui 1966, bătrâna primi o scrisoare de la fiică-sa, care-i aflase adresa de la tatăl lui Bruno – cei doi își scriau în fiecare an, de Crăciun. Janine nu exprima regrete speciale pentru trecut, pe care-l evoca în fraza următoare: „Am aflat de moartea tatei și de inutarea ta.” o anunța de altfel că părăsește Califomia și ca se întoarce să locuiască în sudul Franței; nu dădea însă nici o adresă.

În 1967, într-o dimineață de martie, pe când încerca să facă niște clătite cu dovlecei, bătrâna răsturna o oală cu ulei clocotit. A mai avut puterea să iasă în holul blocului; vecinii au alergat la urletele ei. Seara, ieșind de la ore, Bruno o văzu pe doamna Haouzi, vecina de deasupra, care-l duse direct la spital. L-au lăsat să-și vadă bunica doar câteva minute; arsu-rile-i erau ascunse sub cearșafuri. Îi făcuseră multă morfină; l-a recunoscut totuși pe Bruno, i-a luat mâna într-ale ei; apoi copilul fu scos din salon. Inima bătrânei cedă în aceeași noapte.

Pentru a doua oară, Bruno & e văzu confruntat cu moartea; pentru a doua oară, sensul evenimentului n scăpă aproa-pe total. Peste ani, când făcea o lucrare izbutită la franceză sau la istorie, Bruno încă voia să vorbească despre ea cu bunica. Sigur, își spunea imediat că e moartă; însă era doar un gând intermitent, ce nu le întrerupea cu adevărat dialogul. Când reuși la concursul de agregație în limbi modeme, co-mentă îndelung cu ea notele obținute; totuși,

începea să nu mai creadă în aceste discuții. Cumpăraseră atunci două cutii cu cremă de castane; a fost ultima lor discuție importantă.

La terminarea studiilor, numit în primul său post de profesor, Bruno își dădu seama că se schimbaseră, că nu mai izbutea cu-adevărat să intre în contact cu ea; imaginea bunicii dispărea încet în spatele zidului.

A doua zi după înmormântare avu loc o scenă ciudată. Tatăl său și mama sa, pe care îi vedea pentru întâia oară, cliscutară ce pot face cu el. Erau în apartamentul din Marsilia, în camera principală; Bruno îi asculta stând pe pat. Întotdeauna e straniu să-i asculți pe alții vorbind despre tine, mai ales când nu par conștienți de prezența ta. Poți să uiți singur de tine, e destul de plăcut. Pe scurt, Bruno nu avea sentimentul că ceea ce se întâmpla îl privește direct. Discuția aceea avea totuși să joace un rol hotărâtor în viața lui, iar mai târziu și-o va reaminti de multe ori, fără de altfel să simtă o reală emoție. Nu izbutea să stabilească un raport direct, trupesc, între el și cei doi adulți care în ziua aceea, în sufragerie, l-au impresionat mai ales prin statura și aerul lor tineresc. În septembrie, Bruno trecea într-a șasea; hotărârea să-i găsească un intemat, iar la sfârșit de săptămână să meargă la Paris, la taică-său. Maică-sa va încerca să-l ia, din când în când, în vacanțe. Bruno nu avea nimic împotriva; cele două persoane nu i se păreau direct ostile. Oricum, adevărata viață era viața alături de bunica.

8 ANIMALUL OMEGA

JDruno e sprijinit de chiuvetă. Și-a scos bluza de pijama. Cutele pântecului mic și alb îi stau lipite de faianța chiuvetei. Are unsprezece ani. Vrea să se spele pe dinți, ca-n fiecare seară; speră că nu vor fi incidente. Dar Wilmart se apropie – deocamdată e singur – și îl împinge cu umărul. Bruno începe să se tragă înapoi, tremurând de frică; știe cam ce va urma. „Lăsați-mă.”, spune el cu voce slabă.

Pele se apropie și el. E scund, vânjos, foarte puternic. Îl palmuiește violent pe Bruno care începe să plângă. Apoi îl trântesc la pământ, îl apucă de picioare și îl târăsc pe jos. Ajunși lângă closete, îi smulg pantalonul de pijama. Sexul lui Bruno e mic, e încă sexul unui copil, golaș. Cei doi îl țin de păr, îl forțază să deschidă gura. Pele îi plimbă pe față o iȚiatură de closet. Bruno simte gustul de excremente. Urlă.

Brasseur li se alătură celorlalți; are paisprezece ani, e cel mai mare dintre elevii de-a șasea. Își scoate mădularul, car (lui Bruno i se pare gros, enorm). Se așază deasupra lui și îi urinează pe obraz. Leri, l-a silit pe Bruno să i-t sugă, apoi să-lingă curul; dar în seara asta n-are chef. „Clement, ai o puț cheală, spune el, zeflemitor; trebuie ajutat părul sSU crească.” La un semn, ceilalți îi ung sexul cu spumă de ra'

Brasseur deschide un brici, apropie lama. De frică, Bruno se scapă pe el.

Într-o noapte de martie a anului 1968, un pedagog îl găsisse gol, plin de rahat, ghemuit în closetul din fundul curții. I-a dat o pijama și i-a dus la Cohen, pedagogul-șef. Bruno se temea că va fi silit să vorbească; se temea să-l părăscă pe Brasseur. Cohen însă, deși trezit din somn în toiul nopții, l-a primit cu blândețe. Spre deosebire de pedagogii din subordine, le vorbea elevilor cu dumneavoastră. Inter-natul din Meaux era al treilea prin care trecea, și nu era

cel mai dur; știa că, aproape totdeauna, victimele refuză să-și denunțe călăii. Nu putea face decât un lucru: să-l sancționeze pe pedagogul ce răspundea de dormitorul elevilor dintr-a șasea. Pentru acești copii, majoritatea lăsați în voia soartei de părinți, el reprezenta singura autoritate. Ar fi trebuit să-i supravegheze mai strict, să intervină înainte de a se întâmpla ceva – dar asta nu era posibil, avea doar cinci pedagogi la două sute de elevi. După plecarea lui Bruno, își făcu o cafea, răsfoi fișele celor dintr-a șasea. Îi bănuia pe Pele și pe Brasseur, dar nu avea nici o dovadă. Dacă reușea să-i încolțească, era hotărât să meargă până la eliminare; ajungeau cîteva elemente violente și brutale ca să-i incite și pe ceilalți la cruzime. Majoritatea băieților, mai ales când sunt grupați în găști. Tind să-i supună pe cei mai slabi la umilințe și schingiuri. În special la începutul adolescenței, sălbăticia lor atinge proporții de necrezut. Cohen nu-și făcea nici o iluzie 'n ce privește comportamentul uman când scapă de sub controlul legii. De la sosirea lui în internat, izbutise să se facă temut. Știa că, fără ultimul bastion al legalității pe care îl reprezenta, băieți ca Bruno ar fi fost supuși la cruzimi depășind orice limită.

Bruno repetă, cu ușurare, clasa a șasea. Pele, Brasseur și Wilnart treceau într-a șaptea și urmau să plece în alt dormitor. Din păcate, în urma directivelor date de minister după evenimentele din mai '68, s-a decis reducerea posturilor de pedagogi spre a fi înlocuite cu un sistem de autodisciplină; măsura era în spiritul epocii, având în plus avantajul de a reduce costurile salariale. Acum era mai ușor de trecut dintr-un dormitor în altul; cel puțin o dată pe săptămână, cei dintr-a șaptea își făcură obiceiul să organizeze razii la cei mai mici; reveneau în dormitoarele lor cu o victimă, uneori cu două, după care începea distracția. Spre sfârșitul lunii decembrie, Jean-Michel Kempf, un băiat slăbuț și fricos venit la începutul anului, se aruncă pe fereastră ca să scape de tortionarii săi. Deși căderea putea să-i fie fatală, avu șansa de a scăpa cu fracturi multiple. Glezna era făcută zob, abia i-au scos țandările de os; se dovedi că avea să rămână schilod. Cohen organizează o anchetă generală ce-i întărește bănuielile; deși a negat totul, Pele fu eliminat pe trei zile. Aproape toate societățile animaliere funcționează pe baza unui sistem de dominare legat de forța relativă a membrilor lor. Acest sistem se caracterizează printr-o ierarhie strictă: masculul cel mai puternic din grup este numit animalul alfa; el este urmat de al doilea ca forță, animalul beta, și așa mai departe până la animalul plasat pe ultimul loc în ierarhie, numit animalul omega. Pozițiile ierarhice se stabilesc în general prin ritualuri de luptă; ani-malele cu rang inferior încearcă să urce în ierarhie provocând animalele cu rang mai înalt, știind că în caz de victorie vor dobândi o poziție mai bună. Un rang înalt aduce anumite privilegii: cei ce-l ocupă se hrănesc primii, copulează cu femelele grupului. Totuși, animalul mai slab poate de regulă să evite lupta prin adoptarea unei poziții de supunere (ghe muire, prezentarea anusului). Bruno se găsea într-o situație mai puțin fericită. Brutalitatea și dominația, generale în societățile animaliere, se însoțesc deja la cimpanzeu (*Pan troglodytes*) cu acte de cruzime gratuită, victimă fiind ani-malele mai slab. Această tendință atinge apogeul în societățile umane primitive, iar în societățile dezvoltate, la copil și la adolescent. Mai târziu apare m/7a, sau identificarea cu suferința celui alt; această milă este

rapid codificată sub forma îlegii morale. În intematul liceului din Meaux, Jean Cohen reprezenta legea morală, și nu avea nici o intenție să se abată de la ea. Cohen nu considera că felul în care naziștii utilizaseră gândirea lui Nietzsche a fost abuziv: respingând compasiunea, situându-se dincolo de legea morală, stator-nicind dorința și domnia dorinței, gândirea lui Nietzsche, credea el, ducea în chip natural la nazism. Vechimea și diplomele l-ar fi îndreptățit pe Cohen să fie numit director; a rămas însă, din proprie voință, în postul de pedagog-șef. A trimis mai multe adrese la inspectoratul școlar, plângându-se de supnmarea posturilor de pedagogi; adresele lui au rămas fără nici un răspuns. Fntr-o grădină zoologică, un cangur mascul (*Macropodides*) se comportă „adesea ca și cum poziția verticală a îngrijitorului său arfi o provocare la luptă. Agresivitatea cangurului poate fi domolită dacă îngrijitorul ia o poziție aplecată, caracteristică pentru cangurii pașnici. Dar Jean Cohen nu avea nici un chef să se transfonne într-un cangur pașnic. Răutatea lui Michel Brasseur, stadiu evolutiv normal al unui egoism deja prezent la animale mai puțin evolute, îl lăsase pe unul din colegii săi schilod pe viață; la băieți ca Bruno, ea va lăsa probabil sechele psihologice ireversibile. Chemându-l în biroul său pe Brasseur și luându-l la întrebări, Cohen nu încerca deloc să-și ascundă disprețul, nici intenția de a-i obține exmatricularea.

În fiecare duminică seara, revenind la școală în Merce-desul tatălui său, Bruno începea să tremure când se apropiau de Nanteuil-les-Meaux. Sala de primire a liceului era deco-rată cu basoreliefuri reprezentându-i pe foștii săi elevi ajunși celebri: Courteline și Moissan. Georges Courteline, scriitor francez, este autorul unor povestiri ce prezintă cu ironie ab-^rditatea vieții burgheze și administrative. Henri Moissan, chimist francez (premiul Nobel în 1906), a extins folosirea cuptorului electric și a izolat siliciul și fluorul. Tatăl lui Bruno ajungea la liceu exact înainte de masa de la ora șapte. De obicei, Bruno nu izbutea să mănânce decât la prânz. Când nnâncau și elevii semi-intemi: seara, rămâneau numai între intemi. Erau mese de opt locuri, priinele fiind ocupate de cei mari. Aceștia se serveau din belșug, apoi scui-pau în mâncare ca să-i împiedice pe cei mici să se atingă de restul.

Duminică după duminică, Bruno ezita să i se plângă; tatălui său, ajungând în final la concluzia că nu e în stare s-o facă. Un băiat, credea taică-său, trebuie să-nvețe să se apere; și într-adevăr, unii – nu mai mari decât el – răspundeau. Se băteau în parte cu cei mari, ajungând până la urmă sa fie respectați. La patruzeci și doi de ani, Serge Clement era un bărbat ajuns. Dacă părinții lui țineau o băcănie la Petit-Clamart, el posedă acum trei clinici specializate în chirurgie estetică: una la Neuilly, alta la Vesinet, a treia în, Elveția, lângă Lausanne. Când fosta lui nevastă plecase sa| trăiască în California, el preluase și clinica de la Cannes, trimițându-i jumătate din beneficii. De mult nu mai opera el, însuși; dar era, cum se spune, un bun gestionur. Nu prea știal cum să procedeze cu fiul său. Ar fi vrut desigur să-l ajute, cu condiția să nu-i ia prea mult timp; se simțea oarecum vinovat. În week-end, când venea Bruno, se abținea în general să-și aducă amantele. Cumpăra mâncare de larestau-rant și cinau în doi; apoi se uitau la televizor. Nu știa să joace nici un joc. Uneori Bruno se trezea noaptea, mergea la frigider.

Vărsa într-un castron fulgi de cereale, adăuga laptele smântână; acoperea totul cu un strat gros de zahăr. Apo înânca. Mânca mai multe castroane, până-i venea greață. Î& simțea burta grea. Îi plăcea.

/\par JLn planul evoluției moravurilor, anul 1970 a fost marcat de o extindere rapidă a consumului erotic, în ciuda intervențiilor unei cenzuri încă vigilente. Comedia muzicală Hair. Inenită să popularizeze „eliberarea sexuală” din anii 60 pentru uzul marelui public, cunoscu un succes răsunător. Sâni goi s-au răspândit rapid pe plajele din Sud. În câteva luni, la Paris, numărul de sex-shopuri crescuse de la trei la patruzeci și cinci.

În septembrie, Michel intră în clasa a opta și începu să studieze germana ca a doua limbă modernă. La cursurile de germană o cunoscu pe Annabelle.

Pe vremea aceea, Michel avea idei simple despre fericire. De fapt, nu se gândise niciodată cu adevărat la asta. Ideile pe care le avea erau moștenite de la bunică-sa, care le transmisese direct copiilor ei. Bunica era catolică și vota cu de Gaulle; fetele ei se măritaseră cu comuniști; dar asta nu schimba mare lucru. Lată ideile acestei generații care în copilărie cunoscuse lipsurile războiului și care avea douăzeci de ani la Eliberare; iată lumea pe care voiau să o lase moște-”ire copiilor lor. Femeia stă acasă și se ocupă de gospodărie (dar este ajutată mult de aparatele electromenajere; are timp din belșug pentru familie). Bărbatul lucrează în exterior (dar datorită robotizării lucrează mai puțin timp, iar munca îi este mai ușoară). Cuplurile sunt fidele și fericite; trăiesc în case agreabile în afara orașelor (în suburbii). În timpul liber, meșteresc, se ocupă cu grădinăritul, cu artele plastice. Asta când nu preferă să călătorească, să descopere modul de viață și cultura altor ținuturi, a altor țări.

Jacob Wilkening se născuse la Leeuwarden, în Frizonia occidentală; venit în Franța la vârsta de patru ani, nu mai avea decât o conștiință vagă a rădăcinilor lui olandeze. În 1946 se însurase cu sora unuia din cei mai buni prieteni ai săi; ea avea șaptesprezece ani și nu cunoscuse alt bărbat. După ce mun-cise un timp într-o fabrică de microscopie, Jacob crease un atelier de optică de precizie, care lucra mai ales în antrepriză pentru Angenieux și Pathe. Concurența japoneză era atunci inexistentă; Franța producea obiective excelente, unele putând rivaliza cu Schneider și Zeiss; atelierul mergea bine. Cuplul avu doi fii, în '48 și în '51; apoi, mult mai târziu, în 1958, au avut-o pe Annabelle.

Născută într-o familie fericită (în douăzeci și cinci de ani de căsnicie, părinții ei n-au avut nici o ceartă mai serioasă), Annabelle știa că destinul ei va urma același parcurs. În vara care precedase întâlnirea ei cu Michel, începu să se gândească la viitor: mergea pe treisprezece ani. Undeva în lume exista un băiat pe care nu-l cunoștea, care nici el n-o cunoștea, dar împreună cu care își va trăi viața. Ea va încerca să-l facă fericit, iar el va încerca, de asemeni, să-o facă fericită; dar nu știa nimic precis despre el; era destul de tulburător. Într-o scrisoare către Journal de Mickey, o cititoare de vârsta ei împărtășea aceeași tulburare. Răspunsul se voia liniștitor și se încheia cu aceste cuvinte: „Nu-ți fă griji, mi cuță Coralie; vei ști să-l recunoști.”

Au început să se întâlnească făcându-și împreună temel< de germană. Michel locuia peste drum, la mai puțin de cincif zeci de metri. Din ce în ce mai

des, își petreceau împreună joile și duminicile; Michel venea după-amiază, imediat după masa de prânz. „Annabelle, ți-a venit logodnicul.”, o anunța fratele mai mic aruncând o privire în grădină. Ea roșea; părinții, în schimb, se fereau s-o ia peste picior. Ea pricepea: țineau la Michel.

Era un băiat ciudat: nu știa nimic despre fotbal, nici despre cântăreții de muzică ușoară. În clasă, nu era distant, vorbea cu câțiva colegi; dar aceste contacte rămăneau limi-tate. Înainte de Annabelle, nici un coleg de clasă nu-l vizi-tase. Se obișnuise cu gânduri și reverii solitare; puțin câte puțin, se obișnuie cu prezența unei prietene. Plecau adesea cu bicicleta, urcau dealul Voulangis; apoi mergeau pejos peste pajiști și prin pădure, până pe înălțimea ce domină valea râului Grand Morin. Mergeau printre ierburi, învățând să se cunoască.

DE VINA E DOAR CAROLINE YESSAYAN

A

Ancepând cu anul școlar 1970, situația lui Bruno la intemat se îmbunătăți un pic; intra în clasa a opta, de-acum făcea parte dintre cei mari. Dintr-a opta și până în ultima clasă de liceu, elevii treceau în dormitoarele din cealaltă aripă, cu separeuri de patru paturi. Pentru băieții cei mai violenți, Bruno era deja complet zdrobit, umilit; se îndrep-tară, puțin câte puțin, către noi victime. În același an, Bruno începu să prindă interes pentru fete. Câteodată, destul de rar, se organizau ieșiri comune ale celor două intemate. În după-amiezele de joi, când era timp frumos, mergeau la un soi de plajă amenajată pe malul Marnei, în suburbiile orașelului Meaux. Era acolo o cafenea cu baby-footși flipere -dar principala atracție era un piton închis într-o cușcă de sticlă. Pe băieți îi distra să-l provoace, să-i dea bobârnace; vibrațiile îl înfuriau cumplit, se izbea în pereți din toate puterile, până cădea amețit. Într-o după-amiază de octom-B brie, Bruno vorbi cu Patncia Hohweiller; era orfană și nu* pleca din intemat decât în vacanțe, când se ducea la un unchf din Alsacia. Era blondă și subțire, vorbea repede, chipul ei mobil încremenea uneori într-un surâs straniu. Săptămâns următoare, Bruno avu un șoc cumplit văzând-o așezată p (genunchii lui Brasseur, cu picioarele desfăcute; el o ținea p< după mijloc și o săruta apăsat. Totuși, Bruno nu trase de aic concluzii generale. Dacă brutele care-l terorizaseră ani în șir aveau succes la fete, era pur și simplu pentru că doar ei îndrăzneau să le agațe. Observă de altfel că Pele, Wilmart și chiar Brasseur se abțineau să-i lovească ori să-i umilească pe cei mici atunci când în preajmă se afla vreo fată.

Începând dintr-a opta, elevii se puteau înscrie la cine-club. Spectacolele aveau loc joi seara, în sala de festivități a internatului de băieți; veneau și fetele. Într-o seară de decembrie, înainte de proiecția filmului Nosferatu, Bruno se așază lângă Caroline Yessayan. Spre sfârșitul filmului, după ce ezitase mai bine de un ceas, își puse ușor mâna stângă pe coapsa vecinei sale. Preț de câteva secunde minunate (cinci? Șapte? Cu siguranță nu mai mult de zece), nu se întâmplă niinic. Fata nu se mișca. Bruno era invadat de o căldură incensă, simțea că leșină. Apoi, fără un cuvânt, cu blândețe, ea îi îndepărtă mâna. Mult mai târziu, adesea, m timp ce îl sugea o târfuliță sau alta, Bruno se va gândi iar la cele câteva secunde de fericire înfricoșătoare; se va gândi, de asemeni, la momentul în care Caroline Yessayan îi îndepărtase mâna cu blândețe. Ceea ce

simțise acel băiețuș fusese ceva extrem de pur și de delicat, anterior oricărei sexualități, oricărei ex-periențe erotice. Fusese o simplă dorință de a atinge un trup afectuos, de a fi cuprins de brațe iubitoare. Tandrețea este anterioară seducției, iată de ce-i atât de greu să pierzi orice speranță.

De ce oare, în seara aceea, i-a atins Carolinei Yessayan coapsa și nu brațul (ceea ce, foarte probabil, ea ar fi acceptat, iar de aici ar fi putut începe o idilă; căci puțin înainte, stând la rând, ea îi vorbise intenționat, pentru a-l face să se așeze lângă ea, și tot intenționat își sprijinise brațul lângă al lui; mtr-adevăr, îl remarcase pe Bruno de mult, îi plăcea mult de el și spera din tot sufletul, în seara aceea, că el o va lua de mână)?

— Poate pentru că era dezgolită, coapsa Carolinei Yessayan, iar el nu-și imaginase, în naivitatea lui, că era întâmplător așa. Pe niăsură ce Bruno, înaintând în vârstă, își amintea cu dezgust sentimentele din copilărie, nucleul | destinului său se simplifica, totul îi apărea în lumina unei j evidente iremediabile și reci. În seara aceea de decembrie 1970, Caroline Yessayan ar fi putut să-l facă să uite umilin-țele și tristețea primei copilării; după acest prim eșec (căci n-a mai îndrăznit niciodată, după ce ea îi îndepărtase cu blândețe mâna, să-i vorbească din nou), totul devenea mult mai dificil. Totuși, Caroline Yessayan, în întregul ei ome-nesc, nu era pusă în cauză. Dimpotrivă, Caroline Yessayan,; o armeană micuță cu privirc blândă de mielușea, cu părulj lung buclat și negru, eșuată în uirna unor complicații fami-; liale în dormitoarele sinistre ale intematului de tete din Meaux, Caroline Yessayan constituia, și singura, un motiv de a spera în umanitate. Dacă totul căzuse într-un vid depri-mant, era din cauza unui detaliu minor și aproape grotesc. Treizeci de ani mai târziu, Bruno era convins: acordând: elementelor anecdotice importanța lor reală, situația putea | fi rezumată în aceste cuvinte: de vină era doar niinijupa; Carolinei Yessayan.

Punându-și mâna pe coapsa Carolinei Yessayan, practic Bruno o cerea m căsătorie. Începutul adolescenței lui coincidea cu o perioadă de tranziție. Cu excepția câtorva precursori – precum, exemplujalnic, chiar părinții săi – ge-nerația precedentă stabilise o legătură extrem de puternică (tm) între căsătorie, sexualitate și iubire. Creșterea progresivă r muncii salariate, dezvoltarea economică rapidă din anii 5'^^ aveau să ducă într-adevăr la declinul căsătoriei din interes mai puțin la clasele, tot mai subțiri, pentru care noțiunea d patrimoniu păstra o importanță reală. Dintotdeauna reticentfl față de sexualitatea din afara căsătoriei, Biserica catolică J întâmpinat cu entuziasm această evoluție spre căsătoria diiW dragoste, mai conformă cu teoriile sale („El a creat Bărbatq| și Femeia”), mai aptă să constituie un prim pas către acefl civilizație a păcii, a fidelității și iubirii ce constituia țelul,„^ natural. Partidul comunist, singura forță spirituală care în anii aceia putea rivaliza cu Biserica catolică, lupta pentru obiective aproape identice. Așadar, cu o nerăbdare unanimă, tinerii din anii 5o așteptau să se îndrăgostească, cu atât mai mult cu cât exodul rural, dispariția concomitentă a comu-nităților sătești permiteau alegerea viitorului soț pe o rază aproape nelimitată, dându-i totodată o importanță extremă (în septembrie 1955 a fost lansată la Sarcelles politica zisă a „marilor ansambluri”, traducere vizuală evidentă a unei socializări reduse la

cadrul nucleului familial). Putem așadar, obiectiv, să caracterizăm anii 50 și începutul anilor 60 ca pe o adevărată vârstă de aur a sentimentului de jubire – cu o imagine pe care cântecele lui Jean Ferrat sau ale lui FrarKyOise Hardy ne-o pot reda chiar și astăzi.

În același timp, consumul libidinal de masă de origine nord-americană (melodiile lui Elvis Presley, filmele cu Marilyn Monroe) se răspândea în Europa occidentală. În paralel cu frigiderul și cu mașina de spălat, accesoriile materiale ale fericirii cuplului, se răspândeau tranzistorul și picupul, care aveau să promoveze modelul comportamental al fljrtului adolescentfn. Conflictul ideologic, latent de-a lungul anilor 60, a izbucnit la începutul anilor 70 în Mademoiselle Œge tendre și în 20Ans1, cristalizându-se în jurul întrebării, centrală în epocă: „Până unde se poate merge înainte de căsătorie?” în aceiași ani, opțiunea hedonisto-li-bidinală de origine nord-americană a primit un sprijin puter-nic din partea presei de inspirație libertară (primul număr din Actuel a apărut m octombrie 1970, umnat de Charlie-Hebdo în noiembrie). Deși, în principiu, se situau într-o perspectivă politică de contestare a capitalismului, aceste periodice erau în acord cu industria de divertisment în punctele esențiale: distrugerea valorilor morale iudeo-creștine, apologia tinerețului și a libertății individuale. Supuse unor presiuni contra-

1 Reviste pentru adolescente (n.t.). 53 dicatorii, revistele pentru tinerele fete au pus la punct de ur-gență un compromis, ce poate fi rezumat în modelul de viață următor. Într-o primă etapă (să spunem între doisprezece și optsprezece ani), tânăra fată lese cu numeroși băieți (ambi-guitatea semantică a termenului a ieși fiind de altfel reflexul unei ambiguități comportanrientale reale: ce însemna, exact, să ieși cu un băiat? Sărutul pe gura, plăcerile mai profunde oferite de petting și de deep-petting, sau relațiile sexuale propriu-zise? Poți să-i permiți băiatului să-ți atingă sânii? Să-ți dea jos chiloții? Și ce să faci cu organele lui, ale băiatului?) Pentru Patricia Hohweiller, pentru Caroline Yessayan, nu era simplu deloc; revistele lor preferate dădeau răspunsuri vagi, contradictorii. Într-o a doua etapă (în fapt, imediat după bac), aceeași tânără simțea nevoia unei/srorii serioase (numite mai târziu „big love” în revistele germane), întrebarea potrivită fiind atunci: „E cazul să mă mut la Jeremie?”; era a doua fază, în principiu definitivă. Extrema fragilitate a compromisului propus de revistele în chestiune -era vorba în fapt de a suprapune modele comportamentale antagoniste, placându-le arbitrar pe două segmente de viață consecutive – avea să apară abia câțiva ani mai târziu, în momentul când societatea a devenit conștientă de generali-zarea divorțului. Oricum, această schemă ambiguă a putut constitui timp de câțiva ani, pentru niște fete destul de naive și buimăcite de rapiditatea transformărilor care se petreceauB în jurul lor, un model de viață credibil, pe care-au încercațJ să-l adopte cu bună credință.

Pentru Annabelle, situația era foarte diferită. Seara înainte de a adormi, ea se gândea la Michel; se bucura să-regăsească la trezire. La școală, când i se întâmpla un lucr amuzant sau interesant, abia aștepta să i-l povestească și lui în zilele când, dintr-un motiv sau altul, nu se puteau întâlni se simțea neliniștită și tristă. În vacanțele de vară (părinți ei aveau o casă în Gironde), îi

scria zilnic. Chiar dacă nu șiinărturisea direct, chiar dacă scrisorile ei nu aveau nimic înflăcărat și semănau mai curând cu cele pe care-ar fi putut să i le scrie unui frate de aceeași vârstă, chiar dacă sentimentul ce-i învăluia viața evoca mai mult o aură de duioșie decât o pasiune mistuitoare, în mintea ei se limpezea încetul cu încetul realitatea unnătoare: dintru-nceput, fără s-o fi căutat, fără măcar s-o fi dorit cu-adevărat, Annabelle se afla în prezența mării iubiri. Cea dintâi era și cea bună, alta nu va mai fi, nici măcar nu se punea problema. După Mademoiselle Jeune tendre, cazul era posibil: dar nu trebuie să-ți faci iluzii, așa ceva nu se întâmpla aproape niciodată; totuși, în anumite cazuri, extrem de rare, aproape miraculoase – dar indiscuțabil atestate – se putea întâmpla. Și era lucrul cel mai fericit din câte i se pot întâmpla cuiva pe Pământ.

În această perioadă, Michel păstra o fotografie, făcând-o în grădina părinților Annabellei, în vacanța de Paște din 1971; tatăl ei ascunsese ouă de ciocolată în boscheți și în straturile de flori. În fotografie, Annabelle era în mijlocul unei tufe de forsythia; îndepărta ramurile, absorbită de căutarea ei, de gravitatea copilăriei. Chipul ei se limpezea, se putea ghici defel pe-acum că va fi extraordinar de frumoasă. Pieptul ei se contura ușor sub pulover. A fost ultimul Paște cu ouă de ciocolată; peste un an, erau deja prea mari pentru acest joc. Începând de la treisprezece ani, sub efectul progesteronului și al estradiolului secretate de ovare, tinerele fete dau puține de țesut gras la nivelul sânilor și feselor. În cazul ideal, aceste organe capătă un aspect împlinit, anonos și rotunjit; contemplarea lor trezește atunci la bărbat o dorință puternică. Ca și măică-sa la aceeași vârstă, Annabelle avea un trup foarte frumos. Dar chipul măică-sii fusese drăgul plăcut, și atât. Nimic nu anunța încă șocul dureros al primii seții fetei, iar mama ei începu să se teamă. De la măică-său de la ramura olandeză a familiei, Annabelle moșteneau desigur ochii mari, albaștri și părul blond, bogat; dar numai o întâmplare morfogenetică rară putuse zămisli tulburătoarea puilă a chipului ei. Fără frumusețe, tânăra fată este neferică căci pierde orice șansă de a fi iubită. Nimeni, la drept vorbind n-o ia peste picior, nici n-o tratează cu cruzime; dar este și transparentă, nici o privire nu-i însoțește pașii. Toți se simt stingheriți în prezența ei și preferă s-o ignore. La cealaltă extremă, o frumusețe excepțională, o frumusețe depășind cu mult obișnuita și seducătoarea prospețime a adolescentelor. Produce un efect supranatural și totdeauna pare să prevestească un destin tragic. La cincisprezece ani, Annabelle era una dintre acele puține tinere fete de care sunt atrași toți bărbații. Fără deosebire de vârstă ori de condiție socială; era una dintre acele fete a căror simplă trecere pe strada principală a unui oraș obișnuit accelerează ritmul cardiac al tinerilor și al bărbaților adulți, iar pe bătrâni îi face să scoată mormăieli de regret. Annabelle deveni repede conștientă de tăcerea ce-i însoțea apariția, într-o cafenea sau într-o sală de clasă; dar ca să-i înțeleagă pe deplin motivul, i-au trebuit ani. La gimnaziul din Crecy-en-Brie, era îndeobște admis că Annabelle „este cu” Michel; însă și fără asta, nici un băiat n-ar fi îndrăznit, la drept vorbind, să se apropie de ea. E unul din principalele dezavantaje ale frumuseții extreme la tinerele fete: doar fustangii experimentați, cinici și fără scrupule, se simt la înălțime; așa se face

ca, în general, de comoara fe-cioriei lor au parte creaturile cele mai josnice, acesta consti-tuind pentru ele primul stadiu al unei iremediabile decăderi.

În septembrie 1972, Michel intră la liceul din Meaux. Annabelle rămânea la gimnaziu, pentru încă un an. El se întorcea de la liceu cu un tren local, iar la Esbly schimba, lua un automotor. În general, ajungea la Crecy cu cursa de 18 și 33; Annabelle îl aștepta la gară. Mergeau împreună de-a lungul canalelor ce traversau orașelul. Uneori – destul de rar, în fapt – intrau la cafenea. Annabelle știa acum că într-o zi 83” alta Michel va simți dorința s-o sărute, să-i mângâie trupul de a cărui metamorfoză era conștientă. Aștepta acel moment rară să fie nerăbdătoare, nici prea îngrijorată; avea încredere.

Dacă aspectele fundamentale ale comportamentului sexual sunt innăscute, istoria primilor ani de viață ocupă un loc important în mecanismele declanșării sale, mai ales la păsări și la mamifere. Contactul tactil precoce cu membrii speciei sale pare vital la câine, la pisică, la șobolan, la cobai și la macac (*Macaca mulatta*). Privarea de contact cu mama în timpul copilăriei dereglează grav comportamentul sexual la șobolanul mascul, inhibându-i în special instinctul de curtare a femeii. Nici dacă viața lui ar fi depins de asta (și în mare măsură depindea), Michel n-ar fi fost capabil s-o sărute pe Annabelle. Adesea, serile, văzându-l cum coboară din tren, cu ghiozdanul în mână, ea se simțea atât de fericită că pur și simplu se arunca în brațele lui. Rămâneau atunci înlănțuiți câteva clipe, parcă atinși de o paralizie volup-tuoasă; abia după aceea își vorbeau.

Bruno urma și el liceul din Meaux, în altă clasă; știa că maică-sa avusese un al doilea fiu, cu alt tată; dar asta era tot. De altfel o vedea foarte rar. De două ori, își petrecuse va-canța în vila ei de la Cassis, gazdă a multor tineri aflați în trecere. Erau dintre aceia numiți, în presa populară, hippy. Niciunul din ei nu muncea; când rămâneau la vilă, erau întreținuți de Janine, care-și schimbase prenumele: acum își spunea Jane. Trăiau așadar din veniturile aduse de clinica de chirurgie plastică înființată de fostul ei soț – adică, înfl fond, din dorința unor femei cu dare de mână de a lupta clm degradarea provocată de trecerea timpului sau de a-și corecta anumite imperfecțiuni naturale. Se scâldau goi cu toții, în micile golfuri de lângă vilă. Doar Brono refuza să-și scoată costumul de baie. Știa că-i alb ca brânza, scund, respingător obez. Uneori, unul dintre băieți era primit în patul maică-sit, care avea deja patruzeci și cinci de ani; vulva i se mai ofii lise, era puțin lăsată, dar fața îi rămânea superbă. Bruno s masturba de trei ori pe zi. Vulvele tinerelor femei era' aproape, uneori la mai puțin de un metru; dar el înțelege perfect că lui îi vor rămâne inaccesibile: ceilalți băieți era mai înalți, mai bronzăți, mai puternici. Peste ani, Brun avea să-și dea seama că universul mic-burghez, al ftnctioir rilor și al cadrelor medii, era mai tolerant, mai primitiv mai deschis decât universul tinerilor marginali, reprezen,, în epocă de hippy. „Pot sa mă deghizez într-un funcționar respectabil, iar ei mă vor accepta, obișnuia să spună Bruno. E suficient să-mi cumpăr un costum, o cravată și o cămașă -totul, 80o de franci la C & A' în perioada de solduri; practic, e suficient să învăț să fac un nod la cravată. Mai e, ce-i drept, problema mașinii – în fond, e singura dificultate în viața funcționarului mediu; dar asta se poate rezolva, faci un

nnprumut, muncești câțiva ani și rezolvi. În schimb, nu mi-ar sluji la nimic să mă deghizez în marginal: nu sunt nici destul de tânăr, nici destul de frumos, nici destul de cool. Îmi cade părul, am tendința să mă îngraș; iar pe măsură ce îmbătnesc, devin tot mai angoasat și mai vulnerabil, semnele de respingere și de dispreț mă fac să sufăr tot mai mult. Pe scurt, nu sunt destul de natural, adică destul de animațiar asta e o tară iremediabilă: orice-aș spune, orice-aș face, orice-aș cumpăra, nu voi putea depăși acest handicap niciodată, căci are întreaga violență a unui handicap natural.” încă din prima vacanță petrecută la maică-sa, Bruno pricepu că hipio-ții nu-l vor accepta niciodată: nu era și nici nu va fi vreodată un animal frumos. Noaptea, visa vulve căscate. Cam în aceeași epocă, începu să-l citească pe Kafka. Prima dată avu o senzație de frig, de ger insidios; după ce termină Procesul, câteva ore s-a simțit amortit, fără vlagă. Știu imediat că acel univers încetinit, marcat de umilință, m care ființele se intersectează într-un vid sideral, fără ca vreo re-lație să poată părea posibilă între ele vreodată, corespundea perfect universului său mental. Un univers apatic și rece. Exista totuși un lucru cald, un lucru pe care îl aveau femeile între picioare; lui însă lucrul acela îi era interzis.

Devenea tot mai clar că pentru Bruno lucrurile mergeau prost, că nu avea prieteni, că fetele îl înspăimântau, că în general adolescența lui era un eșec lamentabil. Tatăl său își dădea seama de asta și simțea un sentiment de vinovăție

Lanț de magazine (n.t.).

Crescând. În 1972, de Crăciun, vru s-o întâlnească pe fosta lui soție, ca să discute chestiunea. În cursul discuției, reieși că fratele vitreg al lui Bruno era în același liceu, în același an (deși în altă clasă) și că nu se întâlniseră niciodată; acest fapt îl șocă puternic, ca simbol al unei oribile dezagregări familiale, de care erau amândoi vinovați. Făcând pentru întâia oară dovadă de autoritate, o somă pe Janine să reia legătura cu cel de-al doilea fiu al ei, ca să salveze ce se mai putea salva.

Janine nu-și făcea iluzii în ce privește sentimentele bunicii lui Michel față de ea; fu chiar mai rău decât își imagina. În momentul în care își parca mașina, un Porsche, în fața casei din Crecy-en-Brie, bătrâna ieșea cu sacoșa în mână. „Nu te pot opri să-l vezi, e fiul tău, îi zise ea abrupt Eu plec la cumpărături pentru două ceasuri; când mă întorc vreau să fii plecată.” După care îi întoarse spatele. ^

Michel era în camera lui; Janine împinse ușa și intră. Ișl pusese în gând să-l sărute, dar când schiță gestul, el se trasJ înapoi cu un metru. Crescând, Michel începea să semcnQf izbitor cu tatăl lui: același păr blond și fin, același obraM ascuțit, cu pomeții proeminenți. Janine îi adusese în dar Uf picup și mai multe discuri cu Rolling Stones. El luă totul făriB un cuvânt (a păstrat aparatul, dar avea să distrugă discurileB câteva zile mai târziu). Camera lui era sobră, fără nici un afiș pe pereți. O carte de matematică era deschisă pe birou. „Ce-j asta? Întrebă ea.

— Ecuatii diferențiale,, răspunse el c răceală. Janine își pusese în gând să discute despre viața lu să-l invite în vacanță; era clar, nu se putea. Se mulțumi să-anunțe viitoarea vizită a fratelui său; el consimți. TrecusM aproape

o oră, tăcerile se prelungeau, când vocea Annabell[^] răsună în grădină. Michel se repezi la fereastră, o chemă măuntru. În clipa în care intra pe poarta grădinii, Janine f aruncă o privire. „E drăguță, prietena ta.”, spuse ea cu uJ ușor rictus al gurii. Michel primi remarca ei ca pe f plesnitură de bici, chipul i se descompuse. Urcându-se f

Porsche, Janine trecu pe lângă Annabelle, o privi în ochi; era o privire plină de ură.

Bunica lui Michel nu simțea nici o ostilitate față de Bruno; era și el victima acestei mame denaturate, așa vedea ea lucrurile – o viziune sumară dar în definitiv exactă. Bruno î. și făcu așadar obiceiul să-l viziteze pe Michel în fiecare joi după-amiază. Lua automotoml la Crecy-la-Chapelle. De fie-care dată când era posibil (și aproape totdeauna era posibil), se așeza în fața unei fete ce călătorea singură. Cele mai multe stăteau picior peste picior, purtau bluze transparente sau altceva de genul ăsta. Bruno nu se așeza chiar în fața lor, ci mai curând în diagonală, adesea pe aceeași banchetă, la mai puțin de doi metri. Privindu-le pletele lungi, blonde sau brune, își simțea deja membrul erect; căutându-și un loc, um-blând printre bănci, presiunea din pantaloni îi creștea dure-ros. Se așeza, iar în același timp scotea o batistă din buzunar. Era suficient să deschidă un dosar, să și-l pună pe genunchi; din câteva mișcări, termina. Uneori, fata își desfăcea picioa-rele m momentul când el își scotea sexul: atunci nu mai era nevoie nici să-l atingă; zărindu-i chiloțeei, se slobozea dintr-o țâșnitură. Batista era pentru siguranță, în general ejacula pe paginile dosarului: pe ecuațiile de gradul doi, pe planșele cu insecte, pe producția de cărbune a URSS. Fata continua să-și citeascărevista.

Mai târziu, peste ani, Bruno era chinuit de îndoială. Aceste lucruri se petrecuseră; aveau o legătură directă cu un băiețel fricos și obez, doar păstra fotografiile de-ale lui. Acel băiețel avea o legătură cu adultul chinuit de dorință care devenise. Copilăria lui fusese grea, adolescența cumplită; acum avea patruzeci și doi de ani și, obiectiv vorbind, încă ^a departe de moarte. Ce mai putea aștepta de la viață? Probabil câteva felații pentru care, știa, se va resemna tot mai „șor să plătească. 6 viață ce urmărește un obiectiv nu lasă mult loc amintirii. Pe niăsură ce erecțiile îi deveneau mai.

Dificile și mai scurte, Bruno se lăsa cuprins de-o relaxare întristată. Obiectivul principal al vieții lui fusese sexual; să și-l schimbe, nu mai era cu puțință, acum o știa. Prin asta, Bruno era reprezentativ pentru epocă. Pe vremea adolescen-ței sale, competiția economică feroce pe care-o cunoștea de două secole societatea franceză se îmblânzise întrucâtva. Din ce în ce mai mult, imaginarul social accepta că, în mod normal, condițiile economice trebuiau să tindă spre o anume egalitate, Modelul social-democrației suedeze era adesea citat, atât de oamenii politici cât și de șefii de întreprinderi. Prin urmare, Bruno nu se simțea încurajat să-și surclaseze contemporanii prin reușita economică. Pe plan profesional, singurul lui obiectiv – foarte ponderat – era să se piardă în acea „vastă clasă medie cu contururi puțin precizate” descrisă mai târziu de președintele Giscard d'Estaing. Dar ființa umană stabilește prompt noi ierarhii, aspiră cu patimă să se simtă superioară semenilor săi. Danemarca și Suedia, care serveau de model democrațiilor europene pe cale dei egalizare economică,

au dat totodată exemplul/ibertap'tl sexuale. În mod neașteptat, în sânul acestei clase de mijloc la care se alipeau treptat muncitorii și funcționarii – sau, mai precis, printre copiii acestei clase de mijloc – competiți[^] narcisistă deschise un nou teren de confruntare. În iulie 1972, la Traunstein, un orașei bavarez de lângă frontieră austriacă, în timpul unui sejur lingvistic. Patrick Castelli, un alt tânăr francez din grupul lui Bruno, reuși să încalce treizeci și șapte de pipițe în trei săptămâni. În același timp Bruno afișa scor nul. Sfârși prin a-și scoate puța în fața unei vânzătoare de supermarket – care din fericire a izbucnit în râs și n-a catadicsit să depună plângere. Patrick Castelli era ca și el, dintr-o familie burgheză și învăța bine; destinele lor (economice) promiteau să fie comparabile. Cele mai multe amintiri din adolescența lui Bruno erau de acest ordin.

Mai târziu, mondializarea economiei dădu naștere unei competiții mult mai dure, care avea să spulbere visurile (, integrare a întregii populații într-o clasă mijlocie generalizată, cu o putere de cumpărare crescând regulat; straturi sociale din ce în ce mai largi cădeau în sărăcie și șomaj. În schimb, duritatea competiției sexuale nu scădea, dimpotrivă.

Trecuseră douăzeci și cinci de ani de când Bruno îl cunoștea pe Michel. În acest teribil răstimp, avea impresia că nu s-a schimbat aproape deloc; ipoteza unui nucleu de identitate personală, a unui nucleu inamovibil în caracteristicile sale majore, i se părea o evidență. Cu toate acestea, porțiuni masive din propria lui istorie se cufundaseră într-o uitare definitivă. Erau luni, erau ani întregi pe care parcă nu i-ar fi trăit deloc. Făceau excepție acești ultimi doi ani ai adolescenței, atât de bogăți în amintiri, în experiențe formative. Memoria unei vieți omenești seamănă cu o istorie consistentă a lui Griffiths, îi explicase, mult mai târziu, fratele său vitreg. Se aflau în apartamentul lui Michel, beau Campari, era o seară de mai. Rar li se întâmpla să evoce trecutul, cel mai adesea discuțiile lor aveau drept subiect actualitatea politică sau socială; în seara aceea însă vorbiră despre trecut. „Ai amintiri din diferite momente ale vieții, rezumă Michel, iar aceste amintiri se prezintă sub diverse aspecte; revezi gânduri, motivații sau chipuri. Uneori îți amintești pur și simplu un nume, de pildă pe acea Patricia Hohweiller despre care vorbeai adineori și pe care azi ai fi incapabil să-o recunoști. Aiteori revezi un chip, fără măcar să-i poți asocia o amintire. În cazul Carolinei Yessayan, tot ce știi despre ea s-a concentrat în cele câteva secunde de o precizie absolută când mâna ta îi atingea coapsa. Istoriile consistente ale lui Griffiths au fost introduse în 1984 pentru a lega măsurările cuantice în narațiuni verosimile. O istorie a lui Griffiths e construită pe baza unei serii de măsurări mai mult sau mai puțin aleatorii, făcute în momente diferite. Fiecare măsurare ^prirnă faptul că o anumită cantitate fizică, eventual diferită de la o măsurare la alta, este cuprinsă, la un moment dat, într-un anumit domeniu de valori. De exemplu, în timpul t₁, „n electron are o anumită viteză, determinată cu o aproximație depinzând de modul măsurării; în timpul t₂, electronul e situat într-un anumit domeniu al spațiului; în timpul t₃, are o anumită valoare de spin. Pomind de la un subsamplu de măsurări, se poate defini o istorie, consistentă logic, despre care însă nu se poate spune că e adevărată; ea poate doar să fie susținută fără contradicție. Printre istoriile lumii posibile într-un cadru experimental dat,

unele pot fi rescrise sub forma standardizată de Griffiths; ele sunt atunci numite istom consistente ale lui Griffiths, și totul se petrece ca și cum lu-mea ar fi compusă din obiecte separate, dotate cu proprietăți intrinseci și stabile. Totuși, numărul de istorii consistente ale lui Griffiths ce pot fi rescrise pomind de la o serie de măsu-rări este în general cu mult superior lui unu. Ai o conștiință a eului tău; această conștiință îți permite să formulezi o ipoteză: istoria pe care ești capabil s-o reconstitui pomind de la propriile tale amintiri e o istorie consistentăJustifica-bilă în cadrul unei narațiuni univoce. Ca individ izolat, per-severând în existență un anume răstimp, supus unei ontologii a obiectelor și a proprietăților, ești absolut sigur de un lucru:! Trebuie neapărat să poți fi asociat unei istorii consistente a | lui Griffiths. Această ipoteză apriorică, o faci pentru: domeniul vieții reale; n-o faci pentru domeniul visului.

— Mi-ar plăcea să cred că eul este o iluzie; oricum, e o | iluzie dureroasă.”, zise încet Bruno; dar Michel nu știu cel sa răspundă, habar n-avea de budism. Discuția nu se legi ușor, se întâlneau cel mult de două ori pe an. Tineri fiind avuseseră discuții pasionate; dar vremea aceea trecuse. Îi septembrie 1973, au intrat amândoi în penultima clasă d liceu; timp de doi ani, au frecventat împreună orele d matematici, de fizică. Michel era cu mult peste nivelul clasd începea să-și dea seama că universul uman e decepționanl plin de angoasă și amărăciune. Ecuatiile matematice i aduceau bucurii senine și intense. Înainta în semiîntineri și, dintr-o dată, găsea o trecere: câteva formule, câteva facto rizări îndrăznețe îl înălțau într-o zonă de seninătate lumj noasă. Prima ecuație a demonstrației era și cea mai palpitair' căci adevărul ce licărea lajumătatea distanței era încă incert; ultima ecuație era cea mai strălucitoare, mai plină de voieșie. În același an, Annabelle intră la liceul din Meaux. Se vedeau adesea, tustrei, după ore. Apoi Bruno se întorcea la internat;

Annabelle și Michel se îndreptau spre gară. Situația lua o întorsătură ciudată și tristă. La începutul lui 1974, Michel sc cufundă în spațiile Hilbert; apoi se iniție în teoria inăsurării, descoperi integralele lui Riemann, Lebesgue și Stieltjes. În același timp, Bruno cilea Kafka și se inasturba în tren. Într-o după-amiază de mai, la piscina abia inaugurată în Chapclle-sur-Crecy, avu fericirea să-și desfacă halatul de haie în fața a două fetițe de doisprezece ani, și să le arate. Sexul; avu mai ales bucuria să le vadă că-și dau coate, că sunt intresate de spectacol, schimbă o privire lungă cu una dintre eie. O ochelariștă brunetă. Prea nefericit și prea frustrat ca să-i intereseze cu adevărat psihologia altora, Bruno își dădea totuși seama că situația fratelui său vitreg era chiar mai rea decât a lui. Adesea, mergeau împreună la cafenea; Michel purta hanorace și fesuri ridicole și nu știa săjoace baby-foot; ce! Care vorbea era mai mult Bruno. Michel rămânea ne-niișcat, vorbea din ce în ce mai puțin; ridica înspre Annabelle o privire atentă și apatică. Annabelle nu renunța; pentru ea, chipul lui Michel părea un comentariu despre o altă lume. Cain în aceeași epocă, citi Sonata Kreutzer și un moment crexu că această carte o ajută să-l înțeleagă. Douăzeci și cinci de ani mai târziu, pentru Bruno era evident că se afla-seră într-o situație dezechilibrată, anormală, fără viitor; examinând

trecutul, avem întotdeauna impresia – probabil falsă ^ că funcționează un anume determinism.

REGIM STANDARD

„În epocile revoluționare. Cei care își atribuie, cu un atât de straniu orgoliu. Meritul facil de a fi trezit pomirt annrhice id contemponinii lor, nu observă că jalni-cu! Lor triumf aparent se datorează ivai ales unei dispoziții spontane, determinate de ansamblul situației sociale respective.”;

(Auguste Cointe – Curs de filosofie pozitivă, Lecția 48)!

IVAijlocul anilor 70 a fost marcat în Franța de succesul de scandal pe care l-au avut filmele Phantom of the Paradsse, Portocala mecanică și Les Valseuses': deși extrem de -diferite, succesul lor comun avea să dea specificul comercial al unei culturi „tinere”, bazată în primul rând pe sex și violență, care în deceniile unătoare avea să câștige și alte segmente de piață. Trentagenarii îmbogățiți din anii 60 s-au regăsit pe deplin în Emmanuelle, apărut în 1974: pro-punând fonnule de petrecere a timpului liber, ținuturi exotice și fantasme sexuale, filmul lui Just Jaeckin era el însuși. În sânul unei culturi rămase profund iudeo-creștină, un manifest pentru intrarea în civilizația vacanțelor.

1 Vulseuses, în argou, testicule (n.t.).

Dintr-o perspectivă mai generală, mișcarea de emancipare a moravurilor a cunoscut în 1974 succese importante. La 20 martie s-a deschis la Paris primul club Vitapop, care avea să joace un rol de pionierat în domeniul fon-nei fizice și al cultului corpului. Pe 5 iulie a fost adoptată legea stabilind majoratul civic la 18 ani, pe 13 iulie legea divorțului prin consimțământ reciproc – iar adulterul a dispărut din Codul penal. În sfârșit, pe 28 noiembrie, legea Veil permițând avortul a fost adoptată, cu sprijinul stângii, la capătul unei dezbateri furtunoase – calificată drept „istorică” de cei mai mulți comentatori. În adevăr, antropologia creștină, mult timp preponderentă în țările occidentale, acordă o importanță nelimitată fiecărei vieți umane, de la concepție și până la moarte; această importanță trebuie legată de credința creștină că în lăuntrul trupului uman există un suflet – suflet în principiu nemuritor și hărăzit să se unească ulterior cu Dumnezeu. În secolele al XIX-lea și al XX-lea, impulsionată de progresele biologiei, avea să se dezvolte puțin câte puțin o antropologie materialistă, cu principii radical diferite și înalt mai modestă în privința recomandărilor etice. Pe de o parte, fetusului, grămăjoară de celule în proces de diferențiere progresivă, nu i se mai recunoștea o existență individuală autonomă decât cu condiția întrunirii unui anume consens social (absența de tare genetice invalidante, acordul părinților). Pe de altă parte, bătrânul, grămadă de organe în proces de continuă dezagregare, nu se poate prevala de dreptul la supraviețuire decât cu condiția unei coordonări satisfăcătoare a funcțiilor sale organice – introducerea conceptului de demnitate umană. Problemele etice ridicate astfel de vârstele extreme ale vieții (avortul, apoi, câteva decenii mai târziu, eutanasia) aveau să constituie din acel moment factori de opoziție ireductibili între cele două viziuni despre lume, între cele două antropologii în fond radical antagoniste.

Agnosticismul de principiu al Republicii franceze avea ^ înlesnească triumful ipocrit, progresiv și chiar ușor duplicitar al antropologiei materialiste.

Nicicând evocate deschis, problemele ya/omvieții umane continuau totuși să preocupe spiritele; se poate afirma cu toată convingerea ca ele au contribuit într-o anumită măsură, în cursul ultimelor decenii ale civilizației occidentale, la stabilirea unui climat general depresiv, aproape masochist.

Pentru Bruno, care tocmai împlinise optsprezece ani, vara lui 1974 a fost o perioadă importantă, chiar crucială, Peste ani, consultând un psihiatru, avea să revină la ea în 1 repetate rânduri, modificând câte un detaliu sau altul - psihiatru, ce-i drept, părea să-l aprecieze enorm povestirea. Lată versiunea canonică preferată de Bruno: „S-a întâmplat pe la sfârșitul lui iulie. Venisem pentru o săptămână la maică-mea, pe Coasta de Azur. Continua să țină casa deschisă, primea lume multă. În vara aceea, se culca cu un canadian - un zdrahon tânăr, cu un fizic de țapinar. În dimineața când urma să plec, m-am trezit foarte devreme. Soarele era deja fierbinte. Am intrat în camera lor, dormeau amândoi. Am ezitat câteva secunde. Apoi am tras cearșaful. Mama s-a mișcat, o clipă am crezut că va deschide; ochii; coapsele i s-au desfăcut puțin. Am înșurubinat înflăcăta vulvei. Mi-am apropiat mâna la câțiva centimetri, dar n-am îndrăznit s-o ating. Am ieșit afară să mă masturbez. La vilă se oploșiseră o mulțime de pisici, mai mult sau mai puțin sălbatice. M-am apropiat de un inotan negru ce s (r) încălzea pe o piatră. Solul din jurul casei, plin cu pietre, era foarte alb, de un alb violent. Motanul m-a privit de câteva ori în timp ce mă masturbam, dar a închis ochii înainte ejaculez. M-am aplecat, am apucat un pițoi. Țeasta moartii s-a făcut țândări, bucăți de creier s-au împrăștiat în jur. Am acoperit cadavrul cu pietre, apoi am intrat iarăși în casă nimeni nu se trezise încă. În aceeași dimineață, mama m-a dus la taică-meu, la vreo cincizeci de kilometri. În mașină pentru prima dată, mi-a vorbit despre di Meola. Și el părăsi

Califomia, în urmă cu patru ani; cumpărase o mare pro-prietate lângă Avignon, pe coastele muntelui Ventoux. Vara, primea tineri care veneau din toate țările Europei, precum și din America de Nord. Mama credea că într-o vară ar trebui să-l vizitez și eu, asta mi-ar deschide noi orizonturi. Învățătura lui di Meola era centrată mai ales pe tradiția brahmanică, dar. Spunea ea, fără fanatisme sau intoleranță. Apoi, ținea cont de cuceririle ciberneticii, de PNF și de tehnicile de deprogramare puse la punct la Esalen. Trebuia, în primul rând, să fie eliberat individul, să-i fie eliberat potențialul creator profund. „Nu ne folosim decât 10 % din neuroni.” „În plus, adăugă Jane (treceau atunci printr-o pădure de pini), ai putea să cunoști acolo tineri de vârsta ta. Cât ai stat la noi, am avut cu toții impresia ca ai dificultăți în plan sexual.” Modul occidental de a trăi sexualitatea, adăugă ea, e total dereglat și pervertit. În multe societăți primitive, inițierea se făcea firesc, la începutul adolescenței, sub controlul adulților din trib. „Sunt mama ta”, mai preciză ea. Se abținu să-i spună că pe David, fiul lui di Meola, îl inițiaseră chiar ea în 1963. David avea atunci treisprezece ani. În prima după-amiază, s-a dezbrăcat în fața lui și l-a încurajat să se masturbeze. În a doua după-amiază, l-a masturbat chiar ea și l-a supt. În fine, în a treia zi a urmat penetrarea. Pentru Jane era o înșurubinare foarte plăcută; sexul băiatului era rigid și părea să poată ține astfel la nesfârșit, chiar și după mai multe ejaculări; începând din acel moment, a optat definitiv pentru bărbații tineri. „Totuși, adăugă ea, inițierea se face întotdeauna în afara sistemului

familial direct. Este indispen-sabil pentru a permite deschiderea către lume.” „ Bruno fresări, se întrebă dacă totuși maică-sa nu se trezise, di-mineța, când își pironise privirea în vulva ei. Oricum, remarca ei nu era deloc surprinzătoare: tabuul incestului e

1 Pmgrammation neuTO-ffngVJSti”goe (programare neuro-lingvistica) (n.t.).

Deja atestat la găștele cenușii și la mandrili. Mașina se apropia de Sainte-Maxime.

„O dată ajuns la taică-meu, continua Bruno, am înțeles că lucrurile nu stau pe roze. În vara aceea nu-și putuse lua decât două săptămâni de concediu. Nu-ini dădeam seama atunci, dar avea probleme financiare, pentru prima oara afa-cerile începeau să-i meargă prost. Mai târziu, mi-a povestit totul. Ratase complet piața incipientă a sânilor siliconați. Pentru el era o modă trecătoare, ce nu avea să treacă dincolo de piața americană. O tâmpenie, evident. Nu există exemplul de modă venită din Statele Unite care în câțiva ani sa nu invadeze Europa occidentală; niciunul. Un asociat de-al lui mai tânăr a prins ocazia, și-a lansat propria atacere și i-a suflat o mare parte din clientelă utilizând sânii de silicon ca produs promoțional.” în momentul acestei confesiuni, țâțai lui Bruno avea șaptezeci de ani și în scurt timp avea să moară de ciroză. „Istoria se repetă, adăuga el pe un ton sumbru, clătinându-și paharul și ascultând clinchetul cuburilor de gheață. Tâmpitul de Poncet (era vorba de tânărul chirurg plin de elan care, în urmă cu douăzeci de ani, fusese la originea ruinei sate), tâmpitul ăsta de Poncet nu vrea să investească în lungirea pulelor. Zice că asta-i măcelărie și nu crede că va prinde pe, piața masculină din Europa. Tâmpitul. La fel de tâmpit ca mine la aceeași vârstă. Dacă azi aş avea treizeci de ani, e bine, eu m-aș lansa în lungirea pulelor!” o dată mesajul transmis, de obicei recădea într-o reverie cețoasă, vecină ci somnolența. Conversația lâncezea un pic, la vârsta lui ers inevitabil.

În acel iulie 1974, tatăl lui Bruno era abia la primi stadiu al decăderii sale. După-amiezele se încuia în camei cu un teanc de San-Antonio și o sticlă de whisky. Leșea fla șapte, gătea ceva de mâncare cu o mână tremurândă. ni renunțase de tot să vorbească cu fiul său, dar nu izbuf oricât își da silința. După două zile, atmosfera deveni de-a dreptul sufocantă. Bruno începu să plece de-acasă, după-amieze întregi; se ducea pur și simplu la plajă.

Psihiatrul aprecia mai puțin unnătoarea parte a po-vestirii, dar Bruno ținea mult la ea și nu avea nici un chef s-o treacă sub tăcere. În definitiv, cretinul ăla era acolo ca să asculte, era slujba lui, nu?

„Era singură, continua așadar Bruno, în fiecare după-a-niază era singură pe plajă. O biată odraslă de familie bogată, ca mine; avea șaptesprezece ani. Era bondoacă, lălâie, tiinida, avea o piele albă ca brânza și coșuri. În a patra după-amiaza, de fapt chiar înainte de plecarea mea, mi-am luat cearșaful și m-am așezat lângă ea. Era întinsă pe burtă și își destacuse sutienul de la costumul de baie. Singurul lucru care mi-a venit în minte a fost: „Ești în vacanță?” A ridicat ochii: cu siguranță că nu se aștepta la ceva genial, dar nici atât de idiot, probabil. Apoi ne-am spus fiecare prenumele, o chema Annick. La un moment dat a trebuit să se ridice iar eu mă întrebam: va încerca să-și

încheie sutienul pe la spate, sau dimpotrivă, se va ridica arătându-mi sânii? A făcut ceva intermediar: s-a întors fără să-și tragă complet sutienul. În poziția finală, cupele erau puțin strâmbe, n-o acopereau decât pe jumătate. Avea un piept prea mare și deja puțin lăsat, iar iȚiai târziu avea să fie și mai rău. M-am gândit ca are mult curaj. Mi-am apropiat mâna și i-am vârat-o sub sutien, dezgolindu-i puțin câte puțin sânul. Nu s-a mișcat, dar s-a crispat puțin, a închis ochii. Am continuat să-mi plimb mâna, mame-loanele i se întăriseră. A fost unul din cele mai frumoase mo-mente din viața mea.

Pe urmă a fost ceva mai complicat. Am adus-o acasă, ^m urcat direct în camera mea. Mă temeam să n-o vadă tata; sra totuși un bărbat care la viața lui avusese femei foarte frumoase. El însă dormea, de fapt în după-amiaza aia era beat criță, nu s-a trezit decât pe la vreo zece npaptea. Ciudat, Annick nu m-a lăsat să-i scot chiloții. N-o mai făcuse nicio-dată, mi-a spus; la drept vorbind, nu făcuse niciodată nimic cu un băiat. În schimb, m-a masturbat fără ezitare, cu mutt entuziasm; îmi amintesc că surâdea. Pe urmă mi-am apropiat sexul de gura ei; l-a supt de câteva ori, nu prea i-a plăcut. N-am insistat, m-am urcat calare pe ea. Când mi-am vârat sexul între sânii ei și i-am strâns, am simțit că e cu adevărat fericită, a scos un geamăt ușor. Asta m-a excitat teribil, m-am ridicat din nou și 'i-am dat jos chiloții. De data asta n-a mai protestat, ba chiar a ridicat picioarele ca să mă ajute. Nu, nu era o fată drăguță, dar vulva ei era atrăgătoare, la fel de atrăgătoare ca a oricărei alte femei. A închis ochii. Când i-am strecurat mâinile sub fese, și-a desfăcut complet coap-sele. Asta m-a excitat în asemenea hal că ain ejaculat pe loc, fără măcar s-o pătrund. Pe părul ei pubian erau câțiva stropi de spennă. Îmi părea teribil de rău, dar ea mi-a spus că nu-i nimic, că e fericită.

N-am prea avut timp să vorbim, era deja ora opt, trebuia să se întoarcă neîntârziat acasă. Mi-a spus, nu prea, sliu de ce, că e singură la părinți. Era atât de fericită, atât de inândră că are un motiv ca să întârzie la cină. Că era cât pe ce să mă apuce plânsul. Ne-am sărutat îndelung în grădina, în fața casei. A doua zi dimineața, am plecat la Paris.”

La capătul acestei scurte povestiri, Bruno făcea o pauză. Terapeutul tușea cu discreție, apoi, în general, spunea: „Bine.” în funcție de timpul scurs, spunea ceva pentru a relansa discuția sau se mulțumea să adauge: „Ne oprim aici pentru astăzi?”, accentuând ușor finalul, pentru a marca c nuanță interogativă. Își însoțea cuvintele cu un surâs aerian de o grație delicioasă.

A.

An aceeași vară a lui 1974, într-o discotecă din Saint-Palais, Annabelle s-a lăsat sărutată de un băiat. Tocmai citise în Stephanie un dosar despre prietenia băieți-fete. Abordând chestiunea pnetenului din copilărie, revista dezvoltă o teză extrem de nesuferită: foarte rar se întâmplă ca prietenul din copilărie să se transforme în iubit; destinul lui firesc e mai curând să devină un camarad, un camarad fidel; ba chiar, adesea, poate servi drept confident și sprijin cu ocazia tulburărilor emoționale provocate de primele flirtiiri.

În secundele ce au urmat acelu prim sărut, și în ciuda afinnațiilor din revistă, Annabelle se simți îngrozitor de tnstă. Ceva dureros și nou îi umplea rapid pieptul. Leși de la Kathmandou, refuzând să fie însoțită. Tremura ușor în

timp ce scotea lanțul antifurt de la motoretă. În seara aceea își pusese rochia cea mai frumoasă. Până la casa fratelui ei era doar un kilometru și când ajunse era abia trecut de unspre-zece, în salon încă era lumină; zărind lumina, Annabelle începu să plângă. În aceste împrejurări, într-o noapte de iulie 1974, Annabelle câpătă conștiința dureroasă și definitivă a existenței sae individuale. Revelată mai întâi animalului sub forma durerii fizice, existența individuală nu ajunge m societățile umane la deplina conștiință de sine decât prin intenediul mmciunii, cu care practic poate să confunde.

Până la șaisprezece ani, Annabelle n-a avut secrete față de părinții ei; la fel cum n-a avut secrete – iar asta fusese, își dădea acum seama, ceva rar și prețios – nici față de Michel. În noaptea aceea, în câteva ore, Annabelle deveni conștientă că viața oamenilor e un șir neîntrerupt de minciuni. Tot atunci, deveni conștientă de frumusețea ei.

Existența individuală, sentimentul de libertate ce decurge din ea constituie baza naturală a democrației. Într-un regim democratic, relațiile dintre indivizi sunt de obicei reglementate sub formă de contract. Orice contract care încalcă drepturile naturale ale uneia din părți, sau care nu e prevăzut cu clauze clare de revocare, este, prin chiar aceasta, lovit de nulitate.

Bruno evoca m detaliu și cu plăcere vara lui 1974; în schimb, se arăta mai puțin lovace în ce privește anul școlar următor, care, la drept vorbind, nu i lăsa decât amintirea unei indispoziții crescânde. Un segment temporal imprecis, dar de o tonalitate mai curând lugubră. Se întâlnea la fel de des cu Annabelle și cu Michel, în principiu erau foarte apropiați; totuși, urma bacul, iar sfârșitul anului, inevitabil,! Avea să-i despartă. Michel se schimbbase: asculta Jimi;

Hendrix și se tăvălea pe mochetă, era foarte pătruns; la multj timp după ceilalți, începea să manifeste semne vădite dej adolescență. Și el, și Annabelle păreau stingheriți, se lua' de mână mai rar. Pe scurt, cum rezumase Bruno situația i; discuțiile cu psihiatrul, „totul se bulibășea”.

După povestea cu Annick, pe care avea tendința s înfrumusețeze retrospectiv (de altfel, prudent, evitase s mai caute), Bruno se simțea ceva mai sigur pe el. Aceas primă cucerire nu fusese totuși urmată de altele, și fu repezj cât colo când încercă s-o sărute pe Sylvie, o brunetă drăguț foarte sexy, din aceeași clasă cu Annabelle. Totuși, o fată acceptase, puteau fi și altele; și Bruno începu să încerce vag sentiment protector față de Michel. In definitiv, fratele lui, iar el era mai mare cu doi ani. „Trebuie să faci ceva cu Annabelle, repeta el; ea abia așteaptă, e îndrăgostită de tine și e cea mai frumoasă fată din liceu.” Michel se per-pelea pe scaunul lui, răspundea: „Da.” Săptămânile treceau. Michel șovăia vizibil în pragul vieții adulte. Smgura modalitate de a-l trece ar fi fost totuși, pentru amândoi, s-o sărute pe Annabelle; el însă nu era conștient de asta; se lăsa legănat de un amăgitor sentiment de etemitate. În luna aprilie, îi scandaliză pe profesori neglijând să-și completeze dosarul de înscriere în clasele pregătitoare. Era totuși evident că, mai mult ca oricine, avea mari șanse de a intra în învățământul superior. Până la bac mai era o lună șijumătate, iar el lăsa din ce în ce mai mult impresia că nu știe ce vrea. Prin ferestrele cu gratii

ale sălii de clasă, privea norii, arborii din curtea interioară, îi privea pe ceilalți elevi; nici un eveniment uman nu părea să-l mai intereseze cu adevărat.

Bruno, în ce-l privea, hotărâse să se înscrie la facultatea de Litere: începea să i se aplece de demonstrațiile Taylor-Maclaurin și, mai ales, la Litere erau fete, o mulțime de fete. Tatăl lui nu avu nici o obiecție. Ca toți libertinii bătrâni, spre sfârșit devenea sentimental și își reproșa amarnic că prin egoismul său îi stricase viața lui Bruno; ceea ce de altfel nu era chiar fals. La începutul lunii mai se despărți de Jujie, ultima lui amantă, o femeie totuși superbă; o chema tulie Lamour, dar numele ei de scenă era Julia Love. Juca în primele filme porno franțuzești, filmele astăzi uitate ale lui Burd Tranbaree sau Francis Leroi. Semăna puțin cu Janine, doar că era cu mult mai stupidă. „Sunt blestemat. Sunt blestemat.”, repetă tatăl lui Bruno atunci când, nime-rind peste o fotografie de tinerețe a fostei neveste, își dădu seama de asemănare. Cu ocazia unei cine la Benazeraf, Julie îl cunoscuse pe Deleuze, iar de atunci se lansa mereu în Justificări intelectuale ale pomografiei, ceea ce devenise insuportabil. În plus îl costa scump, căci se obișnuise de la filmări cu Rolls-urile închiriate, cu mantourile de blană și cu toate acele tinichele erotice de prost-gust pe care el, îmbătrânind, le suporta din ce în ce mai greu. La sfârșitul lui '74, fu nevoit să vândă vila din Sainte-Maxime. Câteva luni mai târziu, îi cumpără lui Bruno o garsonieră lângă grădina Observatorului: o garsonieră superbă, luminoasă, liniștită, cu o vedere degajată asupra orașului. Chemându-l pe Bruno ca să i-o arate, nu avea deloc sentimentul că-i face un dar excepțional, ci mai curând că încearcă, pe cât posibil, să repare ceva; și oricum, era o afacere bună. Neîndoielnic. Cercetând locul cu privirea, bătrânul se însufleți un pic. „O să poți aduce și fete!”, îi scăpă din nebăgare de seamă. Văzând chipul fiului său, fși regretă cuvintele.

Michel se înscrie până la ună la universitatea din Orsay, la mate-fizică; îl încântase mai ales proximitatea campusului universitar: așajudeca. Cum era și firesc, au luat amândoi bacul. Annabelle îi însoțea în ziua afișării rezultatelor, chipul îi era grav, într-un an se maturizase mult. Se mai subțiasse, avea un surâs mai interiorizat și era, vai, și mai frumoasă. Bruno se hotărî să ia o inițiativă: vila de la Sainte-Maxime era vândută, dar putea merge la proprietatea lui di Meola, cum îi sugerase maică-sa; le propuse celor doi | să vină cu el. Plecară peste o lună, la sfârșitul lui iulie.

14 VARA '75 „Fitptele for nu le dau răgaz să se întoarcă la credința în Domnui Dumnezeuf lor, căci un duh de ticăloșie săăășăuiește inlăuntruf lor și pe Domnul nu vor să-l știe.”

(Osie, 5,4)

/\par

— M-n stația de autobuz din Carpentras, îi aștepta un om slăbit, bolnav. Fiu al unui anarhist italian emigrat în Statele Unite în anii 20, Prancesco di Meola izbutjse în viață fără doar și poate – pe plan financiar, desigur. Ca și Serge Clement, tânărul italian înțelesese la sfârșitul celui de-al doilea război mondial că se intra într-o lume cu totul nouă și că activități considerate mult timp elitiste sau marginale aveau să capete o pondere economică enonnă. În timp ce tatăl lui Bruno investea în chirurgia estetică, di Meola se lansase în

producția de discuri; sigur, alții câștigaseră bani și mai mulți, dar nici el nu se putea plânge. Trecând de patru-zeci de ani, la fel ca mulți californieni, avu intuiția că un nou ^l, mult mai profund decât o simplă modă, avea să mătoreze ansamblul civilizației occidentale; astfel, în vila sa de la Big Sur, a putut să discute cu Allan Watts, Paul Tillich, Carlos Castaneda, Abraham Maslow și Carl Rogers. Ceva mai târziu, avu chiar privilegiul să-l întâlnească pe Aldous Huxley, adevăratul părinte spiritual al noii mișcări. Îmbă-trânit și aproape orb, Huxley nu i-a acordat prea multă atenție; totuși, lui di Meola, această întâlnire avea să-i lase o impresie decisivă.

Motivele care în 1970-l-au făcut să plece din California și să-și cumpere o proprietate în Haute-Provence nu-i erau prea clare nici lui. Mai târziu, aproape de sfârșit, avea să-și spună că, din motive obscure, dorise să moară în Europa; dar pe moment fu conștient doar de inotivile mai superficiale. Mișcarea din Mai '68 n impresionase. Iar când valul hippy își începu refluxul în California, își zise că poate e ceva de făcut cu tineretul european. Jane îl încurajă în acest sens. Mai ales tineretul francez era îngrădit, sufocat de jugul paternalist al gaullismului; dar, după ea, ajungea o scânteie ca să pornească incendiul. De câțiva ani, marea plăcere a lui Francesco era să fumeze țigări de marijuana cu fete farte tinere, atrase de nimbul spiritual al mișcării; apoi să se culce cu ele, înconjurat de mandale și fum de tărâie. Fetele care veneau la Big Sur erau în general niște găsculițe protestante; cel puțin jumătate din ele erau virgine. Spre sfârșitul anilor 60, filonul începu să secătuiască. Di Meola își zise atunci că f poate e timpul să se întoarcă în Europa; lui însuși i se părea | bizar că-i vin asemenea idei: când părăsise Italia, abia | mplinise cinci ani. Taică-său fusese nu doar un revoluționar, J ci și un om cult, îndrăgostit de hmbajii ales, un estet. Asta | lăsase urme și la el, probabil. În fond, întotdeauna fi cam _ socotise pe americani niște tâmpiți. ^Banca era un bărbat frumos, cu tenul fin și mat. cu parul | lung și alb, ondulat și des; totuși, mlăuntru] trupului săii, | celulele începeau să prolifereze anapoda, să distrugă codul genetic al celulelor vecine, să secreteze toxine. Specialiștii care-l consultaseră se contraziceau în destule privințe, afa n | de una, esențială: avea să moară curând. Cancerul lui nu era operabil, continua ineluctabil să producă metastaze. Cei mai mulți doctori înclinau către o agonie calmă și chiar, cu ajutorul unor medicamente, scutită până la capăt de suferințe fizice; m fapt, până acum nu simțea decât o mare oboseală generală. Cu toate astea, nu accepta verdictul; nici măcar nu-și putea imagina acceptarea. Pentru occidentalul con-temporan, chiar și sănătos, gândul morții constituie un fel de zgomot de fond ce vine să-i invadeze creierul de îndată ce țelurile și dorințele se estompează. Cu vârsta, prezența acestui zgomot se face tot mai acaparatoare. Poate fi com-parat cu un sforăit înăbușit, însoțit uneori de un scrâșnet. În alte epoci, zgomotul de fond era constituit de așteptarea împărăției lui Dumnezeu; astăzi, e constituit de așteptarea morții. Asta e.

Avea să-și amintească mereu că, pe Huxley, perspectiva propriei sale morți părea să-l lase indiferent; dar poate era pur și simplu ramolit, sau drogat. Di Meola citise Platon, Bhagavad-Gita și Dao De Jing; niciuna din aceste cărți nu-i adusesese vreo împăcare. Avea doar șaiszeci de ani și totuși era pe moarte,

avea toate simptomele, nu se putea înșela. Începea chiar să-și piardă interesul pentru sex și remarcă frumusețea Annabellei cu un ochi oarecum distrat. Pe băieți nici nu-i băgă în seamă. De mult trăia înconjurat de tineri, iar dacă ideea de a-i cunoaște pe fiii Janinei îi trezise o vagă curiozitate, era probabil din obișnuință; de fapt, în mod evident, îi erau total indiferenți. Îi lăsă în mijlocul proprie-tății, spunându-le că pot să-și ridice corturile unde vor; avea chef să se culce, de preferință fără a mai întâlni pe nimeni. Fizic, întrupa încă perfect tipul bărbatului versat și senzual, cu privirea scânteind de ironie sau chiar de înțelepciune; unele fete mai proaste credeau chiar că are un chip luminos și binevoitor. Nu, nu simțea în el nici o bunăvoință și în plus avea impresia că-i un actor de mâna a doua: cum de se lăsa-seră amăgiți cu toții? Hotărât lucru, își spunea el uneori cu o anume tristețe, tinerii ăștia aflați în căutare de noi vaiori spirituale sfnt efectiv niște tâmpiți.

În clipele ce urmau coborârii din Jeep, Bruno pricepu că făcuse o greșală. Domeniul cobora în pantă domoală spre sud, ușor vălurit, erau arbuști și flori. O cascadă curgea într-un mic lac, verde și calm; chiar lângă lac, întinsă pe o lespede, goală, o femeie se usca la soare, în timp ce aita se săpunea înainte de a plonja. Mai aproape de ei, în genunchi pe-o rogojină, un bărbos înalt inedita sau donna. Tot gol, și foarte bronzat; părul lung, blond deschis, contrasta puternic cu pielea arămie; semăna vag cu Kris Kristofferson. Bruno se simțea descurajat; în fond, la ce altceva se așteptase? Poate mai era timp și o șteargă, cu condiția să-o facă neîntârziat. Aruncă o privire la tovarășii săi: cu un calm surprinzător, Annabelle începea să-și întindă cortul; așezat pe o buturugă, Michel desfăcea șnurul de la rucsac; avea un aer complet absent.

Apa se scurge de-a lungul Jiniei de pantă. Determinat în principiul său și aproape în fiecare din actele sale, comportamentul uman admite puține bifurcări, iar acestea sfnt i rareori urmate. În (1950, Francesco di Meola avusese un fiu | cu o actriță italiană – o actriță de mâna a doua, care nu avea | să depășească nicicând rolurile de sclavă egipteană, izbutind – fu apogeul carierei sale – să obțină două replici în Quo vadis. I-au pus fiului lor prenumele David. La vârsta de cincisprezece ani, David visa să devină rock star. Nu era singurul. Mai bogat decât patronii și bancherii, rock star-ul m păstra totuși o imagine de rebe. Tânăr, frumos, celebru, dorit de toate femeile și invidiat de toți bărbații, rock star-ul m constituia vârful absolut al ierarhiei sociale. Nimic din istoria m umamității, de la divinizarea faraonilor în vechiul Egipt, nu se putea compara cu cultul pe care tineretul european și american îl consacra rockstar-urilor. Fizic, David avea totul „n pentru a-și atinge țelul: o frumusețe desăvârșită, în același timp animală și diabolică; un chip viril și totuși cu trăsături extrem de pure; păr lung și negru, foarte des, ușor buclat; ochi mari de un albastru profund.

Datorită relațiilor tatălui său, David izbuti să înregistreze un prim single la vârsta de șaptesprezece ani; fu un eșec total. Trebuie spus că ieșea în același an cu Sgt Peppers, Days of Future Passed și câte altele. Jimi Hendrix, Rolling Stones, Doors erau la apogeul producției lor; Neil Young începea să înregistreze, și încă se conta pe Brian Wilson. Nu era loc, în acei ani, pentru un basisl onorabil, dar prea puțin inventiv. David se încăpățână, schimbă patru formații,

încercă diverse tormule; la trei ani după plecarea tatălui sau, hotărî să-și încree și el norocul în Europa. Găsi ușor un contract la un dub pe Coasta de Azur, asta nu era o problemă; tot felul de fufe îl așteptau în fiecare seară în cabină, nici asta nu era o problemă. Dar niineni, de la nici o casă de discuri, nu dădu nici o atenție mostrelor pe care le trimitea.

Când o întâlni pe Annabelle, David posedase deja peste cinci sute de femei; totuși, un corp atât de perfect încă nu întâlnise. Annabelle fu la rându-i atrasă de el, ca toate celelalte. Rezistă mai inulte zile și îi cedă abia la o săptămână după sosire. Erau vreo treizeci, dansau, petrecerea avea loc în spatele casei, noaptea era înstelată și blândă. Annabelle purta o fustă albă și un tricou scurt pe care era desenat un soare. David dansa lipit de ea, învărtind-o uneori într-o figură de rock. De peste un ceas, dansau fără să simtă oboseala, pe un ritm de tamburină când rapid, când lent. Sprijinit de un arbore, Bruno stătea nemișcat, cu inima strânsă, vigilent, la pândă. Michel ba apărea la marginea cercului luminos, ba dispărea în noapte. Deodată fu chiar acolo, la cel mult cinci metri. Bruno o văzu pe Annabelle plecând de lângă dansatori și oprindu-se în fața lui Michel, apoi, foarte clar, o auzi întrebând: „Tu nu dansezi?”; în momentul acela, chipul ei era foarte trist. El refuză invitația cu un gest incredibil de lent, ca al unui animal preistoric readus la viață recent. Annabelle rămase neclintită în fața lui preț de cinci-zece secunde, apoi se răsuci pe călcâie și reveni la grup. David o luă de talie și o trase la piept, hotărât. Ea îi puse mâinile pe unneri. Bruno îl privi din nou pe Michel; avu impresia că pe chipul lui plutea un surâs; își lăsă privirea în jos. Când și-o ridică, Michel dispăruse. Annabelle era în brațele lui David; buzete lor erau apropiate.

Lungit sub cort, Michel așteptă zorile. Spre sfârșitul nopții izbucni o furtună foarte violentă și fu surprins să constate că-i era puțin frică. Apoi cerul se liniști, încpu să cadă o ploaie monotonă și lentă. Picăturile loveau cu iin zgomot surd pânza cortului, la câțiva centimetri de fața lui, dar el era la adăpost. Avu brusc presentimentul ca loata viața lui va semăna cu acest moment. Va trece prin emoțiile oinenești, uneori va fi foarte aproape de ele; alții vor cu-noaște fericirea sau disperarea; nimic din toate astea nu-l va privi sau atinge vreodată cu adevărat. De mai n-iulte ori în seara aceea, Annabelle, în timp ce dansa, aruncase pi-iviri în direcția lui. Michel ar fi vrut să se miște, dar nu putuse; avea senzația netă că se scufundă într-o apă înghețată. Totuși, totul era nespus de calm. Se simțea separat de luine de câțiva centimetri de vid, formând în jurul lui un soi de carapace sau de armură.

&L.;

Adoua zi dimineață, cortul lui Michel era gol. Lucrurile lui dispăruseră, dar lăsase un bilet care anunța, simplu: „NU Vă FACEȚI GRIJI.”

Bruno plecă o săptămână mai târziu. Urcându-se în tren, își dădu seama că în vacanța asta nu încercase să agațe nici o fată și nici măcar, în ultimele zile, să vorbească cu cineva.

Spre sfârșitul lui august, Annabelle constată că nu-i venea ciclul. Își spuse că-i mai bine așa. Nu fu nici o problemă: tatăl lui David cunoștea un medic, un militant de la Planning familial, care opera în Marsilia. Era un ins de

vreo treizeci de ani, entuziast, cu o mustăcioară roșcată, pe care îl chema Laurent. Ținea ca Annabelle să-i spună pe nume: Laurent. I-a arătat diferitele instrumente, i-a explicat mecanismul aspirării și chiuretajului. Ținea să stabilească un dialog democratic cu pacientele sale, pe care le considera mai degrabă niște prietene. Susținuse de la început lupta femeilor și considera că încă erau multe de făcut. Operația a fost fixată pentru a doua zi. Planning familial suporta cheltuielile.

Annabelle se întoarse în camera de hotel cu nervii la pînănt. A doua zi va avorta, va mai dormi o noapte la hotel, apoi se va întoarce acasă; așa hotărâse. În ultimele trei săptămâni, venise în cortul lui David noapte de noapte. Prima dată o duruse puțin, dar după aceea simțise plăcere, multă plăcere; nici nu bănuia că plăcerea sexuală poate fi atât de intensă.

Totuși, nu simțea nici o afecțiune pentru acest individ; știa că o va înlocui foarte repede, poate o făcea chiar acum.

În aceeași seară, la o cină între prieteni, Laurent povesti cu entuziasm cazul Annabellei. Pentru fete ca ea luptaseră ei, spunea Laurent; pentru ca o fată de abia șaptesprezece ani („și în plus drăguță”, îi veni să adauge) să nu-și dismiga viața din cauza unei aventuri de vacanță.

Annabelle se temea cumplit de întoarcerea la Crecy-en-Brie, dar în fapt nu se întâmplă nimic. Era 4 septembrie; era bronzată frumos și părinții o felicitară. Afla de la ei că Michel plecase, că-și ocupase deja camera la căminul studentesc din Bures-sur-Yvette; nu bănuiau nimic, era clar. Annabelle se duse la bunica lui Michel. Bătrâna părea obosită. Dar o primi bine și îi dădu imediat adresa nepotului. Da, i se păruse puțin bizară Michel venise înaintea celorlalți: tot hi/ ar i se păruse și faptul că pleca să-și ia camera cu o luna înainte de deschiderea anului universitar; dar Michel era un băiat hizar.

În mijlocul marii barbarii naturale, ființele umane au putut câteodată (rareori) să creeze mici spații calde iluminate de iubire. Mici spații închise, personale. În care doțneau intersubiectivitatea și iubirea.

În cele două săptămâni care urmau, Annabelle îi scrisese lui Michel. Îi venea greu, trebui să șteargă și să rescrie de mai multe ori. Terminată, scrisoarea avea patruzeci de pagini; pentru întâia oară, era o adevărată scrisoare de dragoste. O puse la poștă pe 17 septembrie, ziua reînțepirii cursurilor la liceu; apoi așteptă.

Orsay-Paris XI e singura universitate din regiunea pariziană realmente concepută după modelul american al campusului. Mai multe clădiri risipite într-un parc găzduiesc studenții din diferite cicluri. Orsay nu e doar o instituție de învățământ, ci și un centru de cercetări de nivel foarte înalt în fizica particulelor elementare.

„K, w. i: î*„! A”B.,s>aaMEga&! Bi&ă”! Miagffl

Michel locuia într-o cameră de colț din clădirea 233, la etajul al patrulea și ultimul; c^ai de la început, se simți foarte bine acolo. Avea un pat mic, un birou, etajere pentru cărți. Fereastra dădea spre o peluză ce cobora până la râu; aplecându-te puțin, puteai zări, în dreapta, masa de beton a acceleratorului de particule. În acea perioadă, cu o lună înainte de începerea cursurilor, campusul era aproape gol; erau doar câțiva studenți africani –

pentru care problema era mai afes unde să stea în august, când căminele se închideau de tot. Michel schimba câteva vorbe cu portăreasa; în timpul zilei, se plimba de-a lungul râului. Încă nu bănuia că va rămâne acolo mai mult de opt ani.

Într-o dimineață, pe la ora unsprezece, se lungi pe iarbă, printre arborii indiferenți. Se mira ca suferă atât de mult. Pro-fund străină de categoriile creștine ale mântuirii și harului, străină chiar și de noțiunea de libertate și de iertare. Viziunea lui despre lume dobânda ceva mecanic și implacabil. Condițiile inițiale fiind date, se gândea el, și fiind stabiliți parametrii rețelei de interacțiuni inițiale, evenimentele se desfășoară într-un spațiu indiferent și gol; detenninismul lor este ineluctabil. Ceea ce s-a întâmplat trebuia să se întâmple, nu se putea altfel; nimeni nu putea fi socotit răspunzător. Noaptea, Michel visa spații abstracte, acoperite de zăpadă: tnpul lui înfășurat în bandaje rătăcea sub un cerjos, printre uzine siderurgice. Ziua, întâlnea uneori un african, un malian mărunțel cu pielea cenu-șie; se salutau cu o înclinare a capului. Cantina universitară nu era încă deschisă; Michel cumpăra conserve de ton de la Continent, în Courcelles-sur-Yvette, apoi se întorcea în cam-pus. Se însera. Michel umbla pe coridoarele goale.

Pe la jumătatea lui octombrie, Annabelle n scrisoarea, mai scurtă decât prima. Între timp îi telefonase lui Bruno, care nu avea, nici el, vești de la frate-său; știa doar că Michel îi telefona regulat bunicii, dar că probabil nu va veni s-o vadă îriainte de Crăciun.

Într-o seară de noiembrie, ieșind de la un seminar de ana-liză, Michel găsi un mesaj la avizierul căminului. Mesajul era formulat astfel: „Telefonează la mătușa Marie-Therese. URGENT.” De vreo doi ani, nu le văzuse prea des nici pe mătușa Marie-Therese, nici pe verișoara Brigitte. Telefonă de îndată. Bunica suferise un nou atac, era intemată la spi-talul din Meaux. Era grav, poate chiar foarte grav. Aorta era slabă, inima risca să cedeze.

Michel traversă pe jos orășelul Meaux, trecu pe lângă liceu; era aproximativ ora zece. În acel inoment, într-o sala de clasă, Annabelle studia un text de Epicur – gânditor lu-minos, moderat, grec, și la drept vorbind cam agasant. Cerul era sumbru, apele Marnei veneau involburate și inurdare. Găsi ușor complexul spitalicesc Saint-Antoine – o clădire ultramodernă, din oțel și sticlă, inaugurată cu un an înainte. Mătușa Marie-Therese și verișoara Brigitte îl așteptau pe holul de la etajul șapte; se vedea că sunt plânse. „Nu știi daca e bine s-o vezi.”, spuse Marie-Therese. El nu păru s-o audă. Va trăi tot ce trebuia să trăiască.

Era un salon de reanimare, în care bunica era singură. Cearșaful, de un alb extrem, îi lăsa descoperite brațele și umerii; lui Michel îi fu greu să-și desprindă privirea de pe carnea aceea dezgolită, zbârcită, albicioasă, cuimplit de îmbătrânită. Brațele străpunse de perfuzii ei-au legate cu curele de marginea patului. Un tub îi pătrundea în gât. Alte fire intrau sub cearșaf, legate de aparate de înregistrare. Îi scosese cămașa de noapte; nu o lăsaseră să-și aranjeze co-cul, ca-n fiecare dimineață, de ani de zile. Cu părul cenușiu lung și despletit, parcă nici nu era cu adevărat bunica; era o biată făptură din carne, în același timp foarte tânără și foarte bătrână, lăsată acum în seamamedicinei.

Michel îi luă mâna, doar mâna i-o mai putea recunoaște. Obişnuia s-o țină adesea de mână, chiar și recent, la șaptesprezece ani împliniți. Ochiul bătrânei nu se deschisese; poate că totuși n recunoștea atin-gerea. Nu strângea tare, îi ținea^sffinâna într-a sa, ca înainte; Michel spera foarte multcăfăât^^"0'1^ atingerea.

— L|!: ^ay->fl. '

Biăafe. S'&iK. A:'" Î. A'.teBa. BM. IateBiăMittiteătttBte^

Această femeie avusese o copilărie cumplită, de la șapte ani trudise la fermă, printre niște semi-brute alcoolice. Adolescența fusese prea scurtă ca să-i lase o amintire reală. După moartea soțului, muncise în uzină crescându-și totodată cei patru copii; în plină iarnă, se ducea să aducă apă din curte, pentru toaleta familiei. La peste șaptezeci de ani, ieșită de curând la pensie, acceptase din nou să îngrijească un copil mic-fiul fiului ei. Nici lui nu-i lipsise nimic -nici haine curate, nici mâncare bună duminica la prânz, nici afecțiune. Toate acestea, în viața ei, le făcuse. Un studiu mai mult sau mai puțin exhaustiv al umanității va trebui neapărat să țină seama de acest tip de fenomene. Asemenea ființe umane, istoric vorbind, au existat. Ființe umane care munceau toată viața, din greu, doar din devotament și iubire; care efectiv își dăruiau celorlalți viața, dintr-un spirit de devotament și iubire; dar care nu aveau defel impresia că se sacrifică; care în fapt nu concepeau un alt fel de a trăi decât dăruindu-și altora viața, dintr-un spirit de devotament și iubire. În practică, aceste ființe umane erau în general femei.

Michel rămase în salon circa un sfert de oră, ținând mâna bunicii într-a sa; apoi un medic veni să-i spună ca trebuie să plece. Se putea face. Poate, ceva; o operație nu, asta era exclus; dar poate totuși, ceva. Se putea face, în fond nimic nu era pierdut.

Pe drumul spre casă n-au scos un cuvânt; Marie-Therese conducea mașinal. Mâncară la fel, aproape fără să vorbească, evocând doar, din când în când, o amintire. Marie-Therese îi servea la masă, simțea nevoia să facă ceva; din timp în timp se oprea, plângea puțin, apoi se întorcea la bucătărie.

Annabelle văzuse plecarea ambulanței, apoi întoarcerea i Tiașinii lor. Pe la unu noaptea, se sculă și se îmbracă, părinții încă domneau; merse până la gardul casei lui Michel. Luminile erau aprinse, probabil erau cu toții în salon; dar prin perdele nu se putea distinge nimic. În momentul acela cădea o ploaie mărunță. Se scurseră vreo zece minute. Annabelle știa că poate

^to^S'; ^-? S8&^^; ^, Ay, ^^^^, ^^a^^ să sune la ușă, să-l vadă pe Michel; putea de asemeni, în de-finitiv, să nu facă nimic. Nu era conștientă că trăiește experiența concretă a libertății; oricum, era cumplit de dureros și, după cele zece minute, Annabelle nu avea să mai fie niciodată aceeași. Peste ani, Michel avea să propună o scurtă teorie a libertății umane pe baza unei analogii cu coinportamentul heliului superfluid. Fenomene atomice discrete. Schimburile de electroni între neuronii și sinapsele din creier sunt în principiu supuse imprevizibilității cuantice; cu toate astea. I. din cauza marelui număr de neuroni. Prin anularea statistică a diferențelor elementare, comportamentul uman este – în liniile lui generale ca și în detalii – la fel de riguros deteîTninat ca la oricare alt sistem natural. Totuși, în anumite circumstanțe, extrem de rare

– creștinii vorbesc de minuni nle hitniiui – o nouă undă de coerența apare și se propagă în interiorul creierului; un nou comportament apare, temporar sau definitiv. Detemninat de un sistem total diferit de oscilații annonice; se observa atunci ceea ce numim un act liber.

Nimic de genul acesta nu s-a produs în noaptea aceea, iar Annabelle se întoarse acasă. Se simțea cu niult mai bătrână. Aveau să treacă aproape douăzeci și cinci de ani înainte să-l revadă pe Michel.

Pe la ora trei sună telefonul; infirmiera părea sincer îndurerată. Se făcuse, efectiv, tot ce se putea face; dar în fond. Practic, nu se putea face nimic, inima era prea bătrână – și atât. Măcar nu suferise, era adevărat. Dar, la fel de adevărat, totul se terminase.

Michel se îndreptă spre camera lui făcând pași mici, de cel mult douăzeci de centimetri. Brigitte vru să se ridice, Marie-Therese o opri cu un gest. Trecură vreo doua minute, apoi auziră, venind din cameră, un soi de mieunat sau de uriet. De data asta, Brigitte se repezi. Michel stătea înco-vrigat, la piciorul patului. Ochii îi erau puțin ieșiți din orbite. Chipul lui nu arăta nimic care să semene a mânăire, nici a vreun alt sentiment omenesc. Chipul lui era invadat de-o groază animală și abjectă.

PARTEA A DOUA

MOMENTE CIUDATE

Amediat după Poitiers, Bruno pierdu controlul mașinii, un Peugeot 305. Derapând pe jumătatea șoselei, lovi ușor parapetul de siguranță și, după o răsucire de 180 de grade, rămase înțepenit. „Băga-te-aș! Înjură el printre dinți, ah, băga-te-aș!” Un Jaguar care venea cu 220 de kilometri la oră firână violent, fu cât pe ce să izbească celălalt parapet și plecă mai departe în vacarm de claxoane. Bruno ieși din mașină și amenință cu pumnul în direcția lui. „Poponarule! Urlă el, poponar nenorocit!” Apoi întoarse mașina și își continuă drumul.

Locul Schimbării a fost creat în 1975 de un grup de foști. Șaizecioptiști,, (la drept vorbind, niciunul din ei nu făcuse nimic în '68; să zicem că aveau sp/nfu/șaizecioptist) pe un teren imens plantat cu pini. Aparținând părinților unuia dintre ei. Ceva mai la sud de Cholet. Proiectul, pătruns de idealurile libertare în vogă la începutul anilor 70, încerca să pună în practică o utopie concretă, adică un loc în care să se trăiască -”aici și acum,, – după principiile autogestiunii, în respectul libertății individuale și al democrației directe. Totuși Locul nu era o nouă comunitate; trebuia să fie, mai modest, un loc de vacanță, adică un loc în care simpatizanții acestui demers să aibă ocazia, în lunile de vară, să se confrunte direct cu aplicarea principiilor propuse; trebuia de asemeni sa priie-jmască sinergii, întâlniri creatoare, totul într-un spirit umanist și republican; trebuia, în fine, după expresia unuia din tbn-datori, să fie un loc în care „să se reguleze în draci”.

La Cholet-Sud, Bruno ieși de pe autostradă și i-nai tăcu vreo zece kilometri pe un drum de coastă local. Harta nu era clară și îi era prea cald. Zări, aproape din întâmplare, panoul. Cu litere multicolore pe fond alb, anunța: „LOCUL SCHIM-BARII”; dedesubt, pe un panou mai mic din placaj, era caligrafiată cu litere roșii ceea ce părea să fie deviza locului: „Libertatea

celorlaltă o sporește pe a mea la infinit” (Mihail Bakunin). În dreapta, pe un drum ce ducea probabil spre mare, două adolescente târau un rățoi din plastic. Mai jos de tricouri nu purtau nimic Japițele. Bruno le urmări din priviri; îl ardea mädularul. Tricouri ude, își zise el melancolic, da, e ceva. Apoi le văzu schimbând direcția: mergeau desigur la campingul de alături.

Își parcă mașina și se îndreptă spre o mică gheretă din lemn deasupra căreia, pe un panou, scria „BINE AȚI VENIT”. Înăuntru, o femeie de vreo șaizeci de ani era așezată turcește. Sâni slabi și zbârțiți îi ieșeau puțin din tunica de bumbac; lui Bruno îi era milă de ea. Femeia surâse cu o bunăvoință cam crispată. „Bun venit la Loc”, zise ea în cele din urmă. Apoi, din nou, surâse larg; era cumva idioată? „Ai biletul?” Bruno își scoase hârtiile din geanta de imitație de piele. „Perfect”, articulă hoașca, ai-borând același surâs idiot.

Circulația mașinilor era interzisă în camping; Bruno hotărî să procedeze în doi timpi. Mai întâi să caute un loc ca să-și instaleze cortul, apoi să-și aducă bagajele. Chiar înainte de ptecare, cumpăraseră de la Samaritaine1 un cort tip iglu (fabricat în China Populară, 2-3 locuri, 449 F).

Supermagazin din Paris (n.t.).

^&^ . ^ ' ^ . ^^N^g^BSS^i^^^li^^lfe^^

Primul lucru pe care-l văzu Bruno ajungând pe pajiște fu piramida. Douăzeci de metri la bază, douăzeci de metri înălțime: edificiul era perfect echilateral. Toți pereții erau din sticlă; un caroiaj din lemn de culoare închisă îi diviza în panouri Unele panouri reflectau puternic razele soarelui ce asfințea; prin altele se zărea structura întemă: mai multe niveluri și pereți despărțitori, tot din lemn deculoare închisă. Ansamblul voia să evoce un arbore și reușea destul de bine -trunchiul era reprezentat de un cilindru mare ce traversa piramida și în care se afla probabil scara centrală. Din clădire ieșeau feluriți oameni, singuri sau în grupuri; unii îmbrăcați, alții goi. Sub soarele ce asfințea, făcând să strălucească iarba, totul evoca un film de anticipație. Bruno privi scena timp de două-trei minute; apoi își luă cortul sub braț și începu să urce pe prima colină.

Domeniul era format din mai multe coline împădurite, cu luminișuri din loc în loc; ace de pin acopereau solul, grupuri sanitare comune erau diseminate ici și colo; locurile de camping nu erau delimitate. Bruno transpira ușor, era ba-lonat; evident, mâncase prea mult la bufetul de pe autostradă. Nu izbutea să-și limpezească gândurile; își dădea totuși seama că alegerea locului putea fi un element decisiv pentru reușita vacanței.

În acest moment al reflecțiilor sale, zări o fnnghie întinsă între doi arbori. Pe ea, legănați ușor de briza serii, se uscau niște chiloței. Ar fi o idee, își zise el; într-un camping, vecinii fac cunoștință; nu neapărat ca să și-o pună, dar fac cunoștință, e un început. Își lăsă cortul jos și începu să studieze instrucțiunile de instalare. Traducerea franceză era mizerabilă, cea englezească nu era mai de soi; cât privește celelalte limbi europene, era probabil la fel. Chinezoi afurisiți. Ce naiba voia să însemne „inversați semirigidele pentru a concretiza domul”?

Privea schemele cu o disperare crescândă, când în dreapta lui apăru un soi de matroană irocheză, într-o minijupă din piele, cu niște sâni enormi

legănându-se în crepuscul. „Acum ai ajuns? Articulă apariția, ai nevoie de ajutor ca să-ți instalezi cortul?”

— Mă descurc., răspunse Bruno cu o voce sugrumată, mă descurc, mersi. E în regulă.”, adăugă el dintr-o suflare. Simțea capcana. Într-adevăr, câteva secunde nriai târziu, izbucniră urlete din wigwamul alăturat (unde or fi cumpărat asemenea drăcie? L-or fi confecționat chiar ei?). Femeia se repezi înăuntru, ieși cu doi țânci ininusculi, câte unul agățat de fiecare șold, și începu să-i legene fără chef. Urletele se întetiră. Masculul apăru și el tropăind, în sula goală. Era un bărbos destul de solid, de vreo cincizeci de ani, cu părul lung, cărunt. Îl luă în brațe pe unul din mairnuțoi și începu să-l giugiulească; era greșos. Bruno se depărtă câțiva metri; nădușise. Cu asemenea monștri, la noapte nu va închide un ochi, garantat. Lar vaca aia alăpta. Era clar păcat.

Avea totuși țâțe grozave.

Bruno merse câțiva metri pieziș, îndepărtându-se discret de wigwam; nu voia totuși să se depărteze prea mult de chiloței. Erau obiecte delicate, transparente, numai dantele, nu-și imagina că pot fi ai creaturii de adineaori. Găsi un loc între două canadiene (verișoare? Surori? Colege de liceu?) și se puse pe treabă.

Când termină, era aproape noapte. In seara târzie, coborî să-și caute valizele. Pe drum întâlni mai multe persoane: cu-pluri, persoane singure; multe femei singure, în juide patru-zeci de ani. Din loc în loc, prinse de arbori, erau pancarte pe care scria „RESPECT RECIPROC”; se apropie de una din ele. Sub inscripție, o cutie plină ochi cu prezervative. Dede-subt, o pubelă albă din plastic. Bruno o deschise apăsând pedala, apoi luminează cu lanterna: epiumai ales cutii de bere, dar și câteva prezervative folosite. ^|^> își zise Bruno; s-ar părea că nu se pierde vremea pe-iS^, întorcerea fu un chin; valizele ăfiltt111 mâinile, abia mai putea să respire; lajumătatea pantei^^^i sa ^ oprească.

Câțiva indivizi bântuiau prin camping, fasciculele luminoase ale lanternelor se încrucișau în noapte. Mai departe, pe drumul de coastă, circulația rămânea la fel de intensă; la Dynasty, pe drumul spre Saint-Clement, era o petrecere cu sâni goi, dar Bruno nu se mai simțea în stare să se ducă nici acolo, nici altundeva. Rămase așa cam o jumătate de oră. Privesc farurile printre arbori, își spunea el; asta e viața mea.

Revenit la cort, își tumă un whisky și se masturbă alene răsfoind Swing Magazine, „dreptul la plăcere”; cumpăraseră ultimul număr la un popas de pe autostradă, lângă Anger. Nu avea intenția să răspundă la mica publicitate; nu se simțea la înălțime pentru un gang bang sau un duș de spermă. Femeile care acceptau să întâlnească bărbați singuri preferau în general negrălăi și, oricum, pretindeau niște măsuri minime de care el era departe. Trebuia să se resemneze: nu avea nici o șansă să intre în rețeaua porno, avea o puță prea mică.

Totuși, în general, nu era nemulțumit de fizicul său. Im-planturile capilare reușiseră, nimerise un specialist com-potent. Mergea regulat la Gymnase Club și, sincer, pentru un bărbat de patruzeci și doi de ani, nu găsea că arată chiar rău. Bău un al doilea whisky, ejaculă pe revistă și adormi aproape împăcat.

2 TREISPREZECE ORE DE ZBOR il oarte curând, Locul Schimbării se contruntă cu o problemă de îmbătrânire. Ideahmle fondatoare ale acestei inițiative le păreau prăfuite tinerilor din anii 80. În fond, cu excepția atelierelor de teatru spontan și de masaj californian, Locul era mai ales un camping; în ce privește confortul găz-duirii sau calitatea bucătăriei, nu putea rivaliza cu centrele de vacanță instituționale. În plus, o anumită cultură anarhistă proprie locului făcea dificil un control strict al accesului și al plății; echilibrul financiar, precar de la-nceput, deveni așadar din ce în ce mai problematic.

O primă măsură, adoptată de fondatori în unanimitate, fu stabilirea de tarife net preferențiale pentru tineri; ea se dovedi insuficientă. La începutul exercițiului financiar 1984, în adunarea generală anuală, Frederic Le Dantec propuse transformarea ce avea să asigure prosperitatea afacerii. Locul Schimbării – considera el – trebuia să fie noul spațiu de aventură al anilor 80. Acumulasera cu toții o experiență prețioasă în tehnicile și terapiile născute din psihologia umanistă (Gestalt, rebirth, do in, mersul pe cărbuni aprinși, analiza tranzacțională, meditația zen, PNL.) De ce să nu valorifice aceste competențe elaborând un program de stagii rezidențiale pentru întreprinderi? Diq? A o dezbatere furtu-noasă, proiectul fu adoptat. Atunci 'S-ia; construit piramida, precum și vreo cincizeci de bungalouri, cu confort limitat, dar acceptabil, menite să-i găzduiască pe stagiați. În același timp, un mailing intensiv și bine orientat fu trimis directo-rilor de personal de la diverse niari firme. O parte din fon-datori, cu opțiuni politice foarte la stânga, au suportat greu această tranziție. Avu loc o scurtă luptă internă pentru putere, apoi asociația constituită m virtutea legii 1901 care administra locul fu dizolvată și înlocuită cu un SRL al cărui acționar principal era Frederic Le Dantec. Fn definitiv, părinții lui erau proprietarii terenului, iar Creditul mutual din Maine-et-Loire părea dispus să susțină proiectul.

Cinci ani mai târziu, Locul reușise să-și facă o lista de clienți irnpresionantă (BNP, IBM, Ministerul Bugetului, RATP, Bouygues.). Stagii inter sau int. Ra-întreprinderi erau organizate în tot cursul anului, iar activitatea „centru de vacanță”, păstrată mai mult din nostalgie, nu mai reprezenta decât 5 % din cifra de afaceri anuală.

Bruno se trezi cu o durere de cap crâncenă și fără prea mari iluzii. Aflase despre Loc de la o secretară care se întor-cea de la un stagiu „Dezvoltare personală – gândire pozi-livă”, cinci mii de franci pe zi. Ceruse catalogul pentru va-canța de vară: simpatic, asociativ, libertar, cam știa genul. O notă statistică din josul paginii îi reținuse totuși atenția: vara trecută, în perioada iulie-august, Locul găzduise 63 % femei. Practic, două femei pe cap de bărbat; un coeficient excepțional. Se hotărî pe loc să rezerve o săptămână în iulie, de probă, mai ales că opțiunea camping revenea mai ieftin decât la Club Med1, sau chiar la UCPA2. Evident, își imagina genul de femei: foste stângiste angoasate, probabil seropo-zitive. Însă oricum, la două femei pentru un bărbat, avea o șansă; cu puțin noroc, putea să pârlească chiar două.

' Club Me (lilerran&, cunoscută firma franceză de turism (n.t.). 2 UCPA, Union des Centres Sportifs en Plein Air, organism național care se ocupă cu organiziiia vacantelor pentru tineret (fl. R.).

Din punct de vedere sexual, anul începuse bine pentru el. Sosirea târfelor din țările estice avu ca efect căderea prețurilor, acum găseai ușor o relaxare personalizată la 200 de franci, față de 400, în urmă cu câteva luni. Din păcate, în aprilie își bușise mașina, iar pentru că vina fusese a lui, trebuise să plătească toate reparațiile. Banca începuse să-l preseze, fusese nevoit să-și restrângă cheltuielile.

Se ridică într-un cot și își tumă un prim whisky. Swing Magazine rămăsese deschis la aceeași pagină; cu un efort vizibil, un tip în șosete își sălta sexul spre obiectiv: îl chema

Herve.

Asta nu-i de mine, își repetă Bruno, asta nu-i de mine. Își puse chiloții și se îndreptă spre grupul sanitar. La umna urmei. Își spuse el cu speranță, irocheza de ieri. Bunăoară, nu era chiar de lepădat. Țâțe mari și puțin lăsale – era chiar ideal pentru o partidă reușită de amor spaniol; ultima dată o făcuse cu trei ani în urmă. Bruno era ahtiat după; i amorul spaniol; dar târfelor, în general, nu le place. Le enervează că primesc spenna în față? Le cere mai mult timp, mai mult sentiment decât o felație? Oricum, prestația părea atipică: în general, amorul spaniol nefiind tarifat, nu era pe listă, deci era mai greu de obținut. Pentru târfe, e mai degrabă o chestiune personală. De-atâtea ori, pomit în căutarea unui amor spaniol, trebuise să se mulțumească cu o masturbare simplă sau doar cu o felație. Uneori izbutită, de altfel; ori-cum, în materie de amor spaniol, oferta era structurai insuficientă, iată ce gândea Bruno.

La acest punct al cugetărilor sale, ajunse la grupul sanitar nr. 8. Oarecum resenlirat să întâlnească niște băbății, avu un șoc dureros descoperilidu-lepe adolescente. Erau patru, între cincisprezece și șaptespftfeSElee ani, lângă dușuri, chiar în fața șirului de chiuvete. DB”lMfetreele, în slip, își aștep-tau rându; celelalte două se zb^^u ca^niște zvârlugi, sporovăiau, se împrășcau cu apă, ^^11 mlc1 chiote: erau goale pușcă. Spectacolul era d (c) <^^-ș1 de un erotism nespus; nu-l meritase, zău. Sexul i se întărise în chiloți; și-l scoase cu o mână, se lipi de suportul chiuvetei, iar cu cealaltă mână încercă să se spele pe dinți. Tremura atât de violent încât își răni o gingie; scoase din gură periuța însângerată. O picătură începea să i se formeze pe capul sexului, care era fierbinte, umflat, străbătut de furnicături cumplite.

Una din fete, o brunetă zveltă, ieși de sub duș; luă im prosop și își tamponă sânii tineri cu satisfacție. O roșcovană micuță își scoase slipul și îi luă locul subțet; părul ei pubian era de un blond auriu. Bruno scoase un geamăt ușor, simți că-i ia cu leșin. Mental, se vedea mișcându-se. Avea dreptul să-și scoată chiloții, să aștepte la rând lângă dușuri. Se vedea în fața lor, cu sexul erect; se auzea rostind o frază de genul: „E caldă apa, fetelor?” între dușuri era un spațiu de cincizeci de centimetri; dacă făcea duș lângă roșcovană, ea ar fi putut să-i atingă întâmplător mădularul. La gândul acesta, simți efectiv că leșină; se cramponă de faianța chiuvetei. În aceeași clipă, din dreapta, doi adolescenți năvăliră râzând zgomotos; purtau șorturi negre cu benzi fluorescente. Bruno se pleoști instantaneu. Își vârî sexul în chiloți și se concentră asupra toaletei dentare.

Mai târziu, aflat încă sub șocul acestui moment, coborî spre mesele unde se lua micul dejun. Se așeză deoparte și nu încercă să intre în vorbă cu nimeni; mestecându-și cerea-lele vitaminizate, se gândea la vampirismul căutării sexuale, la aspectul ei faustic. Bunăoară, se gândea Bruno, e total impropriu să vorbim de homosexuali. El unul nu mătlnise niciodată, sau aproape niciodată, homosexuali; m schimb, cunoștea o mulțime de pederasți. Unii pederasți – din fericire nu prea numeroși – care preferă copiii, sfârșesc în pușcărie, cu pedepse ireductibile, și nu mai auzi de ei. Majoritatea pe-deraștilor preferă totuși tineri între cincisprezece și douăzeci și cinci de ani; pentru ei, tot ce depășește această vârstă nu mai reprezintă decât sfinctere bătrâne și obosite. Observați doi poponari bătrâni între ei, îi plăcea lui Bruno să spună, observați-i cu atenție: uneori există între ei simpatie, sau chiar afecțiune reciprocă; dar se doresc unul pe celălalt? În nici un caz. De îndată ce apare un curuleț bucălat de cînșpe-două'scinci de ani, cei doi se sfâșie între ei ca niște pantere bătrâne, se sfâșie ca să posede acel curuleț bucălat; iată ce gândea Bruno.

La fel ca în atâtea alte cazuri, preinșii hoinosexuali jucaseră un rol de model pentru restul societății. Se mai gândea Bmno. El însuși, iată, avea patruzeci și doi de ani; dorea el, din pricina asta, femei de vârsta lui? Nici vorba. În schimb, pentru o pizdică ambalată într-o minijupă, se sinntea încă în stare să meargă până la capătul lumii. Sau, ma rog, măcar până la Bangkok. Treisprezece ore de zbor. Lotuși.

^orința sexuală are drept obiect în primul rând trupurile tinere, iar cucerirea progresivă a pieței farmecelor de către adolescente n-a fost în fond decât o revenire la nonnal, o revenire la adevărul dorinței, analogă revenirii la adevărul prețurilor după o creștere bursiera anormală. Oricum, femeile care aveau douăzeci de ani în jurul „anilor '68” se pomeniră, ajungând la patruzeci de ani, într-o situație jalnică. În general divorțate, nu puteau conta defel pe relația conjugală – afectuoasă sau sordidă – după ce făcuseră totul pentru a-i grăbi dispariția. Făcând parte dintr-o generație care – prima în asemenea măsură – proclamase superio-ritatea tinereții asupra vârstei adulte, nu se puteau iTiira că sunt la rându-le disprețuite de generația chemată să le ia locul. În fine, după ce contribuiseră enorm la instituirea unui cult al trupului, nu puteau, pe măsură ce trupul li se veștejea, decât să simtă față de ele însele un dezgust tot mai viu – analog de altfel celui pe care îl citeau în ochii celorlalți.

Bărbații de vârsta lor se aflau grosso modo m aceeași situație; dar această comunitate de destin nu avea să nască nici o solidaritate: ajunși la patruzeci de ani, majoritatea bărbaților au continuat să caute femei tinere – uneori cu un anurne succes, cel puțin pentru cei care, intrați cu abilitate în jocul social, dețineau o poziție intelectuală, financiară sau mediatică; pentru femei, în cvasitotalitatea cazurilor, anii maturității au fost anii eșecului, ai masturbării și ai umilinței.

Teritoriu privilegiat de libertate sexuală și de mani-festare a dorinței, Locul Schimbării avea să devină în inod firesc, mai mult ca oricare altul, un loc al deprinării și al amărăciunii. Adio trupuri înlănțuite în pohmă sub clar de lună! Adio celebrări aproape dionisiace ale trupurilor unse cu uleiuri, sub

soarele verii! Așa trăncăneau cvadragenarii, privind-și mădularele fleșcăite și burțile adipoase.

În 1987, la Loc și-au făcut apariția primele ateliere de inspirație semi-religioasă. Firește, creștinismul rămânea exclus; însă o mistică exotică suficient de vagă putea -pentru aceste ființe în fond destul de slabe de înger – să se armonizeze cu un cult al trupului pe care, împotriva oricărei rațiuni, continuau să-l propovăduiască. Atelierele de masaj senzitiv sau de eliberare a orgonului au rămas, bineînțeles; dar începu spectacolul unui interes din ce în ce mai viu pentru astrologie, pentru tarotul egiptean, pentru meditația de inspirație indiană (ceakra), pentru energiile subtile. Au urmat „întâlnirile cu îngerul”; unii au învățat să simtă vibrațiacristalelor. Șamanismul siberian și-a tăcut o intrare remarcată în 1991, când șederea inițiativă prdungita într-un sweat lodge alimentat de jarul sacru se soldă cu inoartea unui participant prin stop cardiac. Tantra – ce reunea frotajul sexual, spiritualitatea difuză și egoismul profund – a cu-noscut un succes enorm. În câțiva ani, Locul – ca atâtea alte locuri din Franța și din Europa occidentală – deveni în fond un centru New Age destul de frecventat, păstrându-și toto-dată o pecete hedonistă și libertară gen „anii 70”, care-i asigura specificul pe piață.

După micul dejun, Bmno se întoarse la cort, se gândi să se masturbeze (amintirea adotescentelor era încă vie), până la unnă se abținu. Aceste puștoaice ațâțtoare erau pesemne fructul „șaizecioptistelor” pe care le-ntâlneai, în rânduri tot mai strânse, în perimetrul campingului. Așadar, unele din aceste târfe bătrâne reușiseră totuși să se reproducă. Consta-tarea H cufundă pe Bruno în meditații vagi, dar neplăcute. Deschise brusc fennoarul cortului; cerul era albastru. Scame de nori pluteau printre pini, ca niște dâre de spermă; se anunța o zi superbă. Își consultă programul săptămânii: era înscris la opțiunea numărul 1, Creatjvitate și relaxare. Dimineața, avea de ales între trei ateliere: nīmă și psihodramă, acuarelă, scriitură spontană. Psihodramă, nu, mersi, servise deja într-un week-end, într-un castel de lângă Chantilly: niște asistente în sociologie trecute de cincizeci de ani se tăvăleau pe salteaua de gimnastică cerând ursuleți de pluș de la tăticii lor; nu, mai bine lipsă. Acuarela era tentantă, dar trebuia să aibă loc în natură: să stea pe vine pe ace de pin, să suporte insectele și tot restul, ca să producă niște mâzgăleli – asta-i trebuialui?

Animatoarea atelierului de scriitură avea un păr lung și negru, o gură mare subliniată cu roșu carmin (de tipul numit de obicei „bună de muie”), purta o tunică și un pantalon pan negru. Femeie bine, avea clasă. Oricum, tot o ștoarfă, se gândi Bruno așezându-se pe vine la întâmplare. În cercul aproximativ format de participanți. În dreapta lui. O grăsană cu părul cărunt, cu ochelari groși, cu un ten cumplit de pământiu, fornăia zgomotos. Putea a vin; nu era totuși decât zece și jumătate.

„Pentru a saluta prezența noastră comună, începu animatoarea, pentru a saluta Pământul și cele cinci zări, vom începe atelierul cu o mișcare de hatha-yoga numită salutul soarelui.” Urmă descrierea unei poziții imposibil de înțeles; bețivanca de alături emise un prim râgâit. „Ești obosită, Jacqueline., comentă

yogina; renunță la exercițiu, dacă nu-ți vine. Întinde-te, o să te alături grupului puțin mai târziu.”

Trebui, într-adevăr, să se întindă, m timp ce institutoarea karmică debita un discurs moleșitor și găunos, gen reclamă pentru apă minerală: „Intrați într-o apă min. unată și pură. Apa vă scaldă membrele, pântecul. Îi mulțumiți muinei voastre, țărâna. Vă lipiți încrezători de muma voastră, țărâna. Simțiți-vă dorința. Vă mulțumiți vouă înșivă pentru că v-ați dăruit această dorință” etc. Lungit pe un ta (an„jegos, Bruno simți că-i clănțănesc dinții de nervi; bețivanca de alături râgâia regulat. Între două râgâieli, expira aerul cu „Aaaaah '.”-uri prelungi, care-ar fi trebuit să-i exprime starea de relaxare. Pârțotina karmică își continua numărul, invocând forțele telurice care iradiază pântecul și sexul. După ce trecu prin cele patru elemente, mulțumită de prestație, încheie astfel: Acum, ați depășit bariera mentalului rațional; ați stabilit contactul cu planurile voastre profunde. Vă cer sa vă deschi-deți către spațiul nemărginit al creației.

— Păr la curi”. Se gândi furios Bruno, ridicându-se cu greutate. Avu loc secven-țn de scriitură, unnată de o prezentare generală și de lectiira textelor. În tot atelierul, o singură pipiță acceptabilă: o rosco-vană mărunțică în ginși și tee-shirt, răspunzând la prenumele de Einnia și autoare a unui poem perfect idiot în care era vorba despre oi lunare. În general, toți se topeau de gratitudine și fericire pentru legătura regăsită – inuma noastră țărâna, tatăl nostru Soarele etc. Veni rândul lui Bruno. Cu o voce ursuză, își citi scurta creație:

Taxiunle sunt niște putori, Nu opresc, poți să nwri.

„E ceea ce simți., făcu ydghina. E ceea ce simți, pentm că nu ți-ai depășit energiile negative. Te sin-it încărcat în planurile profunde. Putem să te ajutăm, aici și acum. Ne vom ridica și ne vom recentra pe grup.”

Se ridicară în picioare și fonnară un cerc luându-se de mâini. Fără nici un chef, Bruno luă mâna bețivancei din dreapta, iar în stânga pe a unui bărbos bătrân și respingător ce semăna cu Cavanna. Concentrându-se, rămânând totuși calmă, institutoarea yoghică emise un „om!” prelung. Ca la un semn, toți'mcepură să scoată câte un „o/n!”, de parcă asta făcuseră din moși-strămoși. Curajos, Bruno încerca să intre în ritmul sonor al demonstrației, când deodată se simți dezechilibrat de vecina din dreapta. Bețivanca, hipnotizată, era pe caie să se năruie ca un mal. Bruno își desprinse mâna, dar nu putu evita căderea și se pomeni în genunchi lângă hoășca răsturnată pe spate, care se vânzolea pe țâțâim. Yoghina se opri o clipă pentru a constata cu calm: „Da, Jacqueline, faci bine că te-ntinzi, dacă așa îți vine.” Cele două păreau a fi vechi cunoștințe.

A doua secvență de scriitură se desfășură ceva mai bine; inspirat de o viziune fugitivă de dimineață, Bruno izbuti să producă poemul umiător:

Mi-o bronzez cu drag (Păr la ștremeleag!) La piscina-adâncă (Păr la mătărănga!)

Domnul îmi apare Pe plajă la soare, Are ochi frumoși, Mănâncă gogoși.

UndeșadeEl? (Păr ia cocoșel!) Colo-n Rai, pe iarbă (Cărășel cu barbă!)

„Are mult umor., comentă yoghina cu o ușoară nemul-țumire.

— E aici o mistică., se băgă și bețivancă. Mai curând o mistică în negativ.” Bruno simțea că explodează. Până când să mai suporte? Chiar merita osteneala? Se întreba

105 serios. Când atelierul se termină, se repezi la cort fără măcar să încerce să intre în vorbă cu roșcovana; trebuia să radă un whisky înainte de prânz. Ajungând lângă cort, dădu peste una din adolescentele de la duș; cu un gest grațios. Ce-i ridica sânii, culegea de pe frânghie chiloțeei de dantelă puși la uscat în ajun. Bruno simțea ca e gata să explodeze în atmosferă și să cadă peste camping sub fonna de zdrențe unsuroase. Ce se schimbuse, în fond, din adolescența lui? Avea aceleași dorințe, cu conștiința că probabil nu le va putea împlini. Într-o lume ce nu prețuiește decât tinerețea, oainenii sunt puțin câte puțin devorați. La prânz, remarca o catolică. Nu era greu, purta la gât o cruce mare de fier; în plus, pleoapele îi erau umflate pe dedesubt, dând profunzime privirii – semn după care poți adesea recunoaște feineia catolică sau chiar mistică (iar uneori, e drept, pe alcoolică). Păr lung și negru, piele foarte albă, cam slabă, dar drăguța. În fața ei se așezase o fată cu părul blond-roșcat, genul helveto-californian: pe puțin un metru optzeci, trup perfect, impresie de sănătate terifiantă. Era animatoarea atelierului tantra. În realitate se născuse la Creteil și o chema Brigitte Martin. În California își refăcuse sânii și se inițiasse în iTiisticile orientale; în plus, își schimbuse prenumele. Revenită la Creteil, în timpul anului anima un atelier tantra la Flanades, sub numele de Shanti Martin; catolica părea s-o admire enonn. La început, Bruno putu să participe la con-versație – vorbeau despre dietetica naturală iar el se docu-mentase în legătură cu germenii de grâu. Dar tbarte repede trecură la subiecte religioase, care-i erau inaccesibile. Putea fi asimilat Isus cu Krishna, iar dacă nu, cu cine? Pe cine trebuia să-l preferi, pe Rintintin sau pe Rusty? Deși catolică, catolica nu-l iubea pe papă; susținea că Ioan-Paul al II-lea, cu mentalul lui medieval, frâna evoluția spirituală a Occi-dentului. „Da, încuviință Bruno, e un husen.” Expresia, puțin cunoscută, îl făcu să crească în ochii celor două femei. „Iar

Dalai-lama știe să miște din urechi.”, încheie Bruno cu tristețe, tenninându-și biftecul de soia.

Catolica se ridică furtunos, renunțând la cafea. Nu voia să întârzie la atelierul de dezvoltare personală, Regulje îui da-da. „A, da, la da-da e grozav!”, spuse cu entuziasm elve-țianca și se ridică la rândul ei. „Mersi pentru acest schimb de idei.”, spuse catolica întorcându-se spre el, cu un surâs grațios. E drept, se descurcase binișor. „Să discuți cu bași-noasele astea, se gândea Bruno traversând din nou cam-pingul, e ca și cum te-ai pișa într-un pisoar plin cu mucuri de țigări; sau ca și cum te-ai căca într-un closet plin cu tampoane menstruale: nimic nu trece și începe să pută.” Spațiul separă corpurile. Cuvântul traversează elastic spațiul. Spațiul dintre corpuri. Nepercepute, lipsite de ecou, parca suspendate ridicol în aer, cuvintele lui începeau să putre-zească și să pută, era neîndoielnic. Pus în context, cuvântul poate să și separe.

La piscină, se întinse pe un șezlong. Adolescentele se băteau, se prosteau, ca să-i incite pe băieți sa le împingă în apă. Soarele era la zenit; trupuri lucioase și goale circulau în jurul suprafeței albastre. Ignorându-le, Bruno se cufundă în Les Six compagnons et fHoinme au gant, probabil

capodopera lui Paul-Jacques Bonzon, recent reeditată în Bibliotheque verte. Sub soarele aproape insuportabil, era o plăcere să te regăsești în cețurile lioneze, în prezența liniștitoare a bravului câine Kapi.

Programul după-amiezei îi permitea să aleagă între sensitive gestaltmassage, eliberarea vocii și rebirth în apă caldă. În principiu, masajul părea cel mai hot. Cât despre eliberarea vocii, își făcu o idee în timp ce urca spre atelierul de masaj: vreo zece persoane, foarte agitate, țopăiau sub conducerea tantristei scoțând niște cloncăneli de curcan îngrozit.

În vârful colinei, mesele acoperite de cearșaturi formau un cerc larg. Participanții erau goi. În centrul cercului, aniina-torul, un brunet mărunțel, puțin sașiu, începând să vorbească despre sensitive gestaltmassitge, făcu un scurt istoric: născut din lucrările lui Fritz Perls despre gestaltmnsuge sau „masajul califomian”, integrând progresiv anumite practici ale senzitivuiui, sensitive gestaltmassage devenise – cel puțin asta era părerea brunetului – metoda de masaj cea mai completă. La Loc sunt unii care nu împărtășesc acest punct de vedere, știa, dar el nu dorea să polemizeze. Oricum – și cu asta va încheia – există masaje și masaje; la limită. Se poate spune că nu există două masaje identice. După acest preambul, își începu demonstrația, rugând-o pe una dintre participante să se lungească. „Trebuie să simți tensiunile partenerei.”, comentă el mângâindu-i umerii; mădularul i se legăna la câțiva centimetri de părul lung și blond al fetei. „Să unifici, să unifici mereu.”, continuă el tumându-i ulei pe sâni. „Să respecti integritatea schemei corporale.”: mâinile animatorului coborau pe pântec, fata închisese ochii și desfăcea coapsele cu vădită plăcere.

„Bun, încheie negriciosul, acum veți lucra doi câte doi. Circulați, întâlniți-vă în spațiu; nu vă grăbiți.” Hipnotizat de scena precedentă, Bruno reacționează cu întârziere: or, asta era momentul în care se juca totul. Trebuia să te apropie liniștit de partenera dorită, să te oprești în fața ei zâmbind și s-o întrebi calm: „Vrei să lucrezi cu mine?” Ceilalți păreau să cunoască jocul, așa că în treizeci de secunde totul se termi-nase. Bruno aruncă în jur o privire panicată și se pomeni în fața unui brunet scund și spătos, împăroșat, cu sexul gros. Nu-și dăduse seama, dar erau numai cinci femei la șapte bărbați.

Slavă domnului, celălalt nu părea poponar. Vizibil furios, fără o vorbă, individul se culcăpe burtă, își puse capul pe brațele încrucișate și așteptă. „Să simți tensiunile. Să respecti integritatea schemei corporale.” Bruno tuma ulei întruna, fără a izbuti să treacă de genunchi; insul sta țepăn ca un buștean. Până și fesele îi erau îmblănite. (Jleiul începu să picure pe cearșaf, pulpele îi erau năclăite. Bruno își ridică privirea. Alături, doi bărbați erau culcați pe spate. O fată îi masa pectoralii celui din stânga; sâni i se legănau încetișor, tufa i se mișca la nasul partenerului. Radiocasetofonul animatorului răspmdea în aeracorduri ample de sintetizator; cerul era de un albastru absolut. În jurul lui, mădularele unse cu ulei de masaj se înălțau încet în lumină. Totul era cumplit de real. Nu mai avea putere să continue. De cealaltă parte a cercului, animatorul dădea sfaturi unui cuplu. Bruno își luă rapidmcsacul și coborî spre piscină. La bazin, era ora de vârf. Lungite pe iarbă, femei goale pălăvrăgeau, citeau sau pur și simplu se prăjeau la soare. Unde să se așeze? Cu pro-sopul în

mână, începu un traseu haotic pe peluză; se împletea, ca să spunem așa, printre vagine. Își spuse că trebuie să se hotărască odată, când o zări pe catolică discutând cu un brunet îndesat, vioi, cu părul negru și creț, cu ochi veseli. Fi făcu un vag semn de recunoaștere – pe care ea nu-l remarcă – și se trânti alături. Un tip în trecere îi strigă brunetului: „Salut, Karim!” Cel astfel numit agită mâna în chip de răspuns, fără să-și întrerupă discursul. Catolica îl asculta în tăcere, lungită pe spate. Între coapsele delicate, avea o tufă drăguță, proeminentă, cu părul creț și negru, un deliciu. În timp ce-i vorbea, Karim își masa alene boașele. Bruno se culcă la pământ și se concentrează asupra părului pubian al catolicei, la un metru în fața lui: era o desfătare. Adormi buștean.

La 14 decembrie 1967, Adunarea Națională vota în primă lectură legea Neuwirth privind legalizarea contracepției; începând de atunci, deși încă nu era compensată de Securitatea Socială, pilula se găsea în vânzare liberă în fannacii. Din acel moment, pături largi ale populației avură acces la eliberarea sexuală, rezervată până atunci cadrelor superioare, profesiunilor liberale și artiștilor – ca și unor patroni de

IMM-uri. E amuzant să constatăm că această eliberare sexuală a fost uneori prezentată sub formă a unui vis comunitar, când în realitate era vorba de o nouă etapă în dezvoltarea istorică a individualismului. După cum o arată drăguțul cuvânt „menaj”, cuplul și familia reprezentau o ultimă insuliță de comunism primitiv în sânul societății liberale. Eliberarea sexuală a avut ca efect distrugerea acestor comunități inter-mediare, ultimele care separau individul de piață. Acest proces de distrugere continuă și în zilele noastre.

După cină, comitetul de conducere al Locului Schimbării organiza cel mai adesea serate dansante. Această opțiune – în principiu surprinzătoare într-un loc atât de deschis noutăților spirituale – confirma caracterul de nedepășire al seratei dansante ca mod de întâlnire sexuală într-o societate necomunistă. Societățile primitive, observa Frederic Le Dantec, puneau și ele dansul – și chiar transa – în centrul sărbătorilor lor. O stație de amplificare și un bar erau așadar instalate pe peluza centrală; iar lurna se bătea. Până târziu, sub lumina lunii. Pentru Bruno, era o a doua șansă. La drept vorbind, adolescentele din camping nu prea veneau la aceste serate. Preferau să meargă la discotecile din zonă (Bilboquet, Dynasty, 2001, eventual Pirates), care ofereau seri tematice speciale, cu spumă, strip-tease masculin sau vedete porno. La Loc rămăneau doi-trei băieți cu temperament visător și cu sexul mic, care de altfel se mulțumeau să rămână în corl, zdrăngănind fără convingere o chitară dezacordată și fiind tratați de ceilalți cu un dispreț obiectiv. Bruno se simțea aproape de acești băieți; dar, adolescentele fiind oricând imposibil de agățat, nu s-ar fi dat în lături, vorba unui cititor al revistei NevWooicântălnit la cafeneaua gării Angers-Nord, să-și „împlante lancea într-o halcă oarecare”. Cu această speranță, la ora douăzeci și trei, îmbrăcat cu un pantalon alb și o cămașă sport bleumarin, coborî spre centrul generator de zgomot.

Aruncând o privire semicirculară peste mulțimea dansatorilor, îl zări mai întâi pe Karim. Uitând de catolică, Karim își concentra acum eforturile asupra unei superbe rozicru-ciene, sosită cu bărbatul ei chiar în după-amiaza aceea. Înalți, serioși și svelți, păreau să fie de origine alsaciană. Își instala un cort

imens și complicat, numai streșini și compartimente, a cărui montare îi luase bărbatului patru ceasuri. La începutul serii. Acesta încercase să-l convingă pe Bruno de splendorile ascunse ale Roza-Crucii. Ochii n străluceau îndărătul ochelarilor mici și rotunzi; avea o privire de fanatic. Bruno îl ascultase distrat. După spusele individului, mișcarea apăruse în Germania; se inspira desigur din nu știu ce opuri de alchimie, dar era legată și de mistica renană. Chestii pentru poponari și naziști, pesemne., VTră-ți crucea în cur, tataie.,, se gândi visător Bruno, trăgând cu coada ochiului la fundul neveste-sii – o frumusețe – care ingenun-chease lângă aragazul de voiaj. Lar la urmă vără-ți și roza.”, încheie el în gând, când ea, cu sânii goi, se ridică poruncindu-i bărbatului să schimbe copilul.

În tot cazul, acum ea dansa cu Karim. Formau un cuplu bizar, el cu cincisprezece centimetri mai scund decât ea, durduliu și șmecher, lipit de această prăjină germanică. Dansând, el surâdea și vorbea întruna, cu riscul de a pierde din vedere obiectivul principal al vânătorii; lucrurile păreau totuși să avanseze: femeia surâdea și ea, privindu-l cu o curiozitate aproape fascinată, ba chiar o dată răsese în hohote. La celălalt capăt al peluzei, bărbatu-său îi explica unui potențial nou adept originile mișcării, apărută în 1530 într-un land din Saxonia. La intervale regulate, fiul său de trei ani, un mucos blond și agasant, urla că vrea la culcare. Pe scurt, încă un autentic moment de viață reală. Lângă Bruno, doi indivizi pirpirii, cu un aer ecleziastic, comentau performanțele fustangiului. „E lipicios, înțelegi., spuse unul. Teo-retic, asemenea femeie nu-i de nasul lui, e urât, are burtă, e și mai scund decât ea. Dar e lipicios, pramatia, cu asta reduce

Me din handicap., Celălalt încuviința cu un aer posac, depănând cu degetele niște mătânii imaginare. Tenninându-și vodca cu suc de portocale, Bruno își dădu seama că Karim izbutise să-și atragă prada pe un tăpșan ierbos. Trecându-i o mână pe după gâl și vorbindu-i întruna, îi strecura ușor cealaltă mână sub fustă. „lar ea desface cracii, putoarea nazistă.”, se gândi Bruno. Îndepărtându-se de dansatori. Leșind din cercul de lumină, o zări fugitiv pe catolică: un soi de instructor de ski îi pipăia de zor fesele. Mai avea la cort o conservă de ravioli.

Înainte de a pleca, dintr-un reflex de pură disperare, își consultă robotul telefonic. Avea un mesaj. „Probabil că ai plecat în vacanță., enunța vocea calmă a lui Michel. Cau-tă-mă, când te întorci. Și eu sunt în vacanță, și pentru multă vreme.

Erge, ajunge la frontieră. Păsări de pradă se rotesc în jurul unui centru nevăzut – probabil un stârv. Mușchii coapselor răspund cu suplețe la denivelările drumu-lui. O stepă gălbuie acoperă dealurile; priveliștea se întinde la nesfârșit înspre est. N-a mâncat din ajun; nu se mai teme. Se trezește, îmbrăcat, culcat de-a curmezișul patului. La Monoprix, în fața intrării de serviciu, un camion descarcă marfă. E puțin trecut de ora șapte.

De ani de zile, Michel ducea o existență pur intelectuală. Sentimentele care formează viața oamenilor nu erau subiectul lui de observație; abia dacă le cunoștea. În zilele noastre, viața se putea organiza cu o precizie totală; casierele de la supermarket îi răspundeau la salut. În cei zece ani de când locuia în

bloc, fusese multă mișcare. Uneori se forma un cuplu. Observa atunci mutarea; pe scară, prietenii cărau cutii și lămpi. Erau tineri și, câteodată, râdeau. Adesea (dar nu în-totdeauna), când urma despărțirea, cei doi concubim se mutau în același timp. Atunci era un apartament liber. Ce concluzie să tragă? Cum să interpreteze toate aceste compor-tamente? Era greu.

El însuși nu dorea decât să iubească, fără să ceară nimic în schimb. Nimic precis. Viața, se gândea Michel, ar trebui să fie ceva simplu; ceva care să poată fi trăit ca o combinație de mici ritualuri, repetate la nesfârșit. Ritualuri poate cam naive, dar în care să poți totuși să crezi. O viață fără mize și fără drame. Dar viața oamenilor nu era organizată așa. Uneori, ieșind în oraș, îi observa pe adolescenți, observa clădirile. Un lucru era sigur nimeni nu mai știa să trăiască. Mă rog, exagera: unii păreau mobilizați, pasionați de o cauză, viața lor părea plină de sens. Astfel, militanții de la Act Up considerau important să transmită la televiziune anumite clipuri publicitare, socotite de alții pomografice, pre-zentând diferite practici homosexuale filmate m prim-plan. În general, viața lor părea captivantă și activă, plină de evenimente variate. Aveau parteneri multipli, și-o trăgeau în blackrooms. Uneori prezervativele alunecau sau explo-dau. Atunci mureau de sida; dar până și moartea lor avea un sens militant și demn. Televiziunea în general, TFI în special, oferea o permanentă lecție de demnitate. Adolescent fiind, Michel credea că suferința îi conferă omului un plus de demnitate. Trebura acum să recunoască: se înșelase. Cea care-i conferea omului un plus de demnitate era televiziunea.

În ciuda bucuriilor repetate și pure pe care i le dăruia televizorul, se gândea că e bine să iasă în oraș. De altfel, avea de făcut cumpărături. Fără repere precise, omul se risipește, nu mai scoți nimic din el.

În dimineața zilei de 9 iulie (de Sfânta Amandina), Michel observă că rechizitele, caietele, clasoarele și trusele erau deja pe rafturile de la Monoprix. Sloganul publicitar al operațiunii, „Reînceperea școlii fără bătaie de cap”, nu i se părea decât pejumătate convingător. Ce era învățământul, ce era cunoașterea, dacă nu o interminabilă bătaie de cap?

A doua zi, găsi în cutia poștală catalogul de la 3 Suissesl (toamnă-iamă). Volumul gros și cartonat nu purta nicio

* Finnă de comerț prin corespondență (n.t.). 114 adresă; să fi venit prin curier? Ca vechi client al comeițului prin corespondență, se obișnuise cu aceste mici atenții, dovezi ale unei fidelități reciproce. Hotarâl lucru, vara trecea, strategiile comerciale anunțau toamna; cerul rămânea totuși superb, m fond era abia începutul lui iulie.

Tânăr fiind, Michel citise diferite romane ce gravitau în jurul temei absurdului, a disperării existențiale, a imobilei vacuități a zilelor; această literatură extremistă nu-l convin-sese decât m parte. Pe vremea aceea, se mtâlnea des cu Bruno. Bruno visa să devină scriitor; înnegrea sute de pagini și se masturba în draci; datorită lui, Michel n descoperise pe Beckett. Beckett era probabil ceea ce se numește un mare scriitor. Totuși Michel nu izbutise să termme niciuna din cărțile lui. Era spre sfârșitul anilor 70; abia trecuți de două-zeci de ani, Michel și Bruno se simțeau deja bătrâni. Lar lu-crurile vor continua la fel: se vor simți din ce în ce mai bă-trâni și le va fi rușine. Fn

curând, epoca lor avea să izbutească o performanță inedită: va dilua sentimentul tragic al morții în senzația mai generală și mai flască îmbătrânirii. Douăzeci de ani mai târziu, Bruno încă nu se gândise cu adevărat la moarte; și începea să creadă că nici nu se va gândi vreodată. Până la capăt va dori să trăiască, până la capăt va ține la viață, până la capăt se va lupta cu incidentele și necazurile vieții concrete și ale trupului care se degradează. Până în ultima clipă va cerc o mică prelungire, un mic supliment de existență. Și mai ales, până în clipa din urmă, va căuta un ultim moment de plăcere, o mică bucurie în plus. Oricât de inutilă ar fi pe termen lung, o relație bine făcută e o plăcere reală; iar asta, se gândea acum Michel răsfoind paginile cu lenjerie (Senzual! Corsetul!) din catalogul său, ar fi absurd s-o negi.

Personal, se masturba puțin; fantezmele care, pe când era tânăr cercetător, îl asaltaseră pe Minitel sau chiar sub chi-

1. Tenminal cu date video, comcreializat de P. T. T.-Ul francez (n.t.). 115 pul unor tinere femei reale (adesea reprezentante comerciale de la mari laboratoare farmaceutice) îl părăsiseră încetul cu încetul. Acum își consuma Hniștit declinul virilității cu masturbări anodine, pentru care catalogul 3 Suisses, corn-pletat ocazional cu un CD-ROM erotic de 79 de franci, se dovedea un suport mai mult decât suficient. Bruno în schimb – Michel era la curent – își risipea anii vârstei adulte în căutarea unor improbabile Lolite cu sâni obraznici, cu fese rotunde, cu gură primitoare; spre norocul lui, era bugetar, leafa îi mergea oricui. Dar nu trăia într-o lume absurdă: trăia într-o lume melodramatică formată din vampe și din slute, din tipi superși din bizoni; asta era luinea lui Bruno. Michel, de altă parte, trăia într-o lume precisă, istoricește slabă, ntmată însă de anumite ceremonii comerciale -tumeul de la Roland-Garros, Crăciunul, revelionul, întâlnirea bianuală cu catalogul 3 Suisses. Dacă ar fi fost homosexual. ar fi putut participa la Sidathon sau la Gay Pride. Libertin, s-ar fi entuziasmat de Salonul erotismului. Mai sportiv, ar urmări chiar acum o etapă montană a Turului Franței. Con-sumator fără preferințe, se bucura totuși când la Monoprix-ul din cartier revenea săptămâna specialităților italiene. Totul era bine organizat, omenește vorbind; toate acestea puteau aduce fericire; să fi vrut să facă mai bine, și tot n-ar fi știut cuin.

În dimineața de 15 iulie, în pubela de la intrare, Michel găsi o broșură de propagandă creștină. Diverse povești de viață convergeau spre un sfârșit identic și fericit: întâlnirea. Cu un Cristos reînviat din morți. Urmări o vreme povestea unei tinere femei („Isabelle era în stare de șoc, căci risca să piardă anul universitar”), dar se simți mai aproape de experiența lui Pavel („Pentru Pavel, ofițer în armata cehă, co-manda unui radarreprezenta apogeul carierei sale militare”). Nu-i venea greu să transpună la propriul său caz fraza următoare: „Ca tehnician specializat, format într-o academie

^i^ . P^î^s-'.ae^ '. ^^,^f; reputată, Pavel ar fi trebuit să guste existența. Cu toate acestea era nefericit, mereu în căutarea unei rațiuni de a trăi.” în schimb, catalogul 3 Suissesparea să dea o interpretare mai istorică angoasei europene. Implicită încă de la primele pagini, conștiința unei viitoare mutații de civilizație era formulată explicit la pagina 17; Michel medită mai multe ore la mesajul conținut în cele două fraze ce precizau tematica actualei colecții:

„Optimismul, generozitatea, înțelegerea, armonia fac lumea să meargă înainte. VIITORUL VA FI FEMININ.”

La telejurnalul de la ora 20, Bruno Masure anunța că o sondă americană detectase urme de viață fosilă pe Marte. Era vorba de forme bacteriene, probabil de arheo-bacterii metanice. Așadar, pe o planetă apropiată de Pământ, niște macromolecule biologice se putuseră organiza, elaborând vagi structuri autoreproductibile formate dintr-un nucleu primitiv și o membrană puțin cunoscută; apoi totul se oprise, probabil datorită unei schimbări climaterice: reproducerea devenise din ce în ce mai dificilă, înainte de a se întrerupe de tot. Istoria vieții de pe Marte apărea ca o istorie modestă. Totuși (iar Bruno Masure nu părea să fie cu adevărat conștient), această mini-istorie a unei ratări cam jalnice contrazicea violent toate construcțiile mitice sau religioase cu care se încântă de regulă umanitatea. Nici vorbă de act unic, grandios și creator; nici vorbă de popor ales și nici mă-car de vreo specie sau planetă aleasă: doar tentative incerte și în general puțin convingătoare, mai peste tot în univers. În plus, totul era de o monotonie lugubră. ADN-ul bacteriilor marțiene părea riguros identic cu ADN-ul bacteriilor te-restre. Această constatare, mai ales, îl cufundă într-o ușoară tristețe, care, în sine, era deja un simptom depresiv. Un cercetător în stare normală, un cercetător în stare bună de funcționare ar fi trebuit, dimpotrivă, să se bucure de această identitate, să vadă în ea speranța unor sinteze unificatoare. Dacă ADN-ul era pretutindeni identic, trebuiau să fie niște cauze, cauze profunde legate de structura moleculară a pep-tidelor sau poate de condițiile topologice ale autorepro-ducerii. Aceste cauze profunde, era posibil să fie descope-rite; -pe când era mai tânăr, își amintea, o asemenea perspec-tivă l-ar fi făcut să exulte.

În momentul întâlnirii cu Desplechin, în 1982, Djerzinski își pregătea lucrarea de diplomă la Universitatea Orsay. Așa a ajuns să participe la extraordinarele experiențe făcute de Alain Aspect în legătură cu non-separabilitatea comporta-mentului a doi fotoni succesivi emiși de un același atom de calciu; Michel era cel mai tânăr cercetător din echipă.

Precise, riguroase, perfect documentate, experiențele lui Aspect aveau să cunoască un ecou considerabil în comu-nitatea științifică: pentru prirna dată, după părerea generală, se înregistra o respingere totală a obiecțiilor emise în 1935 de Einstein, Podolsky și Rosen față de formalismul cuantic. Inegalitățile lui Bell derivate din ipotezele lui Einstein erau clarâncălcate, rezultatele se potriveau perfect cu previziunile teoriei cuantelor. În consecință. Nu mai rămâneau decât două ipoteze. Fie proprietățile ascunse detenninând comporta-mentul particulelor erau non-locale, adică particulele puteau avea una asupra alteia o influență instantanee la o distanță arbitrară. Fie trebuia renunțat la conceptul de particulă elementară posedând, în lipsa oricărei observații, proprietăți intrinsece: lumea științifică se confrunta atunci cu un vid ontologic profund – sau adopta un pozitivism radical și se limita să dezvolte un formalism matematic predictiv al observabilelor, renunțând definitiv la ideea de realitate subiacentă. Firește, ultima opțiune avea să fie preferată de majoritatea cercetătorilor.

Prima relatare a experiențelor lui Aspect a apărut în numărul 48 din revista Physical Review, sub titlul: „Experimental Realization of Einstein-Podolsky-Rosen Gedankenexperiment; a New Violation of Bell's Inequalities.”

^^”. BB.^fPyg^y^Ka^ș^a

Djerzinski era cosemnatar al arricolului. Câteva zile mai târziu, primi vizita lui Desplechin. În vârstă de patruzeci și trei de ani, acesta conducea Institutul de biologie moleculară al CNRS de la Gif-sur-Yvette. Desplechin era din ce în ce mai conștient că ceva fundamental din mecanismul mutației genelor le scăpa; iar acest ceva era probabil legat de fenomenele mai profunde ce survin la nivel atomic.

Prima lor întrevvedere avu loc la căminul studentesc, în camera lui Michel. Decorul cenușiu și auster nu-l surprinse pe Desplechin: se așteptase la așa ceva. Discuția se prelungi târziu în noapte. Existența unei liste finite de elemente chimice fundamentale, aminti Desplechin, declanșase primele reflecții ale lui Niels Bohr, încă de prin 1910. În mod normal, o teorie planetară a atomului bazată pe câmpurile electromagnetice și gravitaționale trebuia să ducă la o infinitate de soluții, la o infinitate de elemente chimice posibile. Totuși, întreg universul e foirnat pe baza a circa o sută de elemente; lista lor este inamovibilă și fixa. O ase-menea situație – profund anormală din perspectiva teoriilor electromagnetice clasice și a ecuațiilor lui Maxwell!

— Avea să ducă în final la dezvoltarea mecanicii cuantice, adăugă Desplechin. Biologia, după părerea lui, se afla acum într-o situație analogă. Existența în tot regnul animal și vegetal a unor macromolecule identice, a unor ultrastructuri celulare invariabile, nu putea, după el, să se explice prin legile chimiei clasice. Într-un fel sau în altul, încă imposibil de lămurit, nivelul cuantic trebuia să intervină direct în reglementarea fenomenelor biologice. Era aici un întreg câmp de cercetări, absolut nou.

În acea primă seară, Desplechin fu impresionat de mintea deschisă și de calmul tânărului interlocutor. Îl invită pentru sâmbăta următoare la cină, la el acasă, pe rue de l'École-polytechnique. Avea să fie prezent și un co-leg de-al său, biochimist, autorul unor lucrări despre ARN-transcriptaze.

Sosind la Desplechin, Michel avu impresia că nimerise într-un decor de film. Mobile din lemn de culoare deschisă, gresie roșie, chilimuri afgane, reproduceri după Matisse. Până atunci doar bănuise existența acestui mediu înstărit. Cultivat, cu un gust rafinat și sigur; acum putea să-și imagineze și restul. Proprietatea familiei din Bvetagne, poate o mică fermă în Luberon. „Și desigur nu pot lipsi cvintelele lui Bartok.”, se gândi el fugitiv. Atacând antreul. Era o cina cu șampanie; desertul, o șarlotă cu fructe roșii, era stropit cu un excelent roze demisec. A fost moimentul ales de Desplechin penlru a-i explica proiectul său. Putea obține pentru el crearea unui post pe durată determinată în laboratorul de la Gâf; Michel va trebui să capete câteva noțmni complementare de biochimie, dar asta se putea rezolva destul de rapid. În același timp, îi va superviza pregătirea doctoratului; după obținerea diplomei, va pulea cere un post definitiv.

Michel aruncă o privire la statueta khrneră de pe șemi-neu. Cu forme foarte pure, reprezentându-l pe Buddha în meditație. Își dresese vocea, apoi acceptă propunerea.

Extraordinarul progres al instrumentării și al tehnicilor de marcare radioactivă a permis, în cursul deceniului următor. Acumularea unui număr considerabil de rezultate. Totuși. Se gândea astăzi Djerzinski, dacă se raportau la chestiunile teoretice ridicate de Desplechin cu ocazia primei lor întâlniri, nu înaintaseră deloc.

În toiul nopții, bacteriile marțiene îl puseră iarăși pe gânduri; găsi pe Internet vreo cincisprezece mesaje, majoritatea provenind din universități americane. Adenina, guanina, thymina și cytosina fuseseră găsite în proporții normale. Apoi, neavând ceva mai bun de tăcut, se conectă pe situl de la Ann Arbor, unde găsi o comunicare despre îm-bătrânire. Alicia Marcia-Coelio pusese în evidență pierderea de secvențe codante de ADN cu ocazia divizării repetate a fibroblastelor provenite din mușchii netezi; dar nici asta nu era cu adevărat o surpriză. O cunoștea pe această Alicia: chiar ea îl dezvirginase, în urmă cu zece ani, după o masă cu multă băutură, la un congres de genetică din Baltimore. Era atât de beată, că nu-l putuse ajuta să-i scoată sutienul. Fusesse un moment laborios, chiar penibil; tocmai se despărțise de bărbatu-său, îi mărturisise ea în timp ce Michel se războia cu cheutorile. Apoi totul se petrecuse normal; spre mirarea lui, Michel avu o erecție și chiar, fără să simtă nici o plăcere, izbuti să ejaculeze în vaginul cercetătoarei- „a^pl”Bi”w^ i

IV-lulți dintre cei care frecventau Locul Schim-bării aveau, ca și Bruno, în jur de patruzeci de ani; mulți lucrau, ca și el, în sectorul social sau educativ, iar statutul de funcționar îi proteja de sărăcie. Practic, toți ar fi putut să fie de stfnga; aproape toți trăiau singuri, cel mai adesea după un divorț. Așadar, Bruno era destul de reprezentativ pentru Loc, iar după câteva zile își dădu seama că începe să se simtă mai puțin prost decât de obicei. Insuportabile la ora micului dejun, pârtotinele mistice redevenau femei la ora aperitivu-lui, femei aflate într-o competiție fără speranță cu alte femei, mai tinere. Moartea nivelează totul. Astfel, în după-amiaza de miercuri, Bruno o cunoscuse pe Catherine, ex-feministă la vreo cincizeci de ani, care făcuse parte din „Mărieș pas claires”¹. Era brunetă, cu părul ondulat, cu tenul mat; pro-babil că fusesse atrăgătoare la douăzeci de ani. Sâniile încă îi rezistau binișor, dar avea niște fese cu adevărat enorme, constată Bruno la piscină. Catherine se reciclase pe simbo-lism egiptean, tarot solar etc. Vorbea despre zeul Anubis, când Bruno își scoase chiloții; simțea că ea nu se va formaliza din cauza unei erecții și spera că între ei s-ar putea naște o

1 Organizație feministă, numită astfel prin aluzie la Marie-Claire, revistă pentru femei cu articole convenționale despre viața cuplului, cu rețete de bucătărie și sfaturi practice (n.t.).

^T^.'jag'. ^- i^ „^w; „ „- ^.; prietenie. Din păcate, erecția nu se produse. Catherine avea pernițe adipoase între coapsele pe care le ținu lipite; despăr-țirea fu destul de rece.

În aceeași seară, puțin înainte de cină, îl abordă un tip pe nume Pierre-Louis. Se prezentă drept profesor de mate-matică; într-adevăr, era genul. Bruno îl zărise cu două zile înainte la cursul de creativitate; se lansase într-un comentariu pe marginea unei probleme aritmetice fără soluție – un soi de comic absurd, fără nici un haz. Scria rapid pe tabla albă, oprindu-se brusc uneori; pe craniul mare și pleșuv, pielea i se încrețea atunci de efortul gândirii, iar sprâncenele i se ridicau într-o mimică ce se voia amuzantă; cu marcherul în mână, rămânea imobil câteva secunde, apoi reîncepea să scrie și să se bâlbâie și mai dihai. La sfârșit, cinci-șase persoane aplaudară, mai mult din compasiune. El roși violent; asta fusese tot.

În zilele următoare, Bruno îl evită de mai multe ori. De obicei, insul purta o pălărieuță din pânză. Era destul de slab și foarte înalt, pe puțin un metru nouăzeci; avea însă un pic de burtă și era un spectacol bizar, cu burtica lui, când înainta pe trambulină. Să fi avut vreo patruzeci și cinci de ani.

În seara aceea, din nou, profitând de faptul că nătărăul se lansa împreună cu ceilalți într-o improvizație de dansuri africane, Bruno o șterse rapid și urcă dealul înspre restau-rantul convivial. Găsi un loc liber lângă ex-feminista care se așezase în fața unei colege simboliste. Bruno abia gustase din tocana de alge, când la capătul rânduuii de mese apăru Pierre-Louis; zăbind locul liber din fața lui Bruno, chipul îi străluci de bucurie. Înainte ca Bruno să-și dea seama ce se petrece, începu să vorbească; e drept, se bâlbâia binișor, iar cele două părțotine de alături scoteau niște cotcodăceli cu adevărat stridente. Și dă-i cu reîncamarea lui Osiris, și dă-i cu marionetele egiptene. Ignorându-și cu desăvârșire ve-cinii. La un moment dat, Bruno pricepu că bufonul îi vorbea despre activitățile lui profesionale. „O, nu cine știe ce.”, făcu el, vag; educația națională era ultimul lucru despre care sff,, llfV^-VW'^:' ww' -îy”, ggB. TO. Ti, yț (I. J^^ avea chef să discute. Cina asta începea să-l calce pe nervi și se ridică să fumeze o țigară. Din păcate, în același moment, cele două simboliste părăsiră masa cu ample mișcări din fese, fără măcar să le arunce o privire; probabil că asta a declanșat incidentul.

Bruno era la circa zece metri de masă când auzi un șuierat violent sau mai curând o stridulație. Ceva supraacut. Cu adevărat neomenesc. Se întoarce: Pierre-Louis era stacojiu, strângea pumnii. Dintr-un salt, fără să-și ia avânt și cu picioarele lipite, ajunse pe masă. Își recăpătă suflul; șuieratul ce-i ieșea din piept încetă. Apoi începu să umble în lung și-n lat pe masă, dându-și cu pumnii în cap; farfuriile și paharele dansau înjurul lui; azvârlea cu picioarele în toate direcțiile, repetând cu o voce puternică: „Nu se poate! Nu se poate să mă tratați așa! -” De data asta nu se mai bâlbâia. A fost nevoie de cinci persoane ca să-l imobilizeze. În aceeași seară, era intemat în spitalul psihiatric din Angouleme.

Bruno se trezi brusc pe la ora trei, ieși din cort; era scaldat în sudoare. Campingul era limștit, era lună plină; se auzea orăcăiul monoton al broaștelor. Pe malul lacului, Bruno așteptă să se facă ora pentru micul dejun. Înainte de zori, i se făcu puțin frig. Atelierele de dimineață începeau la ora zece. Pe la zece și-un sfert, se îndreptă spre piramidă. Ezită la ușa atelierului de scriitură; apoi coborî un etaj. Timp de vreo zece secunde, citi programul atelierului de

acuaretă, apoi urcă din nou câteva trepte. Balustrada era făcută din segmente drepte, separate la jumătatea înălțimii de scurte segmente rotunjite. În interiorul fiecărui segment, lărgimea treptelor creștea, apoi scădea din nou. În punctul de întoarcere al curbei, se găsea o treaptă mai largă decât toate celelalte. Se așeză pe acea treaptă. Se sprijini cu spatele de perete. Începu să se simtă bine.

Puținele momente de fericire din anii de liceu, și le pe-trecuse în felul acesta, așezat pe o treaptă între două etaje, puțin după începerea lecțiilor. Sprijinit de perete, calm, la egală distanță între două etaje, cu ochii fiind pe jumătate închiși, când larg deschiși, aștepta. Bineînțeles, putea să vină cineva; atunci trebuia să se ridice, să-și ia ghiozdanul de pe jos, să meargă rapid spre sala în care lecția începuse deja. Adesea însă, nu venea nimeni; totul era atât de liniștit; atunci, pe treptele cenușii, încet și parcă pe furie, cu mici elanuri rapide (ora de istorie trecuse, cea de fizică nu începuse încă), spiritul lui se înălța spre bucurie.

Astăzi, firește, împrejurările erau diferite: fusese alegerea lui să vină aici, să participe la viața centrului de vacanță. La etajul superior era un grup de scriitură; dedesubt, un atelier de acuarelă; mai jos erau probabil masaj sau respirația holotropă; și mai jos, după toate semnele, grupul de dansuri africane se adunase din nou. Peste tot, ființe umane trăiau, respirau, încercau să simtă plăcere sau să-și amelioreze potențialul personal. La fiecare etaj, ființe umane progresau ori încercau să progreseze în integrarea lor socială, sexuală, profesională sau cosmică. „Se auto-perfecționau”, ca să reluăm expresia cel puțin ai des folosită. Lui Bruno începea să-i fie somn; nu mai cerea nimic, nu mai căuta nimic, nu mai era niciunde; încet și progresiv, spiritul lui se înalta spre regatul neînțelegerii, spre extazul pur al non-prezenței în lume. Pentru prima dată de la vârsta de treisprezece ani, Bruno se simți aproape fericit.

Poți să-mi spui unde sunt principalele centre de vânzare a dulciurilor?

Reveni la cort și dormi trei ore. La trezire era în plină formă și avea o erecție. Frustrarea sexuală provoacă la bărbat o angoasă care se manifestă printr-o crispă violentă, localizată în stomac; sperma pare să urce în pântec, să arunce tentacule în direcția pieptului. Organul însuși e dureros, permanent fierbinte, ușor umezit. Bruno nu se masturbase de mult timp; era o eroare, probabil. Ultimul mit al Occidentului, sexul e un lucru ce pur și simplu trebuie făcut; un lucru posibil, un lucru fezabil. Își trase pe el un slip de baie, își puse niște prezervative în geantă cu un gest ce-i provocă un râs scurt. De ani de zile purtase la el prezervative în permanență și nu-i serviseră niciodată la nimic; oricum aveau târfele.

Plaja era plină de bizoni în șort și de puștoaice în bikini; era foarte liniștitor. Cumpără o pungă cu cartofi prăjiți și se plimbă printre vilegiatunste până ce ochi o fată de vreo douăzeci de ani, cu sâni superbi, rotunzi, tari, înalți, cu areole brune, mari. „Bună.”, îi zise el. Făcu o pauză; obrazul feței se încruntă, alina. „Bună., repetă el; poți să-mi spui unde sunt principalele centre de vânzare a dulciurilor – Ce?”, făcu ea, ridicându-se într-un cot. Abia atunci văzu Bruno că fata avea căști pe urechi; se retrase bălângănindu-și

brațele ca Peter Falk în Columbo. Inutil să insiste: era prea complicat, prea greu de priceput.

Înaintând pieziș în direcția mării, încerca să păstreze în memorie imaginea sânilor fetei. Deodată, chiar în fața lui, trei adolescente ieșiră din valuri; nu le dădea mai mult de paispre-zece ani. Zări prosoapele lor, și-l întinse la câțiva metri pe-al său; ele nu-i dădeau nici o atenție. Își dezbracă rapid tricoul, și-l puse peste coapse, se lăsă pe o parte și își scoase sexul. Cu o grație desăvârșită, puștoaicele își lăsară în jos sutienele ca să-și bronzeze sâni. Fără să mai apuce să se atingă, Bruno eja-culă violentân tricou. Scăpăun oftat, se lăți pe nisip. Isprăvise.

Rituri primitive la aperitiv

Aperitivul, moment convivial al zilei la Locul Schim-bării, era de obicei însoțit de muzică. În seara aceea, trei inși băteau tam-tam-ul pentru vreo cincizeci de spațioți care se agitau pe loc fâlfâindu-și brațele în toate direcțiile. De fapt, era vorba de dansuri ale recoltei, învățate la atelierele de dansuri africane; de regulă, după câteva ore, unii participanți trăiau sau simulau o stare de transă: într-un sens literar sau

^; Jiy'âs'K^^„1 ' ^s-'85”;^ învechit, transa desemnează o neliniște extrem de vie, o teamă legată de ideea unui pericol iminent. „Prefer să-mi iau lumea-n cap, decât să mai trăiesc asemenea transe” (Emile Zola). Bruno n oferi catolicei un pahar de lichior de Charentes. „Cum te cheamă? O întrebă el.

— Sophie, răspunse ea.

— Nu dansezi? O întrebă el.

— Nu, răspunse ea. Nu prea mă dau în vânt după dansurile africane. Sunt prea., Prea cum? Îi înțelegea tulburarea. Prea primitive? Evident, nu. Prea ritmate? Era deja la limita rasismului. Hotărât lucru, nu puteai spune nimic despre tâmpeniile astea de dansuri africane. Biata Sophie, încerca să nu supere pe nimeni. Era drăguță cu părul ei negru, cu ochii albaștri, cu pielea foarte albă. Avea probabil sâni mici, dar foarte sensibili. Era probabil bretonă. „Ești bretonă? O întrebă el.

— Da, de la Saint-Brieuc! Răspunse ea bucuroasă. Știi, mie-mi plac dansurile braziliene.,, adăugă ea, probabil drept scuză pentru că nu gustă dansurile africane. Era prea mult, Bruno simți că-l lasă nervii. Începea să i se aplece de această stupidă manie pro-braziliană. De ce Brazilia? Din câte știa, Brazilia era o țară de rahat, populată cu cretini fanatizați de fotbal și de cursele de automobile. Copleșită de violență, corupție și mizerie. Dacă exista vreo țară detestabilă, aceea era tocmai Brazilia. „Sophie! Exclamă Bruno cu avânt, cred c-o să-mi petrec vacanța în Brazilia. O să mă plimb prin favellasântr-w microbuz blindat. O să-i văd pe micii asasini de opt ani care visează să ajungă gangsteri; pe micile târfe care mor de sida la treisprezece ani. N-are să-mi fie frică, voi fi protejat de blindaj. Asta va fi dimineața, iar după-a-miaza voi merge pe plajă printre traficantii de droguri miliar-dari și printre proxeneți. În mijlocul acestei vieți dezlănțuite, al acestei urgii, voi uita tristețea omului occidental. Sophie, ai dreptate: când ajung acasă, mă duc întins la o agenție Nouvelles Frontieres.”

Sophie îl privi atent o vreme, chipul îi era îngândurat, un rid îi încrețea fruntea. „Probabil ai suferit foarte mult.”, spuse ea în cele din urmă cu tristețe.

„Ss^: – „ – ^^'PW'î^^^^^K,”Kts%„'Ay i, ' a: „Sophie, exclamă din nou Bruno, știi ce-a scris Nietzsche despre Shakespeare? „Cât trebuie să fi suferit acest om ca să simtă atâta nevoie să facă pe bufonul!” Shakespeare mi s-a părut întotdeauna un autor supraevaluat; însă, ce-i drept, e un bufon fără pereche.” Bruno se întrerupse, își dădu seama surprins că începea să sufere cu adevărat. Femeile sunt, uneori, atât de drăguțe; la agresivitate răspund cu înțelegere, la cinism cu blândețe. Care bărbat s-ar purta așa? „Sophie, aș vrea să-ți ling păsărica.”, îi spuse el cu emoție; ea însă nu-l mai auzi. Întoarsă către instructorul de ski care în urmă cu trei zile îi pipăia fesele, începuse cu el o discuție. Bruno rămase blocat câteva secunde, apoi străbătu din nou peluza în direcția parcării. Supermagazinul Leclerc din Cholet era deschis până la ora douăzeci și două. Circulând printre rafturi, se gândea că, după Anstotel.

— O femeie de statură mică aparține unei specii diferite de restul omenirii. „Un bărbat mic încă îmi pare om, scrie filosoful, dar o femeie mică îmi pare a aparține unei noi specii.” Cum să explici această afirmație stranie, contrastând atât de puternic cu obișnuitul bun-simț al Stagiritului? Cumpără whisky, conserve de ravioli și biscuiți cu ghimbir. Când porni spre camping, era noapte. Trecând prin dreptul bazinelor cu jacuzzi, auzi șușoteli, un răs înăbușit. Se opri cu punga Leclerc în mână, privi printre ramuri. Păreau să fie două sau trei cupluri: nu mai făceau zgomot, se auzea doar clipocitul ușor al apei pompate sub preshme. Luna ieși din nori. În același moment sosi un alt cuplu, începură să se dezbrace. Șușotelile reîncepură. Bruno puse jos punga din plastic, își scoase sexul și începu să se masturbeze. Ejaculă foarte rapid, în clipa în care femeia intra în apa caldă. Era deja vineri seara, trebuia să-și prelungească sejurul cu o săptămână. Avea să-și reorganizeze programul, să găsească o pipiță, să intre în vorbă cu oamenii.

A

JLn noaptea de vineri spre sâmbătă donni prost și avu un vis chinuitor. Se visa în chip de purcel cu cămuri dolofane și spâne. Împreună cu tovarășii săi porcini, era dus la vale într-un tunel enorm și întunecat, cu pereți ruginiți, în formă de vortex. Curentul de apă care-l purta era slab, uneori izbutea să-și sprijine copitele pe sol; apoi venea un val mai puternic și iarăși cobora câțiva metri. Din când în când, vedea camea albicioasă a vreunui din tovarășii săi, aspirat cu violență înjos. Se luptau în întuneric și în tăcere; liniștea era tulburată doar de scurtele scrâșnete ale copitelor ce se frecau de pereții metalici. Pierzând înălțime, distingea totuși, venind din fundul tunelului, un zgomot surd de mașini. Își dădea seama treptat că vârtejul îi sorbea înspre niște turbine cu elice enorme și tăioase.

Mai târziu, capul său tăiat zăcea pe o pajiște; deasupra lui, la câțiva metri înălțime, se afla gura de evacuare a pâliuei. Căpățâna îi fusese despicată în două, în plan vertical; totuși, partea rămasă, așezată în iarbă, continua să fie conștientă. Știa că fomicile aveau să pătrundă încetul cu încetul în materia cervicală pentru a-i devora neuronii; atunci va cădea într-o inconștiență definitivă. Pentru moment, ochiul său unic cerceta orizontul. Suprafața

ierboasă părea că se întinde la nesfârșit. Roți dințate uriașe se învârteau în sens invers sub un cer de platină. Era martor, poate, la sfârșitul timpului; oricum, lumea, așa cum o știa, ajunsese la un sfârșit.

La micul dejun, cunoscuse un soi de șaizecioptist breton care conducea atelierul de acuarelă. Era Paul Le Dantec, fratele actualului director al Locului, și făcea parte din nucleul inițial de fondatori. Cu tunica lui indiană, cu lungă barbă căruntă și cu medalionul în formă de triskel la gât. Evoca de minune o blajină preistorie baba². La cincizeci și cinci de ani trecuți, bătrâna epavă ducea acum o existență pașnică. Se trezea în zori, se plimba pe dealuri, observa pă-sărilor. Apoi se așeza în fața unei cești de cafea cu calvados, își răsucea țigări, netulburat de foiala din jur. Atelierul de acuarelă era abia la ora zece, avea tot timpul să discute.

„Ca vechi spațiot. (Bruno râse pentru a stabili o com-plicitate mai curând fictivă), probabil îți amintești de înce-puturile Locului, de eliberarea sexuală, de anii 70.

— Eli-berare, o laie! Mormăi străbunicul. Întotdeauna au tbst ga-gici care-o dădeau la tot cartierul, în orgii. Și totdeauna au fost tipi care-au zguduit-o. Nu s-a schimbat nimic, bătrâne.

— Totuși, insistă Bruno, am auzit că sida a schimbat și-tuația.

— Pentru bărbați, recunoscuse acuarelistul dregându-și glasul. Era mai simplu, e drept. Uneori erau guri sau vagine primitive, puteai intra direct, fără să bați la ușă. Dar pentru asta trebuia să fie deja o orgie adevărată, iar acolo selecția se făcea la intrare, în general veneau cupluri. De câte ori n-am văzut femei zgnte, lubrificate în draci, c&rS se masturbau toată seara; nimeni nu venea să le-o vâre, bătrâne. Nici măcar din milă, nu, nu era posibil; trebuia totuși să ți se scoale, cât de cât.

' Motiv decorativ format din trei brațe încovoiate în același sens, pornind din cenirul figurii (n. (.).

² Baba cool, mișcare din anii 70-80, caracterizată prin interesul pentru spiritualitatea hindusă (baba înseamnă în sanscrita înțelept) și lumea a treia. Derivată din mișcaiea hippy și i continotndu-i tradițiu de contestare a civilizației occidentale (n.f.).

, lp„„jBf„1' T”^ (tm).

— În concluzie, spuse Bruno gânditor, n-a existat nicio-dată comunism sexual, doar un sistem de seducție lărgit.

— Asta da., fii de acord boșorogul, seducție a fost întot-deauna.”

Nu era mcurajator. Totuși era sâmbătă, aveau să vină prospături. Bruno hotărî să se relaxeze, să ia lucrurile așa cum sunt, rock'n roll; astfel, ziua trecu pentru el fără inci-dente, la drept vorbind fără nici un eveniment. Spre unspre-zece seara, trecu din nou prin fața bazinului de jacuzzi. Deasupra apei ce murmură ușor, urca un abur subțire, stră-bătut de razele lunii pline. Bruno se apropie în tăcere. Bazi-nul avea trei metri în diametru. Lângă marginea opusă, se afla un cuplu înlănțuit; femeia părea să fie călare pe bărbat. „E dreptul meu.”, se gândi Bruno furios. Își scoase repede hainele, intră în jacuzzi. Aerul nocturn era răcoros, iar apa, prin contrast, delicios de caldă. Deasupra bazinului, prin rețeaua ramurilor de pin, se vedeau stelele; Bruno se relaxă

puțin. Cuplul nu-i dădea nici o atenție; femeia continua să se miște deasupra bărbatului, începea să geamă. Nu i se distingeau trăsăturile feței. Bărbatul începu să respire și el zgomotos. Mișcările femeii se accelerară; pentru o clipă, își lăsă capul pe spate, luna îi lumină puțin sânii; fața îi rămânea ascunsă de masa părului întunecat. Pe înTiă se lipi de par-tener îmbrățișându-l; el respiră și mai apăsător, scoase un geamăt lung, după care tăcu.

Rămaseră înlănțuiți două minute, apoi bărbatul se ridică și ieși din bazin. Înainte de a se îmbrăca, își scoase de pe sex un prezervativ. Surprins, Bruno constată că femeia rămâne pe loc. Pașii bărbatului se depărtară, liniștea reveni. Ea își întinse picioarele prin apă. Bruno făcu la fel. Un picior al femeii îi găsi coapsa, îi atinse ușor sexul. Cu un clipocit ușor, ea se desprinse de margine și veni lângă el. Norii acopereau acum luna; femeia era la cincizeci de centimetri, dar Bruno tot nu-i putea distinge trăsăturile. Un braț îi cuprinse coap-sele, celălalt îi înlănțui umerii. Bruno se ghemui la pieptul ei, cu capul la înălțimea sânilor mici și tari. Se desprinse de margine lăsându-se în voia ei. O simți că revine spre centrul bazinului, că începe să se rotească încet. Mușchii gâtului i se relaxară brusc, își simți capul foarte greu. Munnurul apei. Slab la suprafață, se transfoimă la câțiva centimetri mai jos într-un puternic vuiet submarin. Deasupra obriizului său, stelele se învârteau încet. Se liniști în brațele ei, sexul erect îi ieși la suprafața apei. Ea își întinse ușor mâinile, Bruno abia le simțea mângâierea, era în stare de imponderabilitate totală. Părul lung al femeii îi atinse pântecul, apoi limba ei îi găsi vârful glandului. Tot trupul i se înfioră de fericire. Ea strânse buzele și încet, foarte încet, îl luă în gură. El închise ochii. Străbătut de fiori de extaz. Vuietul submarin era extrem de liniștitor. Când buzele ei îi atinseră rădăcina sexului, începu să-i simtă mișcările gâtulejului. Valurile de plăcere se amplificară în trupul lui, se simțea legănat de vârtejurile sub-marine, apoi brusc i se făcu foarte cald. Ea își contracta ușor pereții gâtulejului, toată seva lui îi năvăli dintr-o dată în sex. Ejaculă cu un urlat; niciodată nu mai simțise atâta plăcere.

CONVERSAȚIE DE RULOTĂ

XVulota Christianei era la vreo cincizeci de metri de cortul lui. Intrând, ea aprinse lumina, scoase o sticlă de Bushmills, umplu două pahare. Zveltă, mai scundă decât Bruno, fusese desigur foarte drăguță; dar trăsăturile obrazului fin îi erau ofilite, ușor atinse de cuperoză. Doar părul îi rămânea superb, mătăsos și negru. Ochii albaștri erau blânzi, puțin triști. Părea să aibă vreo patruzeci de ani.

„Uneori mă apucă așa, mă culc cu oricine, spuse ea. Tot ce pretind e să-și pună un prezervativ.” își umezi buzele, bău o înghițitură. Bruno o privi; nu se îmbrăcase decât de la jumătate în sus, își pusese un sweat-shirt cenușiu. Îi privi muntele lui Venus: avea o curbură senzuală; din păcate, buzele mari erau cam lăsate.

„Mi-ar plăcea să te fac și pe tine săjuisezi, spuse el.

— Nu te grăbi. Bea-ți paharul. Poți să dormi aici, este loc.” îi arătă patul dublu.

Discutară despre prețul de locație al rulotelor. Christiane nu putea face camping, avea o problemă cu spatele. „Destul de gravă, zise ea. Majoritatea

bărbaților preferă felația, adăugă ea. Penetrația îi agasează, li se scoală greu. Dar când le-o iei în gură, parcă sunt din nou copilași. Am impresia că feminismul i-a atins rău, mai multdecâl vor să recunoască.” „Sunt lucruri și mai rele decât feminismul.”, făcu Bruno sumbru. Își goli paharul pe jumătate, apoi continuă: „Știi de mult Locul?

— Aproape de la început. Când eram măritată n-am mai venit, acum însă vin două-trei săptămâni pe an. La început era n-nai degrabă un loc alternativ, gen nouii stângă; acum a devenit New Age; nu s-a schimbat mare lucru. Interesul pentru misticile orientale exista încă din anii 70; astăzi, avem un jacuzzi și masaje. E un loc plăcut, dar cam trist; e mult mai puțină violență decât afară. Ambianța religioasă ascunde întrucâtva brutalitatea raporturilor dintre sexe. Sunt totuși femeii care suferă, aici. Bărbații care îmbătrânesc în singurătate sunt mai puțin de plâns decât femeile aflate în aceeași situație. Bărbații beau vin prost, adorm și le pute g. ura; apoi se trezesc și o iau de la capăt; mor destul de repede. Femeile iau calmante. Fac yoga, consultă psiha-naliști; trăiesc mult și suferă mult. Vând un trup slăbit, urâtit; dar o știu și suferă pentru asta. Totuși continuă, căci nu pot renunța să fie iubite. Sunt până la capăt victimele acestei iluzii. Chiar și după o anumită vârstă, femeia încă are ocazii să facă sex; dar nu va mai fi niciodată iubită. Așa sunt bărbații, asta-i tot.

— Christiane, spuse Bruno încet, exagerezi. Uite, acum, aș vrea să-ți fac plăcere.

— Te cred. Am impresia că ești un om destul de drăguț. Egoist și drăguț.” Christiane își scoate cămașa, se lungi de-a curmezișul patului, își puse o pernă sub fese și își desfăcu coapsele. Mai întâi, Bruno îi linse îndelung vulva de jur împrejur, apoi îi excită clitorisul cu limbi ușoare și rapide. Christiane respira profund. „Vără-mi un deget.”, spuse ea. Bruno se confor-mă, apoi își schimbă poziția continuând s-o lingă, mângâin-du-i totodată sânii. Simțind că sfârcurile i se întăresc, își înălță capul. „Continua, te rog.”, îl rugă ea. El își îndreptă capul pentru a sta mai confortabil și îi mângâie clitorisul cu degetul arătător. Buzele mici începeau să i se umfle. Copleșit de fericire, i le linse cu lăcomie. Christiane scoase un gea-măt. Preț de o clipă, Bruno revăzu vulva stabă și zbârcită a mamei sale; apoi amintirea se șterse, continuă să-i maseze clitorisul din ce în ce mai repede. Lingându-i buzele cu limbi afectuoase. Christiane găfiia tot mai tare, pântecu] i se aco-perea cu pete roșii. Vulva era umeda și sărată, cu un gust agreabil. Bruno făcu o scurtă pauză, îi vârî un deget în anus, un altul în vagin, apoi, cu mișcări rapide, începu iar să-i lingă clitorisul cu vârful limbii. Ea juisă domol. Cu tresăriri pre-lungi. El rămase nemișcat, cu obrazul lipit de vulva umedă, și își întinse mâinile către ea; degetete li se împletiră. „îți mulțumesc”, zise ea. Apoi se ridică, își puse căinașa și umplu iarăși paharele.

„Era grozav, înjacuzzi. Adineaori.”, spuse Bruno. Niciunul din noi n-a scos un cuvânt; în clipa în care am simțit gura ta, încă nu-ți văzusem fața. Fără nici un element de seducție, era ceva foarte pur.

— Totul depinde de corpusculii lui Krause., Christiane surâse. „Scuză-mă, sunt profesoară de științe naturale.”, Bău o înghițitură de Bushmills.

„Corpul clitorisului, șanțul și coroana glandului sunt acoperite cu corpusculii lui Krause, foarte bogați în terminații nervoase. Dacă-i mângâi, creierul declanșează o puternică emisie de endorfine. Toți bărbații și toate femeile au glandul și clitorisul acoperite cu corpusculii lui Krause – în număr aproape identic, până aici e foarte egalitar; însă mai e ceva, știi foarte bine. Fmi iubeam enorm soțul. Fi mângâiam, îi lingeam sexul cu venerație; îmi plăcea să-l simt în mine. Eram mândră că-i provoc erecțiile, aveam o fotografie cu sexul lui întărit, o țineam tot timpul în portofel; pentru mine era ca o icoană, iar faptul de a-i dărui plăcere era bucuria mea cea mai mare. Până la urmă, m-a părăsit pentru una mai tânără. Am văzut adineaori că vulva mea nu-ți plăcea cu adevărat; e deja, puțin, vulva unei femei bătrâne. La femeia vârstnică, din cauza creșterii colagenului, B, a fragmentării elastinei în timpul mitozelor, țesuturile își pierd puțin câte puțin fermitatea și elasticitatea. La douăzeci de ani, aveam o vulvă foarte atrăgătoare; astăzi, văd foarte bine că buzele mari și nimfele sunt cam lăsate.”

Bruno își termină paharul; nu găsea absolut nici un răspuns. Puțin după aceea, se culcară. El își trecu brațul pe după mijlocul Christianei; adormiră.

Runo se trezi primul. Sus, în arbori, cânta o pa-săre. Christiane se dezvelise în timpul nopții. Avea fese fru-moase, încă rotunde, foarte excitante. El își aminti o frază din Mica sirenă, avea acasă un disc vechi cu Cântecul mateloților interpretat de Prații Jacques. După ce, din dragoste pentru prinț, îndurase toate încercările, renunțase la voce, la ținutul natal, la frumoasă-i coadă de sirenă, totul în speranța de a deveni o femeie adevărată, furtuna o aruncă în toiul nopții pe o plajă; acolo, mica sirenă bea elixirul vrăjitoarei. Se sim-țea sfâșiată în două, suferința era atât de cumplită că-și pierdea cunoștința. Unnau câteva acorduri inuzicale foarte diferite, care păreau să marcheze o schimbare de decor; apoi o voce pronunța fraza care-l impresionase atât de mult pe Bruno: „Când se trezi, soarele strălucea, iar prințul era în fața ei.”

Se gândi iar la discuția din ajun cu Christiane și își spuse că până la ună s-ar putea să-i placă buzele ei cam lăsate, dar fine. Ca-n fiecare dimineață la trezire și ca majoritatea bărbaților, avea o erecție. În lumina slabă a zorilor, încadrat de părul negru, des și ciufulit, chipul Christianei părea foarte palid. Întredeschise ochii în clipa în care el o penetra. Păru puțin surprinsă, dar desfăcu picioarele. Bruno începu să se miște în ea, dar constată că devine din ce în ce mai neputin-cios. Simți o mare tristețe, amestecată cu neliniște și rușine.

„Vrei să-mi pun un prezervativ? Întrebă el.

— Da, te rog. Sunt alături, în trusa de toaletă.,, Desfăcu ambalajul; erau prezer-vative Durex Technica. Bineînțeles, de îndată ce tu în latex, se înmuie de tot. „îmi pare rău, făcu el, zău, îmi pare rău.

— Nu-i nimic, zise ea cu blândețe, vino să te culci.,, Hotărât lucru, sida fusese o binecuvântare pentru bărbații din gene-rația lui. Adesea, era destul să vadă prezervativul, că sexul li se înmuia instantaneu. „Niciodată n-am reușit să mă obișnuiesc.” După această mini-ceremonie, cu virilitatea în principiu

salvată, puteau să se culce din nou, să se ghe-muiască la pieptul femeii, să doarmă în pace.

După micul dejun, coborâră, merseră pe lângă piramidă. Pe inalul lacului nu era nimeni. Se culcară pe pajiștea însoțită;

Christiane îi scoase șortul și începu să-l masturbeze. O făcea cu multă delicatețe și sensibilitate. Mai târziu, când datorită ei intrară în rețeaua de cupluri libertine, Bruno avea să-și dea seama că era o calitate extrem de rară. Majoritatea femeilor din acel mediu masturbau cu brutalitate, fără nici o nuanță. Strângeau mult prea tare, o zguduiau cu o frenezie stupidă, încercând probabil să imite actrițele din filmele porno. Poate că era spectaculos pe ecran, dar rezultatul tactil era oarecare, dacă nu chiar dureros. Christiane, dimpotrivă, proceda cu atingeri ușoare, își umezea regulat degetele. Explora cu blândețe zonele sensibile. O femeie în tunică indiană trecu pe lângă ei și se așeză pe malul lacului. Bruno inspiră profund, se sili să nu ejaculeze. Christiane îi surâse; soarele începea să înfierbânte. Bruno știa că a doua săptămână la Loc va fi foarte plăcută. Poate chiar se vor revedea, poate vor îmbătrâni împreună. Din când în când, ea îi va dăruia un scurt moment de fericire fizică, vor trăi amândoi declinul dorinței. Câțiva ani vor trece așa; apoi va fi sfârșitul, vor fi bătrâni; comedia amorului fizic va fi, pentru ei, încheiată.

În timp ce Christiane făcea un duș, Bruno studie formula cremei antisolare „cu micro-capsulfi pentru păstrarea

^llll ^^?6^' (r)-°,-? ^', prospețimii pielii,, pe care-o cumpărase în ajun la magazinul Leclerc. În timp ce ambalajul exterior sublinia în special noutatea conceptului de „micro-capsule,, instrucțiunile de folosire, mai complete, specificau trei acțiuni: filtrarea ra-zelor solare nocive, eliberarea în tot timpul zilei a ele-mentdor hidratante active, eliminarea radicalilor liberi. În plină lectură, fu întrerupt de sosirea Catherinei, ex-feminista reciclată pe tarot egiptean. Venea, îi destăinuia ea, de la un atelier de dezvoltare personală, Dansați-vă profesiunea, unde puteai să-ți descoperi vocația cu ajutorul unor jocuri simbolice. Acestejocuri scoteau la lumină, puțin câte puțin, „eroul interior,, al fiecărui participant. Cât despre Catherine, la sfârșitul primei ședințe reieșea că era un pic vrăjitoare, dar și, puțin, o femeie la modă; ceea ce, în mod nonnal, ar fi trebuit s-o orienteze către un post de conducere în comerț. „Hmm.,” făcu Bruno.

În acel moment, apărură Christiane, cu un prosop în jurul taliei. Catherine tăcu, vizibil crispată. Apoi bătu rapid m retragere, pretextând un atelier de Meditație zen și tangou argentiman.

„Credeam că faci Tantra și contabilitate., îi susură Christiane în timp ce Catherine pleca în grabă.

— O cunoști?

— A, da, o știu pe tîmpita asta de douăzeci de ani. Și ea vine aici de la început, practic de la înființarea Locului. Christiane își scutură părul, își făcu un turban din prosop. Urcară împreună. Deodată, lui Bruno h veni s-o ia de mână. O luă.

„Niciodată nu le-am înghițit pe feministe., continuă Christiane când ajunseră la jumătatea pantei. Putorile astea nu discutau decât despre spălatul

vaselor și despre împărțirea sarcinilor menajere; erau de-a dreptul obsedate de spălatul vaselor. Uneori mai spuneau câte ceva despre bucătărie sau aspiratoare; dar marele lor subiect de conversație era spălatul vaselor. În câțiva ani, reușeau să-i transforme pe bărbații din jurul lor în niște nevrozați impotenți și acri. Din acel mo-meait – treabă absolut sistematică – le apuca nostalgia virilității. Până la urmă, își părăseau bărbații ca să sară în patul unor amanți latini, falocrați și tâmpiți. Întotdeauna m-a uimit slăbiciunea intelectualelor pentru golani, pentru bme și cretini. Pe scurt, se culcau cu unul, doi, trei, uneori și mai mulți în cazul celor mai bune de regulat, apoi turnau un plod și începeau să facă dulceață de casă după rețetele din Marie-Cfaire. Am văzut scenariul ăsta repetându-se de zeci deori.

— Sunt lucruri din trecut.”, făcu Bruno, conciliant.

Își petrecură după-amiaza la piscină. În fața lor, de cea-laltă parte de bazinului, adolescentele țopăiau disputându-și un walkman. „Sunt drăguțe, nu? Spuse Christiane. Blonda cu sânișorii mici e chiar frumoasă.”; apoi se lungi pe cearșaful de baie. „Dă-mă cu cremă.”

Christiane nu participa la nici un atelier. Mai mult, zise ea, simțea un fel de scârbă pentru activitățile astea schizo-frene. „Poate sunt cam dură, adăugă, dar le cunosc pe aceste șaizecioptiste trecute de patruzeci de ani, practic sunt una dintre ele. Îmbătrânesc în singurătate, iar vaginul lor e aproape mort. Vorbește cu ele cinci minute, ai să vezi că nu cred o iotă din poveștile astea cu ceakra, cu cristale, cu vibrații luminoase. Se silesc să creadă, uneori chiar reușesc timp de două ceasuri, cât ține un atelier. Simt prezența ingerului și floarea lăuntrică ce le înflorește în pântec; apoi atelierul se termină, iar ele se regăsesc singure, bătrâne și slute. Fac crize de plâns. N-ai observat? Se plânge mult aici, mai ales după atelierul zen. De fapt, n-au de ales, pentru că-n plus au probleme cu banii. Mai toate au fost la psiha-nalist, asta le-a sărăcit de tot. Mantrele și tarotul sunt niște tâmpenii, dar cel puțin nu costă o analiză.

— Da, și mai e dentistul.”, făcu Brono, distrat. Își lăsă capul între coapsele ei desfăcutey simți că adoarme așa.

La căderea nopții, se întoarseră la jacuzzi; el o rugă să nu-l facă să ejaculeze. Întorși la rulotă, făcură dragoste. „Lasă.”, zise Christiane în clipa în care el întindea mâna după prezervative. Când o pătrunse, simți că e fericită. Una din caracteristicile cele mai uimitoare ale iubirii fizice e totuși senzația de intimitate pe care-o creează, dacă e însoțită de un minimum de simpatie reciprocă. Din primul minut, trecem de la dumneavoastră la tu, și ni se pare că amanta, chiar dacă am întâlnit-o ieri, are dreptul la confidențe pe care nu le-am face nici unei alte ființe umane. Astfel, în noaptea aceea, Bruno îi povesti Christianei lucruri pe care nu le povestise nimănui niciodată, nici măcar lui Michel -și cu atât mai puțin psihiatrului. Îi vorbi despre copilăria lui, despre moartea bunicii și despre umilințele din internatul de băieți. Îi povesti adolescența lui și masturbările din tren, la câțiva metri de fete; îi povesti despre verile din casa tatălui sau. Christiane asculta mângâindu-i părul.

Își petrecură săptămâna împreună, iar în ajunul plecării lui Bruno cinară la un restaurant din Saint-Georges-de-Didonne, specializat în fructe de mare. Aerul era calm și cald, flacăra lumânării ce lumina masa aproape că nu

tremura. La picioa-rele lor se întindea estuarul Girondei, în depărtare se zarea capul Grave. „Când privesc luna strălucind deasupra mării, spuse Bruno, înțeleg mai clar ca oricând că nu avem nimic, dar absolut nimic în comun cu lumea aceasta.

— Chiar trebuie să pleci?

— Da, trebuie să stau două săptămâni cu fiul meu. De fapt, ar fi trebuit să plec săptămâna trecută, acum însă nu mai pot amâna. Maică-sa pleacă poimâine, și-a rezervat biletul de avion.

— Câți ani are fiul tău?

— Doisprezece.”

Christiane se gândi, bău o înghițitură de vin. Își pusese o rochie lungă, se fardase și părea o adolescentă. Sâni i se

— Ghiceau prin dantela bluzei; lumina lumânărilor îi aprindea luminițe în ochi. „Cred că sunt puțin îndrăgostită.”, spuse ea. Bruno ascultă fără a îndrăzni să facă vreun gest, era absolut imobil. „Locuiesc la Noyon, continuă ea. Cu fiul meu. A fost destul de bine până a împlinit treisprezece ani. I-a cam lipsit tatăl, dar, nu știu. Copiii chiar au nevoie de un tată? Sigur e că taică-su n-avea nevoie de fiul lui. La început îl mai scotea puțin, îl ducea la cinema sau la McDonakTs, întotdeauna îl aducea acasă înainte de vreme. Pe urmă a venit din ce în ce mai rar: de când a plecat în Sud cu noua lui prietenă, n-a mai dat nici un semn. L-am crescut aproape singură, poate că n-am avut destulă autoritate. Acum doi ani, a început să plece, să umble cu tot felul de indivizi dubioși. Mulți se miră, dar Noyon e un oraș violent. Sunt o mulțime de negri și de arabi. Frontul Național a făcut 40 % la ultimele alegeri. Locuiesc într-o casă de la periferie, cutia de scrisori mi-au smuls-o, în pivniță nu pot lăsa nimic. De multe ori mi se face frică, se-aud împușcături. Când vin de la liceu, mă baricadez în casă, nu ies niciodată seara. Din când în când fac puțin Minitel roz, și asta e tot. Fiul meu vine acasă târziu, uneori nu vine deloc. Nu îndrăznesc să-i spun nimic; mă tem să nu înă lovească.

— E departe de Paris?”

Ea surâse. „Deloc, e în Oise, la nici optzeci de kilo-metri.” Tăcu și surâse din nou; în clipa aceea, chipul îi era plin de blândețe și speranță. „Am iubit viața, adăugă ea. Am iubit viața, am fost o fire sensibilă, afectuoasă, și întotdeauna mi-a plăcut să fac dragoste. Însă ceva n-a mers; ce anume. Nu prea înțeleg, însă ceva n-a mers în viața mea.”

Bruno își strânsese cortul, își dusese bagajul în mașină; ukima noapte dormi în rulotă. Dimineața, încercă s-o pene-treze pe Christiane, dar eșuă, se simțea tulburat și nervos. „Ejaculează pe mine”, îi spuse ea. Își întinse sperma pe față și pe sâni. „Să vii să mă vezi”, mai spuse ea în timp ce Bruno ieșea. El îi promise că va veni. Era sâmbătă, 1 august.

; Wli ^,^^ S f w '^K?: BW: s^ ÎB”;

F

V-^ontrar obiceiului său, Bruno o luă pe drumuri lăturalnice. Puțin înainte de Parthenay, făcu o pauză. Simțea nevoia să se gândească; da, dar în fond, la ce? Se oprise în mijlocul unui peisaj plicticos și calm, lângă un canal cu apa aproape nemișcată. Plante acvatice creșteau sau putrezeau, era greu de

spus. Liniștea era tulburată de vagi țârâieli – în aer, probabil insecte. Se lungi pe taluzul ierbos, remarcă un foarte slab curent acvatic: canalul se scurgea încet înspre sud. Nu se zărea nici o broască.

În octombrie 1975, chiar înainte de a intra la facultate, Bruno se mutase în garsoniera cumpărată de tatăl său; avu atunci impresia că o nouă viață va începe pentru el. Se trezi rapid la realitate. Sigur, erau fete, chiar multe fete înscrise la facultatea de Litere, la Censier; dar toate păreau ocupate, sau cel puțin nu păreau să-l aștepte pe el. Cu speranța de a stabili un contact, se ducea la toate seminariile, la toate cursurile și astfel deveni curând un student foarte bun. La bufetul studentesc, le vedea, le auzea sporovăind: ieșeau în oraș, se întâlneau cu prietenii, se invitau reciproc la petreceri. Bruno începu să se îndoape. Curând își făcu un traseu alimentarce cobora pe bulevardul Saint-Michel. Începea cu un hot-dog, la chioșcul din intersecția bulevardului cu strada Gay-Lussac; continua mai jos cu o pizza, uneori cu un sandviș grecesc. La intersecția cu bulevardul Saint-Gennain, la McDonald's, înfuleca mai mulți cheeseburgeri, bea Coca-Cola și milk-shakes cu banane; apoi cobora împleticindu-se pe strada La Harpe și termina la patiseriile tunisiene. În drum spre casă, se oprea în față la cinema Latin, care propunea două filme pomo pentru un singur bilet. Uneori rămânea câte-o jumătate de oră în fața cinematografului, prefăcându-se că studiază traseele de autobuz, cu scopul niciodată atins de a vedea intrând o femeie sau un cuplu. Cel mai adesea cumpăra totuși, până la urmă, un bilet; o dată intrat în sală, se simțea mai bine, plasatoarea era de o discreție absolută. Bărbații se așezau departe unii de alții, întotdeauna lăsau mai multe scaune între ei. Se masturba tacticos privind Infirmiere lascive, Autostopista nu poartă chiloți, Profa desface cracii, Ciochistele și câte altele. Singurul moment delicat era la ieșire: se ieșea direct în bulevardul Saint-Michel și risca să dea nas în nas cu o colegă de facultate. În general, aștepta ca un tip să se ridice și pleca imediat pe urmele lui; i se părea mai puțin rușinos să meargă la filme pomo cu un prieten. În general, se întorcea acasă către miezul nopții, citea Chateaubriand sau Rousseau.

O dată sau de două ori pe săptămână, Bruno se hotăra să-și schimbe viața, s-o ia într-o direcție total diferită. Lată cum proceda. Mai întâi se dezbrăca gol pușcă, se privea în oglindă: trebuia să împingă autodisprețul până la capăt, să contemple toată abjecția burții umflate, a fâlcilor, a feselor deja căzute. Apoi stingea toate luminile. Își lipea picioarele, își încrucișa mâmile la nivelul pieptului, își apleca puțin capul înainte ca să se concentreze mai bine. Inspira încet, profund, umflându-și la maximum burta grețoasă; apoi expira, la fel de încet, pronunțând mental o cifră. Toate cifrele erau importante, concentrarea nu trebuia să slăbească nici un moment; dar cele mai importante erau patru, opt și desigur șaisprezece, ultima cifră. Când se va ridica, după ce va fi pronunțat cifra șaisprezece expirând din rărunchi, va fi un om absolut nou, gata în sfârșit să trăiască, să intre în curentul existenței. Nu va mai cunoaște frica, nici rușinea;

— „^, ^ ^îî^; ^.. - '„w^ curentul existenței. Nu va mai cunoaște frica, nici rușinea; se va hrăni normal, se va purta normal cu fetele. „Azi e prima zi a restului vieții tale.”

Acest mic ceremonial nu avea nici un efect asupra timidității sale, dar câteodată se dovedea oarecum eficient contra bulimiei; uneori treceau două zile până să-l apuce din nou. Atribuia eșecul insuficienței concentrării, apoi, foarte curând, începea să creadă din nou în metodă. Era încă tânăr.

Într-o seară, ieșind din patiseria Sud Tunisien, o întâlnește pe Annick. N-o revăzuse după scurta lor întâlnire din vara lui 1974. Se urâțise și mai mult, acum era aproape obeză. Ochelarii pătrați cu ramă neagră și lentile groase îi micșorau și mai mult ochii căprui, îi subliniau albeața bolnăvicioasă a pielii. Băură o cafea împreună, fu un moment destul de pe-nibil. Era, și ea, studentă în Litere, la Sorbona; locuia chiar în vecinătate, într-o cameră cu ferestrele spre bulevardul Saint-Michel. Plecând, îi lăsă numărul de telefon.

În săptămânile următoare, Bruno o vizită de mai multe ori. Prea umilită de fizicul ei, Annick refuza să se dezbrace; în schimb, chiar din prima seară îi propuse lui Bruno o feație. Nu pomeni de fizicul ei, pretextă că nu luase pilula. „Zău, prefer așa.” Annick nu ieșea niciodată, rămânea acasă în fiecare seară. Își prepara ceaiuri, încerca să țină regim; însă nimic nu ajută. De mai multe ori, el încercă să-i dea jos pantalonii; ea se făcea ghem, îl respingea fără să scoată o vorbă, cu violență. Până la urmă Bruno ceda, își scotea sexul. Ea îl suga rapid, cam prea apăsător; îi ejacula în gură. Uneori vorbeau despre studii, dar nu prea mult; în general, el pleca destul de repede. E drept, era boccie și lui Bruno nu i-ar fi trecut prin cap să iasă cu ea în oraș, la restaurant sau la cinema. Se ghiftuia cu prăjituri tunisiene până la gheață; urca la ea, o pune să i-o sugă, apoi pleca din nou. Poate era mai bine așa.

În seara morții lui Annick, vremea se încălzise, era foarte plăcut. Era abia sfârșitul lui martie, dar era deja o seară de

; 3gBi, -,^ | 8,rr,;-”iwpnmăvară. La patiseria tunisiană, Bruno cumpără un comet lung plin cu migdale, apoi coborî pe cheiul Senei. Difu-zoarele de pe un vaporeș turistic umpleau aerul, pereții catedralei Notre-Dame reverberau ecoul. Bruno își mestecă până la capăt prăjitura cleioasă, unsă cu miere, apoi, încă o dată, sirinți un viu dezgust de el însuși. Poate ar fi o idee, își zise, să-ncerce chiar aici, în buricul Parisului, în mijlocul lumii și al oamenilor. Închise ochii, își lipi tălpile, își îm-preună mâinile pe piept. Încet, cu hotărâre, începu să numere, într-o stare de concentrare totală. După ce șaisprezecele magic fu pronunțat, deschise ochii, se înfipse fenn pe picioare. Vaporeșul turistic dispăruse, cheiul era pustiu. Timpul era la fel de plăcut.

În fața clădirii în care locuia Annick se strânsese o mică mulțime, doi polițiști încercau să o stăpânească. Bruno se apropie. Trupul fetei era zdrobit de sol, dislocat într-un mod straniu. Brațele-i frânau un fel de apendice pe lângă craniu, o baltă de sânge înconjura ceea ce rămânea din față: probabil că înaintea impactului, cu un ultim reflex de apărare, își dusesese mâinile la cap. „A sărit de la etajul șapte. A murit pe loc.”, zise cu o satisfacție bizară o femeie de lângă el. Sosi o ambulanță, doi bărbați coborâră o targă. În clipa când ridicau trupul, Bruno zări craniul explodat, își întoarse privirea. Ambulanța pomi în urlete de sirenă. Astfel sfârși prima iubire a lui Bruno.

Vara lui '76 fu probabil perioada cea mai cumplită din viața lui; împlinise douăzeci de ani. Canicula era sufocantă, nici măcar noaptea nu aducea un

strop de răcoare; sub acest aspect, vara lui '76 avea să rămână în istorie. Fetele purtau rochii scurte și transparente, pe care transpirația li le lipea de piele. Umblă zile întregi, cu ochii exorbitați de dorință. Se trezea noaptea, străbătea Parisul pejos, se oprea pe tera-sele cafenelelor, pândea în fața discotecilor. Nu știa să danseze. Îl tortura o erecție pernanentă. Avea senzația că între picioare are o bucată de carne asudată și putredă, devorată de viermi. De mai multe ori. Încercă să agațe fete pe stradă; se alese doar cu umilințe. Noaptea, se privea în oglindă. Părul lipit de craniu din pricina sudorii începea să i se rărească; cutele burții i se vedeau pe sub cămașă. Începu să intre în sex-shopuri și la peep-showuri, fără alt rezultat decât exacerbarea suferințelor. Pentru întâia dată, recurse la prostituție.

O răsturnare subtilă și definitivă s-a produs în societatea occidentală în 1974-1975, își zise Bruno. Încă era lungit pe taluzul ierbos al canalului; blazonul de pânză, făcut sul, îi servea drept pemă. Smulse un pumn de iarbă, îi simți rugozitatea umedă. Chiarân anii în care el încerca fără succes să intre în viață, societățile occidentale basculau spre ceva sumbru. Încă din vara lui 1976, era clar că lucrurile aveau să sfârșească foarte prost. Violența fizică, manifestarea cea înai desăvârșită a individuației, avea să reapară în Occident din cauza dorinței.

10 JULIAN și ALDOUS

„Qhd trebuie modlfcată sau înnoita doctr'ma fundamentală, generațiiâe sacrifi-cate în sânuf căroră se operează transfor-marea urămân acesteia în esențiiistntinc și adesea îi devin de-a dreptul ostile^

(Auguste Comte – Appe! Aux conservateurs) c 'ătre prânz, Bruno se urcă în mașină și își con-tinuă drumul până la Parthenay. Aici, se hotărî totuși s-o ia pe autostradă. De la o cabină, îl sună pe Michel – care ridica imediat telefonul. Se-ntorcea la Paris și ar fi vrut să-l vadă diseară. Măine nu poate, e cu fiu-său. Diseară însa. Da. I se părea inriportant. Michel nu se arătă prea tulburat. „Mă rog. Dacă ții.”, zise el după o tăcere prelungită. Ca mulți oa-meni, găsea detestabilă tendința spre atomizare socială descrisă de sociologi și analiști. Ca mulți oameni, credea că menținerea unor relații familiale e de dorit, chiar și cu prețul unor mici săcăieli. De aceea, ani de-a rândul, își petrecuse Crăciunul cu mătușa Marie-Therese și cu bărbatul ei (un ins de treabă și aproape surd), care îmbătrâneau împreună în căsuța lor din Raincy. Unchiul continua să-i voteze pe comuniști, refuza să meargă la liturghia de Crăciun și de fiecare dată se lăsa cu tărăboi. Bându-și lichioml de gențiană, Michel îl asculta pe bătrân vorbind despre emanciparea muncitorilor; din când în când, urla câte-o banalitate în chip de răspuns. Apoi soseau ceilalți, venea și verișoara Brigitte. Ținea mult la Brigitte, ar fi vrut să fie fericită; dar cu un bărbat atât de cretin, era greu, evident. Insul era asistent medical la Bayer și o înșela de câte ori putea; cum era bărbat chipeș și umbla mult, putea adesea. Pe an ce trecea, chipul Brigittei era tot mai trist.

În 1990, Michel renunță la aceste vizite anuale; rămânea Bruno. Relațiile familiale rezistă câțiva ani, uneori zeci de ani, de fapt rezista mai mult decât orice alte relații; apoi, până la unnă, se sting și ele.

Bruno sosi pe la ora douăzeci și unu, era deja puțin băut și voia să discute subiecte teoretice. „întotdeauna m-a uimit, începu el chiar înainte de a se așeza, cât de corecte sunt previziunile făcute de Aldous Huxley în Minunata lume nouă. Când te gândești că această carte a fost scrisă în 1932, nu-ți vine să crezi. De atunci, societatea occidentală a încercat constant să se apropie de acest model! Un control tot mai riguros al procreației, care într-o zi sau alta va duce la disocierea totală de sex și la reproducerea speciei umane în laborator, în condiții de siguranță și fiabilitate genetică absolute. Dispariția în consecință a relațiilor familiale, a noțiunii de paternitate și filiație. Eliminarea diferenței dintre vârstele vieții, grație progresului farmaceutic. În lumea descrisă de Huxley, bărbații de șaiszeci de ani au aceleași activități, același aspect fizic, aceleași dorințe ca un tânăr de douăzeci de ani. Apoi, când nu mai poți lupta cu îmbătrânirea, disperi prin eutanasiere liber consimțită; foarte discret, foarte rapid, fără drame. Societatea descrisă în Brave New World este o societate fericită, din care au dispărut tragedia și sentimentele extreme. Libertatea sexuală este totală, nimic nu mai stă în calea împlinirii și a plăcerii. Rămân mici momente de deprimare, de tristețe și de îndoială; dar sunt tratate cu ușurință pe cale medicamentoasă, chimia antidepressivă și anxioliticilor a făcut progrese remarcabile. „Un centimetru cub alungă zece sentimente sumbre.” Este exact lumea la care aspirăm astăzi, lumea în care, astăzi, am vrea să trăim.

Știu bine, contmuă Bruno cu un gest al mâinii, vrând parcă să respingă o obiecție pe care Michel n-o făcuse, că în general universul lui Huxley e prezentat ca un coșmar totalitar, iar cartea lui ca o denunțare virulentă; e pur și simplu o ipocrizie. Sub toate aspectele – control genetic, libertate sexuală, luptă împotriva îmbătrânirii, civilizație a vacanțelor – Brave New World pentru noi un paradis, e de fapt tocmai lumea la care încercăm, până acum fără succes, să ajungem. Astăzi, singurul lucru ce deranjează puțin sistemul nostru de valori egalitar – sau mai precis meritocratic – e diviziunea societății în caste, sortite unor munci diferite în funcție de natura lor genetică. Dar e și singurul punct în care Huxley s-a dovedit profet mincinos; e singurul punct care, o dată cu dezvoltarea robotizării și a mașinismului, a devenit aproape inutil. Neîndoielnic, Aldous Huxley e un scriitor foarte prost, frazele îi sunt greoaie și lipsite de grație, perso-najele insipide și mecanice. Dar a avut intuiția – fundamen-tală – că evoluția societăților umane, de mai multe secole, a fost determinată exclusiv de evoluția științifică și tehnologică – și că așa va fi din ce în ce mai mult. Altminteri, a fost lipsit de finețe, de psihologie, de stil; toate acestea sunt însă puțin importante pe lângă justetea intuiției sale inițiale. Și a fost primul scriitor, inclusiv printre scriitorii de SF, care a înțeles că, după fizică, biologia avea să joace rolul de motor.”

Bruno se opri, își dădu atunci seama că fratele său slă-bise puțin; părea obosit, îngrijorat, și chiar puțin absent. În fapt, de câteva zile, Michel neglija să meargă la cumpărături. Spre deosebire de anii precedenți, vedea că numărul cer-șetorilor și al vânzătorilor de ziare din fața supermagazinului nu scădea; era totuși plină vară, anotimp în care, în mod normal, sărăcia devine mai suportabilă. Ce s-ar întâmpla dacă ar fi război? Se întreba Michel, observând pe

geam deplasarea lentă a vagabonzilor. Când va izbucni războiul, și ce va fi la sfârșitul vacanței? Bruno își mai tumă un pahar de vin; începea să-i fie foame și fu puțin surprins când fratele său îi răspunse, cu o voce obosită: „Huxley făcea parte dintr-o mare familie de biologi englezi. Bunicul lui era prieten cu Darwin și a scris mult în apărarea tezelor evoluționiste. Tatăl său și fratele său Julian erau și ei biologi renumiți. E o tradiție englezească, de intelectuali pragmatici, liberali și sceptici; foarte diferită de cea franceză a secolului Luminilor, e bazată în mult mai mare măsură pe observație, pe metoda experimentală. În tinerețe, Huxley a avut ocazia să cunoască economiști, Juriști și mai ales oameni de știință pe care tatăl său îi invita acasă. Printre scriitorii din generația sa, era cu siguranță singurul capabil să prevadă progresul pe care avea să-l facă biologia. Dar totul ar fi mers mult mai repede dacă nu ar fi existat nazismul. Ideologia nazistă a contribuit mult la discreditarea ideilor de eugenie și de ameliorare a rasei; a fost nevoie de mai multe decenii pentru a reveni la ele.” Michel se ridică, scoase din bibliotecă un volum intitulat *Ce îndrăznesc să gândesc*. „E scris de Julian Huxley, fratele mai mare al lui Aldous, și a fost publicat în 1931, cu un an înainte de Minunata lume nouă. Sunt sugerate aici toate ideile privind controlul genetic și ameliorarea speciilor, inclusiv a celei umane, pe care le pune în practică fratele său în roman. Totul e prezentat fără ambiguitate, ca un obiectiv de dorit, spre care trebuie să tindem.”

Michel se așeză din nou, își șterse fruntea. „După război, în 1946, Julian Huxley a fost numit director general al UNESCO, recent creat. În același an, fratele său publica *Reîntoarcere în munșii nouă*, în care încerca să-și prezinte prima carte ca pe o acuzare, ca pe o satiră. Câțiva ani mai târziu, Aldous Huxley a devenit o cauză teoretică majoră a experienței hippy. Aldous fusese dintotdeauna adeptul unei libertăți sexuale totale și jucase un rol de pionier

în dezvoltarea drogurilor psihedelice. Toți fondatorii de la Esalen îl cunoșteau și fuseseră influențați de gândirea lui. Mai târziu, mișcarea New Age a reluat integral ideile fondatoare de la Esalen. Aldous Huxley este, în fapt, unul din gânditorii cei mai influenți ai secolului.”

Se duseră să mănânce la un restaurant chinezesc din apropiere, ce propunea o masă pentru două persoane la 270 de franci. Michel nu ieșise din casă de trei zile. „Azi n-am mâncat”, remarcă el puțin surprins; continua să țină cartea în mână.

„Huxley a publicat *Insula* în 1962, e ultima lui carte, continuă el amestecându-și orezul cleios. Acțiunea are loc pe o insulă tropicală paradisiacă – vegetația și peisajele sunt probabil inspirate de Sri Lanka. Pe acea insulă s-a dezvoltat o civilizație originală, departe de marile curente comerciale din secolul XX, foarte avansată pe plan tehnologic și în același timp respectuoasă față de natură; pacificată, complet eliberată de nevrozele familiale și de inhibițiile iudeo-creștine. Nuditatea este aici naturală; voluptatea și iubirea se practică liber. Această carte mediocră, dar ușor de citit, a avut o influență enormă asupra tinerilor hippy, iar prin ei asupra adeptilor mișcării New Age. La o privire mai atentă, apar multe puncte comune între comunitatea armonioasă

descrișă m Insula și aceea din Minunata lume nouă. Huxley însuși, probabil ramolit, nu pare să fi fost conștient de asemănare, dar societatea descrișă în Insuăa este la fel de aproape de Minunata lume aouă pe cât e societatea hippy libertară de societatea burgheză liberală, sau mai curând de varianta ei social-democrată suedeză.”

Se întrerupse, muie un crevete prăjit în sosul picant, își lăsăjos bețișoarele. „Ca și fratele său, Aldous Huxley era un optimist., zise el în cele din urmă, cu un soi de dezgust. Mutația metafizică din care s-au născut materialismul și știința modernă a avut două mari consecințe: raționalismul < fl” sys!,,,: tw,, și individualismul. Eroarea lui Huxley e că a evaluat greșit raportul de forțe dintre aceste două consecințe. Mai precis, eroarea lui e că a subestimat creșterea individualismului, produsă de o conștiință sporită a morții. Din individualism se nasc libertatea, sentimentul eului, nevoia de a fi deosebit, de a fi superior celorlalți. Într-o societate rațională ca aceea descrișă în Minunata lume nouă, lupta poate fi îmblânzită. Competiția economică, metafră a stăpânirii spațiului, nu mai are sens într-o societate bogată, m care fluxurile econo-mice sunt sub control. Competiția sexuală, metaforă a stăpânirii timpului prin procreație, nu mai are sens într-o societate în care disocierea sex-procreație este perfect realizată; dar Huxley uită să țină seama de individualism. N-a putut înțelege că sexul, o dată disociat de procreație, subzistă nu atât ca principiu de plăcere, cât ca principiu de diferențiere narcisistă; la fel stau lucrurile și cu dorința de îmbogățire. De ce modelul social-democrației suedeze n-a putut niciodată să învingă modelul liberal? De ce n-a fost nici măcar experimentat vreodată în domeniul satisfacerii sexuale? Pentru că mutația metafizică operată de știința modernă aduce cu sine individuația, orgoliul, ura și dorința. În sine, dorința – contrar plăcerii – este izvor de suferință, de ură și de nefericire. Toți filosofii – și nu doar budiștii, nu doar creștinii, ci toți filosofii demni de acest nume – au știut acest lucru și I-au propovăduit. Soluția utopiștilor – de la Platon la Huxley, trecând prin Fourier – constă în a stinge dorința și suferințele legate de ea organizând satisfacerea ei imediată. Dimpotrivă, societatea erotico-publicitară în care trăim încearcă să organizeze dorința, să dezvolte dorința în proporții nemaivăzute, menținând totodată satisfacerea în domeniul sferei private. Pentru ca societatea să funcționeze, iar competiția să continue, trebuie ca dorința să sporească, să se extindă și să devoreze viața oamenilor.” își șterse frun-tea, epuizat; nu se atinsese de mâncare.

„Există corective, mici corective umaniste., spuse încet Bruno. Mă rog, lucruri care să le permită oamenilor să

—? '^^?.' „e^S? ^^B^ î^^”? ^^?/^ (tm) ^ (r)(r) ^^^^'^?'^” uite moartea. În Minunata lume nouăe vorba de anxiolitice și antidepresive; în Insula avem de-a face mai mult cu meditația, cu drogurile psihedelice, cu câteva elemente vagi de religiozitate hindusă. În practică, astăzi, oamenii încearcă să facă un mic amestec din amândouă.

— Julian Huxley abordează și el chestiunile religioase în Ce îndrăznesc să gândesc, le consacră, în întregime, partea a doua a cărții, replică Michel cu o silă crescândă. E perfect conștient că progresul științei și al materialismului a

săpat bazele tuturor religiilor tradiționale; e de asemeni conștient că nici o societate nu poate dăinui fără religie. În mai bine de o sută de pagini, încearcă să pună bazele unei religii compatibile cu stadiul atins de știință. Nu se poate spune că rezultatul e prea convingător; și nici că evoluția societăților noastre a mers cine știe ce în această direcție. În realitate, orice speranță de fuziune fiind spulberată de evidența morții materiale, orgoliul și cruzimea nu pot decât să se extindă. În compensație, conchise el în mod suprinzător, același lucru se întâmplă și cu iubirea.” După vizita lui Bruno, Michel rămase culcat două săptămâni întregi. Într-adevăr, se întreba el, cum ar putea o societate să supraviețuiască fără religie? Părea dificil chiar și în cazul unui individ. Timp de mai multe zile, contempla caloriferul aflat în stânga patului. În sezonul rece, țevile se umpleau cu apă fierbinte, era un mecanism util și ingenios; dar cât timp ar putea supraviețui societatea occidentală fără o religie oarecare? Copil fiind, îi plăcea să ude plantele din grădina de zarzavat. Păstra o mică fotografie pătrată, alb-negru, în care, supravegheat de bunica. Uda cu stropitoarea; avea vreo șase ani. Mai târziu, îi plăcuse să meargă la cumpărături; cu restul de la pâine, avea voie să-și cumpere o napolitană. Apoi se ducea să aducă lapte de la ferină; bidonul de aluminiu plin cu lapte cald se ținea în mâinile lui și, după căderea nopții, pe drumul mărginit de niărăcini, îi era puțin frică. Acum, de câte ori se ducea la supermarket, trăia un calvar. Totuși sortimentele se schimbau, tot timpul apăreau noi linii de produse congelate pentru celibatari. Recent, la raionul de carne de la Monoprix, văzuse – pentru prima oară – specialități din struț.

Pentru a permite reproducerea, cele două ramuri care compun moleculele de ADN se separă înainte de a atrage, fiecare în parte, nucleotide complementare. Acest moment al separării e un moment periculos în care pot apărea așa-zise mutații incontroleabile, cel mai adesea nefaste. Foamea are efecte de stimulare intelectuală reale: la sfârșitul primei săptămâni, Michel avu intuiția că o reproducere perfectă va fi imposibilă atâta timp cât molecula de ADN va avea formă de elice. Pentru a se obține o replicare nedegradată. A la o succesiune nedefinită de generații celulare, era probabil necesar ca structura purtătoare a informației genetice să aibă o topologie compactă – aceea de bandă a lui Moebius. De pildă, sau de toroidă.

Copil fiind, nu putea suporta degradarea naturală a obiectelor, distrugerea, uzura lor. Astfel, păstră ani de zile cele două bucăți rupte ale unei mici rigle din plastic alb, re-parându-le la nesfârșit, lipindu-le cu scotch. Îngroșată din cauza straturilor succesive de bandă adezivă, rigla nu mai era dreaptă, nici măcar linii nu putea trage cu ea, nu mai era bună la nimic; el totuși o păstra. Se rupea din nou; o repara. O lipea iarăși cu scotch, o puneă iarăși în trusă.

Djerzinski, avea să scrie Frederic Hubczejak mulți ani mai târziu, a avut o inspirație genială depășindu-și propria intuiție, aceea că reproducerea sexuală este în sine o sursă de mutații nocive. De mii de ani, mai nota Hubczejak, toate culturile umane erau pătrunse de intuiția, mai mult sau mai puțin formulată, a unei relații inseparabile între sex și moarte; în mod normal, un cercetător care tocmai demonstrase această legătură cu argumente irefutabile din biologia

moleculară ar fi trebuit să oprească aici, considerându-și misiunea îndeplinită. Djerzinski însă a avut intuiția că trebuie depășit cadrul reproducerii sexuate, pentru a cerceta în generalitatea lor condițiile topologice ale diviziunii celulare.

La școala primară din Chamy, chiar de la început, Michel fusese izbit de cruzimea băieților. E drept că erau fii de țărani, adică mici animale, încă aproape de natură. Te uluia totuși dezinvoltura voioasă, instinctivă, cu care-și înfigeau în broaște vârful compasului sau penița; cerneala violetă se răspândea sub pielea bietului animal, care murea) ent, prin sufocare. Băieții se strâneau în cerc, îi urmăreau agonia cu ochi strălucitori. O altă distracție favorită era să taie cu foarfecele cornițele melcilor. Toată sensibilitatea melcului se concentrează în aceste comițe, care se termină cu niște ochi micuți. Lipsit de ele, melcul nu mai e decât: o grămăjoară moale, chinuită și dezorientată. Michel înțelese rapid că trebuie să se țină departe de tinerele brute; în schimb, din partea fetelor, ființe mai blânde, nu avea a se teme. Această primă intuiție asupra lumii i-a fost întărită de emisiunea Viața animalelor, pe care-o privea la televizor în fiecare miercuri seară. În mijlocul mizeriei sordide, al permanentului camagiu care este natura animală, singura unână de devotament și de altruism era reprezentată de dragostea matematică, sau de un instinct de ocrotire, m fine, de ceva care pe nesimțite și treptat ducea la dragostea matematică. Femela de calamar, un animăluț patetic de douăzeci de centimetri lungime, îl ataca fără ezitare pe scafandrul care se apropia de ouăle ei.

Treizeci de ani mai târziu, Michel ajungea încă o dată la aceeași concluzie: neîndoielnic, femeile sunt mai bune decât bărbații. Sunt mai afectuoase, mai iubitoare, mai miloase și mai blânde; mai puțin înclinate spre violență, spre egoism, spre afirmare de sine și cruzime. La pe deasupra sunt mai raționale, mai inteligente și mai muncitoare.

În fond, se întreba Michel observând reflexele soarelui pe perdele, la ce servesc bărbații? E posibil ca în alte epoci, când urșii erau numeroși, virilitatea să fi jucat un rol specific și de neînlocuit; dar de câteva secole, era clar că bărbații nu mai serveau aproape la nimic. Uneori își înșelau plictisulju-când partide de tenis, ceea ce nu era grav; alteori însă, considerau necesar să împingă înamte istona, adică, m esență, să provoace revoluții și războaie. Pe lângă suferințele 'asis: absurde pe care le provocau, revoluțiile și războaiele distrugeau tot ce era mai bun în trecut, astfel încât de fiecare dată totul trebuia luat de la capăt. Scoasă din făgașul regulat al unei ascensiuni progresive, evoluția umană căpăta astfel o mișcare haotică, destructurată, dereglată și violentă. Pentru toate acestea, bărbații (cu gustul lor pentru risc și joc, cu orgoliul grotesc, cu iresponsabilitatea, cu violența lor funciară) erau răspunzători direct și exclusiv. O lume alcătuită din femei ar fi, sub toate aspectele, cu mult superioară; ar evolua mai lent, dar constant, fără întoarceri din drum și fără contestări nefaste, spre o stare de fericire comună.

În dimineața de 15 august, Michel se ridică și ieși în oraș, sperând să nu întâlnească pe nimeni; într-adevăr, străzile erau aproape pustii. Își făcu niște însemnări pe care avea să le regăsească peste vreo zece ani, când își scria lucrarea cea mai importantă, Prolegomene la replicarea perfectă.

În acest timp, Bruno își ducea fiul la fosta nevastă; se simțea epuizat și disperat. Anne se întorcea dintr-o expediție Nouvelles Frontieres în insula Paștelui sau în Benin, nu-și mai amintea; probabil își făcuse prietene, schinibase adrese -le va mai revedea de două-trei ori înainte de a se plictisi; dar nu întâlnește bărbați – Bruno avea impresia că Anne renunțase la orice relație cu bărbații. Câteva minute, vor discuta între patru ochi, ea va dori să știe „cum a fost”. El îi va răspunde: „Bine”, pe un ton calm și sigur de sine, cum le place fe-meilor; dar va adăuga cu o nuanță de umor: „Victor s-a uitat totuși cam mult la televizor.” Foarte repede, se va simți prost, Anne se lăsase de fumat și nu mai suporta să se fumeze în casă; apartamentul ei era aranjat cu gust. În momentul plecării, îl va cuprinde regretul, se va întreba o dată în plus cum ar putea să schimbe situația; îl va săruta rapid pe Victor, apoi va pleca. Și gata: vacanța cu fiul său se va fi terminat.

În realitate, cele două săptămâni fuseseră un calvar. Lungit în pat, cu o sticlă de whisky la îndemână, Bruno asculta zgomotele făcute de fiul său în camera de alături: apa trasă la WC după ce se pișă, țacănelile telecomandei. Exact ca fratele său vitreg în același moment, dar fără s-o știe, pri-vea prosteste, ore în șir, elementii caloriferului. Victor dormea pe canapeaua din salon; se uita la televizor cincispre-zece ore pe zi. Dimineața, când Bruno se trezea, televizorul era deschis la desenele animate de pe M6. Victor asculta sonorul la câști. Nu era violent, nu încerca să fie nesuferit; dar el și tatăl său nu aveau să-și spună absolut nimic. De două ori pe zi, Bruno pune la încălzit o mâncare gătită; mâncau așezați față în față, practic fără să scoată o vorbă.

Cum se ajunsese aici? Victor împlinise treisprezece ani de curând. Până acum câțiva ani, făcea desene pe care i le arăta lui Bruno. Copia personaje din Marvel Comics: Fatalis, Fantastik, Faraonul viitorului – pe care le pune în situații inedite. Uneori jucau o partidă de Mille Bomes sau mergeau la Luvru duminică dimineața. Pentru ziua de naștere a lui Bruno, Victor (când împlinise zece ani) caligrafiasse pe o coală de bloc, cu litere mari multicolore: „TATA TE IUBESC.”. Acum totul se terminase. Se terminase cu adevărat. Și – Bruno o știa – avea să fie și mai rău: de la indiferența reciprocă, aveau să treacă progresiv la ură. Peste cel mult doi ani, fiul său va încerca să iasă cu fete de vârsta lui; fete de cincisprezece ani, pe care Bruno le va dori și el. Se apropiau de starea de rivalitate, stare naturală între bărbați. Erau ca niște animale bătându-se în aceeași cușcă – Timpul.

En drum spre casă, Bruno cumpără două sticle de lichior de anason dintr-o băcănie arabă; apoi, înainte de a se îmbăta criță, îi telefonă fratelui său că vrea să-l vadă a doua zi. Când ajunsese la Michel, acesta, cuprins de o foame sybită după perioada de post, înfuleca felii de salam itaHan și bea pahare mari de vin. „Ia și tu, mănâncă.”, făcu el, absent. Bruno avu impresia că Michel nici măcar nu-l ascultă. Parcă vorbea cu un psihiatru, sau la pereți. Vorbi totuși.

„. Ifi,” „Timp de câțiva ani, fiul meu m-a căutat, mi-a cerut dragostea; eram deprimat, nemulțumit de viața mea, și l-am respins – așteptând să-mi meargă mai bine. Pe atunci nu știam că anii aceștia trec atât de repede. Între șapte și doispre-zece ani, copilul este o ființă minunată, e drăguț, isteț și deschis. Poate înțelege orice și se bucură de viață. E plin de iubire și tot ce-și

dorește este iubirea pe care i-o dăruim. Pe urmă, totul se strică. Totul se strică, iremediabil.”

Michel înghiți ultimele două felii de salam, își mai tumă un pahar de vin. Măinile îi tremurau cumplit. Bruno continuă: „E greu să-ți imaginezi ființă mai imbecilă, mai agre-sivă, mai insuportabilă și mai plină de ură decât un preadolescent, mai ales când e cu alți băieți de vârsta lui. Preadolescentul e un monstru dublat de un imbecil, conformismul lui este aproape incredibil; preadolescentul pare cristalizarea subită, malefică (și neașteptată, dacă-l avem în vedere pe copil) a tot ce e mai rău în om. Lar atunci cum să te îndoiești că sexualitatea e o forță absolut funestă? Cum de suportă oamenii să trăiască sub același acoperiș cu un preadolescent? Eu cred că izbutesc doar pentru că viața lor e absolut goală; totuși, și viața mea e goală, eu însă n-am izbutit. Oricum, toți mint, mint într-un mod grotesc. Suntem divorțați, dar rămânem buni prieteni. Îmi văd fiul în week-end, o dată la două săptămâni; e o mizerie. O mizerie absolută. În realitate, bărbații nu s-au interesat niciodată de copiii lor, niciodată n-au simțit iubire pentru ei, și în general bărbații sunt incapabili de iubire, sentimentul ăsta le e total străin. Ceea ce cunosc ei e dorința, dorința sexuală în stare brută și com-petiția între masculi; abia mult mai târziu, în cadrul familiei, puteau, odinioară, să simtă o anume recunoștință pentru perechea lor – dacă le făcuse copii, dacă era gospodină, dacă era bună la bucătărie și la pat; atunci le făcea plăcere să doarmă împreună. Poate că nu asta își doreau femeile, poate că era o neînțelegere, dar acest sentiment putea fi extrem de puternic. Și chiar dacă din când în când îi excita

—^t

(de altfel, tot mai puțin) să-și ofere câte-o aventură, ei nu mai puteau literalmente trăi fără femeia lor; dacă printr-o nenorocire ea dispărea, se puneau pe băut și mureau rapid, de obicei în câteva luni. Cât despre copii, ei asigurau transmisiunea unui rang, a unor reguli și a unui patrimoniu. Era, desigur, cazul păturii feudale, dar lucrurile stăteau la fel și la comercianți, la țărani, la meseriași, de fapt la toate clasele societății. Azi, toate acestea nu mai există: sunt salariat, sunt chiriaș, nu am nimic să-i transmit fiului meu. N-am nici o meserie să-l învăț, nici măcar nu știu ce va face mai târziu; regulile pe care le-am cunoscut oricum nu vor mai fi valabile pentru el, va trăi în alt univers. A accepta ideologia schim-bării continue înseamnă a accepta că viața unui om e strict redusă la existența lui individuală, că generațiile trecute și viitoare n-au nici o importanță pentru el. Așa trăim, iar a avea un copil nu mai are nici un sens, astăzi, pentru un bărbat. Cazul femeilor e diferit, căci ele continuă să simtă nevoia de a iubi pe cineva – ceea ce nu e și nici n-a fost vreodată cazul bărbaților. E o minciună că bărbații simt și ei nevoia să-și dezmiereze copiii, să se joace cu ei. Să-i giugiulească. Chiar dacă ne-a fost repetată ani de zile, e o minciună. După ce-ai divorțat, după ce cadrul familial a fost sfărâmat, relațiile cu copiii își pierd orice sens. Copilul e capcana în care ești prins, e dușmanul pe care va trebui să-l întreții în continuare și care îți va supraviețui.”

Michel se ridică, se duse până la bucătărie să bea un pahar de apă. Vedea roți colorate rotindu-se prin aer la jumătatea camerei și începea să simtă

o senzație de vomă. Mai întâi trebuia să-și oprească tremurul mâinilor. Bruno avea dreptate, dragostea patemă este o ficțiune, o minciună. O minciună este utilă dacă permite să schimbi realitatea, se gândi el; când însă schimbarea eşuează, nu mai rămâne decât minciuna, amărăciunea și conștiința minciunii.

Reveni în cameră. Bruno, lățit în fotoliu, nu mișca, părea mort. Între blocurile-tum se lăsa năpasta; după o zi sufocantă, temperatura redeveni suportabilă. Michel observă deodată colivia goală în care canarul său trăise câțiva ani; ar trebui s-o arunce, nu avea de gând să-și ia altă pasăre. Fugitiv, se gândi la vecina din față, redactora de la 20 Ans; n-o mai văzuse de luni de zile, probabil se mutase. Se sili să-și concentreze atenția asupra mâinilor, constată că tremurul se potolise puțin. Bruno rămânea nemișcat; tăcerea dintre ei mai dură câteva minute.

M cunoscut-o pe Anne în 1981, continuă Bruno cu un oftat. Nu era prea frumoasă, dar mă săturasem să fac labă. Îmi plăcea, totuși, că avea sânii mari. Întotdeauna mi-au plăcut sânii mari., „Oftă din nou, prelung- „Pro-testanta mea cuminte și țâtoasă.,; spre surprinderea lui Michel, ochii i se umeziră de lacrimi. „Mai târziu, sânii i s-au lăsat, iar căsnicia noastră s-a dus și ea de râpă. I-am distrus viața. Lucrul ăsta n-am să-l uit niciodată: i-am distrus viața acestei femei. Mai ai vin?”

Michel se duse să caute o sticlă în bucătărie. Situația era destul de neobișnuită; știa că Bruno consultase un psihiatru, că apoi renunțase. În realitate, întotdeauna încercăm să suferim cât mai puțin. Cât timp suferința de a ne confesa pare mai mică, vorbim; apoi tăcem, renunțăm, rămânem singuri. Dacă Bruno simțea iarăși nevoia de a vorbi despre eșecul vieții sale, probabil că spera ceva, un nou început; era, probabil, un semn bun.

„Nu era propriu-zis urâtă, continuă Bruno, dar chipul ei era oarecare, lipsit de grație. N-a avut niciodată acea delicatete, acea lumină ce strălucește uneori pe chipul tinerelor fete. CXi picioarele ei cam butucănoase, nici vorbă să poarte minijupe; în schimb, am învățat-o să-și pună bustiere foarte scurte, fără sutien; era foarte excitant, să-i privești dejos sânii mari. Se simțea cam jenată, dar până la urmă accepta; habar n-avea de erotism, de lenjerie, nu avea nici o experiență. De altfel, nu știu de ce-ți vorbesc despre ea, doar o cunoști, nu?”

— Am fost la nunta voastră.

— Într-adevăr, încuviință Bruno cu un aer uluit, aproape năuc. Îmi amintesc că venirea ta m-a surprins. Credeam ca nu mai vrei să ai de-a face cu mine.

— Nu mai voiam să am de-a face cu tine.”

Michel se gândi iar la momentul acela: chiar, ce-l făcuse să se ducă la ceremonia aceea sinistră? Revedea templul protestant din Neuilly, sala aproape despuiată, de o austeritate deprimantă, pejumătate plină cu o asistență ce se ferea să-și etaleze bogăția; tatăl miresei lucra în finanțe. „Erau de stânga, spuse Bruno, de altfel toată lumea era de stânga atunci. Li se părea absolut normal să trăiesc cu fata lor înainte de căsătorie, ne-am căsătorit pentru că era gravidă, mă rog, povestea obișnuită.” Michel își aminti cuvintele pastorului ce răsunau atât de clar în sala înghețată: vorbea despre Cristos, adevărat om și adevărat Dumnezeu, de noul legământ făcut de Cel Veșnic cu poporul său; în fine,

Michel nu înțelegea prea exact despre ce-i vorba. După trei sferturi de oră în același regim, era într-o stare vecină cu somnolența; se trezi brusc auzind fononula: „Domnul lui Israel să vă bine-cuvânteze, el care s-a îndurat de doi copii singuri.” Mai întâi nu-și dădu seama unde se află: nimerise cumva într-o sina-gogă? Îi trebui un minut de gândire până să înțeleagă ca de fapt era vorba de același Dumnezeu. Pastorul continua cu elocință, cu o convingere crescândă: „Să-ți iubești soția înseamnă să te iubești pe tine însuși. Nici un om nu și-a urât vreodată propriul trup, ci îl hrănește și-l îngrijește, așa cum Cristos îngrijește Biserica; căci suntem mădulele aceluiasi trup, suntem os din oasele Lui și carne din carnea Lui. De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa, și se va însoți cu femeia sa și vor fi amândoi un trup. Este o taină mare, vă

;’Y spun, legată de Cristos și Biserica.,, într-adevăr, era o formulă bine găsită: și vorfi amândoi un singur trup. Michei medită un timp la această perspectivă, o privi pe Anne: calmă și concentrată, părea să-și țină respirația; era aproape frumoasă. Stimulat probabil de citatul din Stântul Pavel, pastorul continua cu o energie crescândă: „Doamne, fii bun cu roaba ta: în clipa în care se leagă cu bărbatul ei prin căsătorie, ea îți cere ocrotirea. Fă-o să rămână întru Cristos o soție fidelă și virtuoaasă și să urmeze mereu pilda femeilor sfinte: să-și iubească soțul ca Rașela, să fie înțeleaptă ca Rebeca, credincioasă ca Sara. Să respecte credința și poruncile; unită cu bărbatul ei, să se ferească de orice legătură nepotrivită; să fie prețuită pentru prudența ei, respectată pentru pudoarea ei, să știe ce-i este plăcut lui Dumnezeu. Pântecul ei să fie roditor, și amândoi să-i vadă pe copiii copiilor lor, până la a treia și a patra generație. Să aibă o bătrânețe fericită și să afle în împărăția cerurilor odihna celor aleși. În numele Domnului nostru Isus Cristos, amin.,, Michel își făcu loc prin mulțime și se apropie de altar, provocând în jur priviri iritate. Se opri la o distanță potrivită, asistă la schimbul verighetelor Pastorul luă mâinile soților într-ale sale, cu capul plecat, într-o stare de concentrare impresio-nantă; liniștea din templu era absolută. Apoi își înălță capul și, cu o voce în același timp energică și disperată, cu o ului-toare intensitate a expresiei, exclamă cu violență: „Ce Dumnezeu a unit, omul să nu despartă!”

Mai târziu, Michel se apropie de pastorul care-și strângea ustensilele. „Mi s-a părut foarte interesant ce spuneți adi-neaori.” Omul lui Dumnezeu surâse politicos. Michel continuă vorbindu-i despre experiențele lui Aspect și despre paradoxul EPR: când două particule au fost unite, ele fonnează un tot inseparabil, „asta nni se pare foarte apropiat de povestea aia cu un singur trup”. Surâsul pastorului se crispă ușor. „Vreau să spun, continuă Michel cu însuflețire, că pe plan ontologic li se poate asocia un vector de stare

BS, * unică într-un spațiu Hilbert. Înțelegeți ce vreau să spun?

— Desigur, desigur.,, mormăi slujitorul lui Cristos aruncând priviri înjurul lui. „Scuzați-mă,, spuse el bmsc și se îndreptă spre tatăl miresei. Își strânseseră îndelung mâinile, se îmbră-țișară. „Admirabilă ceremonie, superbă.,, spuse finanțistul cu emoție.

— N-ai rămas la petrecere., își aminti Bruno. Era cam jenant, nu cunoșteam pe nimeni și era totuși nunta mea. Tata a venit foarte târziu, dar

totuși a venit: era nebărbierit, avea cravata legată strâmb, părea un libertin ramolit. Sunt sigur că părinții Annei ar fi preferat altă partidă, dar mă rog, ca burghezi protestanți de stânga, aveau totuși un anumit respect pentru învățământ. Apoi, eu aveam agregarea, ea nu avea decât definitivatul. Cumplit e că soră-sa mai mică era foarte frumoasă. Îi semăna destul de mult, avea și ea sâni mari; dar chipul ei, departe de a fi oarecare, era superb. Asta ține de te miri ce, de combinarea trăsăturilor, de un detaliu. E greu.” Oftă din nou, își mai tumă un pahar.

„Prima catedră am avut-o în '84, la liceul Carnot, la Dijon. Anne era gravidă în șase luni. Așadar eram profesori, un cuplu de profesori; urma să ducem o viață nonnală.

Am închiriat un apartament pe strada Vannerie, la doi pași de liceu. „Nu sunt prețurile de la Paris, ne spunea fata de la agenție. Nu e nici viața de la Paris, dar o să vedeți, vara e foarte vesel, vin turiști, vin o mulțime de tineri la festivalul de muzică barocă.” Muzică barocă?

Am înțeles imediat că sunt blestemat. Nu că mi-ar fi lipsit „viața de la Paris”, nu asta mă deranja, întotdeauna fusesem nefericit la Paris. Pur și simplu, doream toate femeile, în afară de-a mea. La Dijon, ca în toate orașele de provincie, sunt multe puștoaice, e mai rău ca la Paris. În anii aceia, moda devenea din ce în ce mai sexy. Era insuportabil, toate fetele alea cu nutrițele, cu fustițele și cu chicotelile lor. Ziua le vedeam la lecții, la prânz le vedeam la Penalty, barul de lângă liceu, vorbeau cu băieții; eu mă duceam acasă ca să mănânc cu nevastă-mea. Sâmbăta după-amiază le revedeam pe străzile cu magazine, își cumpărau cârpe și discuri. Eu eram cu Anne, ea se uita după trusouri de nou-născut; sarcina înainta fără probleme, era incredibil de fericită. Donnea mult, mânca de toate; nu mai făceam dragoste, dar cred că ea nici nu observa. La ședințele de pregătire pentru naștere, Anne se împrietenise cu alte femei; era sociabilă, sociabilă și simpatică, era o femeie plăcută. Când am aflat că va naște un băiat, am avut un șoc teribil. Din capul locului, era cum nu se poate mai rău, mă aștepta tot ce era mai rău. Ar fi trebuit să fiu fericit; nu aveam decât douăzeci și opt de ani, dar mă simțeam deja mort.

Victor s-a născut în decembrie; îmi amintesc botezul lui la biserica Saint-Michel, era tulburător. „Cei botezați devin cărămizi vii pentru înălțarea unui edificiu spiritual^entru un sfânt sacerdotiu”, a spus preotul. Victorera roșu și zbârcit în scutecele lui de dantelă albă. Era un botez colectiv, ca în Biserica primitivă, erau vreo zece familii. „Botezul ne face parte a Bisericii, spuse preotul, ne face mădulare ale trupului lui Cristos.” Anne ținea în brațe copilul, care avea vreo patru kilograme. Era foarte cuminte, n-a plâns deloc. „Altminteri, zise preotul, nu suntem mădulare unii pentru alții?” Noi, părinții, ne-am privit între noi, a plutit parcă o îndoială. Pe urmă preotul a stropit cu apa botezului, de trei ori, capul fiului meu; apoi l-a uns cu sfântul mir. Acest ulei parfumat, sfințit de episcop, simbolizează harul Sfântului Duh, zise preotul. Apoi i se adresă direct copilului. „Victor, spuse el, acum ai devenit creștin. Prin această miruire cu Sfântul Duh, ești în trupul lui Cristos. De-acum faci parte din misiunea lui profetică, sacerdotală și regală.” Spectacolul m-a impresionat atât de mult că m-am înscris într-un grup Credințași

Viațăcare se aduna în fiecare miercuri. În grup era o tânără coreeană, foarte drăguță, imediat mi-a venit i67 poftă s-o îocalec. Era delicat, știa că sunt însurat. Într-o sâmbătă, Anne a primit grupul la noi acasă, coreeana s-a așezat pe canapea, purta o fustă scurtă; toată după-amiaza m-am uitat la picioarele ei, dar nimeni n-a observat nimic.

În vacanța din februarie, Anne a plecat cu Victor la părinți ei; am rămas singur la Dijon. Am făcut o nouă tentativă ca să devin catolic; lungit pe salteaua Epeda, citeam Misterul Sfîntilor Inocențiși beam lichiorde anason. Peguy era foarte frumos, era într-adevăr superb; dar a sfârșit prin a mă deprima complet. Toate poveștiile alea cu păcate și cu iertarea păcatelor, și cu Dumnezeu care se bucură mai mult de întoarcerea unui păcătos decât de mântuirea a o mie de drepti. Mie mi-ar fi plăcut să fiu un păcătos, dar nu izbuteam. Aveam sentimentul că mi s-a furat tinerețea. Tot ce voiam era ca târfe tinere cu buze senzuale să-mi sugă mădul^rul. Erau destule târfe tinere cu buze senzuale în discpteci, iar cât a Hpsit Anne m-am dus de mai multe ori la Sâow Rock și FENfer; numai că târfele ieșeau cu alții, sugeau mădulele alora; iar asta pur și simplu nu mai puteam suporta. Era perioada în care Minitelul roz era în mare vogă, provocase o întreagă isterie, am rămas conectat nopți întregi. Victor dormea în camera noastră, dar noaptea era liniștit, nu era nici o problemă. M-am temut foarte mult când a venit prima factură telefonică, am luat-o din cutia poștală și am deschis-o în drum spre liceu: paisprezece mii de franci. Din fericire, mai aveam un livret de economii din anii studenției, am transferat totul în contul nostru, Anne nu și-a dat seama de nimic.

Șansa de ă trăi începe în privirea celorlalți. Puțin câte puțin, am înțeles că profesorii de la liceul Camot, colegii mei, mă priveau fără ură sau răutate. Nu se simțeau în competiție cu mine; eram asociați la aceeași treabă, eram de-aller. Ei m-au învățat sensul obișnuit al vieții. Mi-am luat permis de conducere și am început să mă interesez de cataloagele CAMIF'. Când a venit primăvara, am petrecut multe după-amiaze pe peluza familiei Guiimard. Locuiau într-o casă destul de urâtă la Fontaine-les-Dijon, dar aveau o peluză întinsă, foarte plăcută, cu arbori. Guilnard era prof de mate, predă cam la aceleași clase cu mine. Era lung, slab, adus de spate, cu părul blond-roșcat și o mustață pe oală; semăna puțin cu un contabil neamț. Guilnard pregătea grătarul cu nevastă-sa. După-amiază trecea, vorbeam despre vacanță, eram cam aburiți; de obicei, eram patru sau cinci cupluri de profesori. Nevasta lui Guilnard era infinnieră și avea reputație de mare târfă; într-adevăr, când se așeza pe peluza, se vedea că nu poartă nimic pe sub fustă. Își petreceau vacanțele la Cap d'Agde, în sectorul nudiștilor. Cred de asemeni că mergeau la o sauna pentru cupluri, în piața Bossuet – mă rog, așa se bârfea. N-am îndrăznit nicio-dată să vorbesc cu Anne despre ei, dar îmi erau simpatici, aveau ceva de social-democrați – nu semănau deloc cu hipioții care se vânturau în jurul mamei noastre în anii 70. Guilnard era un profesor bun, nu șovăia niciodată să rămână după ore ca să ajute un elev aflat în dificultate. Cred că făcea și donații pentru handicapați.”

Bruno tăcu dintr-o dată. După câteva minute, Michel se ridică, deschise ușa balconului și ieși să respire aerul nopții. Majoritatea oamenilor pe care-i cunoștea trăiseră vieți comparabile cu a lui Bruno. Exceptând câteva sectoare

de nivel foarte înalt ca publicitatea sau moda, e relativ ușor să fii acceptat fizic într-un mediu profesional, dress-cod-urile sunt limitate și implicite. După câțiva ani de muncă, dorința sexuală dispare, toți se reprofilează pe gastronomie și vinuri; unii dintre colegii lui, mult mai tineri, începuseră deja să-și facă vinoteci. Nu era cazul lui Bruno, care nu făcuse nici o remarcă despre vin – un Vieux Papes la 11,95 franci sticla.

) Cataloage de vânzare prin corespondență, adresate în special profesorilor (n.t.).

PțBiaBgtffij! – ':' va pune bluzonul, va dispărea în ascensor; în stația La Motte-Piquet se găseau oricând taxiuri. Analizând evenimen-tele prezente ale vieții noastre, oscilăm mereu între credința în hazard și evidența determinismului. Totuși, când e vorba de trecut, nu mai avem nici o îndoială: ni se pare evident că totul s-a petrecut așa cum trebuia, într-adevăr, să se petreacă. Djerzinski depășise deja în mare măsură aceasta iluzie perceptivă, legată de o ontologie a obiectelor și a proprietăților, inseparabilă de postulatul de obiectivitate forte; probabil din acest motiv nu rosti cuvintele, simple și obișnuite, ce-ar fi oprit spovedania acestui ins plângăreț și dărâmat, legat de el printr-o origine genetică pe jumătate comună, și care în seara aceea, ghemuit pe canapea, uitase de minima decență ce se impune în cadrul unei discuții între oameni. Nu se simțea condus nici de milă, nici de respect; avea totuși o intuiție slabă, dar sigură; de data asta, din povestirea patetică și întortocheată a lui Bruno avea să se desprindă un mesaj; vor fi rostite niște cuvinte. Iar aceste cuvinte vor avea – pentru întâia oară – un sens definitiv. Michel se ridică, se închise în baie. Foarte discret, fără sa facă zgomot, vomă. Apoi își dădu cu puțina apă pe obraz, reveni în salon.

„Ești un om fără inimă, zise Bruno încet, ridicându-și privirea spre el. Am simțit asta de la început, văzând cum te purtai cu Annabelle. Oricum, ești interlocutorul pe care mi l-a oferit viața. Presupun că n-ai fost surprins, atunci, când ți-am trimis textul meu despre Ioan-Paul al II-lea.

— Toate civilizațiile, răspunse Michel cu tnstete, toate civilizațiile s-au confruntat cu această nevoie de a da o justi-ficare sacrificiului parental. Ținând seama de circumstanțele istorice, nu aveai de ales.

— L-am admirat cu adevărat pe Ioan-Paul al II-lea! Pro-testă Bruno. Îmi amintesc, era în 1986. În acclași an au apă-rut Canal + și M6, s-a lansat revista Gldbe, s-au deschis

Restaurantele inimii1. Ioan-Paul al II-lea era singurul, absolut singurul care înțelegea ce era pe cale de a se petrece în Occident. Am fost uluit că textul meu a fost atât de rău primit de grupul Credințași Viațade. la Dijon; criticau poziția papei în privința avortului, a prezervativului, toate prostiile astea. E drept, nici eu nu prea făceam eforturi ca să-i înțeleg. Îmi amintesc că întrunirile aveau loc la diferite familii, pe rând; se aducea o salată, un cușcuș, o prăjitură. Îmi petreceam serile surâzând prostește, dmd din cap, golind sticlele de vin; nu ascultam absolut nimic din ce se vorbea. Anne în schimb era foarte entuziastă, se înscriesese într-o echipă de alfabe-tizare. În serile când pleca, puneam un somnifer în biberonul lui Victor, apoi mă masturbam făcând Minitel roz: dar niciodată n-am reușit să mă mtâlnesc cu cineva.

De ziua Annei, în aprilie, i-am cumpărat un corset din lame argintat. A protestat puțin, apoi a acceptat să și-l pună. În timp ce încerca să-i încheie agrafele, am băut restul de șampanie. Apoi i-am auzit vocea, slabă și puțin behăită: „Sunt gata.” întorcându-mă în cameră, mi-am dat seama pe loc că totul e ratat. Fesele îi atâmau, sugrumate de jartele; sânii nu rezistaseră alăptatului. Ar fi fost nevoie de o lipo-sucțiune, de injecții cu silicon – un șantier întreg. Anne n-ar fi acceptat niciodată. Fncizând ochii, i-am vârât un deget în chiloți, eram absolut bleg. În acel moment, în camera de alături, Victor a început să plângă furios – cu urlete lungi, stridente, insuportabile. Anne și-a pus un halat de baie și s-a repezit la el. Când a revenit, am rugat-o să-mi facă doar un aburel. Nu știa să sugă, îi simțeam dinții; dar am închis ochii și mi-am imaginat gura unei fete dintr-o clasă la care pre-dam, o ghaneză. Imaginându-mi limba ei roz și puțin aspră, am reușit să mă slobod în gura neveste-mii. Nu aveam in-tenția să am alți copii. A doua zi am scris textul despre faLes Restos du cear, cantine pentru saraci, inijiativS filaniropicS a lui Coluche, comic celebru în epocă (n-t.).

Milie, cel care a fost publicat.

— Îl mai am.”, interveni Michel. Se ridică și căută revista în bibliotecă. Bruno o răsfoi ușor surprins, regăsi pagina.

Mai există, într-o anume măsură, familii

(Scânteii de credință pnntre atei, Scânteii de iubire în adâncul greței), Nu se știe cum, Aceste scânteii strălucesc.

Sclavi în munca unor organizații de neînțeles, Singura noastră șansă de împlinire și viață e sexul

(E vorba fnsă doar de cei cărora sexul le este permis, De cei pentru care sexul e cu puțință.)

Căsătoria și fidelitatea ne răpesc azi orice șansă de existență, Nu într-un birou sau într-o sală de clasă vom regăsi în noi acea forță care aducejocul, lumina și dansul;

Astfel mcercăm să ne împlinim destinul prin iubiri din ce în ce mai dificile încercăm să vindem un trup tot mai secătuit, mai aesupus, mai neascultător Și dispărem ia umbra de tristețe Păaa la adevărata disperare, Coboiam pe drumul siâigwatic până în locul unde totul enegru, Fără copii și fără femei, Intrăm în lac La miezul nopții (Iar apa, pe trupunle noastre bătnne, e atâta de rece).

Imediat după ce scrisese acest text, Bruno căzuse într-un soi de comă etilică. Fu trezit peste două ore de urletele fiului său. Între doi și patru ani, copiii ajung la o conștiință de sine sporită, care le provoacă crize de megalomanie egoceptrică. Obiectivul lor e atunci să-și transforme mediul social (în ge-neral format din părinți) m niște sclavi supuși celei mai mici dorințe a lor; egoismul lor nu mai are limite; e consecința existenței individuale. Bruno se ridică de pe mocheta din salon; urletele se înteteau, trădând o furie teribilă. Pisă două tablete de Lexomil în puțină dulceață, se îndreptă spre camera lui Victor. Copilul se scăpase pe el. Ce naiba făcea Anne? Lecțiile de alfabetizare a cioroilor se terminau din ce în ce mai târziu. Luă scutecul murdar, îl aruncă pe parchet; duhoarea era atroce. Copilul înghiți fără împotrivire ameste-cul și

înțepeni, ca năucit de o lovitură. Bruno își puse bluzonul și se îndreptă spre Madisoa, un bar de noapte de pe strada Chaudronnerie. Cu trei mii de franci, plăti o sticlă de Dom Perignon pe care o bău cu o blondă foarte drăguță; într-o cameră de la etaj, fata îl masturbă îndelung, cu pauze ca să nu ejaculeze prea repede. O chema Helene, era din partea locului și făcea studii de turism; avea nouăsprezece ani. În momentul în care o penetră, ea își contractă vaginul - Bruno avu parte de cel puțin trei minute de fericire totală. Plecând, o sărută pe gură, insistă să accepte un bacșiș - îi rămâneau trei sute de franci, bani gheață.

Săptămâna următoare se hotărî să arate textele unui coleg - un profesor de literatură de vreo cincizeci de ani, marxist, foarte rafinat, cu reputație de homosexual. Fajardie fu plăcut surprins. „O influență a lui Claudel. Sau poate mai curând a lui Peguy, cel din versurile libere. Dar e original, tocmai, nu prea mai întâlnești așa ceva.” În privința demer-surilor ce trebuiau făcute, nu încăpea nici o îndoială: „L 'Infim. Acolo se face literatura de azi. Trebuie să-i trimiți textele lui Sollers.” Puțin suiprins, Bruno îl rugă să repete numele - își dădu seama că-l confunda cu o marcă de saltele, apoi trimise textele. Peste trei săptămâni telefonă la Denoel; spre marea lui surpriză, Sollers îi răspunse, îi propuse o întâlnire. Miercuri nu avea dre, era ușor să meargă la Paris și să revină în aceeași zi. În tren, încercă să citească Une curieuse solitude, renunță destul de repede, dar izbuti să parcurgă totuși câteva pagini din Femmes - mai ales pasajele erotice. Aveau întâlnire într-o cafenea de pe strada Univer-sității. Editorul sosi cu zece minute întârziere, fluturându-și țigaretul care avea să-l facă celebru. „Sunteți din provincie? Asta-i rău. Trebuie să veniți la Paris, imediat. Aveți talent.” îl anunță pe Bruno că va publica textul despre Ioan-Paul al II-lea în următorul număr din L'Infini. Bruno rămase cu gura căscată; nu știa că Sollers era în plină perioadă de „contra-reformă catolică” și că-și înmulțea declarațiile entu-ziaște în favoarea papei. „Peguy mă dă gata! Făcu editorul cu elan. Și Sade! Sade! Citiți-l pe Sade, mai ales!

— Textul meu despre familia.

— Da, foarte bun și el. Sunteți reacționar, asta e bine. Toți marii scriitori sunt reacționari. Balzac, Flaubert, Baudelaire, Dostoievski: numai reacționari. Dar trebuie să mai și regulezi, nu? Trebuie să-i tragi niște orgii. E foarte important.”

Sollers îl părăsi pe Bruno după cinci minute, lăsându-l într-o stare de ușoară beție narcisistă. Se mai calmă pe drumul de întoarcere. Philippe Sollers părea să fie un scriitor cunoscut; totuși, lectura din Femmes o arăta clar, nu reușea să plesnească decât târfe bătrâne din mediile culturale; puștoaicele, evident, îi preferau pe cmtăreți. În aceste condiții, la ce bun să publice poeme imbecile într-o revistă de rahat?

„În momentul apariției, continuă Bruno, am cumpărat totuși cinci numere din L 'Infini. Din fericire, nu publicaseră textul despre Ioan-Paul al II-lea. Oftă. Efectiv era un text slab. Mai ai vin?

— Doar o sticlă.„ Michel se duse la bucătărie, aduse cea de-a șasea și ultima sticfă de Vieux Papes; începea să se sim-tă cu adevărat obosit. „Măine lucrezi, nu?„, întrebă el. Bruno nu reacționează. Contempla un punct precis de pe

parchet; dar în locul acela de pe parchet nu era nimic, nimic precis; doar câțiva stropi de murdărie. Se însufleți totuși auzind zgomotul dopului, își întinse paharul. Bău încet, cu înghițituri mici; acum privirea n alunecase și plutea la înălțimea caloriferului; nu părea defel dispus să continue. Michel ezită, apoi deschise televizorul: era o emisiune despre iepurii de casă. Opri sunetul. De fapt, poate era vorba de iepuri de câmp -ii confunda. Fu surprins să audă din nou vocea hii Bruno: „încercam să-mi amintesc cât timp am rămas la Dijon. Patru ani? Cinci ani? După ce-ai intrat în câmpul muncii, toți anii seamănă între ei. Singurele evenimente ce-ți rămân de trăit sunt de ordin medical – și copiii care cresc. Victor creștea; îmi spunea „tata”.”

Dintr-o dată, începu să plângă. Ghemuit pe canapea, plângea în hohote, fornăind. Michel se uită la ceas; era trecut de patru. Pe ecran, o pisică sălbatică ținea în bot cadavrul unui iepure de casă.

Bruno scose o batistă de hârtie, își șterse coada ochilor. Lacrimile continuau să-i curgă. Se gândea la fiul său. Săr-manul Victor, care copia benzi desenate, și care îl iubea. Îi dăruise atât de puține clipe de fericire, atât de puține clipe de iubire – iar acum avea să împlinească cincisprezece ani, timpul fericirii se isprăvisese pentru el.

„Anne ar fi vrut să aibă și alți copii, în fond viața de mamă casnică îi convenea de minune. Eu am împins-o să se întoarcă în regiunea pariziană, să ceară un post. Bineînțeles, n-a îndrăznit să refuze – împlinirea femeilor trece prin viața profesională, e ceea ce toată lumea credea ori se făcea a crede pe-atunci; iar ea ținea mai mult ca orice să gândească același lucru ca toată lumea. Știam foarte bine că de fapt ne întorceam la Paris ca putem divorța în liniște. În provincie, totuși, oamenii se văd, își vorbesc; iar eu nu țineam ca divorțul meu să provoace comentarii, nici măcar aprobatoare sau neutre. În vara lui '89 am plecat la Club Med, a fost ultima noastră vacanță petrecută împreună. Îmi amintesc jocurile lor tembele de la aperitiv și orele petrecute pe plajă zgâindu-mă la puștoaice; Anne vorbea cu celelalte matfoane. Când se întorcea pe burtă, i se vedea celulita; când se întorcea pe spate, i se vedeau vergeturile. Era în Maroc, arabii erau ciufuți și agresivi, soarele prea fierbinte. Nu merita să risc un cancer de piele doar ca să-mi petrec serile masturbându-mă în cameră. Victor a profitat de vacanță, se distra grozav la Mini Club.” Vocea lui Bruno se sparse din nou.

„Eram un ticălos; știam că sunt un ticălos. În mod normal, părinții se sacrifică, așa e normal. Nu izbuteam să-mi suport sfârșitul tinereții; nu suportam ideea că fiul meu crește, că avea să fie tânăr în locul meu, că poate avea să reușească în viață, în timp ce eu o ratasem pe-a mea. Aveam poftă să redevin un individ.

— O monadă.”, spuse încet Michel.

Bruno nu-i răspunse, își termină paharul. „Sticla e goală.”, observă el pe un ton ușor rătăcit. Se ridică, își puse blazonul. Michel îl însoți până la ușă. „îmi iubesc fiul, mai spuse Bruno. Dacă ar avea un accident, dacă i s-ar întâmpla o nenorocire, n-aș putea suporta. Țin la copilul ăsta mai mult decât la orice. Cu toate astea, niciodată n-am reușit să-i accept existența.” Michel încuviință. Bruno se îndreptă spre ascensor.

Michel reveni la birou, scrise pe o foaie de hârtie: „De notat ceva despre sânge”; apoi se întinse, simțea nevoia să se gândească, dar adormi aproape imediat. Peste câteva zile regăsi foaia, scrise dedesubt: „Legea sângelui”, și rămase perplex vreo zece minute.

^\\par JLn dimineața de 1 septembrie, Bruno o așteptă pe Christiane în Gara de Nord. Ea luase autobuzul de la Noyon la Amiens, apoi un tren direct până la Paris. Era o zi superbă; trenul sosi la 11 și 37. Christiane purta o rochie lungă cu floricele, cu manșete din dantelă. Bruno o strânse în brațe. Ini-mile lor băteau să se spargă.

Mâncară într-un restaurant italian, apoi urcară în garsoniera lui ca să facă dragoste. Bruno lustruise parchetul, pu-sese flori în vase; cearșafurile erau curate și miroseau frumos. Izbuti s-o penetreze îndelung, așteptând până ce ea avu orgasm; soarele intra prin spațiile dintre perdele făcând să-i strălucească părul negru – în care se vedeau câteva reflexe cenușii. Christiane avu un prim orgasm, apoi imediat un al doilea, vaginul îi fu străbătut de contracții violente; în acel moment, Bruno ejaculă înăuntru. Apoi se ghemui în brațele ei, adormiră.

Când se treziră, soarele cobora printre blocurile-tum; era aproximativ ora șapte. Bruno deschise o sticlă de vin alb. Nu povestise niciodată, nimănui, anii de după plecarea lui din Dijon; avea s-o facă acum.

„La începutul anului școlar 1989, Anne a obținut un post la licetți Condorcet. Am închiriat, pe strada Rodier, un „iMi&B3'S'B”Sii! Li apartament cu trei camere, destul de întunecos. Victor mergea la grădiniță, aveam zile libere. Atunci am început să merg la curve. În cartier erau mai multe saloane de masaj tailandez – New Bangkok, Le Lotus d'or, Mai Lin; fetele erau politicoase și surâzătoare, era bine. Tot atunci am început să consult un psihiatru; nu mi-l mai amintesc foarte bine, cred că purta barbă – dar poate confund cu un film. Am început să-mi povestesc adolescența, vorbeam de asemeni mult despre saloanele de masaj – simțeam că mă disprețuiește, asta îmi făcea bine. Oricum, l-am schimbat în ianuarie. Cel nou îmi plăcea, își ținea consultațiile lângă Strassbourg-Saint-Denis, ieșind de la el puteam să fac un tur pe la peep-show-uri. Doctorul Azoulay, așa-l chema, avea întotdeauna Pans Match-wi în sala de așteptare: pe scurt, îmi dădea impresia că e un doctor bun. Cazul meu nu-l interesa prea mult, dar nu-i port pică – eram un caz într-adevăr banal, eram pur și simplu un dobitoc frustrat care îmbătrânea și nu-și mai dorea nevasta. Cam în aceeași epocă, Azoulay fusese solicitat ca expert în procesul unui grup de adolescenți sataniști care hăcuiseră și apoi înfulecaseră o handicapată mintal – era ceva mai palpitant, orișicânduși. La sfârșitul fiecărei ședințe, mă sfătuia să fac sport, o obsesie a lui – el însuși, trebuie spus, începea să facă burtă. În fine, ședințele era agreabile, dar cam monotone; singurul lucru ce-l înviora un pic era tema relațiilor dintre mine și părinții mei. La începutul lui februarie, i-am povestit o întâmplare cu adevărat interesantă. Era în sala de așteptare de la Mai Lin', intrând, m-am așezat lângă un ins a cărui față îmi era vag cunoscută -dar foarte vag, era doar o impresie difuză. Apoi individul a intrat, iar eu am urmat imediat după el. Cabinele de masaj erau separate cu perdele de plastic și nu erau decât două de toate, deci lângă

mine nu putea fi decât insul de adineaori. În momentul când fata a început să-și plimbe pieptul dat cu săpun pe burta mea, am avut o iluminare: tipul din cabina de alături, pe cale să-și facă un body body, era taică-meu.

Îmbătrânise, acum chiar arăta ca un pensionar, dar era el, nu aveam nici o îndoială în același moment l-am auzit cum ejaculează, cu un mic zgomot de vezică ce se golește. După ce am ejaculat și eu, am așteptat câteva minute înainte să mă îmbrac: nu aveam chef să-l întâlnesc în hol. Însă în ziua în care i-am povestit psihiatrului întâmplarea, revenind acasă, i-am telefonat bătrânului. A părut surprins – și destul de fe-ricit – să mă audă. Într-adevăr, se pensionase, își vânduse toate acțiunile de la clinica din Cannes; în ultimii ani pierduse mulți bani, dar încă se descurca, altora le mergea și mai rău. Ne-am înțeles să ne întâlnim peste câteva zile; nu s-a putut prea curând.

La începutul lui martie, am primit un telefon de la inspectoratul școlar. O profesoară intrase în concediu de maternitate înainte de termen, era un post liber până la sfârșitul anului școlar, la liceul din Meaux. Am ezitat puțin, Meaux îmi lăsase totuși amintiri mizerabile; m fine, am ezitat trei ore, apoi mi-a dat seama că nu-mi pasă. Asta e, probabil, bătrânețea: relațiile emoționale se tocesc, păstrăm puține ranchiune sau bucurii; mai mult ne preocupă funcționarea organelor, echilibrul lor precar. Coborând din tren, traversând apoi orașul, am fost izbit mai ales de micimea și urâtenia lui – un loc absolut oarecare. În copilăria mea, sosind la Meaux într-o duminică seara, aveam impresia că pătrund într-un infem colosal. Ei bine, nu, era doar un infem mărunț, lipsit de orice caracter distinctiv. Casele, străzile. Toate astea nu-mi mai spuneau nimic; până și liceul fusese modernizat. Am vizitat clădirea intematului, închis între timp, transformat în muzeu de istorie locală. În sălile acelea, alți băieți mă loviseră, mă umiliseră, le plăcuse să mă scuipe și să urineze pe mine, să-mi vâie capul în closet; nu simțeam totuși nici o emoție, poate o ușoară tristețe – de ordin extrem de general. „Nici Dumnezeu nu poate schimba trecutul”, afirmă undeva un autor catolic; totuși, văzând ce rămânea din copilăria mea la Meaux, nu părea de tot imposibil.

TJffii^i^^Mi'? 1'

Am umblat prin oraș timp de mai multe ore, am fost chiar și la Bar de la Plage. Îmi aminteam de Caroline Yessayan, de Patricia Hohweiller; de fapt, pe ele nu le uitasem niciodată; însă nimic din ce vedeam pe stradă nu mi le amintea în mod special. Am trecut pe lângă mulți tineri, imigranți – mai ales negri, mult mai mulți decât în ado-lescența mea, asta era o reală schimbare. Apoi m-am prezentat la liceu. Pe director l-a amuzat că sunt un fost elev, a vrut să-mi caute dosarul, eu însă am schimbat subiectul, am reușit să evit asta. Aveam trei clase: o a X-a și două de-a XI-a. Problema, mi-am dat seama rapid, avea să fie cu a XI-a A: erau trei băieți și treizeci de fete. Treizeci de fete de șaisprezece ani. Blonde, brunete, roșcate. Franțuzoaice, magrebine, asiatice. Toate delicioase, toate ispititoare. Și deja și-o trăgeau, se cunoștea, da, și-o trăgeau, se himbau băieții, profitau de tinerețe; în fiecare zi treceam prin fața automatului cu prezervative, nu se sfiau să se servească de fațacu mine.

Am început să-mi spun că poate am o șansă – asta a declanșat totul. Erau probabil multe fete cu părinți divorțați, trebuia să găsesc una aflată în

căutarea unei imagini pateme. Putea să meargă; simțeam că poate să meargă. Dar trebuia un tată viril, cu umeri largi, care să inspire siguranță. Mi-am lăsat barbă și m-am înscris la Gymnase Club. Barba a fost un semi-succes, era rară și-mi dădea un aer dubios, ă la Salman Rushdie; în schimb, mușchii reacționau bine, în câteva săptămâni mi-am făcut deltoizi și pectorali absolut onorabili. Problema, problema nouă, era chiar sexul meu. Acum poate părea incredibil, dar în anii 70 mărimea sexului masculin nu conta cu adevărat; în adolescență, am avut toate complexele fizice posibile, cu excepția ăstuia. Nu știu cine a deschis discuția, probabil pozonarii; mă rog, tema e prezentă și în romanele polițiste americane; în schimb, e total absentă la Sartre. Cum-necum, la dușurile de la Gymnase Club am devenit conștient că am o puță foarte mică. Aai verificat acasă: 12 centimetri, cel mult 13 sau 14, trăgând de ea și măsurând de la rădăcină. Descoperisem o nouă sursă de suferință; iar aici nu era nimic de făcut, era un handicap radical, iremediabil. Din acel moment am început să-i urăsc pe cioroi. E drept, în liceu nu erau foarte mulți, majoritatea erau la liceul tehnic Pieire-de-Coubertin, unde ilustrul Defrance făcea striptease filosofic și îi lingea în fund pe tineri. Chiar într-una din clasele mele era un negrălău, un malac pe nume Ben. Purta întotdeauna caschetă și bascheți Nike și sunt sigur că avea o mătârângă enormă. Evident, toate fetele erau în genunchi în fața acestui babuin; și eu care încercam să le predau Mallarme, zău, nu avea nici un sens. Așa va sfârși civilizația occidentală, îmi spuneam cu amărăciune: prosternându-se iar în fața mătârângilor uriașe, ca babuinul hamadryas. Mi-am făcut obiceiul să vin la lecții fără chiloți. Negroidul ieșea exact cu fata care-mi plăcea mie mai mult: delicată, foarte blondă, chip de ingenuă, sâni frumoși în formă de măr. Veneau la școală ținându-se de mână. În timpul temelor în clasă, lăsam întotdeauna fe-restrele închise; fetele se încălzeau, își scoteau puloverele, sâni li se lipeau de tricouri; eu mă masturbam în spatele catedrei. Îmi amintesc și acum ziua în care le-am dat să comenteze o frază din Du Cote de Guennantes:

Puritatea unui sfinge care de mai multe generații primjse doar ceea ce era mai mareț în istoria Franței eliminase din felul lw deafi tot ceea ce oamenii simpli numesc „maniere”, conferindu-i cea mai desăvârșită simplitate.

Mă uitam la Ben: se scărpină în cap, se scărpină la coaie, mesteca gumă. Ce putea să priceapă, maimuțoiul ăla? Ce puteau să-nțeleagă toți ceilalți, de altfel? Eu însumi înce-peam să înțeleg tot mai greu ce voia să spună Proust în fond. Acele zeci de pagini despre puritatea sângelui, despre noblețea geniului comparată cu noblețea rasei, despre mediul specific al marilor profesori de medicină. Toate mi se păreau complet căcăcioase. Astăzi trăim într-o lume

^: wn^Ki; T^”Bpri)*. I^; ^ simplificată, la vedere. Ducesa de Guermantes avea mult mai puțini biștari decât Snoop Doggy Dog; Snoop Doggy Dog avea mai puțini biștari decât Bill Gates, dar le excita mai mult pe fete. Doi parametri, nimic mai mult. Sigur, s-ar fi putut scrie un roman proustian J'efsefin care celebritatea să se confrunte cu bogăția, în care să pui în scenă antagonisme între o celebritate pentru gloată și una mai discretă, pentru happy few; ar fi fost însă lipsit de orice interes. Celebritatea culturală e doar un erzaț derizoriu al adevăratei glorii, gloria mediatică; iar aceasta, legată de industria

divertismentului, aducea mai mulți bani decât orice altă activitate umană. Ce este un bancher, un ministru, un șef de întreprindere pe lângă un actor de cinema sau un rock star? Un zero – financiar, sexual, din toate punctele de vedere. Astăzi, strategiile de diferențiere atât de subtil descrise de Proust nu mai au nici urrsens. Considerându-l pe om un animal ierarhic, un animal creator de ierarhii, între societatea contemporană și secolul al XVIII-lea raportul e același ca între un zgârie-nori și micul. Trianon. Proust rămăsese profund european, unul din ultimii europeni alături de Thomas Mann; cele scrise de el nu mai corespundeau nici unei realități. Fraza despre ducesa de Guermantes rămânea splendidă, evident. Dar toate astea deveneau cam deprimante și am sfârșit prin a mă orienta spre Baudelaire. Angoasa, moartea, rușinea, beția, nostalgia, copilăria pierdută. Numai subiecte beton, teme solide. Era bizar, totuși. Primăvara, căldura, toate puștoaicele acelea excitante; și eu care citeam:

Durere, fii cuminte și nu-ți ieși din fire. Doreai să vină seara – privește-o, a venit; în vânăta-nnoptare orașul s-a-nvelit, Dând unora odihnă și altora mahnire.

În vreme ce mulțimea de muriton mișei Sub bicele Plăcerii, călău fără-îndware, Cuiege Remușcarea, lajosnica serbare, Durerea mea, dă-mi mâna – noi să fugim de ei.¹

Am făcut o pauză. Fetele erau sensibile la acest poem, o simțeam, tăcerea era absolută. Era ultima oră de curs; peste jumătate de oră aveam să iau trenul iar mai târziu să mă-ntâlnesc cu nevastă-mea. Deodată, venind din fundul clasei, am auzit vocea lui Ben: „Ai principiul morții în cap, ho, bătrâne!” Vorbise tare, dar nu era o insolență pro-priu-zisă, tonul lui avea chiar ceva admirativ. Niciodată n-am înțeles bine dacă fraza aceea era adresată lui Baudelaire sau mie; în fond, luat ca un comentariu de text, nici nu era rău. Cum-necum, trebuia să intervin. Am spus simplu: „Afară!” Nu s-a clintit. Am așteptat treizeci de secunde, transpiram de frică, am crezut că n-o să mai pot vorbi; am avut totuși forța să repet: „Afară!” Ben s-a ridicat, și-a adunat lucrurile foarte încet, a înaintat către mine. În orice confruntare violentă există ceva ca un nmoment de grație, o secundă magică în care puterile suspendate se echilibrează. S-a oprit în dreptul meu, mă Jepășea cu un cap, am crezut c-o să-mi ardă o labă, până la urmă nu, s-a îndreptat spre ușă. Câștigasem victoria. Victorie modestă: s-a întors la lecții chiar a doua zi. Părea să fi înțeles ceva, să fi surprins o privire de-a mea, pentru că a început să-și pipăie prietena în timpul orelor. Îi ridica fusta, își punea laba cât mai sus, pe coapse; apoi mă privea surâzând, foarte cool. O doream pe puștoaica aceea dureros de mult. Mi-am petrecut week-end-ul scriind un pamflet rasist, chinuit de o erecție vecină cu priapismul; luni am telefonat la FInfini. De data asta, Sollers m-a primit în biroul lui. Era jovial, malițios, ca la televizor – chiar mai mult decât la televizor. „Sunteți cu adevărat rasist, se simte, vă excită, e bine. Bum bum!” A

¹ Baudelaire, Recueillement, traducere de Barbu Nemteanu, în Les Flews du mul/Flonle râului, Editura pentru Literatura, Bucurcști, 1968, p. 481 (. N.t.).

Făcut o mișcare grațioasă cu mâna, a scos o pagină, însem-nase un pasaj pe margine: „jj | mvidiem și îi admirăm pe negri pentru ca dorim să redevenim

animale, ca ei, animale în-zestrate cu un mădular zdravăn și cu un creier minuscul de reptilă, anexă a mădularuâm. V> A fluturat foaia cu încântare. „E tare, e puternic, e foarte rasat. Ai talent. Cam facil uneori, mi-a plăcut mai puțin subtitlul: Nu te naști rasist, ci devn. Ocolișurile, aluziile sunt întotdeauna puțin cam. Hmm., Chipul i s-a întunecat, dar a făcut din nou o piruetă cu țigaretul, a surâs din nou. Un adevărat clown – un dulce. „Fără prea multe influențe, în plus, nimic apăsător. De pildă, nu ești antisemit!„ A scos o altă pagină: „Doar evreii nu cunosc regretul de a nu fi negri, caci au ales de mult calea intelj-geței, a vinovăției și a umilinței. Nimic din cultura occ'i-dentală nu poate egala și nici măcar nu se poate apropia de ceea ce au reușit să facă evreii din vinovăție și din umilință: de aceea negrii îi urăsc mai mult decât pe oricine.,, Cu un aer fericit, s-a înfundat în fotoliu, și-a pus mâinile pe ceafă; o cli-pă am crezut c-o să-și pună picioarele pe birou, dar nu, până la urmă n-a făcut-o. S-a aplecat iar înainte, nu avea stare. „Ei? Ce facem?

— Nu știi, ați putea să-mi publicați textul.

— O la la! A pufnit el de parcă făcusem o gluma bună. Să-l publicăm în FIInfini? Păi, băiețel naiv, nu-ți dai sea-mă. Nu mai suntem pe vremea lui Celine, ce Dumnezeu! Nu mai scriem ce vrem, azi, despre anumite subiecte. Un text ca ăsta mi-ar aduce mari necazuri! Crezi că n-am destule necazuri? Crezi că dacă sunt la Gallimard fac ce vreau? Sunt cu ochii pe mine, păi cum? Îmi pândesc orice greșeală. Nu, nu, o să fie greu. Ce-ai mai adus?”

A părut realmente surprins că nu aveam alt text. Îmi părea rău că-l dezamăgeam, mi-ar fi plăcut să fiu băiețelul lui naiv, să mă ducă la dans, să mă trateze cu whisky la Pont-Royal. Când am plecat, pe stradă, am avut un moment de disperare cumplită. Niște femei traversau bulevardul

^atWâ'i'î'î'ĀB' „a”^î„il'^BE? A'*w^”^

Saint-Gennain, după-amiaza era caldă și am înțeles că n-am să devin scriitor niciodată; am înțeles de asemeni că puțin îmi păsa. Atunci ce să fac? Sexul mă costa jumătate din leafă, era inexplicabil că Anne nu-și dăduse încă seama de nimic. Aș fi putut să mă înscriu în Frontul Național, dar la ce bun să-mi pierd timpul cu niște cretini? Oricum, femeii de dreapta ori nu există, ori se regulează cu parașutiști. Textul acela era o tâmpenie și l-am aruncat la primul coș de gunoi. Trebuia să-mi păstrez poziția „stânga umanistă”, era singura mea șansă de a regula, nu aveam nici o îndoială. M-am așezat la o masă pe terasa de la Escorial. Penisul îmi era fierbinte, umflat, dureros. Am băut două beri, apoi m-am întors acasă pe jos. Traversând Sena, mi-am adus aminte de Adjila. Era o magrebină din clasa a X-a, foarte drăguță, foarte fină. Elevă bună, serioasă, cu un an mai mică decât colegii ei. Avea o expresie inteligentă și blândă, deloc zeflemitoare; voia să învețe, era evident. Asemenea fete trăiesc adesea printre brute și asasini, trebuie doar să fii puțin drăguț cu ele, e destul. Am început să sper din nou. În cele două^ăptămâni care-au urmat, i-am vorbit, am scos-o la tablă. Îmi răspundea la priviri, nu părea să considere bizară purtarea mea. Trebuia să mă grăbesc, era deja începutul lui iunie. Când se întorcea în bancă, îi vedeam poponețul mulat în ginși. Îmi plăcea atât de mult că nici nu m-am mai dus la târfe. Îmi imaginam sexul meu răsfirihdu-i părul negru și lung; ba chiar m-am masturbat pe o compu-nere de-a ei.

Vineri 11 iunie, a venit cu o fustiță neagră, lecția se termina la bra șase. Stătea în rândul întâi. În momentul în care, pe sub masă, a pus picior peste picior, am fost cât pe ce să leșin. Stătea lângă o blondă grasă care a plecat imediat după ce a sunat. M-am ridicat, am pus o mână pe caietul ei. A rămas așezată, nu părea grăbită deloc. Leșiseră toți elevii, în clasă se făcu&e liniște. Țineam caietul ei în mână. Izbuteam chiar să citesc câteva cuvinte: „Remember.

Infemul.” M-am așezat lângă ea, am pus caietul pe masă, dar n-am reușit să vorbesc. Am rămas așa, în tăcere, pe puțin un minut. De mai multe ori mi-am cufundat privirea în ochii ei mari și negri; în același timp, înregistram cel mai mic gest al ei, cea mai slabă palpitație a sânilor. Era pe jumătate întoarsă spre mine, a desfăcut puțin picioarele. Nu-mi amintesc cum am făcut mișcarea următoare, cred ca a fost un act semi-voluntar. În clipa următoare i-am simțit coapsa sub mâna mea stângă, imaginile s-au amestecat, am revăzut-o pe Caroline Yessayan și am fost copleșit de rușine. Aceeași eroare, exact aceeași eroare după douăzeci de ani. Ca și Caroline Yessayan în urmă cu douăzeci de ani. Adjila a rămas câteva secunde fără să facă nimic, a roșit puțin. Apoi, cu multă blândețe, mi-a îndepărtat mâna; dar nu s-a ridicat, nu a făcut nici un gest ca să plece. Prin fereastra cu gratii, am văzut o elevă traversând curtea, grăbindu-se în direcția gării. Cu mâna dreaptă, mi-am deschis fennoarul de la prohab. Ea a făcut ochii mari, privirea i s-a pironit pe sexul meu. Ochii ei emanau vibrații fierbinți, aș fi putut ejacula doar prin forța acelei priviri, în același timp eram conștient că trebuia să schițeze un gest ca să-mi devină complice. Mâna mea dreaptă s-a îndreptat înspre a ei, dar n-am avut puterea să merg până la capăt: cu un gest rugător, mi-am apucat sexul și i l-am întins. A izbucnit în râs; cred că și eu am râs, începând să mă masturbez. Am continuat să râd și să mă maSturbez în timp ce ea își aduna lucrurile și se pregătea să iasă. În pragul ușii, s-a întors, m-a privit o ultimă dată; am ejaculat și n-am mai văzut nimic. Am auzit doar zgomotul ușii ce se închidea și pașii ei ce se îndepărtau. Eram năucit, ca sub efectul unei lovituri de gong teribile. Am reușit totuși, din gară, să-i telefonez lui Azotilay. Nu-mi amintesc nimic de întoarcerea cu trenul, nici de traseul făcut cu metroul; Azoulay m-a primit la ora opt. Nu mă puteam opri din tremwat; mi-a făcut imediat o injecție ca să mă liniștească.

Am petrecut trei nopți la Sainte-Anne1, apoi am fost transferat la Verrieres-le-Buisson, într-o clinică psihiatrică a Ministerului Educației Naționale. Azoulay era vizibil îngri-jorat; în anul acela, ziariștii începeau să vorbească mult despre pedofilie, parcă adoptaseră cu toții deviza: „Forcing la pedofi li, băieți!” Totul din ură împotriva bătrânilor, din ură și dezgust pentru bătrânețe, campania lor era pe cale să devină o cauză națională. Fata avea cincisprezece ani, eu eram profesor, abuzasem de autoritatea pe care o aveam asupra ei; în plus, era arăboaică. Pe scurt, dosaml ideal pentru o demi-tere urmată de un linșaj. După vreo cincisprezece zile, situația a început să se calmeze puțin; era sfn-șitul anului școlar și, după toate semnele, Adjila nu vorbise. Dosarul lua o în-torsătură mai clasică. Un profdepresiv, cu tendințe suicidare, care trebuia să-și refacă psihismul. Surprinzător în toată povestea e că liceul din Meaux nu avea reputația de a fi unul prea dur; dar Azoulay a scos

în evidență traumatismele legate de copilăria mea, reactivate de revenirea m liceu, în fine, și-a ticluit foarte bine povestea.

Am rămas în clinică ceva mai mult de șase luni; tata a venit să mă vadă de câteva ori, părea din ce în ce mai binevoitor și mai obosit. Eram îndopat cu atâtea neuroleptice, că nu mai aveam nici o dorință sexuală; însă din când în când infimiile mă luau în brațe. Mă ghemuiam la pieptul lor, rămănam nemișcat un minut sau două, după care mă culcam din nou. Lucrul ăsta îmi făcea atât de bine, încât medicul-șef le rugase să accepte, dacă nu le deranja prea mult. Bănuia că Azoulay nu-i spusese totul; avea însă multe cazuri mai gra-ve, schizofreni și nebuni periculoși, nu prea mai avea timp de mine; pentru el, aveam un medic curant, era esențialul.

Evident, nu mai puteam lucra în învățământ, dar la începutul lui 1991 ministerul mi-a găsit un post în Comisia de programe școlare. Pierdeam avantajele statutului de pro-

1 Spital de psihiatrie din Paris (n. t). 189

^v., ^: ^^-. 'adt! MilâaisasBaftSfesor și vacanțele școlare, dar salariul rămânea același. Puțin după aceea, am divorțat de Anne. Pentru pensia alimentară și dreptul de vizită, ne-am înțeles asupra unei fonnule clasice; oricum, avocații nu-ți lasă vreo alternativă, practic e un contract-tip. Am fost primii pe lista de așteptareJudecătorul citea m viteză, tot divorțul a durat mai puțin de un sfert de ceas. Am ieșit împreună pe treptele Palatului de justiție, era puțin trecut de prânz. Era începutul lui martie, împlinisem treizeci și cmci de ani; știam că prima parte a vieții mele se terminase.”

Bruno tăcu. Era noapte deplină, acum; nu se îmbrăcase nici el, nici Christiane. Își ridică privirea spre ea. Christiane făcu atunci un gest surprinzător: se apropie de el, îl cuprinse cu brațele pe după gât și-l sărută pe amândoi obraji.

„în anii următori, totul a continuat la fel, reluă încet Bruno. Mi-am făcut o grefă de păr, a ieșit bine, chirurgul era un prieten de-al tatei. Am continuat să merg și la Gymnase Club. Pentru concedii, am încercat cu Nouvelles Frontières, apoi din nou la Club Med, la UCPA. Am avut câteva aven-turi, foarte puține, de fapt; în general, femeile de vârsta mea nu prea mai au poftă de regulat. Bineînțeles, pretind contra-riul, și uneori, e drept, le-ar plăcea să regăsească o emoție, o pasiune, o dorință; dar așa ceva eu nu eram capabil să le ofer. Niciodată n-am întâlnit o femeie ca tine, înainte. Nici măcar nu speram că o femeie ca tine poate să existe.

— Trebuie., zise ea cu o voce puțin schimbată, trebuie un pic de generozitate, trebuie cineva să înceapă. Dacă eram în locul elevei tale, nu știu cum aș fi reacționat. Dar cred că deja aveai ceva patetic, sunt sigură. Cred, îa fine, mi se pare că aș fi acceptat să-ți fac plăcere., Chri^tiane se întinse, își puse capul între coapsele lui Bruno, îi linse ușor glandul de câteva ori. „Aș mânca ceva., zise ea deodată. E două noap-tea, dar la Paris cred că se poate, nu?

— Bineînțeles.

— Vrei să ți-o iau acum sau preferi să te masturbez iin taxi?

— Nu, acum.”

15 IPOTEZA MACMILLAN

JUuară un taxi până la Hale, cinară într-o braserie deschisă toată noaptea. Ca antreu, Bruno comandă fileu de scrumbie marinat în vin. Fși spuse că, acum, orice era posibil; dar imediat își dădu seama că exagerează. În mintea lui, da, posibilitățile rămâneau nesfârșite: putea să se identifice cu un șobolan, cu o solniță sau cu un câmp de energie; în realitate, trupul lui rămânea prins într-un proces de distrugere lentă; la fel și trupul Christianei. În ciuda revenirii alternative a nopților, o conștiință individuală va dăinui până la sfârșit m trupurile lor separate. Oricum, fileul de scrumbie nu putea fi o soluție; și nici anghila cu mărarnu putea să ajute mai mult. Christiane păstra o tăcere perplexă și destul de misterioasă. Mâncară împreună varză călită cu cămași de Montbeliard artizanali. În starea de plăcută relaxare a bărbatului care tocmai a făcut dragoste, cu afecțiune și voluptate, Bruno avu un gând rapid de ordin profesional, care putea fi rezumat astfel: ce rol ar puteajuca Paul Valery în programa de fran-ceză pentru clasele de mate-fizică? Terminându-și varza, după ce comandă brânză de Munster, se simțea destul de tentat să răspundă: „Niciunul.” „Sunt un ins inutil, zise Bruno cu resemnare. Nu sunt în stare să cresc porci. Habar n-am cum se fac cămașii, furcu-lițeae sau telefoanele mobile. Toate obiectele astea din jurul

—.'î^^fe^Să^^a&^-i^-iî^^ meu, pe care le folosesc sau pe care le mănânc, sunt incapabil să le produc; nu sunt în stare nici măcar să înțeleg procesul lor de fabricare. Dacă industria și-ar înceta activitatea, dacă inginerii și tehnicienii specializați ar dispărea, aș fi incapabil să iau totul de la-nceput. Scos m afara complexului econo-mico-industrial, n-aș fi în stare nici să-mi asigur supravie-țuirea: nu aș ști cum să mă hrănesc, să mă îmbrac, să mă adăpostesc de intemperii; competentele mele tehnice sunt mult inferioare celor ale omului de Neanderthal. Total de-pendent de societatea care mă înconjoară, eu îi sunt ei aproape inutil; nu știu decât să produc comentarii îndoielnice pe marginea unor obiecte culturale desuete. Totuși, primesc un salariu, și încă unul bun, cu mult peste medie. Majoritatea oamenilor dinjurul meu sunt în aceeași situație. În fond, sin-gura persoană utilă pe care o cunosc e fratele meu.

— Și el ce face așa de grozav?”

Bruno se gândi, un timp își învârti bucata de brânză în farfurie, căutând un răspuns cât mai impresionant.

„A creat noi soiuri de vaci. Mă rog, e doar un exemplu, dar îmi aduc aminte că lucrările lui au permis nașterea unor vaci modificate genetic, cu o producție de lapte mai bună, cu calități nutriționale superioare. A schimbat lumea. Eu n-am făcut nimic, n-am creat nimic; nu i-am adus lumii absolut nimic.

— Dar nici n-ai făcut rău.” Chipul Christianei se întunecă, își termină rapid înghețata. În iulie 1976, petrecuse cincisprezece zile la proprietatea lui di Meola, pe muntele Ventoux, acolo unde, în anul precedent, Bruno venise cu Annabelle și cu Michel. Când îi povestise lui Bruno despre acea vară, s-au minunat amândoi de coincidență; imediat însă, o cuprinse un regret sfâșietor. Dacă l-ar fi întâlnit în 1976, când el avea douăzeci de ani, iar ea șaisprezece,

viața lor, se gândi ea, ar fi putut să fie complet diferită. După acest prim semn, deja, își dădu seama că era pe cale să se îndrăgostească.

„În fond, reluă Christiane, e o coincidență, dar una deloc surprinzătoare. Părinții mei, imbecilii, aparțineau acetui' mediu libertar, vag beatnik din anii 50, în care se învârtea și maică-ta. E chiar posibil să se cunoască, dar n-am nici o poftă s-o aflu. Îi disprețuiesc pe oamenii ăștia, pot spune chiar că-i urase. Ei reprezintă răul, au produs răul și, cre-de-mă, știu ce spun. Îmi amintesc foarte bine vara lui '76. Di Meola a murit la cincisprezece zile după sosirea mea; avea un cancer generalizat și nimic nu părea să-l mai intereseze cu adevărat. A încercat totuși să mă agațe, arătam bine pe-atunci; dar n-a insistat, cred că începea să sufere fizic. De douăzeci de ani, juca comedia bătrânului înțelept, a inițierii spirituale etc., ca să poată regula niște puștoaice. Trebuie să recunosc că și-a jucat personajul până la capăt. La cincisprezece zile după sosirea mea, a luat otravă, ceva foarte slab, ce-și făcea efectul după mai multe ore; apoi i-a primit pe toți cei prezenți pe domeniul, consacrandu-i fiecare câteva minute, gen „moartea lui Socrate”, îți ima-ginezi. De altfel, vorbea despre Platon, despre Upanișade, despre Lao-zi, în fine, cercul obișnuit. De asemeni, vorbea mult despre Aldous Huxley, amintea că îl cunoscuse, relata discuțiile lor; poate mai înflorea puțin, dar la urma urmei insul era pe moarte. Când mi-a venit rândul, eram destul de impresionată, el însă m-a rugat să-mi desfac cămașa, atât. Mi-a privit sânii, apoi a încercat să spună ceva; nu l-am înțeles prea bine, începea deja să vorbească împleticit. Deodată s-a îndreptat în fotoliu, a întins mâna spre pieptul meu. Nu m-am împotrivit. Și-a pus o clipă fața între sânii mei, apoi a căzut iar în fotoliu. Mi-a făcut semn cu capul să plec. Măinile îi tremurau foarte tare. În privirea lui nu citeam nici inițiere spirituală, nici înțelepciune; în privirea lui nu citeam decât spaima.

A murit la căderea nopții. Ceruse să-i fie înălțat un rug funerar în vârful colinei. Am adunat cu toții vreascuri, apoi ceremonia a început. Rugul a fost aprins de David, avea în ochi o sclipire destul de bizară. Nu știam nimic despre el, doar că făcea rock; era cu niște tipi cam fioroși, niște

— . - 3-^; -'WÎ,; -^W; i^^^*^a^^^ iilN^ă”^fe^ii^^! ^ăăi^^
; ^a,-”!”W~ motocicliști americani tatuați, în bluzoane din piele. Veni-sem cu o prietenă, iar după căderea nopții a început să ne fie puțin frică.

Câțiva inși cu tam-tam-uri s-au așezat în fața focului și au început să bată într-un ritm lent și grav. Participanții au început să danseze, focul încălzea puternic și ca de obicei au început să se dezbrace. Pentru o cremație, în principiu, e nevoie de tămâie și de santal. Aici se adunaseră doar niște vreascuri, probabil amestecate cu ierburi locale -cimbrisor, rozmarin, cimbru; astfel, după jumătate de oră, mirosul a început să-l evoce exact pe cel al unei fripturi la grătar. Cel care-a observat a fost un prieten al lui David – un zdrahon cu bluzon din piele, cu părul lung și unsuros, cu mai mulți dinți îipsă, din față. Un altul, un soi de hipiot, a explicat că la unele triburi primitive devorarea șefului mort este un ritual de unire extrem de puternic. Știrbul a clătinat de cap și a început să rânjească; David s-a apropiat de ceilalți doi și a început să discute cu ei; era complet gol, iar în lumina flăcărilor trupul lui era cu adevărat

superb – cred că făcea exerciții de culturism. Am simțit că lucrurile riscă să degenereze grav, am plecat în grabă să mă culc.

Puțin după aceea a izbucnit furtuna. Nu știu de ce, m-am trezit, m-am întors la rug. Mai erau vreo treizeci de inși care dansau, complet goi, sub ploaie. Un tip m-a apucat cu bru-talitate de umeri, m-a târât până la rug și m-a silit să privesc ce rămăsese din cadavru. Se vedeau craniul, orbitele. Camea era arsă incomplet, pe jumătate amestecată cu țărâna, părea o grămăjoară de mâzgă. Am început să țip, tipul mi-a dat drumul, am izbutit să fag. Împreună cu prietena mea, am plecat chiar a doua zi. N-am mai auzit niciodată vorbindu-se despre oamenii aceia.

— N-ai citit articolul din Paris Match?

— Nu.” Christiane păru surprinsă; Bruno făcu o pauză, ceru două cafele, apoi continuă. De-a lungul anilor așî fScuse o concepție despre viață cinică și violentă, tipic masculină.

Universul este un câmp închis, o viermuială bestială; tbtul se află într-un univers închis și dur – clar perceptibil, dar inaccesibil: universul legii morale. E totuși scris că iubirea conține legea și o împlinește. Christiane n fixa cu o privire atentă și duioasă; ochii îi erau puțin oboșiți.

„E o poveste atât de scârboasă, reluă Bruno fn silă, încât m-a surprins că ziaristii nu vorbesc mai mult despre ea. În fine, s-a petrecut acum cinci ani, procesul se ținea la Los Angeles, sectele sataniste erau încă un subiect nou în Eu-ropa. David di Meola era unul din cei doisprezece inculpați -i-am recunoscut imediat numele; doar doi, printre care și el, reușiseră să scape de poliție. Potrivit articolului, fugise probabil în Brazilia. Era acuzat de fapte abominabile. La domiciliul lui s-au găsit vreo sută de casete video cu crime și scene de tortură, clasificate și etichetate cu grijă; pe unele dintre ele, David apărea cu fața descoperită. Caseta proiec-tată în fața juriului prezenta supliciul unei bătrâne, Mary Mac Nallahan, și al nepoatei sale, un bebeluș. Cu niște clești tăioși, Di Meola tranșa bebelușul în fața bătrânei, apoi, după ce-i smulgea acesteia un ochi cu degetele, se masturba în orbita sângerândă; în același timp, cu telecomanda, acționa un zoom ca să-i apropie chipul. Bătrâna stătea ghemuită, prinsă de zid cu coliere de metal, într-o încăpere ce părea un garaj. La sfârșitul filmului, era culcată în propriile-i excre-mente; caseta dura peste trei sferturi de oră dar numai poliția o văzuse în întregimeJurații ceruseră oprirea proiecției după zece minute.

Articolul apămt m Match era m mare parte traducerea unui interviu acordatrevistei Newsweekde Daniel Macmillan, procurorul statului California. După părerea lui, trebuia judfecat nu doar un grup de oameni, ci o întregă societate; cazul i se părea simptomatic pentru decăderea socială și morală în care se înfunda societatea americană începând de la sfârșitul anilor 50. În mai multe rânduri, judecătorul îl rugase să se limiteze la faptele incriminate; paralela pe care Macmillan o făcea cu cazul Manson i se părea deplasată, cu atât mai mult cu cât di Meola era singurul acuzat pentru care se putea stabili o vagă legătură cu mișcarea beatnik sau hippy.

În anul următor, Macmillan publică o carte intitulată From Lust to Murder: a Generiition, destul de neinspirat tradusă în franceză sub titlul

Generația cruției. Această carte m-a surprins; mă așteptam la divagațiile obișnuite ale fundamentaliştilor religioși despre venirea Anticristului și reintroducerea rugăciunii în școli. De fapt era o carte precisă, bine documentată, care analiza în detaliu numeroase cazuri;

Macmillan se interesase în mod special de cazul lui David, îi prezenta întreaga biografie; era o muncă de documentare imensă.

Imediat după moartea tatălui său, în septembrie 1976, David vânduse proprietatea și cele treizeci de hectare de teren, apoi cumpără la Paris apartamente în imobile vechi; păstră pentru el o garsonieră mare pe strada Visconti și transformă restul în camere de închiriat. Apartamentele vechi au fost separate, camerele de serviciu au fost uneori unite; s-au instalat chicinete și dușuri. La sfârșit, David obținuse vreo douăzeci de garsoniere, destul ca să-i asigure un venit confortabil. Încă nu renunțase să-și facă un nume în muzica rock și își spunea că poate are o șansă la Paris; avea însă deja douăzeci și șase de ani. Înainte de a face turul studiourilor de înregistrare, hotărî să se „întinerească” cu doi ani. Era simplu: când era întrebat ce vârstă are, ajungea să răspundă: „Douăzeci și patru de ani.” Evident, nu verifica nimeni. Cu mult înaintea lui, Brian Jones avusese aceeași idee. După una din mărturiile culese de Macmillan, într-o seară la Cannes, la un party, David trecuse pe lângă Mick Jagger; sărise înapoi la doi metri, parcă văzuse o viperă. Mick Jagger era cel mai mare star din lume; bogat, adulat și cinic, era tot ce David visa să fie. Era atât de fascinant pentru w

Că era răul, pentru că îl simboliza perfect; ceea ce masele adoră mai mult ca orice este imaginea răului nepedepsit. O dată, Mick Jagger a avut o problemă de putere, o problemă de autoritate în sânul grupului, anume cu Brian Jones; dar totul se rezolvase, urmase povestea cu piscina. Nu era versiunea oficială, desigur, dar David știa ca Mick Jagger îi dăduse brânci lui Brian Jones în piscină; și-l putea imagina făcând-o; și astfel, prin această crimă inițială, devenise liderul celei mai mari formații rock din lume. Toate lucrurile mari care se făptuiesc în lume au la bază o crimă, David eni convins; și el era gata, la acel sfârșit al lui 1976, să îmbrân-cească oricâți inși în oricâte piscine va fi necesar; dar tot ce izbuti, în anii următori, fu să participe ca basist suplimentar la înregistrarea câtorva discuri – din care niciunul n-a avut nici un succes. În schimb, continua să placă mult femeilor. Exigențele sale erotice sporiră, își făcu obiceiul să se culce cu două fete deodată – de preferință o blondă și o brunetă. Cele mai multe acceptau, căci David era într-adevăr foarte frumos – genul puternic și viril, aproape animalic. Era mân-dru de falusul său lung și gros, de coaiele mari, îniblănite. Puțin câte puțin, penetrația își pierdea pentru el interesul, dar încă îi plăcea să le vadă pe fete îngenunchind pentru a-i suge mădularul.

La începutul lui 1981, un californian în trecere prin Paris îi spuse că se căutau formații pentru a realiza un CD heavy-metal – omagiu lui Charles Manson. Hotărî să-și mai încerce o dată norocul. Își vându garsonierele (între timp prețul le crescuse de aproape patru ori) și plecă la Los Angeles. Acum avea treizeci și unu de ani în realitate, două-zeci și nouă oficial; tot era prea mult. Înainte de a se prezenta în fața producătorilor americani, hotărî să se

„întinerească” iarăși cu trei ani. Fizic, putea foarte bine să pară de douăzeci și șase de ani.

Producerea discului se tot lungi, din pușcărie Manson pretindea sume exorbitante. David începu să facă jogging și

— „să” să frecventeze cercurile sataniste. Califomia a fost dintotdeauna un loc de predilecție pentru sectele închinat cultului lui Satan, începând cu primele: First Church of Satan, fondată în 1966 la Los Angeles de Anton La Vey, și Process Church of the Final Judgement, care s-a stabilit în 1967 la San Francisco, în districtul Haight Ashbury. Aceste grupuri existau încă, și David intră în legătură cu ele; în general, practicau orgii rituale, uneori sacrificii de animale; însă prin ele avu acces la cercuri mult mai închise și mai dure. Îl cunoscuse astfel pe John di Giomo, un chirurg care organiza abortion-partys. După operație, fetusul era strivit, malaxat, amestecat cu aluat și împărțit între participanți. David înțelese repede că sataniștii cei mai avansați nu credeau deloc în Satan. Erau, ca și el, materialişti convinși, și renunțau rapid la ceremonialul cam kitsch cu pentagrame, lumânări, tunici lungi și negre; acest ritual avea mai ales scopul de a-i ajuta pe începători să-și depășească inhibițiile morale. În 1983, fu admis la prima crimă rituală, victima fiind un bebeluș portorică. În timp ce David îl castra cu un cuțit-fie-răstrău, John di Giorno îi smulgea, apoi îi mesteca globii oculari.

Pe atunci, David aproape renunțase să fie un rock star, chiar dacă uneori simțea o cumplită împunsătură în inimă văzându-l pe Mick Jagger la MTV. Proiectul „Tribute to Charles Manson” oricum căzuse, și chiar dacă declara că are douăzeci și opt de ani, în realitate avea cu cinci mai mult și începea să se simtă într-adevăr prea bătrân. În fantezmele lui de dominație și de atotputernicie, i se întâmpla acum să se identifice cu Napoleon. Îl admira pe acest om care trecuse Europa prin foc și sabie, care mânase la moarte sute de mii de ființe umane fără măcar pretextul unei ideologii, al unei credințe, al unei convingeri oarecare. Spre deosebire de Hitler sau de Stalin, Napoleon nu crezuse decât în el însuși, instituisese o separare absolută între persoana lui și restul lumii, considerându-i pe ceilalți simple instrumente în slujba voinței sale dominatoare. Gândindu-se la îndepărtatele lui rădăcini genoveze, David își imagina o legătură de sânge cu acest dictator care, plimbându-se m zori pe câmpurile de luptă, privind miile de trupuri mutilate și ciopârțite, arunca m treacăt: „Bah. Parisul are nevoie de-o singură noapte ca să plodească alții.”

Cu fiecare lună, David și câțiva acoliți se cufundară tot mai mult în cruzime și oroare. Uneori, după ce-și puneau măști, filmau scenele de tortură; unul dintre participanți era producător în industria video și dispunea de aparatură de multiplicare. Un snuffmovie bun se putea vinde extrem de scump, în jur de douăzeci de mii de dolari copia. Într-o seară, invitat la o orgie la un prieten avocat, David recunoscuse pe televizorul cu circuit închis, într-o cameră, unul din filmele sale. Pe acea casetă, filmată cu o lună în urmă, David secționase cu drujba un sex masculin. Excitat la culme, trase lângă el o fetiță de vreo doisprezece ani, prietenă a fiicei proprietarului, immobilizându-o m fața fotoliului său. Fetița se zbatu puțin, apoi începu să-l sugă. Pe ecran, David apropia drujba atingând ușor coapsele unui bărbat de vreo patruzeci de ani; insul era

legat fedeleș, cu brațele în cruce, și urla de groază. În clipa când lama secționa sexul, David ejaculă în gura fetei; apoi, apucând-o de păr, n întoarse capul cu brutalitate și o sili să privească nesfârșitul plan fix cu ciotul care urina sânge.

Mărturiile despre David se opreau aici. Poliția interceptase din întâmplare matrița unui film video cu scene de tortură, însă David fusese probabil prevenit, oricum, reușise să fugă la timp. Daniel Macmillan ajungea atunci la teza sa. Cartea lui stabilea foarte clar că preinșii sataniști nu credeau nici în Dumnezeu, nici în Satana, nici într-o altă putere su-pranaturală; de altfel, în ceremoniile lor, blasfemia era doar un condiment erotic minor, pentru care cei mai mulți își pierdeau rapid interesul. Ete fapt, la fel ca maestrul lor, marchizul de Sade, erau materialști convinși, libertini în căutare de senzații tot mai violente. Potrivit lui Danie! Macmillan, distrugerea progresivă a valorilor morale în cursul anilor 60, 70, 80 apoi 90 era un proces logic și ineluctabil. După ce-au epuizat plăcerile sexuale, era normal ca indivizii eliberați de constrângerile morale obișnuite să se îndrepte spre plăcerile mai vaste ale cruziunii; cu doua secole înaintea lor, Sade unnase un traseu anaiog. În acest sens, abominabilii serial kiâlers din anii 90 erau copiii naturali ai hipioților din anii 60; strămoșii lor comuni puteau fi găsiți printre acționiștii vienezi din anii 50. Sub masca perfor-manțelor artistice, acționiștii vienezi precum Nitsch, Muehl sau Schwarzkogler se dedaseră la masacrarea în public a unor aniinale; în fața unui public de cretini, ei smulseseră, sfâșiaseră organe și viscere, își vârâseră nnâinile în carne și sâage, împingând suferința animalelor la limite extreme – în timp ce un acolit fotografia sau filma camagiul spre a expune documentele obținute într-o galerie de artă. Această voința dionisiacă de a da frâu liber bestialității și răului, inițiată de acționiștii vienezi, se va regăsi de-a lungul deceniilor următoare. Potrivit lui Daniel Macmilian, răsturnarea intervenită în civilizațiile occidentale după 1945 nu era altceva decât o întoarcere la cultul brutal al tbrtei, un refuz al normelor seculare impuse lent în numele moralei și al dreptului. Acționiștii vienezi, beatnicii, hipioții și ucigașii în serie aveau în comun faptul că erau libertari integrali, ca propovăduiau afirmarea integrală a drepturilor individului contra tuturor normelor sociale, a tuturor ipocriziilor care erau pentru ei morala, sentimentul, dreptatea și mila. În acest sens, Charles Manson nu era defel o deviație monstruoasă a experienței hippy, ci încununarea ei logică; iar David di Meola nu făcuse decât să ducă mai departe și să pună în practică ideile de libertate individuală propovăduite de tatăl său. Macmillan făcea parte din partidul conservator și uneae din diatribele lui împotriva libertății individuale au provocat nemulțumiri în propriul său partid; dar cartea lui avu un impact considerabil. Fmbogățit din drepturile de autor, s-a lansat în politică; în anul următor, fu ales în Camerd repre-zentanților.”

Bruno tăcu. Își terminase cafeaua de mult, era patru dimineața iar în sală nu era nici un acționist vienez. In fapt; Hermann Nitsch putrezea acum într-o pușcărie austriacă, închis pentru violul unei minore. Trecuse deja de șaizeci de ani, se putea spera într-un deces rapid; astfel, o sursă de rai ar fi eliminată din lume. Nu era nici un motiv ca să te ener-vezi prea tare. Totul era calm, acum; un chelner singuratk umbla printre mese. Ei doi erau pentru

moment singurii clienți, dar braseria rămânea deschisă 24 de ore din 24, era înscris pe firmă, repetat pe meniuri, era practic o obligație contractuală. „Să ne mai slăbească, poponarii ăștia”, observa. Mașinal Bruno. În societățile contemporane, o viață umană trece obligatoriu prin una sau mai multe perioade de criza, de puternică autocontestare personală. Prin urmare, e nonna! Să ai la dispoziție, în centrul unei mari capitale europene, măcar un local deschis toată noaptea. Comandă o tartă bavareză cu zmeură și două pahare de kirsch. Christiane îl ascultase cu atenție; tăcerea ei avea ceva dureros. Trebuiau acum să revină la plăcerile simple.

— f., v-y; -v^^<-f; 'w'^-'i:?' ^^is^^wy:

PENTRU o ESTETICĂ A BUNĂVOINȚEI

„De cum se aratăawora, fetele se duc să culeagă trandafiri. O adiere de nepri-hănire străbate văile, capitalele, ajutagm-dul poezilor ceâor mai avântați, lasă să se coboare miruri pentru leagăne, cununi pentru tinerețe, credințe în nemunre pentru bătnni”¹

(Lautreamont – Poesies II)

— I-ndivizii pe care Bruno îi cunoscuse de-a lungul vieții sale erau în cea mai inare parte mânați exclusiv de căutarea plăcerii – bineînțeles, dacă în noțiunea de plăcere includem recompensele de ordin narcisist, strâns legate de prețuirea sau de admirațiacelorlalți. Apăreau astfel diferite strategii, numite vieți umane.

De la această regulă trebuia totuși să facă o excepție, în cazul fratelui său vitreg; însuși termenul de plăcere părea greu să-i poată fi asociat; dar, la drept vorbind, era Michel mânat de ceva? O mișcare rectilinie uniformă persistă la nesfârșit în absența frecării sau a intervenției unei forțe externe. Organizată, rațională, sociologic situată în media categoriilor superioare, viața fratelui său vitreg părea până acum să decurgă fără frecare. Era posibil ca neștiute și grozave

¹ Lautreamont, Cmtwile lui Maldoror, Opere complete, traducere de Tașcu Gheorghiu, Univers, 1976, p. 198.

Lupte de influență să se desfășoare în lumea închisă a cerce-tătorilor din biofizica moleculară; Bruno se îndoia totuși.

„Ai o viziune foarte neagră despre viață.”, spuse Christiane, la capătul unei tăceri ce devenea apăsătoare. „Nietzscheană, preciză Bruno. Mai curând nietzscheana de doi bani, crezu el necesar să adauge. Am să-ți citesc uri poem.” Scoase un carnet din buzunar și declamă versurije următoare:

Mereu aceeași veche nerozie Cu veșnica reîntoarcere. Lasă. Eu ling înghețată rozie La Zarathustra pe terasă.

„Știu ce trebuie să facem, zise ea după o nouă tăcere. Mergem să facem sex în grup la Cap d'Agde, în sectorul nudiștilor. Vin acolo infirmiere olandeze, funcționari ger-mani, foarte civilizați cu toții, burghezi, gen țările nordice sau Benelux. O orgie cu polițiști luxemburghezi, de ce nu?

— Mi-am terminat săptămânile de concediu.

— Și eu, marți începe școala; dar încă am nevoie de vacanță. Sunt sătulă de predat, elevii sunt niște tâmpiți. Și tu ai nevoie de vacanță, și ai nevoie de

plăcere, cu o mulțime de femei diferite. E posibil. Știu că nu crezi, dar îți repet: e po-sibil. Am un prieten doctor, o să ne dea un certificat medical.”

Ajunseră în gara Agde luni dimineața, luară un taxi pină în sectorul nudiştilor. Christiane avea foarte puține bagaje, nu avusese timp să se întoarcă la Noyon. „Va trebui să-i trimit niște bani lui fiu-meu, spuse ea. Mă disprețuiește, dar voi fi silită să-l mai suport câțiva ani. Mă tem numai să nu devină violent. Se întâlnește cu tipi dubioși, musulmani, naziști. Dacă ar muri într-un accident de motocicletă aş suferi, dar cred că m-aş simți mai Uberi.”

—! : ',. / „i”4.„^ai&fe^aa”>„„A, A”. A., te^^^^

Era deja septembrie, găsiră fără greutate o cameră. Complexul naturist de la Cap d'Agde, divizat în cinci clădiri construite în anii 70 și la începutul anilor 80, are o capacitate hotelieră totală de zece mii de paturi, ceea ce este un record mondial. Apartamentul lor, cu o suprafață de 22 m², era fonnat dintr-un salon cu o canapea extensibilă, chicinetă, două paturi individuale suprapuse, baie, WC separat și terasă. Capacitatea maximă era de patru persoane – cel mai adesea o familie cu doi copii. Se simțiră bine de la-nceput. Pe terasa orientată spre vest, cu vedere spre portul turistic, puteau să bea un aperitiv, profitând de ultimele raze ale soarelui ce asfințea.

Stațiunea naturistă de la Cap d'Agde dispune de trei centre comerciale, de mini-golf și centru de închiriat bici-clete, dar pentru a-și atrage clienții mizează, m primul rând, pe plăcerile mai elementare ale plajei și sexului. În fond, ea constituie locul unei propuneri sociologice deosebite, cu atât mai surprinzătoare cu cât pare să-și găsească reperate în afara oricăror reguli prestabilite, pe simpla bază a ini-țiativelor individuale convergente. Oricum, în acești termeni își formulase Bruno introducerea la un articol în care făcea sinteza celordouă săptămâni de vacanță, intitulat „DUNELE DE LA MARSEILLAN-PLAJĂ: PENTRU o ESTETICĂ A BUNĂVOINȚEI.” Puțin a lipsit ca articolul să fie publicat de revista Esprit.

„Ceea ce frapează în primul rând la Cap d'Agde, nota Bruno, este coexistența unor locuri de consum banale, absolut analoge celor întâlnite în orice stațiune balneară europeană, alături de alte oferte, orientate explicit spre sex și libertinaj. Bunăoară, e surprinzător, lângă o brutărie și un supermagazin, să vezi un butic cu îmbrăcăminte ce propune 'ninijupe transparente, lenjeriedin latex și rochii concepute pentru a lăsa la vedere sânii și fesede. E de asemeni surprin-zător să vezi femei și cupluri, cu sau fără copii, cercetând diversele raioane, trecând fără nici o jenă de la un magazin la altul. Ești uimit, în fine, de chioșcurile de presă din sta-țiune, care, pe lângă ziarele și revistele obișnuite, oferă o ga-mă largă de reviste pomografice și publicații pentru cupluri interesate de sex în grup, precum și gadgeturi erotice diverse, totul fără a trezi, la consumatori, vreo cât de mică tulburare.

De regulă, centrele de vacanță tradiționale se înșiră pe un ax mergând de la stilul „familiar” (Mini Club, Kid's Club, servicii de creșă) până la stilul „tineret” (surf, funboard, skate-board și role, seri animate pentru noctambuli, nere-comandate celor sub 12 ani). Prin clientela în mare parte familială, prin importanța pe care-o capătă aici divertismen-tul sexual eliberat de contextul obișnuit al „agățatului”, centrul naturist de la Cap d'Agde scapă în largă

măsură acestei dihotomii. Se deosebește deopotrivă (ceea ce este o surpriză pentru vizitator) și de centrele naturiste tradiționale. Într-adevăr, acestea pun accentul pe o concepție „sănătoasă” despre nuditate, excluzând orice interpretare sexuală directă; alimentația ecologică este la mare cinste, tutunul e practic interzis. Participanții, sensibili adesea la ideile ecologiste, se regăsesc în jurul unor activități precum yoga, pictura pe mătase, gimnasticile orientale; acceptă cu plăcere un adăpost primitiv în mijlocul unui peisaj sălbatic. Dimpotrivă, apar-tamentele oferite de hotelurile de la Cap d'Agde corespund normelor de confort standard ale stațiunilor de vacanță; aici natura e prezentă în primul rând sub formă de peluze și aranjamente florale. În fine, bucătăria, de tip clasic, oferă specialități variate, de la pizza și fructe de mare la cartofi prăjiți și înghețate. Nuditatea însăși pare să îmbrace, dacă pot spune așa, un caracter diferit. Într-un centru naturist tradițional, ea este obligatorie ori de câte ori condițiile atmosferice o permit; această obligație este riguros supravegheată și orice comportament asimilabil voyeurismului provoacă o vie reprobare. La Cap d'Agde, dimpotrivă, asistăm la coexistența pașnică, în supermagazine ca și în baruri, a unor ținute extrem de variate, mergând de la nuditatea integrală la o îmbrăcăminte de tip tradițional, trecând prin ținute cu vocație deschis erotică (minijupe din plasă, lenjerie, cizme înalte). În plus, voyeurismul este admis tacit; pe plajă, e un spectacol obișnuit să vezi bărbați opriți în fața sexelor feminine oferite privirii; multe femei dau chiar acestei contemplări un caracter mai intim printr-o epilatie ce înlesnește examinarea clitorisului și a buzelor mari. Chiar dacă nu participi la activitățile specifice ale centrului, toate acestea creează un climat extrem de special, la fel de îndepărtat de ambianța erotică și narcisistă a discotecilor italiene ca și de climatul „dubios” al cartierelor rău famate din marile orașe. În concluzie, e o stațiune balneară clasică, mai curând cuminte, cu diferența că plăcerile sexuale ocupă aici un loc important și acceptat. Ești tentat să te gândești la un soi de ambianță sexuală „social-democrată”, cu atât mai mult cu cât clientela străină, foarte numeroasă, e fonnată în special din nemți, căroră 11 se alătură largi contingente de olandezi și de scandinavi.”

Chiar de a doua zi, Bruno și Christiane cunoscără pe plajă un cuplu, Rudi și Hannelore, care i-au ajutat să înțeleagă mai bine funcționarea sociologică a locului. Rudi era tehnician la un centru de supraveghere a sateliților, care controla în special poziționarea geostaționară a satelitului de telecomunicații Astra; Hannelore lucra într-o mare librărie din Hamburg. Veneau la Cap d'Agde de vreo zece ani, aveau doi copii mici, dar anul ăsta preferaseră să-i lase la bunici și să plece o săptămână în doi. În aceeași seară, au cinat toți patru într-un restaurant specializat în pescărie ce oferea o ciorbă de pește excelentă. S-au dus apoi în apartamentul cuplului german. Bruno și Rudi o penetrară succesiv pe Hannelore, care-o lungea pe Christiane; apoi schimbă pozițiile celor două femei. Hannelore îi făcu lui Bruno o felație. Avea un trup superb, planturos, dar ferm, menținut în formă de exerciții sportive. În plus, sugea cu multă sensibilitate; din păcate, Bruno, foarte excitat de situație, ejaculă cam rapid;

Mai experimentat, Rudi reuși să-și rețină ejacularea douăzeci de minute, în timp ce Hannelore și Christiane îl sugeau amândouă, încrucișându-și amical limbile pe glandul lui. Pentru a încheia seara, Hannelore le oferi un pahar de kirsch.

Cele două discoteci pentru cupluri situate în centrujucau un rol destul de modest în viața libertină a cuplului german. Cleopatra și Absolut erau concurate dur de Extazia, im-plantată în afara perimetrului naturist, pe teritoriul comunei Marseillan: dotată cu echipamente spectaculoase (black room, peep room, piscină încălzităJacuzzi, iar mai nou cel mai frumos mirrorroom din Languedoc-Roussillon), Extazia, departe de a se culca pe laurii culeși la începutul anilor 70, avantajată în plus de un cadru încântător, știuse să-și păstreze statutul de „local mitic”. Totuși, în seara următoare Hannelore și Rudi le propuseră să meargă la Cleopatra. Mai mică, având o ambianță convivială și primitoare, Cleopatra era, după opinia lor, un excelent punct de plecare pentru un cuplu începător, în plus era situată în plin centru al stațiunii: prilej pentru a bea un pahar cu prietenii, după masă, fără pretenții; prilej, de asemeni, pentru femei, să testeze într-o ambianță plăcută ținutele erotice achiziționate recent.

Rudi îi invită din nou să bea din sticla cu kirsch. Niciunul dintre ei nu se îmbrăcase. Bruno constată încântat că avea o nouă erecție, la nici o oră după ce ejaculase între buzele Hannelorei și își comentă performanța în termeni de un entuziasm naiv. Mișcată, Christiane începu să-l masturbeze sub privirea înduioșată a noilor prieteni. Apoi Hannelore se așeză pe vine între picioarele lui și începu să-i sugă sexul mursecându-i-l mărunț, în timp ce Christiane continua să-l mângâie. Puțin amețit, Rudi repeta mașinal „Gut. Gut.” Se despărțiră pejumătate beți, dar într-o dispoziție excelentă. Bruno n vorbi Christianei despre Le Club des Cinq, îi spuse cât de mult seamănă cu imaginea pe care și-o făcuse dintotdeauna despre Claude; nu lipsea, după el, decât bravul câine Dago.

A doua zi dimineața, s-au dus împreună pe plajă. Era frumos și foarte cald pentru luna septembrie. Era plăcut, își zise Bruno, să meargă toți patru, goi, de-a lungul țărmului.

Era plăcut să știe că nu va fi nici o neînțelegere, că problemele sexuale erau deja rezolvate; era plăcut să știe că fiecare se va strădui, în măsura posibilităților, să le dăruiască celorlalți plăcere.

Lungă de peste trei kilometri, plaja nudiștilor de la Cap d'Agde coboară în pantă lina, permițând scăldatul fără riscuri. Inclusiv pentru copiii mici. Cea mai mare porțiune e de altfel rezervată scăldatului în familie, precum, și jocurilor sportive (wind-surf, badminton, parapantă). E o convenție tacită, explică Rudi, ca perechile dornice de o experiență libertină să se întâlnească în partea răsăriteană a plai'ei. Dincolo de chioșcul cu băuturi răcoritoare din Marseillan. Dunele, consolidate cu palisade, formează acolo un deal. Din vârful acestuia, vezi într-o parte plaja, care coboară lin spre mare, iar în cealaltă parte o zonă mai accidentată, formată din dune și tăpșane pe care, din loc în loc, s-au plantat boscheți de stejar cu frunză persistentă. S-au oprit în partea dinspre plajă, chiar lângă dune. Vreo două sute de cupluri erau concentrate acolo într-

un spațiu restrâns. Câțiva bărbați singuri se instalaseră în mijlocul cuplurilor; alții patrulau pe linia dunelor, supraveghind pe rând cele două direcții.

„În cele două săptămâni cât a durat sejurul nostru, am mers pe această plajă în fiecare după-amiază, continua Bruno în articolul său. Firește, suntem muritori, ne gândim la moarte, și e posibil să judecăm cu asprime plăcerile ome-nești. Dar în măsura în care respingem aceasta atitudine extremistă, dunele de la Mafseillan-Plage constituie – a. sa cum voi încerca să deînontrez – locul unei inițiative uma-niste ce-și propune să sporească la maximum plăcerea fiecă-ruia, fără a-i provoca nimănui suferințe morale insuportabile. Plăcerea sexuală (cea mai vie din câte cunoaște ființa umană) depinde în esență de senzațiile tactile, în special de excitarea deliberată a unor zone epidermice speciale. Acoperite cu corpusculi ai lui Krause, ei înșiși fiind legați de neuroni ce pot declanșa m hipotalamus o puternică emisie de endorfine.

Peste acest sistem simpJu, în neocortex s-a suprapus, prin succesiunea generațiilor culturale, o structură mentală mai complexă ce face apel la fantasme și (în special] a femeii) la iubire. Dunele de la Marseillan-Plage – asta cel puțin este ipoteza mea – nu trebuie considerate ca locui unei exacerbări aberante a fantasmelor, ci dimpotrivă, ca un dispozitiv de reechilibrare a mizelorsexuale, ca suportu) geografic al unei tentative de revenire la normal – pe baza. Fn primul rând, a unui principiu de bunăvoință. Concret, fiecare din cuplurile reunite fn spațiul dintre dune și mare poate lua inițiativa unor contacte sexuale publice; adesea, femeia își masturbează sau își sugere partenerul, adesea, de asemeni, bărbatui n fntoarce mânguerile. Cuplurile vecine îi observă cu multă atenție, se apropie să privească mai bine, apoi, puțin câte puțin, le imită exemplul. Astfel, pornind de la cuplul inițial, pe plajă se propagă rapid un val de mângâieri și de lubricitate extrem de excitant. Frenezia sexuală sporește, numeroase cupluri se apropie și practică relații m grup; dar, este important de notat, fiecare apropiere face întâi obiectul unui consimțământ, cel mai adesea explicit. Când o femeie vrea să refuze o relație nedorită, își arată voința cu un simplu gest al capului – provocând imediat, la bărbat, scuze ceremo-nioase și aproape comice.

Extrema civilitate a participanților masculini pare și mai frapantă când te aventurezi spre interiorul zonei, dincolo de linia dunelor. Într-adevăr, această zonă este de regulă re-zervată amatorilor de gang bangși de pluraiitate masculină. Și aici, germenle inițial îl constituie un cuplu care practică un contact intim – adesea o felație. Curând, cei doi parteneri sunt înconjurați de zece-douăzeci de bărbați singuri. Așezați, în picioare sau pe vine, aceștia se masturbează asistând la scenă. Uneori lucrurile se opresc aici, cuplul revine la îmbră-tișarea inițială, iar spectatorii, încetul cu încetul, se împrăștie. Alteori, cu un semn al mnnii, femeia arată să dorește să masturbeze, să sugă ori să fie penetrată de alți bărbați. Bi vm atunci pe rând, fără prea mare grabă. Când ea vrea să se oprească, ajunge de asemenea un simplu gest. Nu se schimbă nici un cuvânt; se aude clar vântul ce suflă printre dune, aplecând tufele de iarbă. Uneori, vântul se oprește; liniștea este atunci totală, tulburată doar de gemetele de plăcere.

Nu încercăm, aici, să descriem stațiunea naturistă de la Cap d'Agde sub aspectul idilic al vreunui falanster fourierist. La Cap d'Agde ca și oriunde, o femeie cu trup tânăr și armonios, un bărbat seducător și viril se văd înconjurați de propuneri măgulitoare. La Cap d'Agde ca și oriunde, un individ obez, bătrân sau dizgrațios va fi condamnat la masturbare – cu diferența că această activitate, m general proscrisă în locurile publice, aici va fi privită cu bunăvoință. Ceea ce totuși surprinde e faptul că niște activități sexuale atât de diverse, mult mai excitante decât orice film pomografic, pot avea loc fără a provoca nici cea mai mică violență, și nici măcar o minimă abatere de la curtoazie. Folosind din nou noțiunea de „sexualitate social-democrată”, personal aș înclina să văd aici o aplicare insolită a acelor calități de disciplină și de respect datorat oricărui contract ce le-au pemiis germanilor, la interval de o generație, să poarte două războaie mondiale devastatoare, apoi, într-o țară în ruine, să reconstruiască o economie viguroasă, cu excedente pentru export. Ar fi de aceea interesant ca propunerile sociologice aplicate la Cap d'Agde să fie prezentate cetățeniilor din alte țări care de regulă prețuiesc aceste valori culturale (Japonia, Coreea). În tot cazul, atitudinea respectuoasă și legalistă care-i asigură fiecăruia, dacă respectă termenii contractului, numeroase momente de plăcere calmă, pare să aibă o mare putere de convingere, de vreme ce se impune fără greutate și în afara oricărui cod explicit elementelor minoritare aflate m stațiune (bizoni frontişti din Languedoc, delincvenți arabi, italieni din Rimini).”

Bruno își întrerupse articolul aici, după o săptămână de vacanță. Ceea ce rămânea de spus era mai duios, mai delicat și mai vag. Pe la șapte seara, revenind de la plajă, își făcuseră obiceiul să ia un aperitiv. Bruno bea un Campari, Christiane, cel mai adesea, un Martini alb. Bruno privea mișcarea soarelui pe tencuiala zidului – alb în interior, puțin roz în exterior. li plăcea s-o privească pe Christiane umblând goală prin apartament, mergând să caute cuburi de gheață și măslina. Ceea ce simțea era straniu, foarte straniu: respira mai ușor, uneori rămânea minute întregi fără să gândească, nu-i mai era atât de frică. Într-o după-amiază, la opt zile după sosirea lor, îi spuse Christianei: „Cred că sunt fericit.” Ea se opri brusc, cu mâna încleștată pe vasul cu gheață, și scoase un oftat prelung. El continuă: „Aș vrea să trăim împreună. Am impresia că ajunge, că am fost destul de nefericiți până acum, prea mult timp. Mai târziu vor veni boala, infirmitatea și moartea. Cred însă că putem fi fericiți, împreună, până la capăt. În orice caz, aș vrea să încerc. Cred că te iubesc.”

Christiane începu să plângă. Mai târziu, la Neptun, în jurul unui platou cu fructe de mare, încercară să se gândească la aspectul practic al chestiunii. Ea ar putea veni în fiecare week-end, asta era ușor; cu siguranță însă că i-ar fi foarte greu să obțină un transfer la Paris. Ținând cont de pensia alimentară, salariul lui Bruno era insuficient pentru amândoi. Apoi. Mai era și fiul Christianei; și pentru asta mai trebuia așteptat. Totuși, era posibil; pentru prima oară după atâția ani, ceva părea posibil.

A doua zi, Bruno îi scrisese o scrisoare scurtă și emoțio-nată lui Michel. Se declara fericit, regreta că ei doi nu reu-șiseră niciodată să se înțeleagă perfect. fi

dorea să cunoască și el, în măsura posibilului, o anumită formă de fericire. Semna: „Fratele tău, Bruno.”

(. Jcrisoarea îl găsi pe Michel în plină criză de descurajare teoretică. După ipoteza lui Margenau, conștiința individuală poate fi asimilată cu un câmp de probabilități într-un spațiu Fock, definit ca sumă directă de spații Hilbert. În principiu, acest spațiu poate fi construit pomind de la evenimentele electronice elementare ce survin la nivelul micrositurilor sinaptice. Comportamentul normal e prin urmare asimilabil cu o deformare elastică a câmpului, actul liber cu o sfâșiere: dar în care topologie? Nu era deloc evident că topologia naturală a spațiilor hilbertiene ar permite explicarea apariției actului liber; nu era sigur nici măcar dacă astăzi se mai poate pune problema, altfel decât în temieni extrem de metaforici. Totuși, Michel era convins, un cadru conceptual nou devenea indispensabil. În fiecare seară, înainte de a-și închide computerul, cerea pe Internet rezultatele experimentale publicate în ziua respectivă. A doua zi dimineața le avea la dispoziție și constata că, pretutindeni în lume, centrele de cercetare păreau tot mai mult să înainteze orbește, într-un empirism lipsit de sens. Nici un rezultat nu permitea întrezăru-ea vreunei concluzii, și nici măcar formularea celei mai neînsemnate ipoteze teoretice. În cursul evoluției animale, conștiința individuală apărea brusc, fără motiv aparent; neîndoielnic, ea preceda cu mult limbajul. Cu finalismul lor inconștient, darwiniștii, ca de obicei, invocau argumentul unor ipotetice avantaje selective legate de apariția ei și ca de obicei asta nu explica nimic, era doar o naivă reconstrucție mitică; însă principiul antropic, aici, nu era nici el mai convingător. Lumea se înzestraseră cu un ochi capabil s-o vadă, cu un creier capabil s-o înțeleagă; ei și? Asta nu contribuia cu nimic la înțelegerea fenomenului. O conștiință de sine, absentă la nematode, a putut fi pusă în evidență la șopârle primitive precum *Lacerta agilis*; foarte probabil, ea implica prezența unui sistem nervos central, plus încă ceva. Acest ceva rămânea un mister absolut; apariția conștiinței nu părea să poată fi legată de vreun element anatomic, biochimic sau celular; era descurajant.

Ce-ar fi făcut Heisenberg? Ce-ar fi făcut Niels Bohr? Trebuia să se distanțeze, ca să judece mai bine; să iasă în natură, să asculte muzică. Noul nu se produce niciodată prin simpla interpolare a vechiului; informațiile se adaugă la informații ca niște grămăjoare de nisip, predefinite în natura lor de cadnil conceptual ce delimitează câmpul experiențelor; astăzi mai mult ca oricând, era nevoie de o perspectivă nouă.

Zilele erau calde și scurte, treceau fără bucurie. În noaptea de 15 septembrie, Michel avu un vis neobișnuit de fericit. Era lângă o fetiță care călărea în pădure, înconjurată de fluturi și flori (la trezire își dădu seama că această imă-gine, revenită după treizeci de ani, era din genericul de la „Prințul Saphir”, un serial de televiziune la care se uita duminică după-amiază în casa bunicii, și care-i mergea drept la inimă). Apoi, imediat, mergea singur pe o pajiște imensă și vălurită, cu iarbă înaltă. Nu vedea orizontul, colinele ierboase păreau să se repete la infinit, sub un cer luminos, de un gri pur. El însă înainta, fără șovăială și fără grabă; știa că la câțiva metri sub tălpile sale curgea

un râu subteran și că pașii îl vorduce inevitabil, din instinct, de-a lungul râului. Fnjurul lui, ierburile unduiau &și bătaia vântului.

La trezire se simți vesel și activ, cum nu mai fusese de când părăsise laboratorul, în urmă cu două luni și mai bine. Leși în oraș, o luă pe bulevardul Emile Zola, se plimbă pe sub tei. Era singur, dar nu-l deranja. Magazinul Zohicolor se deschidea, casierele asiatice își ocupau locurile; să fi fost ora nouă. Printre blocurile-turn din Beaugrenelle, se vedea un cer ciudat de limpede; nu exista nici o soluție. Poate-ar fi trebuit să vorbească cu vecina de vizavi, fata de la 20Ans. Lucrând la o revista cu de toate. Fiind la curent cu faptele societății, ea cunoștea probabil mecanismele aderării la lume; peseinne că nici factorii psihologici nu-i erau străini: fata aceea avea probabil multe să-l învețe. Se întoarse acasă mărind pasul, aproape alergând, urca într-un suflet până la apartamentul vecinei sale. Sună îndelung, de trei ori. Nu răspunse nimeni. Abătut, se întoarse acasă; în fata ascenso-rului, se întreba ce se întâmplă cu el. Era oare depresiv? Lar întrebarea avea vreun sens? De câțiva ani, în cartier apăreau tot mai multe afișe chemând la vigilența și la luptă împotriva Frontului Național. Extrema indiferență pe care, într-un sens ca și-n altu), o manifesta față de aceasta chestiune era deja. În sine, un simptom alannant. Tradiționala huciditate n dcpresiviâor, descrisă adesea ca un dezinteres radical față de preocupările omenești, se manifestă în primul rând printr-o lipsa de interes față de chestiunile efectiv neinteresante. Astfel. la o adică, se poate imagina un depresiv mdrăgostit, însă un depresiv patriot pare pur și simplu de neconceput.

Întors acasă, își dădu seama că credința, fundarnent natural al democrației, al unei determinări libere și deliberate a acțiunii umane, și mai ales al unei determinări libere și de-liberate a opțiunii politice individuale, era probabil rezultatul unei confuzii între libertate și iinprevizibilitate. TurbuJențele curentului de apă lângă piciorul unui pod sunt structural imprevizibile; totuși nimeni nu s-argândi să le califice drept libere. Își turnă un pahar de vin alb, trase perdelele și se întinse ca să mediteze. Ecuatiile teoriei haosului nu făceau nici o referire la mediul fizic în care se desfășurau manifestă-rile lor; această ubicuitate le permitea să găsească aplicații în hidrodinamică, dar și m genetica populațiilor, în meteoro-logie ca și în sociologia grupurilor. Puterea lor de modelizare morfologică era bună, dar capacitățile lor predictive – cva-sinule. Dimpotrivă, ecuațiile mecanicii cuantice permiteau să se prevadă comportamentuJ sistemelor microfizice cu o precizie foarte bună, și chiar cu o precizie totală dacă se renunța la orice speranță de revenire la o ontologie materială. Era cel puțin prematur – și poate imposibil – să se realizeze o joncțiune matematică între aceste două teorii. Totuși, Michel era convins. Constituirea de atractorii prin rețeaua evolutivă a neuronilor și sinapselor era cheia explicării opiniilor și aețiunilor omenești.

Căutând o fotocopie a unor articole recente, își dădu seama că de mai bine de-o săptămână uitase să-și deschidă corespondența. Evident, era mai mult publicitate. Finna TMR își propunea, prin lansarea vasului Costn Romanlictii, sa creeze o nouă normă instituțională în domeniul croazierelor de lux. Nava era descrisă ca un adevărat paradis plutitor. Lată cum s-ar fi putut desfășura – depindea doar de el – primele momente ale croazierei sale: „Mai

întâi veți pătrunde în marele hol inundat de soare. sub imensa cupolă din sticlă. Cu ascensoarele panoramice, veți urca până la puntea superioară. Acolo, prin imensa fereastră de la prova. Veți putea contempla marea ca pe un ecran uriaș. Puse deo-parte prospectul, promițându-și să-l studieze mai atent. Să se plimbe pe puntea superioară, să contemple marea din spatele unui geam uriaș, să rătăcească mai multe săptămâni sub un cer egal. De ce nu? Intre timp, Europa occidentală n-avea decât să se năruie sub bombe. Ei vor debarca, proaspeți și bronzăți, pe un continent nou.

Dar până atunci trebuia să trăiască, și o putea face într-un mod plăcut, inteligent și responsabil. În ultimul lor număr, Ultimele Noutăți de la Monoprix puneau mai mult ca oricând accentul pe noțiunea de inițiativă cetățenească. O dată în plus, editorialistul polemiza cu ideea preconcepută că gastro-nomia este incompatibilă cu forma fizică. Prin produsele, prin mărcile sale, prin alegerea scrupuloasă a fiecăreia din referințele sale, întreaga acțiune a Monoprix-ului, de la crearea sa, dovedea exact convingerea contrară. „Echilibrul e posibil pentru toți, și pe dată”, nu ezita să afirme redactorul. După această primă pagină combativă, chiar angajată, restul publicației devenea mai vesel: sfaturi practice Jocuri educa-tive, rubrici „e bine să știm”. Astfel, Michel se amuză să-și calculeze consuinel zilnic de calorii. În ultimele săptămâni nu măturase, nu călcase, nu înotase, nu jucase tenis, nici dragoste nu făcuse; singurele trei acțiuni pe care le putea bifa erau următoarele: a sta așezat, a sta culcat, a dormi. Făcând toate calculele, nevoile lui se ridicau la 1750 de kilocalorii pe zi. Din scrisoarea lui Bruno, reieșea că acesta înotase înult și făcuse amor. Refăcu calculul cu aceste noi date: nevoile energetice urcau la 2700 de kilocalorii pe zi.

O a doua scrisoare venea de la primăria din Crecy-en-Brie. Ca urmare a lucrărilor de extindere a unei parcuri pentru autocare, planul circulației municipale trebuia reorganizat, făcând necesară deplasarea unor inorminte, printre care și al bunicii lui. Potrivit regulamentului, un membru al familiei trebuia să asiste la mutarea rămășițelor pământești. Putea fixa o întâlnire cu serviciul de concesiuni funerare între orele zece jumătate și doisprezece.

Un motor pentru Crecy-la-Chapelle fusese înlocuit cu un tren local. Și satul se schimbase mult. Michel se opri în piața Gării, privi surprins în jur. Un supermarket Casino apăruse pe bulevardul General-Leclerc, la ieșirea din Crecy. Peste tot în jurul lui, vedea case noi, blocuri de locuințe.

Schimbările datau de la deschiderea parcului de distracții Eurodisney, îi explică funcționarul de la primărie. Și mai ales de când traseele RER1 se prelungiseră până la Mame-la-Vallee. Mulți parizieni au preferat să se mute aici: prețul terenului aproape se triplase, ultimii agricultori își vânduseră fermele. Acum aveau o sală de sport, o sală polivalentă, două piscine. Ceva probleme de delincvență, dar nu mai mult decât în alte părți.

Îndreptându-se spre cimitir, trecând pe lângă casele vechi și canalele neschimbate, Michel simți totuși acel sentiment tulbure și trist pe care îl avem întotdeauna când revenim în locurile copilăriei. Traversând vechiul drum de strajă, se pomeni în fața morii. Banca pe care îi plăcea să stea cu Annabelle după ore era tot acolo. În apa întunecată, pești ' Réseau express regional, rețea de transport în comun (metrou) pentru Paris și regiunea pariziană (n.t.).

Înari înotau împotriva curentului: Soarele sclipi rapid printre doi nori. Michel era așteptat la intrarea în ciuitir. „Dumnea-voastră sunteți.

— Da, eu., Care era cuvântul modern pentru „gropar„? Omul ținea în mână o lopată și un sac mare din plastic negru. Michel pomi pe um-iele lui. „Nu sunteți obligat să priviți.”, mormăi celălalt, îndreptându-se spre un morinânt deschis.

Moartea e greu de înțeles, ființa umană acceptă cu greu să-și facă despre ea o imagine exactă. Michel văzuse cada-vrul bunicii cu douăzeci de ani în ună, o sărutase pentru ultima oară. Cu toate astea, de la prima privire, fu surprins de ceea ce descoperea în groapa deschisă. Bunica fusese îngropată într-un sicriu; dar în țărâna proaspăt răscolita nu se vedeau decât bucăți de lcin, o scândură putredă și niște chestii albe mai puțin distincte. Când își dădu seama ce are în fața ochilor își întoarse brusc capul, silindu-se să privească în direcția opusă; era prea târziu. Văzuse craniul murdar de pământ, cu orbitele goale, de care atârnau șuvițe de par alb. Văzuse vertebrele împrăștiate, amestecate cu țărâna. Înțelesese.

Continuând să îndese rămășițele în sacul de plastic. Gro-parul îi aruncă o privire lui Michel, rămas lângă el, năucit. „Mereu aceeași poveste. Mormăi el. Nu se pot abține. Trebuie să privească. Un sicriu nu rezistă douăzeci de ani!”, mai zise el cu un soi de mânie. În timp ce Michel rămase la câțiva pași, groparul muta conținutul sacului în noul amplasament. Terminându-și treaba, se îndrepta de șale, se apropie. „Va simțiți bine?” Michel făcu semn că da. „Piatra de mormânt va fi mutată mâine. Seinnați în registru.”

Deci asta era. După douăzeci de ani, asta era. Oseminte amestecate cu țărână, și firele de păr alb, incredibil de multe și de vii. O revedea pe bunica brodând în fața televizorului, ducându-se la bucătărie. Asta era. Trecând pe lângă Bar des <

Sports, își dădu seama că tremură. Intră, ceru un pastis. După ce se așeză, își dădu seama că interiorul e foarte diferit față de amintirile lui. Acum aveau un biliard americanJocuri video, un televizor fixat pe MTV care difuza clipuri muzi-cale. Coperta revistei Newlook afișată în chip de panou publicitar anunța articole despre fantasmele Zarei Whites și despre marele rechin alb din Australia. Puțin câte puțin, începu să picotească.

Annabelle îl recunoscua prima. Își cumpărase țigări și se îndrepta spre ieșire când îl zări, ghemuit pe bancheta. Ezita două-trei secunde, apoi se apropie. El își ridică privirea. „Ce surpriză.”, spuse ea încetișor; apoi se așeza în fața lui pe bancheta din imitație de piele. Annabelle nu se schimbă aproape deloc. Chipul îi rămânea incredibil de neted și de pur, părul de un blond luminos; părea de necrezut ca are patruzeci de ani, nu-i dădea mai mult de douăzeci și șapte, douăzeci și opt.

Era la Crecy din motive asemănătoare cu ale lui. „Tata a murit acum o săptămână, zise ea. Un cancer de colon. A durat mult, a fost epuizant – și cumplit de dureros. Am mai rămas puțin ca s-o ajut pe mama. Altfel, în restul timpului, trăiesc la Paris – ca și tine.”

Michel își coborî privirea, se lăsă un moment de tăcere. La masa vecină, doi tineri vorbeau despre karate.

„M-am întâlnit cu Bruno din întâmplare, acuin trei ani, pe un aeroport. Mi-a spus că ai devenit cercetător, un tip iin-portant, recunoscut în domeniu. Mi-a spus de asemeni că nu te-ai însurat. Cât despre mine, nu prea am cu ce să ma laud, sunt bibliotecară, la o bibliotecă municipală. Nici eu nu in-am măritat. M-am gândit adesea la tine. Te-am urât când nu mi-ai răspuns la scrisori. Au trecut de atunci douăzeci și trei de ani, dar încă mă gândesc la asta, uneori.”

Annabelle îl însoți până la gară. Se însera, era aproape ora șase. Se opriră pe podul de peste Grand Morin. Erau

^i^ăsăiiiiite^^^^^^ă^^^^^^i'^^ plante acvaticе, castani și sălcii; apa era calmă și verde. Corot iubise acest peisaj, îl pictase de mai multe ori. Un bătrân, nemișcat în grădina lui, semăna cu o sperietoare. „Acum suntem amândoi în același punct, zise Annabelle. La aceeași distanță de moarte.”

Chiar înainte de plecarea trenului, se sui pe scară și-l să-rută pe obraji. „Ne mai vedem”, spuse el. Ea răspunse: „Da.”

Sâmbăta următoare, Annabelle îl invită la cină. Locuia într-o mică garsonieră pe strada Legendre. Spațiul era foarte strâmt, dar ambianța era primitoare – tavanul și pereții erau acoperiți cu lambriu din lemn de culoare închisă, ca într-o cabină de vapor. „Locuiesc aici de opt ani, spuse ea. M-am mutat când am reușit la concursul de bibliotecare. Înainte lucram la TFl, la serviciul de coproducții. Mă săturasem, nu-mi plăcea mediul ala. Schimbându-nii slujba, ain rămas cu o treime din salariu, dar e mai binc așa. Lucrez la biblio-teca municipală din arondismentul XVII, la secția pentru copii.”

Gătise miel cu curry și linte indiană. În timpul mesei, Michel vorbi puțin. Îi puse Annabellei întrebări despre fa-milia ei. Fratele mai mare preluase atelierul tatălui. Se însurase, avea trei copii – un băiat și două fete. Din păcate, întreprinderea avea greutăți, concurența devenise foarte dură în domeniul opticii de precizie, de mai multe ori fusese la un pas de faliment; își uita necazurile bând pastis și votându-l pe Le Pen. Fratele mai mic intrase în serviciul de marketing de la Oreal; recent, fusese numit în Statele Unite – șef al serviciului de marketing pentru-America de Nord; se vedeau destul de rar. Era divorțat, fără copii. Așadar, două destine diferite, dar aproape la fel de simptomatice.

„N-am avut o viață fericită, spuse Annabelle. Cred că acordam prea multă importanță iubirii. Mă dăruiam prea ușor, bărbații mă părăseau de îndată ce-și atingeau scopul, iar eu sufeream. Bărbații nu fac dragoste pentru că sunt îndrăgostiți, ci pentru că sunt excitați; mi-au trebuit ani ca sa înțeleg acest adevăr banal. Toți trăiau așa în jurul meu, ma mișcam într-un mediu eliberat; dar nu simțeam nici o plăcere să provoc ori să seduc. Chiar și sexualitatea a sfârșit prin a mă dezgusta; nu le mai suportam surâsul triumfător în momentul în care îmi scoteam rochia, aerul idiot în clipa când ejaculau, și mai ales bădărănia după ce actul era consumat. Urau jalnici, nevolnici și pretențioși. Până la urmă, e penibil să fii considerată o vită interșanjabilă – chiar daca eram socotită o pradă de soi, pentru că estetic eram ireproșabilă m erau mândri sa iasă cu mine la restaurant. O singura data ain crezut că trăiesc ceva serios, m-am mutat la un tip. Era actor, avea un fizic interesant, dar nu

izbutea sa se impună -în fnpt. Cheltuielile pentru apartament le plăteam mai ales cu. Am trăit împreună doi ani, am rămas însărcinată. Mi-a cerut să avortez. Am făcut-o, dar întorcându-mă de la spital am știut că totul se tenninase. L-am părăsit chiar în seara aceea, un timp am stat la hotel. Avean-i treizeci de ani, era cel de-al doilea avort și mă săturasem până-n gât. Era în 1988, lumea începea să devină conștientă de pericolul reprezentat de sida, am trăit momentul ca pe o eliberare. Mă culcasem cu zeci de bărbați și niciunul nu merita să-mi aduc aminte de el. Astăzi credem că există o perioadă a vieții când ieșim în lume și ne distrăm; apoi apare imaginea morții. Toți bărbații pe care i-am cunoscut erau îngroziți de îmbătrânire, tot timpul se gândeau la vârsta lor. Această obsesie a vârstei apare foarte devreme – am întâlnit-o la oameni de douăzeci și cinci de ani – iar după aceea nu face decât să se adâncească. Am hotărât să mă opresc, să ies din joc. Duc o viață liniștită, lipsită de bucurie. Seara citesc, îmi prepar infuzii, băuturi calde. În fiecare week-end mă duc la părinți, mă ocup mult de nepotul și de nepoatele mele. E drept că am nevoie de un bărbat, uneori, noaptea, mi-e frică, îmi vine greu să adorm. Există tranchilizante, există somnifere; dar nu e suficient. De fapt, aș vrea ca viața să treacă foarte repede.”

— S^^^i^&^^^te^i^^^f&^ădiirMÎ^ ^iătesAa^^ă&t

Michel rămase tăcut; nu era surprins. Majoritatea te-meilor au o adolescență febrilă, se interesează mult de băieți și de sex; apoi, puțin câte puțin, obosesc, nu prea mai au chef sa desfacă picioarele, să se cabreze ca să-și arate fundul; cau-tă o relație tandră pe care n-o găsesc, o pasiune pe care nu mai sunt capabile s-o simtă cu adevărat; încep atunci pentru ele anh dificili.

Desfăcută, canapeaua ocupa cvasitotalitatea spațiului disponibil. „E prima dată-c-o folosesc”. Spuse ea. Se lungiră unul lângă celălalt, se îmbrățișară.

„Nu mai folosesc de mult contraceptive, iar prezervative nu am acasă. Tu ai?”

El surâse la această idee.

— Nu.

— Vrei să te iau în gură?”

El se gândi un moment, până la urmă răspunse: „Da.” Era plăcut, dar plăcerea nu era foarte vie (în fond, nu fusese niciodată; plăcerea sexuală, atât de intensă la unii, rămâne moderată și chiar neînsemnată la alții; era o chestiune de educație, de conexiuni neuronale sau ce?). Această felație era mai ales emoționantă: era simbolul regăsirii, al destinului lor întrerupt. Fu însă minunat după aceea, când o luă pe Annabelle în brațe iar ea se întoarse cu spatele ca să doarmă. Trupul ei era suplu și delicat, călduț și nespus de catifelat; avea o talie foarte fină, șolduri largi, sâni mici și tari. Michel își strecură un picior între picioarele ei, își puse palmele pe pântecul și pe sânii ei; era pace, era cald. Se simțea la începutul lumii. Adormi aproape instantaneu.

Mai întâi văzu un om, o parte a spațiului acopentă; doar chipul îi era descoperit. În mijlocul feței, ochii străluceau; expresia lor era greu de descifrat. În fața lui era o oglindă. Privind în oglindă, omul avu impresia că se prăbușește în gol. Totuși se așezase, stăteaajos; își privise propria imagine în sine, ca pe o

formă mentală independentă de el, ce putea fi comunicată și altora; după un minut, urmă o relativă indiferență. Dacă însă întorcea capul timp de câteva secunde, totul trebuia reluat de la capăt; trebuia din nou, cu eforturi, ca atunci când îți acomodezi privirea pe un obiect apropiat, să distrugă sentimentul de identificare cu propria-i imagine. Eul este o nevroză intennitentă. Iar omul e încă departe de a se fi lecuit de ea.

Apoi văzu un zid alb în interiorul căruia se fonnau iitere. Puțin câte puțin, aceste litere căpătară consistență, formând pe zid un basorelief mișcător, însuflețit de o pulsație grețoasă. Mai întâi apărea cuvântul „PACE”, apoi cuvântul „RĂZBOP”; apoi din nou cuvântul „PACE”. Apoi fenomenul încetă brusc; suprafața peretelui deveni iarăși neteda. Atmosfera se lichefie, străbătută de un val; soarele era enorm și galben. Văzu locul în care se forma rădăcina timpului. Această rădăcină își trimitea prelungirile în univers, vrejuri noduroase în apropierea centrului, cleioase și reci la extremități. Aceste vrejuri înlănțuiau, legau și îmbinau porțiunile de spațiu.

Văzu creierul omului mort, parte a spațiului, conținând spațiul.

La urmă văzu blocul mental al spațiului, și contrariul său. Văzu conflictul mental ce structura spațiul, și dispariția sa. Văzu spațiul ca pe o linie foarte fină ce separa două sfere. În prima sferă era ființa, și separarea; în a doua sferă era neființa, și dispariția individuală. Calm, fără să ezite, se întoarse și se îndreptă spre a doua sferă.

Se trezi, se răsuci în pat. Lângă el, Annabelle respira egal. Avea un ceas deșteptător Sony în formă de cub, care arăta 03: 37. Putea să adoannă din nou? Trebuia să adoarmă. Își luase cu el somnifere.

A doua zi dimineața, Annabelle îi făcu o cafea; ea prefera ceai cu pâine prăjită. Era o zi frumoasă, însă deja cam rece. Ea îi privi trupul gol, surprinzător de adolescentin în zveltețea lui persistentă. Aveau patruzeci de ani, era greu de crezut. Totuși, ea nu mai putea avea copii fără riscuri de malformații genetice; virilitatea lui era mult diminuată, deja. Fn planul intereselor speciei, nu mai erau decât doi indivizi ce îmbătrâneau, cu valoare genetica modestă. Ea își trăise viața din plin; luase cocaină, participase la orgii, donni. Se în hoteluri de lux. Aflata, datorita frumnseții ei. În epicentrul mișcării de eliberare sexuală din anii tinereții, Annahelle suferise enorm din cauza acestei frumuseri – în fond. Din cauza ei, fusese cât pe ce să-și piardă viața. Aflat, din indife-rența, la periferia acestei mișcări, ca de altfel la periferia vie-ții umane și a toate cele, Michel nu fusese afectat decât la suprafață; se mulțumise sa fie un client fidel al Monoprix-ului din cartier și sa coordoneze cercetări de hiologie moleculara. Aceste existențe atât de diferite lasaseră puține iirme vixibile în trupurile lor separate; dar viața m sine își săvârșise opera de distrugere, le slăbise lent capacitatea de replicare a celulelor și organelor. Mamifere inteligente. Care ar t,i putut să se iubească, ei se priveau în dimineața luminoasa de toamnă. „Știu că e foarte târziu. Spuse ea. Totu. Și as vrea sa încerc. Mai păstrez și acum abonamentul de iren din anul școlar '74-'75, ultimul an când am mers la liceu împreuna. De câte ori îl privesc, îmi vine să plâng. Nu înțeleg cum s-a putut strica totul în asemenea hal. Nu pot să accept.”

În mijlocul sinuciderii occidentale, nu aveau nici o șansă, era clar. Continuarea totuși să se vadă, o dată sau de două ori pe săptămână. Annabelle consultă un ginecolog și începu să ia din nou pilule contraceptive. Michel izbutea s-o penetreze, dar cel mai mult n plăcea să doarmă lângă ea, să-i simtă trupul viu. Într-o noapte visă un parc de distracții din Rouen, pe malul drept al Senei. O roată imensă, aproape goa-lă, se învârtea pe un cer livid, deasupra unor cargouri eșuate, cu structuri metalice mâncate de rugină. Michel înainta printre barăci vopsite în culori teme și totodată țipătoare; ploaia și un vânt glacial îi biciuiau fața. Ajungând la ieșirea din parc, era atacat de niște tineri în haine de piele, înarmați cu brice. Îl loveau cu înverșunare timp de câteva minute, apoi îl lăseau să plece. Ochii îi sângerau, știa că va rămâne orb pentru totdeauna, iar mâna dreaptă îi era pe jumătate secționată; dar mai știa că, în ciuda sângelui și suferinței, Annabelle va rămâne alături de el, ocrotindu-l veșnic cu iubirea ei.

În week-end-ul de Toussaint¹, plecară împreună la Soulac, la casa de vacanță a fratelui Annabellei. În prima di-mineață de după sosire, s-au dus împreună pe plajă. El se simți obosit și se așeză pe o bancă, în timp ce ea continua ' La catolici, sărbătoarea tuturor stinților, celebrata lu 1 noiembrie (n.t.).

Să meargă. Marea vuia în larg, rostogolindu-se cu o mișcare vagă, cenușie, argintie. Spărgându-se de bancurile de nisip, valurile formau la orizont, în soare, o ceață strălucitoare, su-perbă. Annabelle, siluetă aproape imperceptibilă m bluzonul de culoare deschisă, înainta de-a lungul țărmului. La Cafe de la Plage, un câine-lup bătrân umbla printre mesele și scaunele din plastic, și el abia perceptibil, aproape invizibil în ceața formată de aer, apă și soare.

La cină, ea pregăti o anghilă la grătar; societatea în care trăiau le acorda un mic supliment față de stricta satisfacere a nevoilor alimentare; puteau deci încerca să se bucure de viața; însă de fapt nu prea mai aveau poftă. Michel simțea compasiune pentru Annabelle, pentru imensele rezerve de iubire pe care le simțea pulsând în ea și pe care viața le irosise; simțea compasiune, și poate era singurul sentiment omenesc de care mai era capabil. În rest, o rezervă glacială îi invadase trupul; efectiv, nu mai putea iubi.

Întorși la Paris, cunoscură clipe fericite, ca în reclamele de parfum (au coborât împreună treptele din Montmartre; s-au oprit, înlănțuiți, pe Pont des Arts, luminați dintr-o dată de farurile unui vaporeș turistic). Cunoscură de asemeni acele semi-certuri de duminică după-amiază, acele momente de tăcere când trupul se ghemuiește în cearșafuri, acele răstimpuri de tăcere și plictiseală în care viața se destramă. Garsoniera Annabellei era întunecată, de la patru după-amiază trebuiau să aprindă lumina. Erau triști, uneori, dar cel mai adesea erau gravi. Amândoi știau că-și trăiesc ultima legătură umană adevărată, iar această senzație dădea un ce sfâșietor fiecăreia din clipele lor. Simțeau unul pentru celălalt un imens respect și-o nesfârșita milă. Totuși, în unele zile, harul unei magii neașteptate le dămia momente de aer proaspăt, de soare fierbinte și tonic; dar cel mai adesea sim-țeau că o umbră cenușie se întindea în ei, peste pământul pe care călcau, și în toate întrezăreau sfârșitul.

Runo și Christiane reveniseră și ei la Paris, nu aveau încotro. Dimineața, în drum spre serviciu, Bruno se gândi la medicul necunoscut care le făcuse acest cadou formidabil: două săptămâni de concediu medical nejustificat; apoi, ajuns la birourile din strada Grenelle și urcând la etaj, își dădu seama că era bronzat, în plină formă, și că situația era caraghioasă; își dădu de asemeni seama că puțin îi păsa. Colegii, seminariile lor de reflecție, educația umanistă a adolescenților, deschiderea spre alte culturi. Nimic din toa-te astea nu mai era important pentru el. Christiane i-o sugera și îl îngrijea când era bolnav; Christiane era importanta. În același moment, știi că nu-și va mai revedea fiul niciodată.

Patrice, fiul Christianei, lăsase apartamentul într-un hal fără ha|: bucăți de pizza strivite, cutii de Coca-Cola, chiștoace împrăștiate pe parchetul ars pe alocuri. Ea șovăi un moment, vru să se ducă'la un hotel; apoi se hotărî să facă curat, s-o ia de la capăt. Noyon era un oraș murdar, anost și periculos; Christiane își făcu obiceiul să vină la Paris în fiecare week-end. Aproape săptămânal, mergeau într-un local pentru cupluri: 2+2, Chris și Manu, Les Chandelles. Prima lor seară la Chris și Manu avea să-i lase lui Bruno o amintire extrem de vie. Lângă ringul de dans erau mai multe săli, scăldate într-o stranie lumină mov, cu paturi așezate unul lângă celălalt. Peste tot înjurul lor, perechile făceau sex, se mângâiau ori se lingeau. Cele mai multe femei erau goale; unele păstrasera o bluză sau un tricou, sau se mulțumiseră să-și suflece rochia. În sala cea mai mare, erau vreo douăzeci de cupluri. Aproape nimeni nu vorbea; se auzea doar zum-zetul aparatului de climatizare și gemetele femeilor care se apropiau de orgasm. Bruno se așeză pe un pat lângă o bruneta înaltă, cu sânii grei, pe care o lingea un ins de vreo cincizeci de ani care-și păstrase cămașa și cravata. Christiane îi descheie prohabul și, privind înjur, începu să-l masturbeze. Un bărbat se apropie, îi vâri o mână sub fustă. Ea desfăcu fermoarul, fusta lunecă pe mochetă; nu purta nimic pe de-desubt. Bărbatul se așeză în genunchi și începu s-o înângâie în timp ce ea îl masturba pe Bruno. Lângă el, pe pat, bruneta gemea din ce în ce mai tare; Bruno îi luă sânii în mâini. Tot sângele îi năvălise în sex. Christiane își apropie gura, începu să-și plimbe vârful limbii pe șanțul și pe frâul glandului. Un alt cuplu se apropie, se opri lângă ei; femeia, o roșcată mărunțică de vreo douăzeci de ani, purta o ininijupă neagră din piele artificială. O privi pe Christiane care continua să-l lingă pe Bruno; Christiane îi surâse, își ridică tricoul ca să-i arate sânii. Femeia își suflecă fusta dezvelind o tufă deasă, tot roșcată. Christiane îi luă mână și i-o conduse până la sexul lui Bruno. Roșcata începu să-l masturbeze, în timp ce Christiane își apropia limba din nou. În câteva secunde, străbătut de un fior de plăcere incontrollabil, îi ejaculă în față. Se îndreptă brusc, o îmbrățișă. „îmi pare rău, spuse el, îmi pare rău.” Ea îl sărută, se ghemui la pieptul lui, el simți stropii de spermă de pe obraji ei. „Nu-i nimic, îi spuse ea cu blândețe, nu face nimic. Vrei să plecăm?”, propuse ea puțin mai târziu. El încuviință întristat, excitația n părăsise complet. Se îmbrăcără repede și plecară imediat.

În săptămânile următoare, Bruno izbuti să se controleze mai bine; fu începutul unei perioade bune, o perioadă fericită.

Viața lui avea acum un sens, limitat la week-end-urile petrecute cu Christiane. La raionul medical de la FNAC¹, descoperi o carte scrisă de o sexologă americană, care pre-tindea că-i poate învăța pe bărbați să-și controleze ejacularea printr-o serie de exerciții graduale. Trebuia, în special, toni-fiat un mic mușchi în fonnă de arc situat chiar sub testicule, mușchiul pubo-coccigian. Prin contractarea puternică a acestui mușchi înaintea orgasmului, însoțită de o inspirație profundă, era teoretic posibil să se evite ejacularea. Bruno începu să facă exerciții; era un țel, meriâa să i se consacre. La fiecare din ieșirile lor, era uluit să vadă bărbați, uneori mai vârstnici decât el, care penetrau mai multe femei la rând, se lăsau masturbați și supti ore în șir fără să-și piardă erecția. Era de asemeni jenat să constate că cei mai mulți aveau penisuri mult mai mari decât el. Christiane îi repeta că asta nu conta, că pentru ea nu avea nici o importanță. Bruno o credea, era îndrăgostită, evident; în același timp i se părea că majoritatea femeilor întâlnite în acele localuri erau ușor dezamăgite când îl vedeau scoțându-și sexul. Nimeni nu făcu niciodată nici o remarcă, toți dovedeau o curtoazie exem-plară, ambianța era amicală și politicoasă; dar anumite priviri nu puteau să înșele și, puțin câte puțin, își dădea seama că nici pe plan sexual nu e tocmai la înălțime. Avea totuși momente de plăcere năprasnice, fulgurante, la limita leșinului, care-i smulgeau adevărate urlete; dar asta nu avea nici un raport cu virilitatea, ci mai curând cu finețea, cu sen-sibilitatea organelor. Pe de altă parte, Bruno era neîntrecut la mângâieri, Christiane i-o spunea, iar el știa că e adevărat, rar i se întâmpla să nu aducă o femeie la orgasm. Sprejumă-tatea lui decembrie, își dădu seama că Christiane slăbise puțin, că obrazul i se acoperea de pete roșii. Boala de spate nu evolua bine, zise ea, fusese nevoită să mărească doza de medicamente; slăbiciunea, petele de roșeață erau efecte

1 FNAC, lant de librării (n.t.).

'!' 1.! '^1^'; i^^;,,;'. v ,, secundare. Christiane schimbă repede subiectul; Bruno îi simți jena și rămase cu o senzație neplăcută. Cu siguranță, era în stare să-l mintă ca să nu-l vadă că-și face griji: era prea blândă, prea drăguță. În general, sâmbătă seara gătea și, după o masă bună, ieșeau în oraș. Ea purta fuste despicate, busti-ere transparente, portjartiere, uneori un body deschis între picioare. Vulva ei era delicioasă, excitantă, se umezea ime-diat. Petreceau seri minunate, cum Bruno nu sperase să trăiască vreodată. Uneori, când o penetrau mai mulți bărbați la rând, ininna Christianei zvâcnea, începea sa bată prea tare, transpira mult dintr-o dată, iar lui Bruno i se făcea frică. Atunci se opreau; ea se ghemuia în brațeje lui, îl săruta, îi mângâia părul și gâtul.

F.

Irește, nici asta nu era o soluție. Obișnuiții loca-lurilor pentru cupluri, bărbați și femei, renunță rapid la cau-tarea plăcerii (care cere finețe, sensibilitate, răbdare), pentru o activitate sexuală fantasmatică, destul de nesinceră în esența ei, în fapt copiată direct după scenele de gang bang din filmele porno la modă, difuzate pe Canal +. Ca un oma-giu adus lui Kari Marx, care așeza în centrul sistemului sau, ca pe o entelehie nocivă, enigmaticul concept de „scădere tendențială a ratei profitului”, am fi tentați să postulăm, în centrul sistemului libertin în care intraseră Bruno și Christiane, existența unui

principiu de scădere tendențială a ratei plăcerii; ar fi și superficial și inexact. Fenomene cultu-rale, antropologice, secunde, dorința și plăcerea nu explică în fond aproape nimic din sexualitate; departe de a fi un factor determinant, ele sunt dimpotrivă, din punct de vedere sociologic, pe de-a-ntregul determinate. Într-un sistem mo-nogam, romantic și bazat pe iubire, ele nu pot fi atinse decât prin intermediul ființei iubite, în principiu unică. În socie-tatea liberală m care trăiau Bruno și Christiane, modelul sexual propus de cultura oficială (publicitate, reviste, orga-nisme sociale și de sănătate publică) era acela al aventun'i: într-un asemenea sistem, dorința și plăcerea apăreau la capă-tul unui proces de seducție, punând pe primuj plan noutatea, pasiunea și creativitatea individuală (calități cerute de altfel și în viața profesională). Aplatizarea criteriilor de seducție intelectuale și morale în fața celor pur fizice îi ducea încetul cu încetul pe clienții localurilor pentru cupluri la un sistem ușor diferit, ce putea fi considerat fantasma culturii oficiale: sistemul sadian. Într-un asemenea sistem, penisurile sunt toate la fel de rigide și de enorme, sânii siliconați, vulvele epilate și băloase. Clientele localurilor pentru cupluri. Adesea cititoare de Connex. Ion sau de Hot Video, își propuneau pentru serile lor un obiectiv simplu: să fie penetrate de cât mai multe penisuri enorme. Etapa următoare, pentru ele, era în general constituită de cluburile SM1. Plăcerea sexuală e o chestiune de obișnuință, cum ar fi spus probabil Pascal, dacă s-ar fi aplecat asupra acestui subiect.

În fond, cu puța lui treisprezece centimetri și cu erecțiile rare (niciodată nu avusese erecții prelungite, poate în prima adolescență, iar de atunci perioada dintre doua ejaculări se lungise considerabil: sigur, nici nu mai era foarte tânăr), Bruno nu era omul potrivit pentru acest gen de localuri. Totuși era fericit să aibă la dispoziție mai multe vulve și guri decât ar fi îndrăznit sa viseze vreodată; iar asta i-o datora Christianei. Cele mai plăcute momente erau acelea când ea mângâia alte femei; tovarășele ei de-o seară erau încântate de agilitatea limbii, de abilitatea degetelor ei când începea să le descopere și să le excite clitorisul; din păcate. Când voiau să le întoarcă serviciul, de regulă ui-mă o decepție. Lăbărțate de penetrări în poștă și masturbări brutale (adesea practicate cu mai multe degete și chiar cu toată mâna), vulvele lor erau la fel de sensibile ca un calup de osânză. Obsedate de ritmul frenetic al actrițelor pomo profesioniste, îi zgâlțâiau penisul cu brutalitate, ca pe o tijă de came insensibila, cu o ridicolă mișcare de piston (omniprezența muzicii teho, care elimi-nasp ritmurile cu o senzualitate nnai subtilăJuca desigur un

Sado-maso (n.f.).

„: y' rol în caracterul excesiv de mecanic al prestației lor). Bruno ejacula rapid, fără plăcere reală; seara era atunci, pentruel, terminată. Mai rămâneau între o jumătate de oră și o oră;

Christiane se lăsa făcută poștă, încercând totodată, de obicei fără succes, să-i reînvie virilitateaLa trezire, făceau iar dragoste; între vis și trezie, imaginile din noaptea trecută îi reveneau, îmblânzite; erau atunci clipe de o tandrețe extraordinară.

În fond, ideal ar fi fost sa invite câteva cupluri alese de ei și să petreacă seara acasă, pălăvrăgind amical și schimbânci inângâieri. Asta aveau să și facă,

Bruno era convins; trebuia, de asemeni, să reia exercițiile de tonifiere musculară propuse de sexologa americană; legătura cu Christiane, care-i dăruise mai multă bucurie decât orice alt eveniment din viața lui, era o legătură importantă și serioasă. Ce! Puțin așa se gândea, uneori, privind-o cum se îmbracă sau trebăluiește în bucătărie. Cel mai adesea totuși, în timpul săptămâinii, când ea era departe, presimțea că totul e o farsă, o ultimă și sordidă glumă a existenței. Nefericirea noastră nu atinge punctul cel mai de sus decât atunci când am întrezărit, destul de aproape, posibilitatea practică a fericirii.

Accidentul avu ioc într-o noapte de februarie, la Chris și Manu. Bruno era lungit pe o saltea din încăperea centrală, cu capul sprijinit pe peme, iar Christiane îl sugea; el o ținea de mână. Îngenuncheată deasupra lui, cu coapsele desfăcute, ea își oferea vulva bărbaților care, trecând prin spatele ei, își puneau un prezervativ și-o penetrau pe rând. Cinci bărbați se rânduiseră deja fără ca ea să le arunce o privire; cu ochii pe jumătate închiși, ca într-un vis, își plimba limba pe sexul lui Bruno, explora centimetru cu centimetru. Deodată scoase un strigăt scurt, unic. Insul din spatele ei, un zdrahon cu părul creț, continua să pompeze conștiincios, dând din fund berbe-cește; avea o privire goală, absentă. „Oprește! Oprește!”, strigă Bruno; i se pămse că strigă, dar vocea îi pierise, nu scotea decât un soi de chelălăit slab. Se ridică și-l împinse brutal pe bărbatul care rămase uluit, cu sexul erect, cu brațele atârnându-l. Christiane se lăsase pe-o parte. Fața îi era schimo-nosită de durere. „Te poți mișca?” întrebă el. „Nu”, făcu ea din cap. El se repezi la bar, ceru telefonul. Ambulanța sosi în zece minute. Toți clienții se îmbrăcaseră; într-o liniște mormântală, n priveau pe infirmierii care o ridicau pe Christiane, o așezau pe o targă. Bruno urcă lângă ea în ambulanță; erau foarte aproape de spitalul central din Paris. Bruno așteptă câteva ore pe coridorul cu linoleum pe jos, apoi intemul de gardă veni să-i vorbească: Christiane donnea acum; viața nu-i era în pericol.

În duminica următoare, fu operată: i se preleva măduva osoasă; Bruno reveni pe la ora șase. Era deja noapte. O ploaie mărunță și rece cădea peste Sena. Christiane eni așezată în pat, cu spatele sprijinit pe perne. Surise văzându-l. Diag-nosticul era simplu: necroza vertebrelor coccigiene atinsese un punct iremediabil. Ea se aștepta la asta de mai multe luni, i se putea întâmpla în orice moment; medicamentele încetiniseră evoluția boii. Dar fără s-o oprească. Acum și-tuația se stabilizase, nu mai putea să apară nici o complicație; însă picioarele îi rămâneau definitiv paralizate.

Christiane ieși din spital după zece zile; Bruno o așteptă. Situația era diferită, acum; viața e făcută din lungi perioade de plictis confuz, cel mai adesea e cât se poate de cenușie; apoi se ivește brusc o bifurcație, iar schimbarea de direcție se dovedește definitivă. Christiane avea acum o pensie de invaliditate, nu mai trebuia să lucreze niciodată; avea chiar dreptul la o însoțitoare-menajeră gratuită. Își n, npinse fotoliul spre el, era încă stângace – avea să-i fie greu să se obișnuiească, nu avea putere în brațe. Bruno o sărută pe obraji, apoi pe gură. „Acum, zise el, poți să te muți la mine. La Paris.” Ea își ridică privirea spre el, îl privi țintă în ochi; el nu putu | să-i susțină privirea.

„Ești sigur? Întrebă ea încet, ești sigur | | că vrei asta?„ El nu răspunse; sau cel puțin înârzie să răspundă. După treizeci de secunde de tăcere, ea adăugă: „Nu ești obligat. Îți mai rămâne puțin timp de trăit; nu ești obligat să-l petreci îngrijind o infirmă.” Elementele conștiinței contemporane nu mai sunt adaptate la condiția noastră de muritori. Niciodată, în nici o epocă și în nici o altă civilizație, omul nu s-a gândit mai mult și mai constant la vârsta lui; fiecare om are în minte o perspectivă de viitor simplă: va veni și pentru el momentul când suma plăcerilor fizice pe care le mai poate aștepta de la viață devine mai mică decât suma durerilor (în fapt, în adâncul ființei sale, el simte cum contorul se-nvârte – și se învârte doar într-un sens). Acest bilanț lucid al plăcerilor și durerilor – pe care, mai devreme sau mai târziu, ajunge să și-l facă fiecare – de la o vârstă duce inevitabil la sinucidere. În această privință, este amuzant de notat că Deleuze și Debord, doi intelectuali respectați de la sfârșitul secolului, s-au sinucis fără vreun motiv precis, doar pentru că nu suportau perspectiva propriului lor declin fizic. Aceste sinucideri n-au provocat nici o mirare, nici un comentariu; în general, sinuciderile persoanelor în vârstă, de departe cele mai frecvente, ni se par astăzi absolut logice. Putem de asemeni releva, ca trăsătură simptomatică, reacția publicului la perspectiva unui atentat terorist: în cvasitotalitatea cazurilor, oamenii ar prefera să moară pe loc decât să fie mutilați, sau chiar numai desfigurați. În parte, bineînțeles, pentru că s-au cam săturat de viață; dar mai ales pentru că nimic, nici chiar moartea, nu li se pare mai cumplit decât să trăiască într-un corp diminuat.

Ajuns în dreptul satului Chappelle-en-Serval, Bruno cotești la stânga. Cel mai simplu ar fi fost să intre într-un copac trecând prin pădurea de la Compiègne. Ezitase câteva secunde prea mult; sârmana Christiane. La fel, ezitase câteva zile prea mult înainte de a-i telefona; știa că e singură în apartament cu fiu-său, și-o imagina în fotoliul rulant, nu departe

— „w^ . L^ai^î. ^^^-î^*^-*^-? -^'„ L^- de telefon. Nimic nu-l obliga să îngrijească o infirmă, așa îi spusese, și Bruno știa că Tnurise fără resentimente. Fotoliul rulant, făcut bucăți, fusese găsit lângă primele trepte ale scării. Christiane avea obrazul tumefiat și gâtul rupt. Bruno figura la rubrica „persoană ce trebuie contactată în caz de accident”; Christiane murise în drum spre spital.

Complexul funerar era situat aproape de Noyon, pe drumul spre Chauny, trebuia să cotești imediat după Baboeuf. Doi angajați în salopete îl așteptau într-o baracă albă, supraîncălzită, cu o mulțime de calorifere, cam ca o sala de clasă dintr-un liceu tehnic. Ferestrele dădeau spre clădirile joase, modeme, ale unei zone semi-rezidențiale. Sicriul, încă deschis, era așezat pe o masă. Bruno se apropie, văzu trupul Christianei și simți cum cade pe spate; capul i se izbi violent de sol. Lu-crătorii îl ridicară cu grijă. „Plângeți! Trebuie să plângeți!”, îi spuse cel mai vârstnic dintre ei cu o voce insistenta. El clătina din cap; știa că nu va izbuti. Trupul Christianei nu va mai putea să se miște, să respire sau să vorbească. Trupul Christianei nu va mai putea să iubească, nici un destin nu mai era posibil pentru acest trup, iar asta doar din vina lui. De astă dată, toate cărțile fuseseră împărțite, toate jocurile jucate, ultima partidă se încheiase – cu un eșec definitiv. La fel ca părinții săi, nici el nu fusese capabil

de iubire. Într-o ciudată stare de detașare senzorială, ca și cum ar fi plutit la câțiva centimetri deasupra solului, îi văzu pe lucrători fixând capacul sicriului cu ajutorul unei bormașini. Îi urmă până la „zidul tăcerii”. Un zid din beton cenușiu, înalt de trei metri, în care erau suprapuse alveolele funerare; jumătate din ele erau goale. Lucrătorul mai vârstnic se uită în registru, se îndreaptă spre alveola 632; în urmă, colegul său împingea sicriul pe un cărucior de bagaje. Era umed și rece, începea chiar să plouă. Alveola 623 era la jumătatea zidului, 'a circa un metru cincizeci de la sol. Cu o mișcare suplă și eficientă, ce nu dură decît câteva secunde, lucrătorii ridicară i sicriul și-l introduseră în alveolă. Cu un pistol pneumatic, pulverizară în interstiții un pic de ciment cu priză rapidă; aț: lucrătorul mai vârstnic îi făcu semn lui Bruno să semneze în registru. Dacă dorea, îi spuse el înainte de a pleca, putea rămâne să se reculeagă.

Bruno se întoarse pe autostrada A 1; pe la ora unspre-zece, ajunse la șoseaua de centură a Parisului. Își luase o zi liberă, nu bănuise că ceremonia poate dura atât de puțin. Intră, pe Porte de Châtillon și găsi un loc de parcare pe strada Albert-Sorel, chiar vizavi de apartamentul fostei sale soții. Nu trebui să aștepte mult: peste zece minute, venind de pe bulevardul Emest-Reyer, fiul său apăru cu ghiozdanul în spate. Părea îngrijorat, mergea și vorbea singur. La ce putea să se gândească? Era un băiat cam singuratic, îi spusese Anne; în loc să mănânce la școală cu ceilalți, prefera să vină acasă, să-și încălzească mâncarea pe care i-o lăsa ea dimi-neața, la plecare. Absența lui Bruno îl făcuse să sufere? Probabil, dar nu spusese nimic. Copiii suportă lumea pe care adulții au clădit-o pentru ei, încearcă să se adapteze cât pot mai bine; mai târziu, în general, refac aceeași lume. Victor ajunse la ușă, formă codul; era la câțiva metri de mașină, însă nu-l vedea. Bruno puse mâna pe portieră, se îndreaptă pe scaun. Ușa se închise în urma băiatului; Bruno răinase nemișcat câteva secunde, apoi se lăsă să cadă greoi în scaun. Ce să-i spună fiului său, ce mesaj avea să-i transmită? Nimic. Nu avea nimic. Știa că viața lui era sfârșită, dar nu înțelegea sfârșitul. Totul rămânea sumbru, dureros și confuz.

Demară și pomi pe autostrada Sudului. După ce ieși prin Antony, coti în direcția Vauhalla. Clinica psihiatrică a Ministerului Educației Naționale era situată puțin mai departe de Verrieres-le-Buisson, chiar lângă pădurea Vemeris; își amintea foarte bine parcul. Lăsă mașina pe strada Victor-Considerant, străbătu pe jos cei câțiva metri ce-l despărteau de gardul din fier. Îl recunosc pe infirmierul de gardă. Spuse: „M-am întors.” intră într-un tunel; la ieșirea din tunel, în lumina orbitoare, Djerzinski zări în dreapta silueta halucinantă a satului Peillon, cățarat pe stânci. Străbăteau așa-numitul ținut al Nișei; oameni din Chicago sau din Denver veneau să-i admire frumusețile. Intrară apoi în defileul râului Roya. Djerzinski coborî m gara Fanton-Saorge; nu avea nici un bagaj; era sfârșitul lunii mai. Coborî în gara Fanton-Saorge și merse pe jos vreo jumătate de oră. Lajumătatea drumului, trebui să treacă printr-un tunel; circulația automobilelor era inexistentă.

După Ghidul drumețului pe care-l cumpărase la aeroportul Orly, satul Saorge, cu casele lui înalte dispuse în amfiteatru, dominând valea de la o înăJțime amețitoare, avea „ceva tibetan”; era foarte posibil. Oricum, aici

hotărâse maică-sa, Janine rebotezată Jane, să-și dea obștescul sfârșit, după cinci ani petrecuți la Goa, pe coasta apuseană a peninsulei indiene.

„Mă rog, a hotărât să vină aici, nu să crape aici, îl corectă Bruno. Se pare că hoasca s-a convertit la Islam – a apucat-o pasiunea pentru mistica sufită, o tinnpenie de genul ăsta. S-a mutat aici cu un cârd de „baba”,¹ care trăiesc într-o casă pă-rasită din afara satului. Pentru că ziareJe nu mai vorbesc de „baba”, și de hipioți, lumea își imaginează c-au dispărut. Dimpotrivă, sunt tot mai numeroși, o dată cu șomajul numă-rul lor a crescut considerabil, ba chiar se poate spune că s-au înmuJtit ca șobolanii. Am făcut și eu ancheta mea.” Bruno coborâvocea. „Șmecheria e că-și spun neo-rurali, chiardacă m realitate nu culeg un pai, se mulțumesc să încaseze RMP-ul și o subvenție pe de-a moaca pentru agricultura montană.” Clătină din cap cu un aer complice, își goli paharul dintr-o înghițitură, comandă încă unul. Își dăduse întâlnire cu Michel

1 Vezi nota de la p. 130 (n.t.).

2 KML, Revenu mimimum d'insertion, alocație de stat pentni persoanele fără nici un venit (n.t.).

— „>„<-„^ la singura cafenea din sat, La Gilou. Cu ilustratele lui porcoase, cu pozele de scoafe înrămate și cu afișul asociației jucătorilor de bile (al cărei comitet director avea nu mai puțin de paisprezece membri), locul evoca perfect o atmosferă „Vânătoare – Pescuit – Natură – Tradiție”, la antipodul mișcării neo-woodstockiene înfierate de Bruno. Cu grijă. Acesta scoase din portofel un manifest intitulat SOLI-DARITATE CU MIOARELE BRIGASCR! „L-am scris as-noapte., făcu el cu vocejoasă. Am discutat ieri-seară cu crescătorii de animale. Nu se nnai descurcă, sunt plini de ură, oile lor sunt pur și simplu decimate. Asta din cauza ecologiștilorși a Parcului național din Mercantour. Au rein-trodus lupii, haite de lupi. Care mănâncă oile'., Vocea lui Bruno urcă dintr-o dată, izbucni în hohote de plâns. În mesajul trimis lui Michel, Bruno îi spunea că s-a internat din nou la clinica psihiatrică din Verrieres-le-Buisson, „probabil pentru totdeauna”. Se pare, așadar, că-l lăsaseră să iasă pentru această ocazie.

„Deci mama e pe moarte., i-o reteză Michel, domic să revină la subiect.

— Absolut! La Cap d'Agde e la fel, se pare că s-a interzis accesul în zona dunelor. Hotărârea s-a luat la presiunile So-cietății de protecție a litoralului, care e în mâna ecologiștilor. Bieții oameni nu făceau nimic rău, doar niște orgii galante; se pare însă că deranjau rândunicile de mare. Rândunicile de mare sunt un soi de vrăbii. Futu-le-n cur de vrăbii!,, se însufleți Bruno. „Vor să ne interzică sexul în grup și brânza de oaie, naziștii! Lar socialiștii sunt complicitii lor. Sunt împotriva oilor pentru că oile sunt de dreapta, pe când lupii sunt de stânga; totuși lupii seamănă cu ciobăneștii gennani, care sunt de extremă dreaptă. În cine să te mai încrezi?” Clă-tină cu tristețe din cap.

„La ce hotel ai stat la Nisa? Întrebă el deodată.

— LaWindsor.

— De ce la Windsor?„ Bruno începea să se enerveze din nou. „Te-ai nărăvit la lux acum? Ce te-a apucat? Eu unul (Bruno își debita frazele cu o energie crescândă) rămân credincios hotelurilor Mercur! Măcar ai încercat să te informezi? Știai că hotelul Mercur „Baie des Anges” are un sistem de tarife ce

scad în funcție de sezon? În perioada de vârf, costă 330 de franci camera! Cât un hotel de două stele! La un confort trei stele, vedere pe Promenade des Anglais și room service 24 de ore din 24!” Acum, Bruno aproape urla. În ciuda comportamentului cam bizar al clientului său, patronul de la Gilou (chiar îl chema Gilou? Era posibil) asculta cu atenție. Discuțiile despre bani și despre raportul calitate-preț îi interesează întotdeauna pe oameni, e o trăsătură caracteristică a lor.

„A, uite-l pe Bulache!”, făcu Bruno pe un ton jovial, arătând spre un tânăr care tocmai intrase în local. Părea să aibă vreo douăzeci și doi de ani. Purta o haină militară de camuflaj și un tee-shirt Greenpeace, avea tenul mat, părul negru împletit în codițe; pe scurt, stilul rasta1. „Salut, Bulache, făcu Bruno cu avânt. Ți-l prezint pe frate-miu. Ei, mergem s-o vedem pe babetă?” Celălalt încuviință fără o vorbă; se pare că, dintr-un motiv sau altul, hotărâse să nu răspundă la provocări.

Părăsind satul, drumul urca în pantă lină pe coasta muntelui, în direcția Italiei. După un deal înalt, ajunseră la o vale foarte largă, cu coaste împădurite; frontiera era la cel mult zece de kilometri. Spre est, se zăreau câteva culmi acoperite cu zăpadă. Peisajul, complet pustiu, lăsa o impresie de spațiu și de seninătate. „Doctorul a trecut din nou, explică Hipiotul-Negru. Nu e transportabilă și, oricum, nu mai e nimic de făcut. E legea naturii.

— Zise el cu gravitate.

— Lan ' Rastu, adept al unei mișcări politice și religioase numite rustafuiism. Un -rasra poartă parul împletit în multe codițe (dreadlocks), asculta muzica reggae și are un cult pentru Bob Marley (n.t.).

Auzi! Ironiză Bruno. L-ai auzit pe măscăriciul ăsta? Aștia de câte ori deschid gura, îi trag cu „natura”. Acuni că e bolnavă, vor s-o vadă crăpând mai repede, ca un animal în vizuina lui. E mama mea, Bulache! Făcu el, cu grandilocvență. Și l-ai văzut ce fook are? Continuă el. Ceilalți sunt la fel, ba și mai rău. Niște căcăcioși.

— Peisajul e superb, aici.”, răspunse distrat Michel, Casa era mare și joasă, cu pereții din pietre grosolane, cu acoperiș din ardezie; alături curgea un izvor. Mainte de a intra, Michel scoase din buzunar un aparat de fotografiat Canon Prima Mini (zoom retractibil de 38-105 mm, 1290 de franci la FNAC). Făcu o piruetă de 360 de grade, privi îndelung prin vizor înainte de a declanșa; apoi reveni lângă ceilalți.

În afară de Hipiotul-Negru, în camera principală se mai aflau o creatură ștearsă și blonzie, probabil olandeză, care tricota un poncho lângă cămin, și un hipiot mai vârstnic, cu părul lung și cărunt, cu o bărbuță de asemeni căruntă, cu o față fină de capră isteasă. „E acolo.”, zise Hipiotul-Negru; trase deoparte o bucată de pânză prinsă de perete și îi pofti în camera de alături.

Neîndoielnic, Michel privi cu interes creatura maronie. Ghemuită în fundul patului, care-i urmări cu privirea când intrară în încăpere. În fond, era doar a doua oară când își vedea mama, și avea motive să creadă că era și ultima. Ceea ce-l izbi de la-nceput fu extrema ei slăbiciune, care-i scotea în evidență pomeții, brațele strâmbe. Pielea îi era pământie, foarte întunecată, respira cu greu, era vizibil la capătul puterilor; însă deasupra nasului, care

părea coroiat, ochii îi străluceau în penumbră, imenși și albi. Se apropie cu prudență de silueta întinsă. „Fii liniștit, zise Bruno, nu mai poate vorbi.” Poate că nu mai putea vorbi, dar în mod vădit era conștientă. Îl recunoștea? Probabil că nu. Poate îl confunda cu tatăl său; asta da, era posibil; Michel știa că „w seamănă enorm cu tatăl său la aceeași vârstă, iar anumite ființe, orice s-ar spune, joacă un rol fundamental în viața noastră, îi impriină pur și simplu o nouă direcție; o taie efectiv în două. Pentru Janine, care se rebotezase Jane, existase un înainte și un dupatatăl lui Michel. Înainte de a-l întâlni, nu era în fond decât o burgheză libertină și plină de bani; după întâlnire avea să devină altceva, cu mult mai catastrofal. De altfel, cuvântul „întâlnire,, e doar un fel de a vorbi; căci nu fusese, cu adevărat, o întâlnire. Viețile lor se intersectaseră, procreaseră împreună, asta era tot. Ea nu reușise să înțeleagă și nici măcar să se apropie de misterul ascuns în adâncul ființei lui Marc Djerzinski. Se gândea oare la el în ceasul acesta, când viața ei dezastruoasă lua sfârșit? Nu era exclus. Bnmo se lăsă greoi pe un scaun de lângă pat. „Nu ești decât o târfă bătrână., emise el pe un ton didactic. Meriți să crăpi.,” Michel se așeză în fața lui, la căpătâiul patului, își aprinse o țigară. „Ai vrut să fii incinerată? Continuă Bruno cu vervă. Perfect, o să fii incinerată. Am să-ți pun cenușa într-un borcan, iar în fiecare dimineață, la trezire, o să mă piș pe ea., Clătină din cap cu satisfacție; Jane scose o hârâială din gât. În momentul acela, Hipiotul-Negru apăru din nou. „Vreți să beți ceva? Întrebă el pe un ton glacial.

— Te cred, bătrâne! Urlă Bruno. Mai întrebă? Scoate o sti-cloanță, Bulache!, Tânăru! ieși, apoi reveni cu o sticlă de whisky și două pahare. Bruno își turnă din belșug, trase o primă înghițitură. „Scuzați-l, e tulburat., făcu Michel cu o voce aproape imperceptibilă.

— Așa-i, confirmă fratele vitreg. Lasă-ne-n durerea noastră, Bulache., își goli paharul plescăind din limbă, își tumă din nou. „Au tot interesul să fie grijulii, poponariiăștia., observă el. Le-a lăsat moște-nire tot ce avea, iar ei știu foarte bine că la moștenire copiii au drepturi inalienabile. Dacă vrem să contestăm testamen-tul, câștigăm la sigur.” Michel tăcu, n-avea chef să discute despre asta. Urmă un moment de tăcere destul de apăsător.

„A vmt să rămână tânără, asta-i tot., spuse Michel cu o voce obosită și tolerantă. A vrut să trăiască lângă tineri, și mai ales nu lângă copiii ei, care i-ar fi amintit că aparține vechii generații. Nu-i foarte greu de explicat. Nici de înțeles. Acum aș vrea să plec. Crezi c-o să moară curând?”

Bruno dădu din umeri în semn că nu știe. Michel se ridica și trecu în cealaltă cameră; Hipiotul-Cărunt era singur acum, ocupat să curețe morcovi ecologici. Încercă să-l descoase, să afle ce a spus de fapt medicul; însă bătrânul mar-ginal nu putu să-i dea decât informații vagi și fără legătură cu subiectul. „Era o femeie luminoasă., repeta el, cu morcovul în mână. Noi credem că e pregătită să moară, căci a atins un nivel de realizare spirituală suficient de avansat.” Adică ce voia să spună cu asta? N-avea rost să intre în detalii. Era limpede, bătrânul nătărău n-avea nimic de spus; se mulțumea să clămpănească din gură. Nerăbdător, Michel îi întoarse spatele și reveni lângă Bruno. „Cretiniiăștia de hipioți., zise el așezându-se, rămân convinși că religia e un demers individual bazat pe meditație, căutare spirituală etc. Sunt

incapabili să-și dea seama că, dimpotrivă, e o activitate pur socială, bazată pe fixare, pe ritualuri, pe reguli și ceremonii. După Auguste Comte, singurul rol al religiei e să aducă omenirea într-o stare de unitate perfectă.

— Auguste Comte, o laie! Intervenii furioase Bruno. Din momentul în care nu mai crezi în viața veșnică, nu mai e posibilă nici o religie. Dar dacă societatea este imposibilă fără religie, cum poți să crezi tu, nu mai e posibilă nici o societate. Îmi aduci aminte de acei sociologi care-și închipuie cultul tinereții ca pe o modă trecătoare apărută în anii 50, care a atins apogeul în anii 80 etc. În fapt, dintotdeauna omul a fost îngrozit de moarte, dintotdeauna s-a gândit cu groază la perspectiva propriei dispariții și chiar la aceea a bătrâneții.

Dintre toate bunurile pământești, tinerețea fizică e în mod evident cel mai prețios; iar astăzi nu mai credem decât în bunurile pământești. „Dacă Hristos n-a înviat”, spune cu sinceritate Sfântul Pavel, „atunci credința noastră e vană.” Hristos n-a înviat; a pierdut lupta cu moartea. Am scris un scenariu de film paradisiac pe tema noului Ierusalim. Acțiunea se petrece pe o insulă populată exclusiv cu femei goale și câini de talie mică. În urma unei catastrofe ecologice, bărbații au dispărut, ca și cu totul totalitatea speciilor animale. Timpul s-a oprit, clima e constantă și blândă; arborii dau fructe tot anul. Femeile sunt veșnic nubile și proaspete, cățele sunt veșnic vioi și veseli. Femeile se scaldă și se giugiulesc, cățele se joacă și se zbuguie în jurul lor. Sunt de toate culorile și de toate rasele: canişii, foxterieri, grifoni bruxelezi, Shi-Tzu, King Charles spanioli, Yorkshire, West Highland și beagle. Singurul câine mare este un labrador, înțelept și blajin, care joacă rolul de sfătuitor al celorlalți. Singura urmă a existenței masculine e o casetă video cu apariții tele-vizate ale lui Edouard Balladur; această casetă are un efect calmant asupra anumitor femei, ca și asupra majorității câinilor. Mai există o casetă cu Viața animalelor, prezentată de Claude Darget; nimeni nu se uită la ea niciodată, dar ser-vește de memento și mărturie a barbariei epocilor anterioare.

— Așadar, te lasă să scrii.”, spuse încet Michel. Nu era suprins. Majoritatea psihiatrilor privesc cu ochi buni mâzgălele pacienților lor. Nu că le-ar atribui vreă valoare terapeutică; dar este o ocupație, cred ei, oricum e mai bine decât să-și cresteze brațele cu lama.

„Se petrec totuși mici drame pe insulă, continuă Bruno cu o voce emoționată. Într-o zi, de pildă, unul dintre cățele, înotând în mare, se aventurează prea departe. Din fericire, stăpâna lui își dă seama că-i în pericol, sare într-o barcă, vâslește din răspuțeri și izbutește să-l pescuiască în ultima clipă. Bietul cățel a băut prea multă apă, și-a pierdut cu-noștința și se poate crede că va muri; dar stăpâna reușește să-l reanimeze făcându-i respirație artificială și totul se termină cu bine, cățelul e vesel din nou.” Bruno tăcu dintr-o dată. Acum părea senin, aproape extatic. Michel se uită la ceas, apoi privi în jur. Muribunda nu mai făcea nici un zgomot. Era aproape amiaza; atmosfera era extrem de calmă. Se ridică, reveni în încăperea centrală. Lăsându-și baltă morcovii, Hi-piotul-Cărunt dispăruse. Își tumă o bere, merse la fereastră. Se vedea la mai mulți kilometri, până la pantele acoperite de brazi. În depărtare, între culmile înzăpezite, se zărea scânte-ierea albăstruie a unui lac. Aerul era blând și plin de miresme; era o superbă dimineață de primăvară.

Uitase de cât timp era acolo, iar gândurile lui, detașate de trup, pluteau senine printre culmi când fu readus la realitate de ceea ce, mai întâi. I se păru a fi un urlet. Îi trebură câteva secunde ca să-și reorganizeze percepțiile auditive, apoi trecu rapid în camera de alături. Așezat lângă pat, Bruno cânta cât îl țineau bojocii:

I-a adunatpe toți aici Chemarea scumpei looor mămici, Căci e pe moarte. Maammaaaaaaa.

Nestatomici; nestatomici, ușuratici și bufoni, așa sunt oa-menii. Ridicându-se, Bruno cântă și mai tare strofa uiTnătoare:

Da, au venit, sfnt toți aici. Și ăia mari și ăia mici, Până și fiul bfestemat, Veni cu daruri fncărcaaaaat.

În tăcerea ce urmă acestei demonstrații vocale, se auzi clar o muscă ce traversă camera, după care se așeză pe fața Janei. Dipterele sunt insecte cu o singură pereche de aripi membranoase, implantate m cel de-al doilea inel al toracelui, a doua pereche fiind redusă la o pereche de balanțiere (servind pentru echilibrare în zbor), implantate în cel de-al treilea inel al toracelui; aparatul bucal e specializat pentru dizolvat, înțepat și supt. În momentul în care musca se aventură pe suprafața ochiului, Michel bănuie ceva. Se apropie de Jane, fără totuși s-o atingă. „Cred c-a murit”. Spuse el după un timp de gândire.

Medicul confirmă rapid acest diagnostic. Îl însoțea un funcționar comunal și de aici începură problemele. Unde doreau să transfere corpul? Aveau, poate, un cavou de familie? Michel nu avea nici cea mai mică idee, se simțea cpuizat și buimac. Dacă ar fi fost capabil să întrețină relații familiale pline de căldură și afecțiune, n-ar fi ajuns aici – să se facă de răs în fața funcționarului, care de altfel rămânea corect. Bruno se dezinteresa total de situație; așezat ceva mai la o parte, începuse o partidă de Tetris pe un joc electronic portabil. „Ei bine.,” continuă funcționarul, vă putem pro-pune o concesiune în cimitirul din Saorge. Va fi cam departe ca să-l vizitați, mai ales dacă nu sunteți din zonă; însă din punctul de vedere al transportului. Evident, e mai practic. Inmonnântarea ar putea avea loc chiar azi după-amiaza, nu suntem prea aglomerati în acest moment. Cât privește certificatul de înhumare, nu cred că vor fi probleme.

— Nici o problemă, se repezi medicul cu un entuziasm cam excesiv. Am adus formularele.,” Surâzândjovial, scoase un teanc de foi. „La naiba, m-a lichidat.,” făcu Bruno cu voce joasă. Într-adevăr, jucăria emise o scurtă frază muzicală veselă. „Sunteți de acord cu înhumarea, domnule Clement? Întrebă funcționarul apăsând puțin cuvintele.

— Nici vorbă! Bruno sări ca ars. Mama dorea să fie incinerată, era capital pentru ea!,” Funcționarul se întunecă. Comuna Saorge nu avea do-tări pentru incinerare; trebuia un material foarte specializat, iar având în vedere solicitările, nu se justifica o investiție. Nu, serios, părea dificil. „E ultima dorință a mamei mele.,” făcu Brono solemn. În tăcerea care se lăsă, funcționarul f’ „ ’ comunal se gândea cu toată viteza. „Există un crematoriu la Nisa.,” spuse el fără entuziasm. Am putea avea în vedere un transport dus-întors, poate totuși nu renunțați de tot la ideea înhumării în cimitirul comunal. Firește, suportați

cheltuielile., Nu răspunse nimeni. „Am sa dau un telefon! A crematoriu., continuă el, trebuie să aflăm când vă pot programa., își consultă agenda, scoase un telefon inobil și începu să formeze numărul, când Bruno interveni din nou. „Las-o baltă., tăcu el cu un gest larg. O îngropăm aici. Ulți-mă ei dorință. ni se falfâie. Plătești tu!„, continuă el impe-rativ adresmdu-i-se lui Michel. Fără o vorbă, acesta scoase cametul de cecuri și întrebă cât costă o concesiune pe treizeci de ani. „E o alegere bună, confirmă funcționarul comunal. Cu o concesiune pe treizeci de ani, ai tot timpul să vezi cum devine treaba.”

Cimitirul era la vreo sută de metri mai sus de sat. Doi oameni în salopete cărau sicriul. Era un model simplu, din brad alb, depozitat într-o magazie a primăriei; serviciile funerare păreau organizate impecabil la Saorge. Era sfârșitul după-amiezei, dar soarele continua să încălzească. Bruno și Michel mergeau alături, la doi pași în urma sicriului;

Hipiotul-Cărunt era lângă ei, ținuse s-o însoțească pe Jane până la ultimul ei domiciliu. Dmmul era piin de pietre, arid, și totul avea probabil un sens. O pasăre de pradă – poate un șoim – plana alene, nu prea sus, în aer. „Locul ăsta trebuie săfieplindeșerpi.”, deduseBruno. Luădepe joso piatră albă, ascuțită. Chiar înainte de a ajunge la cimitir, parcă pentru a-i da dreptate, între doi boscheți de lângă zidul de incintă apăru o viperă; Bruno ochi și aruncă din toate puterile. Piatra se sfărâmă de zid, ratând de puțin capul reptilei.

„Șerpîi au locul lor în natură., observă Hipiotul-Cărunt cu o anume severitate.

— Natura, ah! Mă șterg la cur cu ea, bătrâne! Mă cac în frca ei!„ Bruno era din nou furios. „Natură de căcat. Îmi bag picioru-n ea de natură!”, mormăi el furios timp de vreo câteva minute. Rămase totuși decent în tinnpul înmormântării, mulțumindu-se să emită felurite cotcodăceli și să dea din cap, ca și cum evenimentul îi inspira cugetări inedite, însă prea vagi, deocamdată, pentru a fi exprimate clar. După ceremonie, Michel le dădu un bacșiș bun celor doi gropari -bănuia că ăsta e obiceiul. Îi rămânea un sfert de oră ca Să prindă trenul; Bruno se hotărî să plece o dată cu el.

Se despărțiră pe peronul gării din Nisa. Nu știau încă, dar nu aveau să se mai vadă niciodată.

„Te simți bine la clinică? Întrebă Michel.

— Da, da, n-am probleme, îmi primesc regulat porția de litiu., Bruno surâse cu un aercomplice. „Nu mă întorc direct la clinică, mai am o noapte la dispoziție. O să mă duc la un bar cu târfe, sunt peste tot, la Nisa., Se încruntă, se întunecă. „De când iau litiu, nu mi se mai scoală deloc, dar nu-i nimic. Mie îmi place și așa.”

Michel încuviință absent, urcă în vagon: își rezervase o cușetă.

PARTEA A TREIA

NEMĂRGINITUL EMOȚIONAL

A

JLntors la Paris, găsi o scrisoare de la Desplechin. Potrivit articolului 66 din regulamentul CNRS, Michel trebuia să solicite fie reintegrarea, fie prelungirea disponi-bilizării cu două luni înainte de expirarea perioadei. Scri-

soarea era amabilă și plină de umor, Desplechin ironiza constrângerile administrative; oricum, termenul era depășit cu trei săptămâni. Michel puse scrisoarea pe birou, într-o stare de profundă incertitudine. De un an, era liber să-și stabi-lească singur domeniul cercetărilor; la ce rezultat ajunsese? În fond, la niciunul. Deschizându-și computerul, constată scârbit că pe e-mail apăruseră optzeci de pagini noi; și nu lipsise decât două zile. Una dintre comunicări provenea de la Institutul de biologie moleculară de la Palaiseau. Colega care-i ținea locul începuse un program de cercetări asupra ADN-ului mitocondriilor; spre deosebire de ADN-ul nucle-ului, acesta părea lipsit de mecanismele de reparare a codului deteriorat de atacurile radicalare; nu era chiar o surpriză. Universitatea din Ohio era la originea unei comunicări mai interesante: în urma unor studii pe *Saccharomyces*, de-monstraseră că varietățile care se reproduc pe bază sexuală evoluează mai lent decât cele care se reproduc prin clonare; mutațiile aleatorii păreau așadar mai eficiente decât selecția naturală. Montajul experimental era amuzant și contrazicea a.y. -;'; i? - ^; ^, Y'py? ST.- Îc^^a"^.1s ^î^g. ^^ip9 clar ipoteza clasică a reproducerii sexuate ca motor al evo-luției; însă oricum, acest rezultat nu mai prezenta decât un interes anecdotic. De îndată ce codul genetic va fi descifrat integral (și nu mai era decât o chestiune de luni), omul va fi în măsură să-și controleze propria evoluție biologică; atunci sexualitatea va apărea limpede așa cum este: o funcție inutilă, periculoasă și regresivă. Însă chiar dacă reușeau să detecteze apariția mutațiilor și chiar dacă le demonstrau eventualul efect nociv, cercetătorii nu puteau, deocamdată, să le explice determinismul; în consecință, nimic nu permitea să li se atribuie un sens precis și utilizabil: era clar, în această direcție trebuiau orientate cercetările.

Eliberat de dosarele și cărțile ce se îngrămădeau pe rafturi, biroul lui Desplechin părea imens. „Ei bine, da., făcu el cu un surâs discret. Les la pensie la sfârșitul lunii.” Djerzinski rămase cu gura căscată. Sunt oameni pe care-i întâlnim ani în șir, uneori zeci de ani, obișnuindu-ne puțin câte puțin să evităm chestiunile personale și subiectele cu adevărat importante; dar păstrăm speranța că mai târziu, în împrejurări mai prielnice, vom putea în sfârșit aborda acele subiecte, acele chestiuni; perspectiva mereu amânată a unui gen de relație mai umană și mai completă nu dispăre niciodată de tot, e pur și simplu imposibil, pentru că nici o relație umană nu se mulțumește cu un cadru strâmt și încre-menit pentru totdeauna. Perspectiva unei relații „autentice și profunde” rămâne, așadar; rămâne ani în șir, uneori zeci de ani, până ce un eveniment definitiv și brutal (în general, decesul) vine să ne spună că e prea târziu, că relația „autentică și profundă” la care visam nu va mai exista, nici ea și nici altele. În cincisprezece ani de viață profesională, Desplechin era singura persoană cu care Michel dorise să stabilească o relație depășind simpla juxtapunere întâmplă-toare, pur utilitară, nesfârșit de plicticoasă, ce constituie atmosfera naturală a vieții de birou. Ei bine, ratase. Michel aruncă o privire descurajată peste cutiile cu cărți stivuite pe jos. „Cred că mai bine-am merge să bem un pahar undeva.”, propuse Desplechin, rezumând cu pertinentță atmosfera momentului.

Trecură pe lângă muzeul Orsay, se așezară la o masă pe terasa de la Secolul XIX. La masa vecină, vreo șase turiste italiene cotcodăceau cu vioiciune, ca niște orătării nevi-novate. Djerzinski ceru o bere, Desplechin un whisky sec.

„Ce-o să faceți acum?”

— Nu știu., Desplechin părea într-adevăr că nu știe. „O să călătoresc. Un pic de turism sexual, poate., Surâse; când surâdea, chipul lui avea încă mult farmec; un farmec blazat, desigur – era, în mod vădit, un om terminat – dar totuși un farmec real. „Glumesc. Adevărul e că sexul nu mă mai interesează deloc. Cunoașterea, da. Rămâne o dorință de cunoaștere. E un lucru ciudat, dorința de cunoaștere. O au foarte puțini oameni, cum știi, chiar și printre cercetători; cei mai mulți se mulțumesc să facă o carieră, trec rapid în administrație; totuși e un lucru extrem de important în istoria omenirii. Am putea să ne imaginăm o poveste în care un grup de oameni foarte mic – maximum câteva sute pe toată suprafața planetei – continuă cu tenacitate o activitate foarte dificilă, foarte abstractă, absolut de neînțeles pentru neinițiați. Pentru semenii lor, acești oameni rămân neștiuți pe vecie; nu au parte nici de putere, nici de avere, nici de onoruri; nimeni nu e capabil nici măcar să-nțeleagă plăcerea pe care le-o dăruie mica lor activitate. Totuși ei sunt cea mai importantă forță din lume, și asta pentru un motiv foarte simplu, un motiv minuscul: ei dețin cheia certitudinii raționale. Tot ce declară ei că e adevărat va fi recunoscut ca atare, mai devreme sau mai târziu, de ansamblul populației. Nici o putere economică, politică, socială sau religioasă nu e capabilă să se opună evidenței certitudinii raționale. Se poate spune că Occidentul s-a preocupat excesiv de filosofie și de politică, că a dus lupte absurde în jurul unor chestiuni filosofice sau politice; se poate spune de asemenea că Occidentul a iubit cu pasiune literatura și artele: în fapt, nimic din istoria lui nu va fi cântărit mai greu ca nevoia de certitudine rațională. Acestei nevoi de certitudine rațională, Occidentul n va sacrificat până la unna totul: religia, fericirea, speranțele și, în definitiv, viața lui. E un lucru de care va trebui să ținem seama când vom dori să emitem o judecată de ansamblu asupra civilizației occidentale.” Desplechin tăcu, gânditor. Privirea îi rătăci un moment printre mese, apoi se opri pe paharul său.

„Îmi amintesc de un băiat pe care l-am cunoscut în penultima clasă de liceu, când aveam șaisprezece ani. Un ins foarte complex, foarte chinuit. Provenea dintr-o familie bogată, mai curând tradiționalistă, și de altfel împărtășea întrutotul valorile mediului său. Odată, în timpul unei discuții, mi-a spus: „Ceea ce dă valoarea unei religii este calitatea moralei pe care acea religie ne permite s-o fondăm.” Am rămas mut de uimire și de admirație. N-am știut niciodată dacă ajunsese singur la această concluzie sau dacă o găsise exprimată într-o carte; în orice caz, fraza asta m-a impresionat enorm. Sunt patruzeci și cinci de ani de când reflectez la ea; astăzi, cred că se înșela. În materie de religie, mi se pare imposibil să adopti un punct de vedere exclusiv morai; totuși, Kant are dreptate când afirmă că însuși Mântuitorul omenirii trebuie judecat după criteriile universale ale eticii. Dar am ajuns să cred că religiile sunt în primul rând încercări de explicare a lumii; și nici o încercare de

explicare a lumii nu rezistă dacă ignoră nevoia noastră de certitudine rațională. Dovada matematică, demersul experimental sunt câști-guri definitive ale conștiinței umane. Știu bine că faptele par să mă contrazică, știu bine că Islamul – de departe cea mai imbecilă, cea mai falsă și mai obscurantistă din toate religiile -pare să câștige teren; dar nu e decât un fenomen superficial și trecător: pe termen lung, Islamul e condamnat, mai sigur chiar decât creștinismul.”

Djerzinski înalță capul; ascultasecu multă atenție. N-ar fi bănuit vreodată că Desplechin e sensibil la asemenea chestiuni; acesta ezită un moment, apoi continuă: „După bac, l-am pierdut din vedere pe Philippe, dar am aflat că s-a sinucis, câțiva ani mai târziu. Mă rog, nu cred că are vreo legătură: dar să fii în același timp homosexual, catolic integrist și regalist e totuși un amestec cam greu de digerat.”

În fond, Djerzinski însuși nu fusese niciodată asaltat -își dădu seama în clipa aceea – de reale frământări religioase. Cu toate astea știa, și de foarte mult timp, că metafizica materialistă, după ce-a demolat credințele religioase ale secolelor precedente, fusese ea însăși distrusă de cuceririle recente ale fizicii. Era ciudat că nici el, nici vreun alt fizician din câți cunoscuse, nu avuseseră niciodată măcar o îndoială, o neliniște spirituală.

„Personal, spuse el (iar pe măsură ce vorbea, devenea conștient de ce spune), cred că m-am mărginit la acel pozi-tivism pragmatic, de bază, care în general le e propriu cerce-tătorilor. Faptele există, se înlănțuie după niște legi, noțiunea de cauză nu e științifică. Lumea este egală cu suma cu-noștințelor pe care le avem despre ea.

— Nu mai sunt cercetător., răspunse Desplechin cu o simplitate dezarmantă. Probabil că de asta mă las asaltat, la sfârșit, de întrebări metafizice. Dar, bineînțeles, tu ai dreptate. Trebuie să continuăm să cercetăm, să experimen-tăm, să descoperim legi noi, restul nu are nici o importanță. Adu-ți aminte de Pascal: „ Trebuie spus în mare: aceasta se constjtuie în funcție de figură și mișcare, fiindcă este ade-vărat. Dar să spui careanume și să asamblezi sistemul este ridicol, fiindcă lucrul e aesigur, greoi și nefolositor.”¹

¹ Blaise Pascal, Cugetări (texte alese), traducere, note și comentarii de Ioan Alexandru Badea, Editura Univers, București, 1978, p. 29 (n.t.).

Bineînțeles, o dată în plus, nu Descartes, ci el are dreptate. Apropo. Te-ai hotărât ce faci? Știi. (se scuză cu un gest) povestea cu postul tău.

— Da. Ar unna să fiu numit la Centrul de cercetări genetice de la Galway, în Irlanda. Vreau să pot realiza rapid niște mon-taje experimentale simple, în condiții de teinperatură și de pre-siune suficient de precise, cu o gamă largă de marcatori radio-activi. Și mai ales am nevoie de o putere de calcul foarte inare - iar ei, dacă-mi aduc bine aminte, au două Cray în paralel.

— Te gândești la o nouă direcție de cercetare?„ Vocea lui Desplechin trăda o anume excitație; își dădu seama de asta. Schiță din nou un surâs discret, parcă autoironic. „Dorința de cunoaștere., făcu el cu o voce slabă.

— După părerea mea, eroarea e că vrem să lucrăm numai cu ADN natural. ADN-ul este o moleculă complexă, care a evoluat cam la întâmplare: există redundanțe nejustificate, lungi secvențe non-codante, mă rog, câte puțin

din toate. Dacă vrem într-adevăr să testăm condițiile de mutație în general, trebuie pomit de la molecule autoreproducătoare mai simple, cu maximum câteva sute de legături.”

Desplechin dădea din cap, ochii îi străluceau. Nu mai încerca să-și ascundă tulburarea. Turistele italiene plecaseră; în toate cafeneaua nu erau decât ei doi.

, Va dura foarte mult, cu siguranța, continuă Michel. În principiu configurațiile mutabile nu se disting prin nimic. Dar trebuie să existe condiții de stabilitate structurală la nivel subatomic. Dacă reușim să calculăm o configurație stabilă, măcar pentru câteva sute de atomi, totul va fi doar o chestiune de putere de calcul. În fine, poate exagerez puțin.

— Poate nu.” Desplechin avea acum vocea lentă și vi-sătoare a omului care întrezărește perspective extrem de în-depărtate, configurații mentale fantomatice și necunoscute.

„Va trebui să pot lucra absolut independent, în afara ierarhiei de la centru. Unele lucruri sunt pură ipoteză: ar dura prea mult, ar fi prea greu de explicat.

— Da, sigur. Am să-i scriu lui Walcott, directorul cen-trului. E un tip de treabă, o să te lase-n pace. Dacă nu mă în-șel, ai lucrat deja cu ei? Ceva cu niște vaci.

— Ceva modest, da.

— Nu-ți fă griji. Eu ies la pensie. (de data asta, era puțină arnărăciune în surâsul lui), dar încă pot să fac un lucru: din punct de vedere administrativ, vei fi detașat – cu posibilitatea de a prelungi detașarea în fiecare an, de câte ori vei dori. Indiferent cine va fi succesorul meu, nu e nici un risc să revină asupra acestei măsuri.”

Se despărțiră puțin mai târziu, lângă Pont Royal. Desplechin îi întinse mâna. Nu avusese copii (din cauzapre-ferințelor lui sexuale), iar ideea unei căsătorii de fonnă i se păruse întotdeauna ridicolă. Preț de câteva secunde, strân-gându-i mâna, își spuse că momentele pe care le trăia erau de un ordin superior; apoi își spuse că e foarte obosit; apoi se întoarse și o luă de-a lungul cheiului, pe lângă tarabele buchiniștilor. Timp de un minut sau două, Djerzinski îl privi pe omul care se depărta în lumina asfințitului.

JrV doua zi seara, cină la Annabelle și îi explica foarte clar, sintetic și precis, de ce trebuia să ptece în Irlanda. Pentru el, programul pe care trebuia să-l realizeze era acuiTi stabilit, totul se lega cu claritate. Esențialul era să nu se con-centreze doar pe ADN, să privească ființa vie în generalita-tea sa, ca sistem autoreproductibil.

Mai întâi, Annabelle nu răspunse nimic; nu-și putea stăpâni o ușoară crispăre a gurii. Apoi îi turnă din nou vin; în seara aceea gătise pește, iar mica ei garsonieră evoca mai mult ca oricând cabina unui vapor.

„Nu te-ai gândit să mă iei cu tine.” Cuvintele ei răsu-nară în tăcere; tăcerea se prelungi. „Nici măcar nu te-ai gândit.”, spuse ea cu un amestec de ciudă copilărească și de uimire; apoi izbucni în plâns. El nu făcu nici un gest; în acel moment, dacă ar fi făcut un gest, ea l-ar fi respins cu siguranță; oamenii

trebuie să plângă, e tot ce pot face. „To-tuși, ne înțelegeam atât de bine când aveam doisprezece ani.”, zise ea cu ochii în lacrimi.

Apoi își înalță privirea spre el. Chipul îi era pur, de o frumusețe extremă. Vorbi fără să se gândească: „Fă-mi un copil. Simt nevoia să am pe cineva lângă mine. Evident, nu va trebui să-l crești tu, nici să ai grijă de el, nici să-l recunoști. Nu-ți cer nici măcar să-l iubești, sau să mă iubești; dar fă-mi un copil, atât. Știu că am patruzeci de ani: nu-i nimic, îmi asum riscul. E ultima mea șansă, acum. Uneori nii se întâm-plă să regret că am avortat. Dar primul bărbat care m-a lăsat gravidă era un ticălos, iar al doilea un iresponsabil; la șaptesprezece ani nu-mi imaginam că viața e atât de scurtă, că posibilitățile țin atât de puțin.”

Michel își aprinse o țigară, reflectă. „E o idee bizară., spuse el printre dinți. E o idee bizară sa te reproduci, atunci când nu iubești viața.” Annabelle se ridică, își scoase hainele una câte una. „Oricum, să facem dragoste, zise ea. A trecut cel puțin o lună de când n-am mai făcut dragoste. De două săptămâni nu mai iau pilula; astăzi sunt într-o perioadă fer-tilă.” își puse mâinile pe pântec, și le urcă spre sâni, își desfă-cu puțin coapsele. Era frumoasă, ispititoare și afectuoasă; el însă nu simțea nimic. De ce? Era inexplicabil. Își aprinse încă o țigară, își dădu seama brusc că nu-i va folosi la nimic să reflecteze. Un copil, îl faci sau nu-l faci; nu e o decizie rațională, nu face parte din hotărârile pe care o ființă umană le poate lua în mod rațional. Își strivi țigara în scrumieră, apoi murmură: „De acord.”

Annabelle îl ajută să-și scoată hainele și îl masturbă cu blândețe ca să-l ajute să pătrundă în ea. El nu simți mare lucru, afară de catifelarea și căldura vaginului ei. Curând, Michel încetă să se miște, surprins de evidența geometrică a acuplării, minunându-se de asemeni de suplețea și bogăția mucoaselor. Annabelle îl sărută pe gură, îl cuprinse în brațe. El închise ochii, își simți mai limpede existența propriului sex, reîncepu să facă mișcări de du-te-vino. Cu puțin înainte de a ejacula, avu viziunea – extrem de clară – a fuziunii gameților, și imediat după aceea a primelor diviziuni celulare. Era ca o cădere în gol, ca o mică sinucidere. Un val de conștiință îi urcă de-a lungul sexului, își simți sperma tâșnind în afară. Annabelle o simți și ea, scoase un suspin prelung; apoi rămaseră nemișcați.

„Trebuia să veniți pentru o lamă, acum o lună., zise ginecologul cu o voce obosită. În loc de asta, renunțați la pilulă fără să mă anunțați și vă aventurați într-o sarcină. Nu mai sunteți o fetiță, totuși!” Atmosfera cabinetului era rece și puțin lipicioasă; Annabelle fu surprinsă, ieșind. Să regăsească soarele de iunie.

Telefonă a doua zi. Analiza celulară arăta anomalii „destul de serioase”; trebuia să facă o biopsie și un chiuretaj al mucoasei uterine. „Cât despre sarcină, evident, e mai bine să renunțați, deocamdată. Dacă e s-o facem, s-o facem cum trebuie, nu?” Doctoru! Nu părea alarmat, doar puțin plictisit.

Annabelle făcu așadar cel de-al treilea avort – fetusul avea doar două săptămâni, era suficienta o aspirație rapidă. De la ultima intervenție pe care-o suportase, aparatul pro-gresase mult și totul se termină. Spre uimirea ei, în mai puțin de zece minute. Rezultatele analizei sosiră după trei zile. „Ei bine.”, doctorul părea teribil de bătrân, de competent și de trist, „cred că, din păcate, e

sigur: aveți un cancer al uterului în stadiul premetastazic.” își aranjă ochelarii pe nas. Privi iarăși foile; impresia de competență generală spori simțitor. Nu era prea surprins: cancerul uterului apare frecvent în anii ce precedă menopauza, iar faptul de a nu fi avut copii constituia un factor de risc în plus. Tratamentul era cunoscut, în privința asta totul era clar. „Trebuie să facem o histerec-tomie abdominală și o salpingo-ovarectomie bilaterală. Sunt operații banale acum. Riscul de complicații e aproape inexistent.” Doctorul îi aruncă o privire: Annabelle nu reacționa, rămânea complet năucită; asta nu-i plăcu, era probabil preludiul la o criză. În general, medicii erau statuiți să recomande pacientei o psihoterapie de susținere – pregătise o mică listă de adrese – și mai ales să insiste pe o idee forte: sfârșitul fertilității nu însemna deloc sfârșitul vieții sexuale; dimpotrivă, la unele paciente dorința creștea sensibil.

„Vasăzică, or să-mi scoată uterul., spuse ea parcă ne-venindu-i să creadă.

— Uterul, ovarele și trompele lui Fallope; trebuie evitat orice risc de extindere. Vă prescriu un tratament hormonal de substituție – de altfel îl prescriem tot mai frecvent, chiar și în cazul simplei menopauze.”

Annabelle se întoarse la părinții ei, la Crecy-en-Brie; operația era fixată pentru 17 iulie. Michel o însoți, împreună cu mama ei, la spitalul din Meaux. Annabelle nu se temea. Intervenția chirurgicală dură ceva mai mult de două ore. Annabelle se trezi a doua zi. Vedea pe fereastră cerul al-bastru, mișcarea ușoară a vântului prin arbori. Nu simțea practic nimic. Ar fi vrut să-și vadă cicatricea de pe burtă, dar nu îndrăzni s-o roage pe infirmieră. Era bizar să știe că e aceeași femeie, dar că organele de reproducere îi fuseseră scoase. Cuvântul „ablațiune” îi flutură o vreme prin minte, apoi fu înlocuit de o imagine mai brutala. „M-au golit, își zise ea; m-au golit ca pe o găină.” leși din spital după o săptămână. Michel îi scrisese lui Walcott anunțându-l că va întârzia; după câteva ezitări, accep-tă să stea la părinții ei, în fosta cameră a fratelui. Annabelle își dădu seama că Michel și maică-sa simpatizaseră în perioada întemării ei în spital. Fratele cel mare, de asemeni, trecea mai des pe-acasă de când venise Michel. Nu aveau să-și spună mare lucru: Michel nu știa nimic despre problemele micii întreprinderi, iar lui Jean-Pierre îi erau total străine problemele ridicate de dezvoltarea cercetărilor din biologia moleculară; totuși, o complicitate masculină, în parte fictivă, se înfiripă între ei, seara, la un aperitiv. Annabelle trebuia să se odihnească și mai ales să nu ridice obiecte grele; acum însă putea să se spele singură, să mă-nânce normal. După-amiaza, rămânea așezată în grădină;

Michel și mama ei culegeau căpșune sau corcodușe. Era ca o ciudată perioadă de vacanță, sau ca o reîntorcere în copi-lărie. Annabelle simțea mângâierea soarelui pe față și pe brațe. Cel mai adesea stătea fără să facă nimic; uneori însă broda, sau confecționa lucruri din pluș pentru nepotul și nepoatele ei. Un psihiatru din Meaux îi prescrieseră somni-fer și tranchilizante în doze destul de puternice. Oricum, dormea mult, iar visele îi erau fericite și liniștite; puterea spiritului este imensă, cât timp rămâne în domeniul său propriu. Michel era întins în pat lângă ea; punându-i o mână mai sus de talie, simțea cum coastele i se ridică și coboară cu regularitate. Psihiatrul venea s-o

vadă regulat, se alarma, mormăia, vorbea de „pierderea aderenței la realitate”. Annabelle devenise foarte blândă, puțin bizara, și râdea adesea fără motiv; de asemenea, uneori, ochii ei se umpleau dintr-o dată de lacrimi. Lua atunci un Tercian în plus.

Începând cu a treia săptămână, putu să iasă în oraș, să facă scurte plimbări pe malul râului sau în pădurile din împrejurimi. Era un august excepțional de frunos; egale și splendide, zilele treceau fără vreun semn de furtună. Țara ca nimic să prevestească un sfârșit. Michel o ținea de mână; adesea, se așezau pe o bancă pe malul râului Grand Morin. Larba de pe mal era calcinată, aproape albă; sub umbra fagilor, râul își rostogolea la nesfârșit unduirea lichidă, de un verde închis. Lumea exterioară avea legile ei proprii, iar aceste legi nu erau umane.

Be 25 august, un control depistă în regiunea abdominală metastaze care, în mod normal, aveau să se extindă, iar cancerul avea să se generalizeze. Se putea încerca o radioterapie, la drept vorbind era singurul lucru ce se mai putea face; dar trebuiau să privească realitatea în față, era un tratament greu, iar procentul de vindecări nu depășea 50 %.

Mâncară într-o tăcere apăsătoare. „Te vindecăm noi. Fetița mea.”, spuse mama Annabellei cu o voce care tre-mura puțin. Annabelle o cuprinse pe după gât, își lipi fruntea de fruntea ei; rămaseră astfel aproape un minut. După ce bătrâna plecă la culcare, Annabelle mai întârzie prin salon, frunzări niște cărți. Așezat în fotoliu, Michel o urmărea din priviri. „Am putea merge la alt doctor.”, spuse el după o lungă tăcere.

— Da, am putea”, răspunse ea ca un ecou.

Annabelle nu putea face dragoste, cicatricea era prea recentă și prea dureroasă; dar îl strânse îndelung în brațe. În tăcerea care se lăsase, îi auzea dinții scrâșnind. La un moment dat, mângâindu-l pe obraz, văzu că era ud de lacrimi. Ea îi mângâie ușor sexul, era excitant și liniștitor totodată. Michel luă două comprimate de Mepronizine și reuși să adoarmă.

Pe la trei noaptea, Annabelle se ridică din pat, își puse un capot și coborâș bucatărie. Scotoci prin bufet și găsi un bol, gravat cu numele ei, pe care i-l dăruise nașa ei de botez când împlinise zece ani. Cu atenție, fărâmița în bol conținutul tubului de Rohypnol, adăugă puțină apă și zahăr. Nu simțea nimic, poate doar o tristețe de ordin cu totul general, aproape metafizică. Așa este organizată viața, își spunea ea; în corpul ei se produsese o bifurcare, o bifurcare imprevizibilă și ne-justificată; și acum trupul ei nu mai putea să fie un izvor de fericire și bucurie. Dimpotrivă, treptat, însă în fapt destul de repede, avea să devină, pentru ea însăși ca și pentru ceilalți, o sursă de suferință și de nefericire. În consecință, trebuia să-și distrugă trupul. O pendulă de lemn cu aspect masiv depășea cu zgomot secunde; mama ei o avea de la bunică-sa, când se măritase o avea deja, era mobila cea mai veche din casa. Adăugă puțin zahăr. Atitudinea ei era departe de a fi o accep-tarc, viața ei se părea o gluma proasta. O gluină inadmisibilă: dar, inadmisibilă sau nu, asta era. În câteva săptămâni de boala. Cu o rapiditate surprinzătoare, ajunsese la acel sentiment, atât de frecvent la bătrâni: nu mai voia să fie o povară pentru ceilalți. Viațaei, spre sfârșitul adolescenței, începuse să curgă foarte repede; urmase apoi o

lungă perioada de lăncezeala; spre sfârșit, din nou, totul reîncepea să meargă foarte repede.

Puțin înainte de zori, răsucindu-se în pat. Michel își dădu seama că Annabelle lipsea. Se îmbracă, apoi coborî: trupul ei inert zăcea pe canapeaua din salon. Lângă ea, pe masă, lăsase o scrisoare. Prima frază era: „Prefer să mor în mijlocul celor pe care-i iubesc.”

Șeful serviciului de urgențe al spitalului din Meaux, un bărbat de vreo treizeci de ani. Cu părul negru și creț, cu o figura deschisă, le făcu imediat o bună impresie. Erau puține șanse să se trezească, spuse el; puteau rămâne lângă ea, el personal nu vedea nici un inconvenient. Coma e o stare ciudată, puțin cunoscută. Doctorul era aproape sigur că Annabelle nu le percepe prezența; totuși, în creier persista o activitate electrică slabă, corespunzând probabil unei activități mentale, a cărei în-natură rămânea cu totul misterioasă. Nici pronosticul medical nu era sigur: s-au văzut cazuri când un bolnav aflat m comă profundă timp de săptămâni sau chiar luni revenea deodată la viață; din păcate, cel mai adesea starea de comă se bifurca, la fel de brusc, în moarte. Annabelle avea doarpatruzeci de ani, cel puțin puteau fi siguri că inima va rezista; era tot ce se putea spune pentru moment.

Peste oraș se ridicau zorii. Așezat lângă Michel, fratele Annabellei clătina din cap mormăind. „Nu e posibil. Nu e posibil.”, repeta el întruna, ca și cum aceste cuvinte ar fi avut vreo putere. Ba da, era posibil. Totul este posibil. O infirmieră trecu prin fața lor, împingând un căruț metalic cu flacoane de ser; se auzea clinchetul pe care-l scoteau ciocnindu-se între ele.

Puțin mai târziu, soarele risipi norii, iar cerul se făcu albastru. Ziua avea să fie frumoasă, la fel de frumoasă ca și cele dinainte. Mama Annabellei se ridică cu greu. „Mai bine să ne odihnim puțin.”, spuse ea stăpânindu-și tremurul vocii. Fiul ei se ridică și el, urmând-o ca un automat, cu brațele atârănânde. Cu un gest al capului, Michel refuză să-i însoțească. Nu simțea nici o oboseală. În minutele ce unnară, simți mai ales strania prezență a lumii observabile. Stătea singur, pe coridorul însorit, pe un scaun din plastic împletit. Acea aripă a spitalului era extrem de liniștită. Din când în când, o ușă se deschidea la distanță, o infirmieră ieșea, se îndrepta spre alt coridor. Zgomotele orașului, aflat cu câteva etaje mai jos, ajungeau aici înăbușite. Într-o stare de totală detașare mentală, Michel trecea în revistă înlănțuirea circumstanțelor, etapelemecanismului care le sfârâmase viețile. Totul apărea ca definitiv, limpede și fără apel. Totul apărea în evidența neclintită a unui trecut restrâns. Era puțin pro-babil, azi, ca o fată de șaptesprezece ani să dovedească atâta naivitate; și mai ales era puțin probabil, azi, ca o fata de șaptesprezece ani să acorde atâta importanță iubirii. De. la adolescența Annabellei trecuseră douăzeci și cinci de ani și, dacă dăm crezare sondajelor și revistelor, lucrurile se schim-baseră mult. Fetele de azi erau mai lucide și mai raționale. Înainte de toate le preocupa reușita școlară, înainte de toate încercau să-și asigure un viitor profesional decent. Leșeau cu băieții doar ca să-și umple timpul liber, ca să-și ofere o distracție în care intrau în părți aproximativ egale plăcerea sexuală și satisfacția narcisistă. Apoi încercau să încheie o căsătorie bazată pe rațiune, pe o minimă potrivire a situațiilor socio-profesionale și pe-o anume comunitate

de gusturi. Bineînțeles, renunțau astfel la orice șansă de fericire -aceasta fiind inseparabilă de stări fuzionale și regresive incompatibile cu uzul practic al rațiunii – dar sperau astfel să evite suferințele sentimentale și morale care le torturaseră pe înaintașele lor. Această speranță se risipea de altfel repede; în locul suferințelor pasionale, le copleșeau plictisul, senzația de vid, așteptarea angoasată a îmbătrânirii și morții. Astfel, a doua parte a vieții Annabellei fusese mult mai tristă și mai cenușie decât prima; nu avea să-i rămână din ea, până la urmă, nici o amintire.

Pe la prânz, Michel intră în camera ei. Ea respira imperceptibil – cearșaful care o acoperea rărnânea aproape nemișcat – suficient totuși, spunea doctorul, ca să permită oxigenarea țesuturilor; dacă respirația va slăbi și mai mult, se gândeau să instaleze un dispozitiv de respirație artificială. Deocamdată, acul unei perfuzii îi intra în braț puțin mai sus de cot, un electrod era fixat la tâmplă și asta era totul. O rază de lumină străbătea cearșaful imaculat și-i lumina o șuviță din superbul păr blond. Chipul ei, cu ochii închiși, doar cu puțin mai palid decât de obicei, părea nespus de împăcat. Orice teamă părea s-o fi părăsit; lui Michel i se părea mai fericită ca niciodată. E drept că el avea mereu tendința să confunde coma și fericirea; oricum, Annabelle îi părea nespus de fericită. Își trecu degetele prin părul ei, îi sărută fruntea și buzele călduțe. Evident, era pre”târziu; însă, chiar

— RI-ffși așa, era bine. Rămase în camera ei până la căderea serii. Revenind pe coridor, deschise un volum de meditații budiste culese de doctorul Evans-Wentz (o avea în buzunar de câteva săptămâni; era o cărțuție mică de tot, cu coperta de un roșu închis).

Toate ființeae de la Răsărit, Toate ființele de la Apus, Toate ființele de la Miazănoapte, Toate ființele de la Miazăzi Să fie fencite, sa rămână fericite:

Fie să trăiască fără dușmănie.

Nu era numai vina lor, se gândi el; trăiseră într-o lume brutală, o lume a competiției și a luptei, a orgoliului și a vio-lenței; nu trăiseră într-o lume armonioasă. Pe de altă parte, nu făcuseră nimic ca s-o schimbe, ca s-o facă mai bună. Își spuse că ar fi trebuit să facă un copil cu Annabelle; apoi își aminti subit că-l făcuse, sau mai curând că începuse să-l facă, sau cel puțin că acceptase ideea; la gândul acesta simți o mare bucurie. Înțelegea acum pacea și tihna care-l învă-luieră în ultimele săptămâni. Acum nu mai putea face nimic, nimeni nu poate face nimic în imperiul bolii și al morții; dar, cel puțin pentru câteva săptămâni, Annabelle a avut senti-mentul că este iubită.

Cine îmbrățișează gândul iubirii Și nu se cedează pommlor impwe;

Cine rupe lanțul pasiunilor Și își fndreaptă privirea spre Cale, Pentru c-a fost capabil de această iubire, Acela va renaște în cemi lui Brahma

Va dobmdi rapid Izbăvirea, Va ajungepe vecipe Tărâmul Necondiționatului.

—”w

Pe seară, mama Annabellei reveni, voia să vadă dacă era ceva nou. Nu, situația nu evoluase; stările de comă profundă puteau să fie foarte stabile, îi repetă infinniera cu răbdare, uneori treceau săptămâni înainte de a se putea da un pro-nostic. Bătrâna intră să-și vadă fiica, ieși plângând după un minut. „Nu

înțeleg., spuse ea clătinând din cap. Nu înțeleg cum e făcută viața. Era o fată bună. Știi. Întotdeauna a fost drăguță, nu ne-a făcut greutăți. Nu se plângea, dar eu știam că nu e fericită. N-a avut viața pe care-o merita.”

Bătrâna plecă puțin după aceea, vizibil depriinat-ă. Destul de ciudat, lui Michel nu-i era nici foame, nici sornn. Se plimbă o vreme pe coridor, coborî în holul de la intrare. La recepție, un antilez dezlega cuvinte încrucișate; îl salută înclinând capul. Luă o cafea caldă de la automat, se apropie de ferestre. Luna plutea printre blocurile-tum; câteva mașini treceau pe bulevardul Châlons. Avea destule cunoștințe medicale ca să știe că viața Annabellei atârna de un fir. Bătrâna avea dreptate refuzând să înțeleagă; oinul nu e făcut ca să accepte moartea: nici pe a lui, nici pe a celorlalți. Se apropie de paznic, îl întrebă dacă poate să-i dea niște hârtie; puțin surprins, acesta îi întinse un teanc de foi cu antetul spitalului (acest antet avea să-i permită tui Hubczejak, mult mai târziu, să identifice textul în grămada de note găsite la Clifden). Unii oameni se agață cu ferocitate de viață, o părăsesc, cum spunea Rousseau, încrâncenați; nu acesta va fi, Michel o presimțea, cazul Annabellei.

Era născută să fie fericită, Comoara inimii oncui ș]-o dăruia, Chiar viața și-ar fi dat-o din mbire Pentru micuții de un sfnge cu ea.

Prin strigătul copijâor, Priâi sângele unnașilor Visul ei necurmat Va lăsa o urmă Înscrisă în timp Înscrisa fn spațiu

Înscrisă în trupii Pe veci sanctificat fn munți, în aer Și în râuri, fn cerul transformat.

Acum ești aici, Pe patul de moarte Atât de împăcată Și veșnic iubitoare.
Trupunle noastre vor fi reci, Și vor fi doar în ierbwi, Draga mea
Annabelle, Aceasta va fi dispariția Ființei individuale.

Am iubit puțin

Sub fonna noastră umană, Poate că soarele și ploaia pe monnintele noastre, vântui și gerul Vorpune capăt suferinței noastre.

/A.nnabelle muri a treia zi, penâru fainilie poate era mai bine așa. La moartea cuiva, avem mereu pornirea să spunem o prostie de genul acesta; nu-i mai puțin adevarul că mama și fratele ei ar fi suportat cu greu o stare de incertitudine prelungită.

În clădirea din beton alb și oțel, aceeași în care murise bunica lui, Djerzinski simți, pentru a doua oară, puterea vidului. Traversă camera și se apropie de trupul Annabellei. Acest trup era identic cu cel pe care-l cunoscuse, cu diferența că, puțin câte puțin, căldura îl părăsea. Acum, era aproape rece.

Sunt oameni care trăiesc până la șaptezeci sau chiar optzeci de ani cu gândul că există mereu ceva nou, că aventura îi așteaptă, cum se spune, la colțul străzii; până la urmă, aproape că trebuie uciși, sau măcar schilodiți bine, ca să le vină mintea la cap. Nu era cazul lui Michel Djerzinski. Viața lui de om, și-o trăise în general singur, într-un vid sideral. Contribuise la progresul cunoașterii; era vocația lui, era felul în care putuse să-și manifeste darurile naturale; iubirea însă n-o cunoscuse. Nici Annabelle, în ciuda frumuseții ei, nu cunoscuse iubirea; iar acum era moartă. Trupul ei se odihnea pe masă, inutil de-acum înainte, ca o povară pură, în lumină. Închiseră capacul sicriului.

În scrisoarea de adio, Annabelle ceruse să fie incinerată. Înainte de ceremonie, băură o cafea la bufetul din holul de primire; la masa vecină, un țigan sub perfuzie discuta despre mașini cu doi ciraci veniți să-l viziteze. Lumina era slabă -câteva aplică pe tavan, printre niște elemente decorative anoste, evocând dopuri de plută enorme.

Leșiră afară, la soare. Clădirea crematoriului era situată nu departe de spital, în același complex. Sala de incinerare era un cub mare din beton alb, în centrul unui parvis de un alb unifonn; reverberația era orbitoare. În jurul lor, aerul cald unduia ca o mulțime de șerpi minusculi.

Sicriul fu fixat pe o platformă mobilă ce luneca în inte-riorul cuptorului. Se reculeseră treizeci de secunde, apoi un funcționar declanșă mecanismul. Roțile dințate ce puneau în mișcare platfonna scrâșniră ușor; ușa se închise. Combustia putea fi unnărită printr-un hublou din pyrex. Când flăcările țâșniră din niște arzătoare enorme, Michel întoarse capul. Timp de aproape douăzeci de secunde, o lumină roșie per-sistă la periferia câmpului său vizual; apoi totul se termină. Un funcționar strânse cenușa într-o cutie mică, un paralelipi-ped din brad alb, și o înmână fratelui cel mare al Annabellei.

Pomiră spre Crecy conducând încet. Pe aleea Primăriei, soarele strălucea prin fninzișul castanilor. Cu douăzeci și cinci de ani în urmă, după ore, Michel și Annabelle se plimbaseră pe această alee. Vreo cincisprezece persoane se adunaseră în grădina familiei. Fratele cel mic venise din Statele Unite pentru înmormântare; era slab, nervos, vizibil stresat, îmbrăcat cu o eleganță cam excesivă.

Annabelle ceruse ca cenușa să-i fie împrăștiată în grădina casei părintești; dorința u fu îndeplinită. Soarele

C

Y^înd avionul se apropie de plafonul de nori care se întindea la nesfTrșit sub cerul intangibil, avu sentimentul că întreaga lui viață trebuia să ducă la acest moment. Preț de câteva secunde nu văzu decât cupola imensă a azurului și un plan imens, ondulat, în care altemau un alb orbitor și un alb mat; apoi pătrunseră într-o zonă intermediară, schimbă-toare și cenușie, m care percepțiile erau confuze. Dedesubt, în lumea oamenilor, existau pajiști, animale și arbori; totul era verde, umed, alcătuit din nenumărate detalii.

Walcott n aștepta la aeroportul din Shannon. Era un ins îndesat, cu gesturi iuți; chelia pronunțată îi era înconjurată de o coroană de păr blond-roșcat. Își conducea rapid mașina, o Toyota Starlet, printre pajiști și dealuri învăluite în păclă. Centrul era amplasat puțin mai la nord de Galway, pe teritoriul comunei Rosscahill. Walcott îi arată instalațiile și îi prezentă tehnicienii; vor fi la dispoziția lui pentru expe-riențe, pentru a programa calculul configurațiilor molecu-lare. Echipamentele erau ultramoderne, sălile de o curățenie perfectă – totul fusese finanțat de CEE. Într-o sală clima-tizată, Djerzinski aruncă o privire la cele două mari com-putere Cray în fbnnă de tum, cu panouri de control ce toceau în penumbră, cu milioanele de procesoare dispuse îiBtr-o

Coborând spre Rosscahill, o luară de-a lungul unei pa-jiști în pantă lină pe care păștea o cireadă de vaci brun-deschis, mai mici decât media. „Le

recunoașteți? Întrebă Walcott cu un surâs. Da. Sunt urmașele primelor vaci ieșite din lucrările dumneavoastră, acum zece ani. Pe atunci eram un centru foarte mic, nu prea dotat, ne-ați fost de mare ajutor. Vacile sunt robuste, se reproduc ușor și dau un lapte excelent. Nu vreți să le vedeți?” Walcott parcă mașina pe un drumeag alăturat. Djerzii) ski se apropie de împrejmuirea din pietre ce delimita pajiștea. Vacile pășteau liniștite, frecându-și cape-tele de burta vecinelor; două sau trei erau culcate. Celulele lor se reproduceau după un cod genetic creat, sau cel puțin îmbunătățit de el. Pentru ele, Michel ar fi trebuit să fie ca un Dumnezeu; totuși, prezența lui părea să le lase indiferente. Un val de ceață coborâdin vârful colinei, ascunzându-le puțin câte puțin privirii. Reveni la mașină.

Așezat la volan, Walcott fuma un Craven; ploaia udase parbrizul. Cu o voce blândă, discretă (discreție ce nu părea însă deloc un semn de indiferență), îl întrebă: „Sunteți în doliu?” Michel îi povesti atunci despre Annabelle, despre sfârșitul ei. Walcott asculta, din când în când clătina din cap sau scotea un oftat. Când Michel termină, rămase tăcut, aprinse o nouă țigară, apoi o stân. Se și spuse: „Eu nu sunt de origine irlandeză. M-am născut la Cambridge și se pare că am rămas foarte englez. Se spune adesea că englezii au smge rece, că sunt rezervați și că privesc întâniplările vieții – inclusiv pe cele mai tragice – cu umor. E destul de adevărat; și este o tâmpenie din partea lor. Umorul nu salvează; în definitiv, umorul nu servește aproape la nimic. Poți privi cu umor întâmplările vieții ani de zile, uneori foarte mulți ani, în unele cazuri poți adopta o atitudine umoristică practic până la capăt; dar în fond viața îți sfâșie inima. Oricât curaj, oricât sânge rece și oricât umor poți avea într-o viață de om, întotdeauna sfârșești cu inima sfâșiată. Atunci nu mai răzi. Până la urmă, rămân doar singurătatea, răceala și tăcerea. Până la urmă, rămâne doar moartea.”

Pomi ștergătoarele, pomi iarăși motorul. „Mulți sunt catolici, aici, mai zise el. Dar lucrurile se schimbă. Irlanda se modemizează. Mai multe întreprinderi cu tehnologie de vârf s-au instalat aici profitând de reducerile de taxe și de impozite – avem în regiune Roche și Lilly. Și, bineînțeles, Microsoft: toți tinerii din zonă visează să lucreze la Microsoft. Oamenii se duc mai puțin la biserică, libertatea sexuală e mai mare decât acum câțiva ani, sunt tot mai multe discoteci și antidepresive. În fine, scenariul clasic.”

Mergeau din nou de-a lungul lacului. Soarele ieși din ceață iscând irizări pe suprafața apei. „Totuși.

— Continuă Walcott, catolicismul rămâne foarte puternic aici. La centru, de pildă, majoritatea tehnicienilor sunt catolici. Asta nu-mi ușurează raporturile cu ei. Sunt corecți, politicoși, dar mă consideră un ins cam bizar, cu care nu se poate discuta cu-adevărat.”

Soarele se degajă în întregime, formând un cerc de un alb perfect; lacul întreg apăru, scăldat în lumină. La orizont, culmile munților Twelve Bens formau o succesiune de griuri din ce în ce mai pale, ca straturile de culoare dintr-un vis. Rămaseră tăcuți. La intrarea în Galway, Walcott vorbi din nou: „Am rămas ateu, dar pot înțelege de ce oamenii sunt ca-tolici aici. Ținutul ăsta are ceva foarte special. Totul vibrează în permanență, iarba pajiștilor și

suprafața apelor, totul pare să indice o prezență. Lumina e mobilă și blândă, e ca o materie schimbătoare. O să vedeți. Cerul, și el, este viu.”

IVXichel închirie un apartament lângă Clifden, pe SkyRoad, într-o fostă clădire a pazei de coasta, reamenajată pentru turism. Camerele erau decorate cu roți de tors, cu lămpi de petrol, cu alte obiecte vechi considerate a fi pe placul turiștilor; pe Michel nu-l deranjau. Știa că de-acum înainte, în această casă, în viață în general, se va simți ca într-un hotel.

Nu avea nici o intenție să revină în Franța. Însă în primele săptămâni trebui să se ducă de mai multe ori la Paris, pentru vânzarea apartamentului și transferul contului bancar. Lua avionul de 11 și 50 de la Shannon. Avionul zbura deasupra mării, soarele aprindea suprafața apei; valurile semănau cu niște viermi ce se încălecau și se contorsionau pe o distanță enormă. Sub această imensă peliculă de viermi, știa, moluștele își zămisleau propria came; pești cu dinți ascuțiți devorau moluștele, fiind apoi devorați de alți pești, mai mari. Adesea adormea, avea coșmaruri. Când se trezea, avionul zbura deasupra câmpiei. Între vis și trezie, se mira de culoarea uniformă a câmpurilor. Câmpurile erau brune, uneori verzi, însă întotdeauna teme. Periferia pariziană era cenușie. Avionul pierdea înălțime, se cufunda lent, atras irezistibil de această viață, de acest freamăt a milioane de vieți.

De la jumătatea lui octombrie, o ceață deasă, venită direct de pe Atlantic, acoperi peninsula Clifden. Ultimii turiști plecaseră. Nu era frig, dar totul era scaldat într-o lumină gri, un gri profund și catifelat. Djerzinski ieșea puțin. Adusese cu el trei DVD-uri, conținând peste 40 de gigaocteți de date. Din când în când, deschidea computerul, examina o configurație moleculară, apoi se lungea pe patul imens, cu pachetul de țigări la îndemână. Încă nu se dusese la centru. Pe fereastră, vedea valurile de ceața deplasându-se lent.

În jurul datei de 20 noiembrie cerul se însenină, timpul deveni mai rece și mai uscaî. Michel își făcu obiceiul să iasă la plimbări prelungite pe drumul de coastă. Trecea de Gortrumnagh și de Knockavally, ajungea adesea până la Claddaghduff, câteodată până la Aughrus Point. Se afla atunci în punctul cel mai apusean al Europei, în punctul extrem al lumii occidentale.! N fața lui se întindea Atlanticul, patru mii de kilometri de ocean îl separau de America.

După Hubczejak, aceste două-trei luni de meditație solitară în timpul cărora Djerzinski n-a făcut nimic, n-a organizat nici o experiență, n-a programat nici un calcul. Trebuie considerate o perioadă cheie în care-au apărut principalele elemente ale tezelor sale ulterioare. În orice caz, ultimele luni ale lui 1999 au fost pentru ansamblul umanității occidentale o perioadă stranie, marcată de o așteptare specială, de un soi de ruminare surdă.

31 decembrie 1999 cădea într-o vineri. La clinica din Verrieres-le-Buisson, unde Bruno avea să-și petreacă restul zilelor, avu loc o mică petrecere – au participat bolnavii și personalul medical. S-a băut. Șampanie și s-au mâncat cartofi prăjiți condimentați cu boia. Mai târziu, noaptea, Bruno dansă cu o infirmieră. Nu era nefericit; medicamentele își făceau efectul și orice dorință murise în el. Îi plăcea să mănânce, îi plăceau jocurile televizate privite în comun, înainte de cină. Nu mai aștepta nimic de la succesiunea zilelor, iar această ultimă seară a celui de-al doilea mil^N trecu, pentru el, cu bine.

În cimitirele din toată lumea, cei morți de curând conti-nuau să putrezească în mormintele lor, să se transforme puțin câte puțin în schelete.

Michel petrecu seara acasă. Era prea departe ca să audă ecourile sărbătorii din sat. De mai multe ori, îi reveniră în memorie imagini ale Annabellei, estompate și calme; ima-gini, de asemeni, ale bunicii.

Își aminti că pe la treisprezece-paisprezece ani cumpăra lanterne, mici obiecte mecanice pe care îi plăcea să le de-monteze și să le monteze întruna. Își aminti și de un avion cu motor, dăruit de bunica, pe care nu reușise niciodată să-l facă să zboare. Era un avion frumos, în culori de camuflaj kaki; până la urmă rămăsese în cutia lui. Străbătută de curenți de conștiință, existența lui avea totuși anumite trăsături individuale. Există ființe, există gânduri. Gândurile nu ocupă spațiu. Ființele ocupă o porțiune de spațiu; le vedem. Imaginea lor se fondează pe cristalin, traversează coroida, impresionează retina. Singur în casa pustie, Michel asistă la o modestă defilare de amintiri. O singură certi-tudine, de-a lungul seriei, îi uinplea mintea puțin câte puțin: curând va putea să reînceapă hicrul.

Pretutindeni pe suprafața planetei, umanitatea vlăguită, secătuită, îndoindu-se de ea însăși și de propria-i istorie, se pregătea de bine de rău să treacă pragul unui nou mileniu.

Unn spun: „Civilizația noastră încăplăpmdă, Din noaptea cea neagră abia de ieșim. Imagini dweroase stau încă la pândă;

N-ar fi mai bine să nu le răscolim?”

Povestitorul se ridică, își adună gândurile și reamintește Liniștit, darferm, se ridică șireamintește Că o revoluție metafizică aavut ioc.

Așa cum creștinii puteau să-și reprezinte civilizațiile antice, puteau să-și facă o imagine completă a civilizațiilor antice fără să-i tulbure vreo întrebare sau îndoială, Căci depășiseră un stadiu, Un nivel, Depășiseră un punct de ruptură;

Așa cum oamenii din epoca materialistă puteau să asiste la repetarea ritualurilor creștine fără să le înțeleagă, fără măcar să le vadă cu adevărat, Așa cum puteau citi și reciti cărțile născute din fosta lor cultură creștină fără a renunța nici un moment la o viziune cvasi-antropologică, Incapabili să înțeleagă controversile privind păcatul și harul ce-i pasionaseră pe străbunicii lor;

La fel, noi putem asculta astăzi această poveste din era materialistă

Ca pe o veche poveste omenească. E o poveste tristă, dar noi nu vom fi cu adevărat triști Căci nu mai semănăm cu oaiții aceia. Născuți din cămea și din donțele lor, noi am proscris categoriile și apartenențele lor, Noi nu! E cunoaștem bucuriile, nici suferințele. Noi am abandonat Cu detașare și fără nici un efort Universul for de moarte. Putem acum să scoatem din uitare istoria amară pe care-o moștenim. O nouă împărțală s-n săvârșit sub soare și viața avem dreptul și noi să ne-o trăim.

Între 1905 și 1915, lucrând aproape singur, cucunoștințe matematice limitate, Albert Einstein, pornind de la intuiția inițială care era principiul relativității restrânse, a izbutit să elaboreze o teorie generală a gravitației, a spațiului și timpului ce avea să exercite o influență decisivă asupra evoluției ulterioare a astrofizicii. Acest efort temerar, solitar – înfăptuit, după expresia lui Hilbert, „spre cinstea spiritului omenească”, în domenii aparent fără utilitate

practică și inaccesibile, atunci, comunității cercetătorilor – poate fi comparat cu lucrările lui Cantor ce stabileau o tipologie a infinitului în act, sau cu eforturile lui Gottlob Frege de a redefini bazele logicii. Mai poate fi comparat, subliniază Hubczejak în introducerea la Clifden Notes, cu activitatea intelectuală solitară a lui Djerzinski la Clifden între 2000 și 2009 – cu atât mai mult cu cât, la fel ca Einstein la vremea lui, Djerzinski nu avea pregătirea matematică necesară pentru a-și dezvolta intuițiile pe o bază într-adevăr riguroasă.

Topologia meiozei, prima sa lucrare, apărută în 2002, avu totuși un ecou considerabil. Ea stabilea, pentru prima dată pe baza unor argumente temnodinamice irefutabile, că separarea cromozomică ce intervine în momentul meiozei spre a da naștere gameților haploizi este în sine o sursă de instabilitate structurală; cu alte cuvinte, că orice specie sexuată e cu necesitate muritoare.

Trei ipoteze de topologie în spațiile Hilbert, apărută în 2004, avea să surprindă. A putut fi interpretată ca o reacție împotriva dinamicii continuului, ca o tentativă – cu ciudate ecouri platoniciene – de redefinire a unei algebre aformelor. Deși au recunoscut că ipotezele propuse prezintă interes, matematicienii profesioniști au demonstratcu ușurință lipsa de rigoare a celor propuse, caracterul oarecum anacronic al abordării, într-adevăr – admite Hubczejak – la vremea aceea Djerzinski nu avea acces la cele mai recente publicații matematice și avem chiar impresia că nici nu-l mai interesau prea mult. În fapt, activitatea lui dintre anii 2004 și 2007 este puțin cunoscută. Se ducea regulat la centrul din Galway, dar relațiile lui cu cercetătorii rămăneau pur tehnice, funcționale. Căpătase câteva rudimente de programare pe Cray, ceea ce-l dispensa adesea să ceară ajutorul programatorilor. Doar Walcott părea să fi păstrat cu el relații ceva mai apropiate. Locuia și el lângă Clifden, iar uneori, după-amiezele, venea să-l viziteze. Potrivit mărturiei lui, Djerzinski îl evoca adesea pe Auguste Comte și în special scrisorile către Clotilde de Vaux și La Synthèse subjective, ultima lucrare, neterminată, a filosofului. Comte putea fi considerat, inclusiv în planul metodei științifice, ca adevăratul fondator al pozitivismului. Nici o metafizică, nici o ontologie conceptibilă contemporană cu el nu se bucurase de trecere în ochii săi. R'ohabâf^3? Pus în situația intelectuală care a fost a lui Nier* fi^fWBBfe

1924 și 1927, Comte, sublinia Djerzinski, și-ar fi menținut opțiunea pentru pozitivismul intransigent și ar fi aderat la școala de la Copenhaga. Totuși, insistența cu care filosoful francez afirma realitatea stărilor sociale în raport cu ficțiunea existențelor individuale, interesul reînnoit constant pentru procesele istorice și curente de conștiință, dar mai ales sentimentalismul său exacerbât lăsau să se creadă că poate n-ar fi respins un proiect de revizuire ontologică mai recent, conturat după lucrările lui Zurek, Zeh și Hardcastle: înlocuirea unei ontologii a obiectelor cu o ontologie a stărilor. Într-adevăr, numai o ontologie a stărilor era în măsură să restaureze posibilitatea practică a relațiilor umane. Într-o ontologie a stărilor, particulele sunt indiscernabile și trebuie să ne limităm a le defini prin intermediul unei observabile numence. Singurele entități susceptibile de a fi reidentificate și numite într-o asemenea

ontologie sunt funcțiile de undă și, prin intermediul lor, vectorii de stare – de unde posibilitatea analogică de a reda un sens fraternității, simpatiei și iubirii.

Mergeau pe drumul spre Ballyconneely; oceanul scân-teia la picioarele lor. În depărtare, la orizont, soarele asfințea peste Atlantic. Din ce în ce mai des, Walcott avea impresia că gândirea lui Djerzinski rătăcește pe căi obscure, chiar mistice. Walcott însuși rămânea adeptul unui instrumenta-lism radical; produs al unei tradiții pragmatice anglo-saxone, marcat de asemeni de lucrările cercului de la Viena, el avea o anume suspiciune față de opera lui Comte, considerând-o prea romantică. Contrar materialismului pe care îl înlocuise, pozitivismul, sublinia el, putea să fondeze un nou umanism, iar asta, în realitate, pentru întâia oară (căci în fond materialismul era incompatibil cu umanismul și avea să sfârșească prin a-l distruge). Nu-i mai puțin adevărat că materialismul a avut importanța lui istorică: trebuia depășită o primă barieră, care era Dumnezeu; unii au depășit-o și s-au trezit cufundați în deznădejde și îndoială. Azi însă, o a doua barieră fusese depășită; iar lucrul acesta se petrecuse la Copenhaga. Nu mai aveau nevoie de Dumnezeu, nici de ideea unei realități subiacente. „Există, spunea Walcott, percepții omenești, mărturii omenești, experiențe omenești; rațiunea leagă aceste percepții, iar emoția le dă viață. Toate acestea se petrec în absența oricărei metafizici, a oricărei ontologii. Nu mai avem nevoie de ideea de Dumnezeu, de natură sau de realitate. Pe baza rezultatului experiențelor, în comunitatea observatorilor se poate stabili un acord prin intermediul unei intersubiectivități raționale; experiențele sunt legate prin teorii, care, pe cât posibil, trebuie să respecte principiul de economie și care, obligatoriu, trebuie să fie refutabile. Există o lume percepută, o lume simțită, o lume umană.”

Poziția lui era inatacabilă, Djerzinski era conștient: nevoia de ontologie era oare o boală infantilă a spiritului omenească? Spre sfârșitul anului 2005, cu ocazia unei călătorii la Dublin, a descoperit *Book of Kells*. Hubczejak nu ezită să afirme că întâlnirea cu acest manuscris decorat cu miniaturi, de o complexitate formală extraordinară, probabil opera unor călugări irlandezi din secolul al VII-lea, avea să constituie un moment decisiv în evoluția gândirii sale și că probabil contemplarea îndelungată a acestei cărți avea să-i permită, printr-un șir de intuiții care retrospectiv ne par miraculoase, să depășească dificultatea calculelor de stabilitate energetică la macromoleculele întâlnite în biologie. Pară a subscrie neapărat la toate afirmațiile lui Hubczejak, trebuie să recunoaștem că, de-a lungul veacurilor, *Book of Kells* le-a inspirat mereu comentatorilor elanuri de admirație aproape extatice. Putem de pildă să cităm descrierea pe care i-o face Giraldus Cambrensis în 1185: „Această carte conține concordanța celor patru Evan-ghelii după textul Sfintului Ieronim, cu numeroase pagini și aproape tot atâtea desene, toate în cuâori admirabile. Aici putem contempla chipul slavei divine, minunat desenat; țol aici, reprezentările mistice ale evangheliștilor, care cu șase aripi, care cu patru, care cu două. Aici vedem vuhum, din-colo taurul, aici chipul omului, dincolo leul, precum și alte desene, aproape nenumărate. Privindu-le neatent, în treacăt. Am putea crede ca sunt doar mâzgăleli, nu compoziții riguroase. Nu vom vedea nimic subtil, când de fapt totuși este subtil. Dacă însă ne dăm osteneala să Jeprivim mai atent, sa

pătrundem cu privirea tainele meșteșugului, vom descoperi lucruri atât de complexe, atât de rafinate și de subtile, atât de strâns legate, îmbinate și împletite la o față, și culori atât de proaspete și luminoase, încât vom spune de-a dreptul ca toate acestea nu pot ieși din lucrarea oamenilor, ci din aceea a îngerilor.”

De asemeni, putem fi de acord cu Hubczejak când afirmă că orice filosofie nouă, chiar și atunci când se exprimă sub forma unei axiomatici pur logice în aparență, în realitate este asociată cu o nouă concepție vizuală despre univers. Aducând omeniții nemurirea fizică, Djerzinski a modificat în profunzime concepția noastră despre timp, este evident; dar cel mai mare merit al său, crede Hubczejak, e acela de a fi stabilit elementele unei noi filosofii a spațiului. Așa cum imaginea lumii din budismul tibetan este inseparabilă de o contemplare îndelungată a figurilor infinite și circulare oferite de mandale, așa cum ne putem face o imagine fidelă despre ceea ce a fost gândirea lui Democrit observând scânteierea soarelui, într-o după-amiază de august, pe pietrele albe ale unei insule grecești. La fel vom intui mai ușor gândirea lui Djerzinski cufundându-ne în arhitectura infinită decruci și spirale ce constituie fondul omamental în *Book of KeUs* sau recitind superba *Meditație despre entrelac*¹,

1 Eatielac, „motiv omamental care consta într-o împletitură de linii curbe sau frânte”. (în Rorin Marcu și Constant Mâneca, *Dicționar de mologisnK*, Editura Academiei, București, 1978) (n.t.).

Publicată separat de *Clifden Notes*, și care i-a fost inspirată de această operă.

„Formele natuni, scrie Djerzinski, sfnt forme umane. Tnunchiurile, împletiturile și ramurile împletite apar în creierul nostru. Le recunoaștem, le evaluăm, trăim în mijlocul lor. În mijlocul creațiilor noastre, creații umane, comu-nicabite omului, ne dezvoltăm și munim. În spațiu, în spațiul uman, efectuăm măsurări; iar prin aceste înăsurări cream spațiul, spațiul dintre instrumentele noastre.

Omul neinstruit, continuă Djerzinski, e îngrozit de ideea de spațiu; și-l imaginează imens, noctum și căscat. Își imagi-nează ființele sub forma elementară de sferă, izolată în spațiu, chircita în spațiu, strivită de eterna prezența celor trei dimen-siuni. Îngrozite de ideea spațiului, ființele umane se chircesc,} e e fng, le e frică. În cel mai bun caz, străbat spațiul, se salută cu tristețe în mijlocul spațiului. Totuși, spațiul se înlă în ele însele, nu e decât propria lor creație mentală.

În acest spațiu de care se tem, mai scrie Djerzinski, ființele umane învață să trăiască și să moară; în spațiul lor mental se creează separarea, înstrăinarea și suferința. La toate acestea, sunt foarte puține comentarii de făcut: iubitul aude chemarea iubitei peste munți și mări; peste munți și mări, mama aude chemarea copilului. Iubirea leagă, și leagă pentru veșnicie. Facerea de bine este o legătură, facerea de rău este o dezlegare. Separarea e un alt nume al răului, e, de asemeni, un alt nume al minciunii. În fapt, nu există decât un entrelac superb, imens și reciproc.”

Hubczejak notează pe bună dreptate că marele merit al lui Djerzinski nu e acela de a fi depășit conceptul de libertate individuală (în epoca lui, acest

concept era deja în mare măsură compromis și toți recunoșteau, măcar tacit, că nu poate fi baza nici unui progres uman), ci acela de a fi reușit, prin interpretări ce-i drept puțin ortodoxe ale postulatelor mecanicii cuantice, să restaureze condițiile în care iubirea să fie posibilă. Aici, trebuie să evocăm încă o dată imaginea Annabellei: fără să fi cunoscut el însuși iubirea, Djerzinski putuse, prin Annabelle, să-și facă o imagine despre ea; își dăduse seama că iubirea, într-un anume fel, prin modalități încă necunoscute, poate să existe. Această idee l-a călăuzit, foarte probabil, în cursul ultimelor sale luni de construcție teoretică, despre care avem atât de puține detalii.

După mărturia puținelor persoane care l-au întâlnit pe Djerzinski în Irlanda în timpul ultimelor sale săptămâni, o împăcare părea să fi coborât în sufletul lui. Chipul său anxios și mobil părea să-și fi găsit liniștea. Mergea mult, fără un scop precis, pe Sky Road, în lungi plimbări visătoare; mergea cu cerul alături. Șerpuind printre dealuri, drumul spre vest urma o pantă când abruptă, când lină. Oceanul scânteia, reverbera o lumină schimbătoare pe ultimele însuși stâncoase. Rostogolindu-se rapid la orizont, norii formau o masă luminoasă și confuză, cu o stranie prezență materială. El mergea îndelung, fără efort, cu chipul învăluit într-o ceață acvatică vapoasă. Știa că-și încheiase lucrările. În camera cu vedere spre capul Errislannan pe care-o transformase în birou, își pusese în ordine notele – mai multe sute de pagini, tratând subiectele cele mai variate. Rezultatul lucrărilor științifice propriu-zise încăpea în optzeci de pagini dactilo-grafiate – nu socotise necesar să detalieze calculele.

Pe 27 martie 2009, la sfârșitul după-amiezei, s-a dus la poșta centrală din Galway. Expedie un prim exemplar al lucrărilor sale la Academia de științe din Paris și un al doilea la revista Nature, în Marea Britanie. Despise cele petrecute după aceea nu se știe nimic sigur. Pirește, faptul că mașina i-a fost găsită chiar lângă Aughrus Point avea să ducă cu gândul la o sinucidere – cu atât mai mult cu cât nici Walcott, nici tehnicienii de la centru nu s-au arătat prea surprinși de acest deznodământ. „Era în ei ceva cumplit de trist, avea să declare Walcott, cred că n-am întâlnit vreodată o ființă mai tristă, iar cuvântul tristețe încă mi se pare slab; mai curând ar trebui să spun că era în el ceva distrus, complet pustiit. Întotdeauna am avut impresia că viața n era o povară, că nu se mai simțea legat de nici o ființă vie. Cred că a rezistat exact atât cât să-și termine lucrările, și că nimeni nu-și poate imagina efortul pe care-a trebuit să-l facă.”

Dispariția lui Djerzinski rămase totuși învăluită în mister; faptul că trupul nu i-a fost găsit niciodată avea să alimenteze o legendă tenace potrivit căreia ar fi plecat în Asia, mai precis în Tibet, ca să-și confrunte lucrările cu anumite învățături ale tradiției budiste. Această ipoteză e astăzi unanim respinsă. Pe de o parte, nu s-a putut descoperi nici o urmă a vreunei deplasări aeriene cu plecare din Irlanda; pe de altă parte, desenele făcute pe ultimele pagini ale cametului său de notițe, considerate o vreme ca fiind mandale, au fost până la urmă identificate drept combinații de simboluri celtice asemănătoare cu cele din Book of Kells.

Astăzi credem că Michel Djerzinski și-a găsit moartea în Irlanda, acolo unde a hotărât să-și trăiască ultimii ani. Credem de asemeni că după ce și-a terminat lucrările, simțindu-se lipsit de orice legătură cu oamenii, a preferat să moară. Numeroase mărturii atestă fascinația lui pentru acest punct extrem al lumii occidentale, penanent scăldat într-o lumină schimbătoare și blândă, unde-i plăcea să se plimbe, unde, cum a scris în uitimele lui însemnări, „cerul, lumina și apa sunt una”. Astăzi credem că Michel Djerzinski s-a pierdut în ocean.

EPILOG c

V^unoaștem numeroase detalii despre viața, aspectul fizic sau caracterul personajelor care s-au perindat în această povestire; totuși, această carte trebuie considerată o ficțiune, o reconstituire credibilă pe baza unor amintiri parțiale, mai curând decât oglinda unui adevăr univoc și atestabil. Publicarea volumului Clifden Notes, amestec complex de amintiri, impresii personale și reflecții teoretice puse pe hârtie de Djerzinski între 2000 și 2009, în același timp în care își elabora marea teorie, avea să lumineze mult evenimentele vieții lui, bifurcările, confnmtările și dramele ce i-au determinat viziunea despre existență; cu toate astea, în biografia ca și m personalitatea lui rămân multe zone de umbră. Ceea ce urmează, dimpotrivă, aparține Istoriei, iar evenimentele ce decurg din publicarea lucrărilor lui Djerzinski au fost de-atâtea ori descrise, comentate și anali-zate încât ne putem limita la un scurt rezumat.

Publicarea în iunie 2009, într-un extras din revista Nature, sub titlul Prolegomene la replicarea perfectă, a celor optzeci de pagini sintetizând ultimele lucrări ale lui Djerzinski, avea să provoace neîntârziat o enormă undă de șoc în comunitatea științifică. Pretutindeni în lume, zeci de cercetători din biologia moleculară au încercat să refacă

^ cercetători din biologia moleculară au încercat să refacă experiențele propuse, să verifice calculele în detaliu. Peste câteva luni au apărut primele rezultate, apoi s-au adunat altele, săptămână după săptămână, toate confirmând întru totul, cu o precizie desăvârșită, validitatea ipotezelor inițiale. La sfârșitul lui 2009, nu mai încăpea nici o îndoială: rezul-tatele lui Djerzinski erau valide, puteau fi socotite ca știin-țific demonstrate. Consecințele practice, evident, erau ameți-toare: orice cod genetic, indiferent de complexitatea lui, putea fi rescris într-o formă standard, structural stabilă, ferită de orice perturbări și mutații. Oricare celulă putea fi deci înzestrată cu o capacitate infinită de replicări succesive. Oricare specie animală, oricât de evoluată, putea fi transfor-mată într-o specie înrudită, reproductibilă prin clonare, și nemuritoare.

Când descoperi lucrările lui Djerzinski, o dată cu mai multe sute de cercetători de pe suprafața planetei, Frederic Hubczejak avea douăzeci și șapte de ani și își termina doc-toratul în biochimie la Cambridge. Spirit febril, turbulent, dinamic, Hubczejak colinda de mai mulți ani Europa – îl re-găsim înscris succesiv la universitățile din Praga, Gottingen, Montpellier și Viena – căutând, cum spune chiar el, „o nouă paradigmă, dar și altceva: nu doar un alt fel de a privi lumea, ci și un alt fel de a mă situa în raport cu ea”. Oricum, a fost primul – și multă vreme singurul – care a apărut această teză radicală ieșită din

lucrările lui Djerzinski: omenirea trebuia să dispară; omenirea trebuia să dea naștere unei noi specii, asexuate și nemuritoare, care să depășească individualitatea, separarea și devenirea. E de prisos să menționăm ostilitatea pe care un asemenea proiect avea s-o dezlănțuie printre adepții religiilor revelate; iudaismul, creștinismul și Islamul, punându-se – măcar o dată – de acord, au aruncat împreună anatema asupra acestor lucrări „ce atentează grav la demnitatea umană, constând în unicitatea relației sale cu Creatopomise de la conștientizarea celor trei obstacole care sunt bătrânețea, boala și moartea, și că Iluminatul, chiar dacă se consacrase mai mult meditației, n-ar fi respins aprioric o soluție de ordin tehnic. Oricum, era clar, Hubczejak nu se putea aștepta la susținere din partea religiilor statomice. Mai surprinzătoare însă e constatarea că partizanii tradiționali ai umanismului au reacționat printr-o respingere radi-cală. Deși sunt noțiuni care astăzi par greu de înțeles, trebuie să amintim locul central pe care-l ocupau, la oamenii epocii materialiste (adică m cele câteva secole ce separă dispariția creștinismului medieval de publicarea lucrărilor lui Djerzinski), conceptele de libertate individuală, de demnitate umană și de progres. Firește, caracterul confuz și arbitrar al acestor noțiuni avea să le împiedice să aibă vreo eficacitate socială reală – și de aceea istoria umană, din secolul al XV-lea până în secolul XX, se poate caracteriza m esență ca fiind istoria unei disoluții și a unei dezagregrări progresive; totuși. Păturile instruite sau semi-instruite care contribuieră, de bine de rău, la impunerea acestor noțiuni se cramponau de ele cu o virulență deosebită, și înțelegem de ce, în primii ani, lui Frederic Hubczejak i-a fost atât de greu să se facă auzit.

Istoria celor câțiva ani care i-au permis lui Hubczejak să facă acceptat un proiect primit mai întâi, de o parte crescândă a opiniei publice mondiale, cu un refuz și un dezgust unanime, până ce, în fmal, a obținut finanțarea lui de către UNESCO, ne redă portretul unui om strălucit, combativ, cu o gândire în același timp pragmatică și mobilă – în fond, portretul unui extraordinar agitator de idei. Desigur, nu avea el însuși stofa de mare cercetător; dar a știut să fructifice respectul unanim pe care le inspirau, în comunitatea științifică interațională, numele și lucrările lui Michel Djerzinski. Hubczejak era încă și mai puțin un filosof original și profund; a știut însă, prefațând și comentând volumele *Meditație despre entrelac* și *Clifden Notes*, sa prezinte gândirea lui Djerzinski într-o formă percutantă și în același timp precisă, accesibilă marelui public. Primul articoli al lui Hubczejak, *Michel Djerzinski și școala de la Copenhaga*, este, în ciuda titlului, construit ca o lungă meditație pe marginea frazei lui Parmenide: „Actul gândirii și obiectul gândirii sunt una.” în unătoarea lucrare, *Tratat despre limitația concretă*, precum și în aceea intitulată mai sobru *Realitea*, Hubczejak încearcă o ciudată sinteză între pozitivismul logic al cercului de la Viena și pozitivismul religios al lui Comte, fără să-și reprime pe alocuri elanurile lirice, după cum dovedește acest pasaj citat adesea: „Tăcerea etemă a spațiilor infinite nu există, căci m realitate nu există nici tăcere, nici spațiu, nici vid. Lumea pe care o cunoaștem, liynea pe care o creăm, lumea umană este rotundă, netedă, omogenă și caldă ca un sân de femeie.” în orice caz, Htbczejak a știut să impună unui public tot mai numeros ideea că omenirea, în stadiul în care ajunsese, putea și trebuia să controleze ansamblul

evoluției lumii – și, în special, putea și trebuia să-și controleze propria evoluție biologică. În lupta lui, a primit sprijinul prețios al unor neokantieni care, profitând de refluxul general al gândirii de inspirație nietzscheană, preluaseră controlul mai multor pârgii de comandă importante din lumea intelectuală, universitară și editorială.

Totuși, după părerea generală, adevărata lovitură de geniu a lui Hubczejak a fost alta: printr-o evaluare extrem de precisă a mizelor, el a știut să atragă de partea lui acea ideologie bastardă și confuză apărută la sfârșitul secolului XX sub numele de New Age. El a fost primul din epoca sa care a înțeles că, dincolo de grămada de superstiții desuete, contradictorii și ridicole din care era constituită inițial, New Age era expresia unei suferințe reale, ieșită dintr-o dislocare psihologică, ontologică și socială. Dincoto de amestecul respingător de ecologie fundamentalistă, de gustul pentru filosofii tradiționale și pentru „sacru”, pe care le moștenise din înrudirea cu mișcarea hippy și cu gândărea de la Esalen, New Age manifesta o reală voință de ruptură cu secolul XX, cu imoralismul, cu individualismul, cu aspectul lui libertar și antisocial; avea conștiința angoasată că nici o societate nu e viabilă fără axul federator al unei religii oare-care; în fapt, New Age era o chemare puternică la o schimbare de paradigmă.

Mai conștient decât oricine că există compromisuri necesare, Hubczejak nu avea să ezite, în cadrul „Mișcării pentru Potențialul Uman” pe care a creat-o la sfârșitul anului 2011, să reia în nume propriu unele teme clar New Age, precum „constituirea cortexului Terrei”, celebra comparație „10 miliarde de indivizi pe suprafața planetei – 10 miliarde de neuroni în creierul uman”, campania pentru un guvern mondial bazat pe un „nou legământ”, sau sloganul cvasi-publicitar: „VIITORUL VA FI FEMININ”. A făcut-o cu o abilitate care în general i-a adus admirația comentatorilor, evitând cu grijă orice derapaj irațional sau sectar, ba din contra, știind să-și asigure un sprijin puternic în sânul comunității științifice.

Un anume cinism tradițional din studiul istoriei umane tinde în general să prezinte „abilitatea” ca pe un factor fundamental în asigurarea succesului, când de fapt, singură, în absența unei convingeri puternice, ea este incapabilă să producă mutații cu adevărat decisive. Toți cei care au avut prilejul să-l întâlnească pe Hubczejak, ori să-l înfrunte în discuții, sunt de acord că puterea lui de convingere, forța de seducție, extraordinara lui harismă își aveau sursa într-o simplitate profundă, într-o convingere personală autentică. În orice ocazie, spunea aproape tot ce gândea – iar această simplitate avea efecte devastatoare asupra criticilor săi, biocați în interdicțiile și limitările unor ideologii desuete. Unul din primele reproșuri fScute proiectului său ținea de suprimarea diferențelor sexuale, atât de specifice pentru identitatea umană. Hubczejak răspundea că nu e vorba de a uinoi specia umană în cele mai mărunte caracteristici ale ei, ci de a produce o nouă specie rațională, iar sfârșitul sexualității ca modalitate de reproducere nu înseamnă defel sfârșitul plăcerii sexuale – ba dimpotrivă. Recent, fuseseră identificate secvențele codante care în embriogeneză pro-voacă formarea corpusculilor lui Krause; în starea actuală a speciei umane, acești corpusculi sunt distribuiți cu parcimo-

nie pe suprafața clitorisului și a glandului. Nimic nu împie-dica, într-o stare viitoare, să fie multiplicați pe toate supra-fața pielii – oferind astfel, în materie de plăceri, senzații erotice noi și aproape inimaginabile.

Alți critici – probabil cei mai profunzi – se concentrau asupra faptului că în noua specie creată pe baza lucrărilor lui Djerzinski, toți indivizii ar fi purtătorii aceluiasi cod genetic; unul din elementele fundamentale ale personalității umane avea așadar să dispară. Hubczejak răspundea cu pasiune că această individualitate genetică de care, printr-o răsturnare tragică, suntem ridicol de mândri. E tocmai sursa celor mai multe dintre nenorocirile noastre. Ideii că perso-nalitatea umană ar fi în pericol să dispară, el îi opunea exem-plul concret și observabil al gemenilor adevărați, care. Prin istoria lor individuală și m ciuda unui patrimoniu genetic riguros identic, dezvoltă personalități proprii, rămânând totodată legați printr-o misterioasă fraternitate – fraternitate care, după Hubczejak, e tocmai elementul cel mai necesar renașterii unei umanități reconciliate.

Neîndoielnic, Hubczejak era sincer când se prezenta ca un simplu continuator al lui Djerzinski, ca un executant a cărui singură ambiție era să pună în practică ideile maestru-lui. Stă mărturie, bunăoară, fidelitatea lui față de această idee bizară ce apare ia pagina 342 în Ch'/Bten Notes: nuniărul iBdivizilor din noua specie trebuie să rămână în permanent^ egal cu un număr prim; așadar, trebuia creat un individ, apoi doi, apoi trei, apoi cinci. pe scurt, trebuia respectat riguros șirul numerelor prime. Obiectivul era desigur, prin menți-nerea unui număr de indivizi divizibil doar cu el însuși și cu unitatea, să se atragă simbolic atenția asupra pericolului pe care-l reprezintă, în sânul oricărei societăți, constituirea de regrupări parțiale; se pare însă că Hubczejak a introdus această condiție în caietul de sarcini fără să se întrebe câtuși de puțin care e sensul ei. În general, interpretarea sa mărginit pozitivistă a lucrărilor lui Djerzinski avea să-l facă să sub-estimeze constant amploarea răsturnării metafizice ce avea să însoțească inevitabil o mutație biologică atât de profundă -o mutație care, în fapt, nu avea precedent în istoria omenirii.

Aceasta ignorare grosolană a mizelor filosofice ale proiectului, și chiar a noțiunii de miză filosofică în generat, nu avea totuși să-i împiedice și nici măcar să-i întârzie realizarea. Asta arată în ce măsură se răspândise, în toate societățile occidentale ca și în acea fracțiune mai avasată reprezentată de mișcarea New Age, ideea că o mutație fundamentală devenise indispensabilă pentru ca societatea să poată supraviețui – o mutație care să refacă de o manieră credibilă simțul colectivității, al pennanenței și al sacrului. Asta arată de asemeni în ce măsură chestiunile filosofice își pierduseră, în conștiința publică, orice referent clar definit. Ridicolul global în care căzuseră brusc, după decenii de supraestimare absurdă, lucrările lui Foucault, Lacan, Derrida și Deleuze nu avea să lase deocamdată câmp liber nici unei gândiri filosofice noi, ci dimpotrivă, avea să discrediteze totalitatea intelectualilor ce se reclamau de la „științele umaniste”; acapararea de către oamenii de știință a ttttutoror domeniilor gândirii devenise inevitabilă. Chiar ș„ inteSBsail ocazional, contradictoritt ș” fluctuant pe care, din când în când, simpatizantit iftișeării-Ntfw Age sâmulau că l-ar avea pentru câte-o<a*danța BăsCT„IAi „tradițifle

spirituale vechi, nu trăda la ei decât o stare de confuzie sfâșietoare, vecină cu schizofrenia. În realitate, ca toți ceilalți membri ai societății și poate mai mult decât ei, adeptii New Age nu aveau încredere decât în știință, știința era pentru ei un criteriu de adevăr unic și irefutabil. Ca toți ceilalți membri ai societății, ei credeau în sinea lor că soluția pentru orice probleme -inclusiv pentru cele psihologice, sociologice sau umane în general – nu putea fi decât o soluție de ordin tehnic. Prin urmare, fără să riște prea mult de a fi contrazis, Hubczejak a lansat în 2013 faimosul slogan ce avea să declanșeze un curent de opinie la scară planetară: „MUTAȚIA NU VA FI MENTALA, CI GENETICĂ.”

Primele credite au fost votate de UNESCO ua 2021; o echipă de cercetători începu imediat să lucreze sub conducerea lui Hubczejak. La drept vorbind, pe plan științific, nu conducea mare lucru; dar avea să dovedească o eficacitate fenomenală într-un rol ce s-ar putea defini ca ținând de „relațiile cu publicul”. Extraordinara rapiditate cu care-au apărut primele rezultate avea să surprindă; abia mult mai târziu s-a aflat că numeroși cercetători, adepti sau simpatizanți ai „Mișcării pentru Potențialul Uman”, își începuseră în realitate lucrările de mult, fără să mai aștepte aprobarea de la UNESCO, în laboratoarele lor din Australia, Brazilia, Canada sau Japonia.

Crearea primei ființe, a primului reprezentant al unei noi specii inteligente create de om „după chipul și asemănarea sa”, a avut loc pe 27 martie 2029, la fix douăzeci de ani după dispariția lui Djerzinski. Tot ca omagiu adus lui Djerzinski, și cu toate că în echipă nu era nici un francez, sinteza a avut loc în laboratorul Institutului de biologie moleculară din Palaiseau. Transmiterea televizată a evenimentului a avut firește un impact enonn – ce-l depășea cu mult pe cel avut, într-o noapte de iulie 1969, cu aproape șaizeci de ani în urmă, de retransmiterea în direct a primilor pași ai omului pe Lună. În chip de introducere la reportaj, Hubczejak pro-nunță un discurs scurt în care, cu sinceritatea brutală ce-l caracteriza, declara că omenirea trebuie să fie mândră de a fi „prima specie animală din universul cunoscut care și-a creat singură condițiile propriei sale înlocuiri”.

Astăzi, după aproape cincizeci de ani, realitatea a confirmat cu prisosință conținutul profetic al cuvintelor lui Hubczej'ak – ba chiar într-o măsură pe care nici el n-ar fi bănuțit-o. Mai există câțiva indivizi din fosta rasă umană, mai ales în zonele rămase mult timp sub mfluența doctrinelor religioase tradiționale. Totuși, rata natalității scade la ei an de an, iar dispariția lor parc acum inevitabilă. Contrar tuturor previziunilor pesimiste, această dispariție se petrece în liniște, în ciuda câtorva acte de violență izolate, al căror nu-măr scade în permanență. Suntem chiar surprinși să consta-tăm cu cât calm, cu câtă resemnare și poate cu ce ușurare secretă și-au acceptat oamenii propria dispariție.

După ce-am rupt cordonul ombilical ce ne lega de uma-nitate, noi trăim. După aprecierea oamenilor, trăim o viață fericită; e drept că noi am fost în stare să învingem forțele egoismului, cruzimii și ftiriei, de nedepășit pentru ei; oricum, trăim o viață diferită. Știința și arta există și în societatea noastră; dar căutarea Adevărului și a Frumuseții, mai puțin stimulată de biciul vanității individuale, a căpătat în fapt un caracter mai puțin imperios. Oamenilor din

vechea rasă, lumea noastră li se pare un paradis. De altfel, ni se întâmplă uneori să ne dăm noi înșine – pe un ton, ce-i drept, ușor umoristic – numele de „zei”, care-i făcea să viseze atâta.

Istoria există; ea se impune, domină, imperiul ei este ineluctabil. Dar dincolo de planul strict istoric. Ambiția ultimă a lucrării de față e să salute această specie nefericită și cmajoasă care ne-a creat. Această specie tristă și mizerabilă, abia diferită de maimuța, care totuși purta în ea atâtea aspirații nobile. Această specie chinuită, contradictorie, individualistă și certăreață, de un egoism fără margini, capabilă uneori de explozii de violență teribile, dar care totuși n-a încetat o clipă să creadă în bunătate și în iubire. Această specie care, pentru prima oară în istoria lumii, a fost capabilă să se gândească la posibilitatea propriei sale de-pășiri; și care, câțiva ani mai târziu, a fost capabilă s-o reali-zeze. În momentul în care ultimii ei reprezentanți se sting, ni se pare îndreptățit să-i aducem omenirii acest ultim omagiu; omagiu care, la rândul lui, va dispărea și se va pierde în nisipurile timpului; era totuși necesar ca acest omagiu, măcar o dată, să-i fie prezentat. Această carte este dedicată omului.

SFÂRȘIT